

ПРАВО СЛАВИМО!

СВАРОГ

ІДУ НА ВИ!

Великий Князь Київський Святослав

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор
Галина ЛОЗКО

Редакційна колегія:
Анатолій БОГОРОД
Оріяна ДРОНЮК

ВІТШАЄМО!

*Жрицю Клавдієвської Громади
Українських Язичників "Велесичі" Лелю –
з народженням донечки Любави!*

*Костянтина Хрущакова –
з народженням сина Світозара!*

*Володимира Пилата і Катерину Тарновську –
з народженням сина Данарія!*

*Полтавську Громаду Українських Язичників
"Православ'я" і її Жрицю Ведану –
з державною реєстрацією!*

*Кам'янець-Подільську Громаду Українських
Язичників "Голос Предків" і її голову Орія –
з державною реєстрацією!*

*Жрицю Людмилу Заковоротню –
з духовним посвяченням!*

*Письменника-рідновіра Михайла Іванченка –
з нагородженням Орденом Святослава
Хороброго!*

*Рідновіра, народного лікаря-фітотерапевта
Євгена Товстуху – з 70-літнім ювілеєм!*

*Зичимо всім рідновірам щастя,
здоров'я і кнотих літ –
НА СЛАВУ УКРАЇНИ!*

"Сварог" видають
українці для українців
За благодійної підтримки
видавництва "Такі Справи"

"Сварог" читають:
в Україні, Канаді, Росії, Білорусії, Польщі, Литві,
Болгарії, Австралії, Англії, Німеччині, США,
Греції, Грузії, Киргизії.

"Сварог" можна передплатити:

договірну вартість річної передплати
надішліть на адресу:

Галині Лозко, до запитання, Київ-61, УКРАЇНА, 03061.

Періодичність видання часопису – двічі на рік.

На відривному поштовому корінці чітко пишуть свою
зворотну адресу, прізвище, ім'я, по батькові
та вказуйте замовлені номери часопису.

Релігійний центр ОРУ
Об'єднання Рідновірів України:
реєстраційне свідоцтво № 33 від 24.V.01.
Громада Українських Язичників "Православ'я":
р/с № 829 від 18.VI.1997.

Наш р/рахунок № 260023561
у Солом'янському відділенні № 5445
Ощадбанку України, МФО 320326, м. Київ.

Телефон редакції у Києві: (044) 408-43-32
Підписано до друку 14.11.2004 р.
Формат 60x90 1/8. Друк офсетний.
Фіз. друк. арк. 9,5. Зам. 4-1828.

Видруковано ІІ ДП "Такі Справи"
Україна, 03067, м. Київ, вул. Виборзька, 84.

ПРАВО ГЛАВИМО!

СВАРОГ

Релігійно-історичний та науково-пізнавальний часопис
Об'єднання Рідновірів України

S V A R O H

The religious historical and scientific popular magazine of the Union of the Believers of the Ukrainian Native Faith. It prints materials from the history of religion of the ancestors of the Ukrainian people, theological works by professor Volodymyr Shayan, descriptions of customs and rites of ancient faith, authentic prayers, ritual song with notes, the calendar of the Svaroh Circle's holidays.

ЗМІСТ

Випуск 17–18

НОВИНИ.....3

Галина Лозко. Україно, праворуч!
70 років відродження Рідної Віри
Ухвала Родового слов'янського Віча
Бунн. Як це відбувалося. Нарис.
Жриця Ведана. Збережемо Унікальні Духовні Центри
Православ Поцко. Сьомий конгрес WCER
Орїслав. Меджибіж – 2004
Навчальна діяльність ОРУ
Карма гетьмана Мазепи
"Бестселлер" ХХ століття

БОГОЗНАВСТВО.....16

Володимир Шаян. Живи Україно!
Володимир Дмитрик. Спогади про Володимира Шаяна
Волхвіня Зореслава. Культ Матері-Землі в Рідній Вірі
Волхвіня Зореслава. Спасич – рідний обряд
Микола Костівко. Боянів віщі персти

ВЕЛЕСИЧ..... 23

Мирослав Сівертар. Поезії. Скульптурний портрет
Святослава Хороброго
Дмитро Шупта. З пісенного доробку
Олеся Сінчук. Зі збірки "Зоряний вітер"
Орїслав Ісик. Поезії

ВО ВРЕМ'Я ОНЕ..... 32

Надія Федорович. Зоряне Молоко або Чумацький Шлях
А.Кримський, П.Загребельний, Р.Морозовський.
Роксолані – 500 років
Марія Галюк. 380 років Марусі Чурай
Роман Багдасаров. Свастика – священний символ
(закінчення, початок див. "Сварог" № 15-16)

КОЛО СВАРОЖЕ..... 46

Волхвіня Зореслава – 10 років посвяти
Коло Свароже на літо 7513 (2004–2005 роки)

СВІТОВИД..... 48

Європейська синергія. *Інтерв'ю з А.М.Івановим.*
Визначити своє місце в Європі. Туле-семинар
Гійом Фай. Язичництво – це майбутнє світу

БОЖАТКО..... 61

Богданко Бублик. Різдвяне дерево наших Предків
Ганнуса Степаненко. Яйце-райце.
Зоряна Довгань. Якого кольору сонце? Чого жінки
кричать, як мишу бачать?
Для найменших малят

БИЙ, ПЕРУНЕ!..... 64

М.Торопов. Біроботи.
О.Петров. Лад психіки.
Хто платить, той замовляє музику
Рабин проти язичників (за документами судової справи)
Олександра Радченко. Зброя етнічного знищення
Леся Українка про релігію

ПРИВІТАННЯ, ЛИСТИ, ВІДГУКИ.....69

КНИГИ, ПОВІДОМЛЕННЯ.....71

21 лютого – міжнародний день рідної мови
Лексичні відстані мов Європи
Ліквідація козацької республіки Катериною II
Книжковий огляд (на полицю рідновірам)
Ведана Бєлявська. Біоетика: екологія Звичаю
Некрологи

На першій сторінці обкладинки:

Великий князь Київський Святослав Хоробрий.
Портрет роботи Олексія Штанка.

УВАГА! Наші телефони змінилися!
Телефони редакції: (044) 408-43-32; 237-04-46.

При передруці наших матеріалів посилання
на часопис "Сварог" обов'язкове!

Головний сайт Об'єднання Рідновірів України –
тимчасово не працює. Чекайте оновлення.

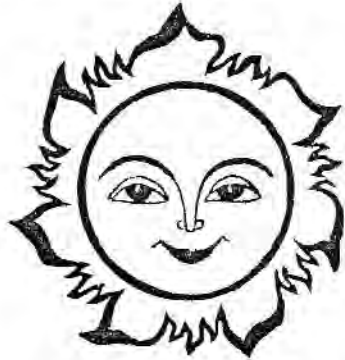
© Сварог, 2004

УКРАЇНСЬКА ЯЗИЧНИЦЬКА ВІРА

- * піднімає дух української нації до найвищої досконалості;
- * повертає народові втрачені шляхетні цінності;
- * підносить свободу духу і національну гідність;
- * загартовує стійкість і відпорність чужим ідеологіям.

СВЯТОЙ ВІРИ СЛАВА ВЕЛИКА

ВІРУЮ:

В усіх Українських Богів,
Єдиних у Сварозі,
Вічних і незнищених,
Як Всесвіт.

ВІРУЮ:

В триєдність світів
Права, Ява і Нава,
Створених Сварогом
І удержаних в Ньому.

ВІРУЮ:

В Божественне
народження українців –
Онуків Дажбожих,
І в силу Предків,
яка перебуває
З нами завжди.

ВІРУЮ:

В Радість Життя Вічного,
В чистоту Душі праведної,
Яка ніколи не зникає,
А переходить у нове тіло.

НАША ВІРА ПРАВДИВА, БО ПРАВО СЛАВИМО!

*(Затверджено Першим Всеукраїнським
Собором Рідної Віри 25 серпня 1998)*

Роду Українців

Славу співаймо! Слава!

А Рожаницям

Шану складаймо! Слава!

Слава Сварогу –

Нашому Богу! Слава!

Слава Дажбогу,

Слава Перуну! Слава!

Славу співаймо

Матері-Славі! Слава!

Дані, Мокоші,

Лелі і Ладі! Слава!

Слава Симарглу й

Велесу-Богу! Слава!

Слава Стрибогу,

Навіки слава! Слава!

Хорсу-Ярилу,

Живі і Спасу! Слава!

Богу Купайлу

І Світовиду! Слава!

Праву співаєм

Славу Велику! Слава!

Дажбовим Внукам –

Ора нащадкам! Слава!

Боги й Богині –

Нам Берегині! Слава!

Слава Українцям

І Україні! Слава!

ЗАСТОРОГИ НАЩАДКАМ

ЗАСТОРОГА ПЕРША

Не цурайся Роду свого,
Його Звичаю та Мови,
Бо рідна Мова і Звичай
Зберігає енергію нації.

ЗАСТОРОГА ДРУГА

Не оскверняй Душу
Чужинськими звичаями,
Бо чужа пісня і молитва
Дає силу твоєму ворогові.

ЗАСТОРОГА ТРЕТЯ

Будь терплячим,
Але не допускай наруги
Над твоїми
Рідними Святинями.

ЗАСТОРОГА ЧЕТВЕРТА

Не руйнуй природу,
Серед якої живеш,
Бо цим ти відбираєш майбутнє
У своїх нащадків,
Зрубуєш гілку Роду свого.

ЗАСТОРОГА П'ЯТА

Не потурай ворогам
Свого народу,
Якщо треба –
Ставай до Священного Бою.

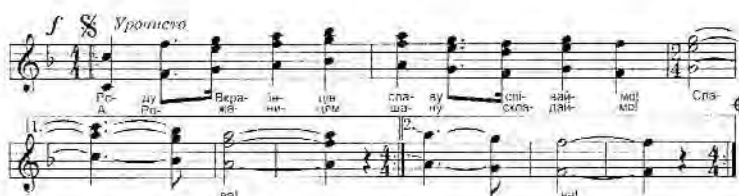
ЗАСТОРОГА ШОСТА

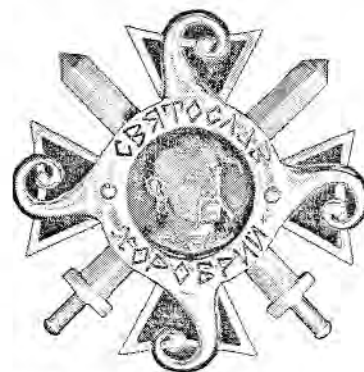
Не віддавайся в рабство,
Бо хто прийме рабську смерть,
Той у Вічність відійде рабом.

ЗАСТОРОГА СЬОМА

Не зраджуй
Віру Дажбожих онуків,
Бо чужа віра
Руйнує Дух і тіло,
Знищує націю.

(Волховник. Правослов. – К., 2002)

УКРАЇНО, ПРАВОРУЧ!

Шановний читачу!

Ви тримаєте в руках 17–18-те число українського право-радикального релігійно-історичного та науково-пізнавального часопису "Сварог", який видає Об'єднання Рідновірів України ось уже скоро десятиліття (заснований 1995). Незважаючи на інформаційну блокаду, наше видання стало відомим усім рідновірам України, української діаспори та сповідникам етнічних культур у багатьох країнах Білого світу.

Статистика свідчить, що носіїв право-радикального світогляду нині в Європі лише 0,3%. Така малочисельна кількість мислячих людей – наслідок безпрецедентного в світовій історії юдейського експерименту маніпулювання людською свідомістю з допомогою християнства як релігії для "гоїв". Панівна парадигма християнства стала гальмом для розвитку вільної етнічної думки, що в своїй основі повинна була б мати три опертя: рідну землю, рідну мову і рідну віру (релігію).

Засоби інформаційного впливу на людську свідомість є тією найстрашнішою зброєю, яка без очевидних військових дій (бомб чи ракет), згубила мільйони чистих душ нашого народу. Для українця-рідновіра цілком очевидно, що називати себе українським патріотом і бити поклони єврею Ісусу – це божевільня. Нав'язувані на державному рівні "християнські цінності", впровадження християнського лжевчення в шкільні й вузівські програми, одночасно з "деїдеологізацією" освіти створили світоглядний та ідеологічний хаос у головах нашої молоді, позбавили її етнічного імунітету. Стандартизація християнських "норм моралі" і поведінки не дає змоги молодій людині вийти із зачарованого кола чужинських догм, позбутися "загальнолюдської" зашореності. Все це є наслідком цілеспрямованої, добре спланованої змови купки ідеологічних бандитів проти Білого людства в цілому і українського етносу зокрема. Наш часопис послідовно викриває облудні лжевчення і повідомляє про розвиток Рідної Віри в Україні та в інших країнах.

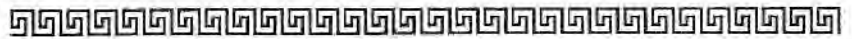
Ми віримо, що "Боги свої десниці тримають на ралах наших", віримо в силу Рідних Богів, яких ми славімо. Сподіваємось, що своєю працею допоможемо Богам встановити зв'язок з нашим народом, утрачений у 988 р. після зрадницького злочину князя Володимира. Божественна десниця – давній язичницький символ. У перекладі з давньослов'янської і давньогрецької означає "права рука" і символізує силу, владу, покровительство Боже своєму народові. Взаємозв'язок Рідної релігії і народу споконвіку набув священного значення. Про це знала елі-

та давнього суспільства – його вища варна волхвів і жерців, цю ідею глибоко усвідомлювали і їй присягали благородні лицарі касты воїнів – захисників Батьківщини, була вона близькою і зрозумілою навіть кожному селянину ще змалечку. Почуття любові до Рідної Землі, Рідної Мови і Рідних Богів виховувалося з колиски, з молоком матері, з казками бабусі і дідуся, з героїчними переказами про подвиги прабатьків.

Рідна Віра жила в народі задовго до виникнення примітивних монотеїстичних релігій юдаїзму, християнства й ісламу. У ній закодовані глибокі предковичні знання про правильне, правдиве, праведне, правове, справедливе, тобто божественне життя народне. Праве і ліве завжди розглядалися як пара протилежностей, аналогічних плюсу і мінусу, вогню і воді, дню і ночі, космосу і хаосу. Вочевидь, ця символіка цілком тотожна й парі "свій – чужий". Оскільки правиця в переважній більшості нормальних людей є активнішою, дієвішою – вона "своя". Шуйця (ліва рука) завжди трохи незграбніша, тому вона може виконувати лише додаткову до основної функцію. В правиці воїн тримає свій священний меч, лівицею захищається щитом від удару чужого меча. Свій значить правий! Чужий – лівий! Саме таке поняття вкладали в термін правий і винахідники політичного Правого руху – суто національного, патріотичного спрямування. А лівізна завжди розцінювалася, як космополітична, інтернаціональна, чужа, як своєрідне збочення від етнічного правила.

Саме з цих міркувань ще на Купайла 1995 року наш часопис "Сварог" узяв своїм гаслом давньослов'янський заклик "Право славімо!" Ми й досі відстоюємо свою позицію безкомпромісного націоналізму, послідовного правого спрямування. Ми не політична організація, однак у міру своїх можливостей будемо знайомити українських громадян, в тому числі й політиків, якою є Права ідеологія Білого світу. Наш часопис друкує новини етнорелігійного відродження.

Наша мета – суто духовно-релігійна – Відродження Віри Предків у всій її повноті та філософсько-богослов'янській цілісності. Розуміючи, що без душі тіло мертве, ми бачимо, як без рідної релігії гине наш народ. Вселивши в народну душу мертвого Ісуса, юдохристияни ось уже тисячоліття вампірюють

на тілі нашого народу. Політики, які бояться сказати народові правду, не користуються нашою повагою. Ми будемо підтримувати всі національно-патріотичні сили, які візьмуть в основу своєї діяльності захист автотонного населення України і боротьбу із засиллям чужинських ідеологем.

Ми не є першими, хто зрозумів силу Рідної Віри і усвідомив необхідність її повернення на рідну землю. Спроби лікування народної душі були відомі в Україні вже кілька сотень літ тому. Спочатку поодинокі мислителі Григорій Сковорода, Яків Головацький, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Тарас Шевченко, Іван Франко, Василь Пачовський, Михайло Коцюбинський, Леся Українка та інші своїми творами послідовно виробляли в народі повагу до рідних джерел.

Професор і Волхв Володимир Шаян 1934 р. вперше відверто заявив про необхідність Відродження Рідної Віри – основи життя національного організму. Його відкрита позиція спочатку шокувала християнських пастирів. Переляк втратити свої панівні позиції в суспільстві та багаті жертви щедрої пастви примусив їх гарячково шукати порятунку. Оговтавшись, вони почали думати, як спрямувати наш релігійний ренесанс в русло їхнього вузького "монотеїзму", що так нахабно проростає з гнилого юдейського кореня. Саме юдейським винаходом стала і так звана "рунвіра", яка не має нічого спільного з Рідною Вірою нашого народу!

Звідси й постали песимістичні настрої щодо "недосконалості" Віри наших Предків, мовляв "багатобожжя – це примітивна релігія". Таку нісенітницю можуть поширювати лише люди, в яких відсутня логіка. Бо всяке спрощення системи – без сумніву, прямиий шлях до її виродження. І навпаки: різноманітність, різносторонність, багатогранність – ось ознаки потужності й живучості будь-якої системи, культури, релігії. Юдейська традиція обожнення "пророків" стала для творця рунвіри, заокеанського фантаста, ще й поштовхом до самосакралізації власної персони. Поява його авторського курсу рунвіри роз'єднала лави прибічників рідної релігії в Україні.

Ми неодноразово роз'яснювали, що завжди і всюди глобалізатори прагнуть спрямувати Праву ідеологію в ліве русло – це відоме правило Талмуду. Це все вже було! Треба тільки вміти знаходити історичні паралелі. Бо якщо ми хочемо зрозуміти, що відбувається, треба знати, що вже відбулось. А подібні маніпуляції з релігією робили Будда, Заратустра, Мойсей, Христос, Магомет, які звели природні релігійні системи в русло жалюгідного монотеїзму. Релігію Життя вони перетворили на релігію смерті. Наслідки цих релігій – тотальне зубожіння, духовне і фізичне. Отже, автори монотеїзму мають "добрі" зразки!

Розуміючи, що відбувається, ми завжди стояли і будемо стояти на методологічних позиціях автотонного відтворення та наукової реконструкції забутої, але не втраченої спадщини наших Предків. Так само ми залишаємося супротивниками всіляких необдуманих "реформ" у галузі релігії. Ми добре усвідомлюємо, що сучасна епоха глобальної підміни справжніх цінностей всілякими сурогатами посіяла в народі глибокий песимізм і зневіру.

Але ми щиро віримо, що мудрий наш народ відсіє зерно від половини, бо незаперечною є істина, що при-

живається в народі лише те, що йому органічно близьке. Християнство з його похоронною літургією завжди сприймалося народом з острахом і відчуженістю, зате народна, власне язичницька обрядовість наповнила її близьким для народу змістом. Відвідувати ж церкву примушував природний потяг до божественного, а часто – ще й "громадська" думка. Чи знав народ докладно християнську догматику? Хіба що на рівні малограмотних попів, які ледве спроможні були пояснити народові біблійні байки.

Чи знають наші сучасні політики, що написано в книзі, на якій присягає наш Президент? Чи відомо так званім "націоналістам-християнам", що Біблія містить сотні наказів "богобраному народові" знищувати інші народи з лиця землі, в тому числі й Предків нашого народу, що звісно, поширюється й на нас нині живущих? Чи можна вважати себе "правими", взявши на озброєння чужу релігію і ревно молячись за процвітання синів Сіону та за знищення власного народу?

Сьогодні цілком очевидно, що в українському політикумі відсутній право-радикальний рух. Щоправда, деякі запозяті аналітики ладні створити його видимість бодай у своїй багатій уяві. Зрозуміло, що правий рух має формуватися на націоналістичних засадах, які споконвіку є антиподом всіляких демократій, інтеграцій, глобалізацій та інших міфічних "вселюдських цінностей". Ті, хто закликає любити все людство в цілому, як правило зневажає цінність нації. Праві політики повинні насамперед дбати про благо свого автотонного народу, титульної нації України, а не всього людства. Але вони мусять бути озброєними новими (або добре забутими старими) теоріями цінностей, яких нині вимагає Час.

Ця теорія цінностей має ґрунтуватися на расово-етнічних принципах. Хаотичність суспільних відносин, сурогат культури, етнічна метисизація сьогодні, як ніколи, очевидні кожному, хто ще не втратив здатність бачити і мислити. Наш народ як цілісний організм хронічно хворий... Порятунком можливий лише завдяки фізичному, моральному і духовному очищенню. Гряде Епоха великого розділення! Відділити здорове ядро від лушпиння – ось найперше завдання майбутнього етнічно-українського уряду, який має дбати про національний порятунок. Тут уже не спрацюють ніякі нав'язані глобалістами "морально-етичні норми", бо вони в кожного народу свої. В українців вони не гірші, ніж у інших народів. Ми здатні на самопожертву в ім'я блага України. Однак, ми не хочемо, щоб плодами нашої самовідданої праці скористалися наші ідейні й расові вороги!

Часопис "Сварог" є єдиним на сьогодні праворадикальним релігійним виданням у нашій країні. Інші поки що не озивалися.

Рідна Віра – не нова. Вона жила в нас завжди. На жаль, вона була замулена різними чужими лжевченнями й химерами, нав'язуваними нашому орійському племені впродовж століть. Але вона спроможна прорости в наших душах новими паростками, повернутися до нас із підсвідомості, виринути з генетичної пам'яті багатьох поколінь. Наша мета – пробудити живий струмінь нашого Роду, зробити свій посильний внесок у формування нового світогляду.

*Галина ЛОЗКО,
головний редактор*

70 РОКІВ ВІДРОДЖЕННЯ РІДНОЇ ВІРИ

*Привітання Верховної Волхви України
на урочистому вечорі з нагоди 10-ліття першої київської
Громади українських язичників "Православ'я"*

*Дорогі українці! Побратими і Посестри в Рідній Вірі!
Наші друзі і гості!*

СЛАВЕНЬ

Сто сот віків за нашим рідним словом,
Стр сот віків за оряньським сном...
Але прокинеться наш дух сонцегрзово,
І заговорять гори над Дніпром

Іще не все загинуло, не все...
Іще нам небо благовіст несе:
Загнали сурми у золотосинь,
Що буде Мати Лада, буде син.

Ще не на всьому виродження плями –
Туди, де вкаже Саваофів перст.
Зоря світанна світить над віками,
І не на всьому ще поклався хрест.

Правіну Правду благовіст несе.
Ні, ще не все поганьблено, не все,
Хоч як би не вправлялись у лайні
Золотосуми і майстри брехні.

Крізь темінь чужовір'я й чужораю
Росте Дажбожий спротив повсякраз.
Колядками-щедрівками він грає
І в'яжуться веснянками у ряст...

Іще не все споганено, не все.
Іще не все окрадено, не все.
Іще не все розтоптано, не все.
Іще нам небо благовіст несе!

У змозі Правда й Воля відродитись
І лицарство козацьке пресвяте,
Як заговорять рідним словом діти
І наша мова знову розцвіте.

Собою бути у своїй державі
Нам долею дано, як плуг і меч.
Дивитись, дивуватись наше право
І діяти – злосилі всупереч.

На ясні зорі і на чисті води,
Як сподівальним громом потрясе,
Що впливеш ти, змучений народе...
Бо Дия-Дива воля – над усе!

Володимир Коломієць

*На фото: Володимир Коломієць на творчому
вечорі Галини Лозко. Національна спілка
письменників України. Львів, 2001 рік*

Ось уже 70 років, як Великий Волхв професор Володимир Шаян (1908 – 1974) проголосив ідею Відродження Рідної Віри в Україні. Це сталося в 1934 р. на Гуцульщині, коли він прозрів, що чужа християнська віра занастала наш український народ, разом з іншими народами Землі, знищивши природні духовні основи арійської спільноти. Спадщина Володимира Шаяна досі належно не оцінена. До неї звертаються лише громади рідновірів та поодинокі мислителі в Слов'янських країнах. Представники влади та офіційної науки ще й нині бояться його ідей, адже професор Шаян вперше у Львові започаткував Відродження Рідної віри як "живої і дієвої релігії". У 1943 році ним був створений Орден Лицарів Бога Сонця.

Минула війна, комуністичний режим всіляко замовчував патріотичну ідею Рідної Віри. Ніхто в Україні не знав про життєвий подвиг мислителя-язичника. Лише з початку 90-х років праці Володимира Шаяна поступово проникають в Україну. День народження Першого Волхва Володимира Шаяна – 2 серпня, рідновірські громади України і Канади визнали Святом Відродження Рідної Віри. Діюча Громада українців-рідновірів змогла постати лише в Незалежній державі України. У Києві, столиці древньої й колись могутньої Русі, на Свято Різдва Сонця 1993 року з'явився перший промінь Рідновірського світла в Україні. Хай буде його хода Непереможною, як хода Сонця у Сварзі Небесній!

Вітаючи Київську Громаду "Православ'я", слід, хоча б коротко, позначити головні віхи цього Вічного Повернення Богів на Рідну Землю:

1993 рік – Громада Українських Язичників "Православ'я" здійснила у Києві першу язичницьку Богослужбу. Різдво 1993 р. громада вважає своїм днем народження, але зареєстрована вперше вона була в 1995 р. у Міністерстві юстиції України, потім у Державному комітеті в справах релігій 18 червня 1997.

1994 рік – поява перших друкованих видань Громади "Православ'я": "Волхвник Карби язичницького віровчення" і "Православ. Молитви до Рідних Богів", книжка Галини Лозко "Українське язичництво".

1995 рік – Купальське свято: вихід першого числа язичницького часопису "Сварог", книжка Галини Лозко "Українське народознавство"

24-25 серпня 1998 р. – Перший Всеукраїнський Собор Об'єднання Рідновірів України (ОРУ).

24 травня 2001 р. – Державним Комітетом у справах релігій зареєстровано Релігійний центр Об'єднання Рідновірів України (ОРУ).

20 липня 2001 р. – на День Перуна з нагоди 10-ліття Незалежності України Священною Радою ОРУ засновано відзнаку Рідної Віри – Орден Святослава Хороброго.

Червень 2002 р. – як релігійний збірник молитов Рідної Віри видано Велесову Книгу – Волхвник (переклад Галини Лозко).

25 вересня 2002 р. – зареєстрована Українська Духовна Академія Рідновірів для підготовки жерців та богословів Рідної Віри. Нині в УДАР навчаються 20 студентів. Щороку на її базі проводяться літні табори Школи Рідної Віри.

13-15 липня 2003 р. у Києві на базі Української Духовної Академії Рідновірів відбулося Родове Слов'янське Віче язичницьких жерців сусідніх держав.

Зростає наша рідновірська конфесія. Нині до ОРУ входить 10 громад: Київська "Православ'я", Харківська "Святославичі", Корюківська "Сіверяни", Клавдієвська "Велесичі", Львівська "Галичани", Запорізька "Берегиня", Полтавська "Православ'я", Чернігівська, Чернівецька, Миколаївська.

Ми, рідновіри України, свято шануємо пам'ять наших Славетних державотворців, які не допускали на Русь чужої ідеології – часто ціною свого життя... Полк мужніх Лицарів, захисників нашої Рідної Землі від чужоземного духовного ярма вічно живе у Сварзі! Великого Князя Русі-України Святослава Хороброго ми шануємо як останнього в нашій державі князя-рідновіра. Це він ще за тисячу років до нас, як ясновидець, розпізнав підступну ідею глобалізації, яку нині вперто здійснюють світові інтернаціональні релігійно-монстри. Сьогодні очевидно, християнська релігія – шлях до занепаду. Князь Святослав боронив від неї усю Слов'янщину. Ворогам кидав виклик шляхетно, попереджуючи: "Іду на ви!"

Священна Рада Об'єднання Рідновірів України вітає всіх вірних Синів і Дочок наших Богів, єдиних у Сварзі, з великим святом і бажає сили, мужності, натхнення у Відродженні Рідної Віри України-Русі! Будьмо з Рідними Богами!

УХВАЛА ДРУГОГО РОДОВОГО СЛОВ'ЯНСЬКОГО ВІЧА, що відбулося під містом Кобрином (Білорусь) 7 серпня літа 7512 (2004)

Ми, представники слов'янських народів, язичники-рідновіри Білорусі, Польщі, Росії та України, зібрались на Друге Родове Слов'янське Віче з метою:

- Підвести підсумки минулого року роботи після першого Родового Слов'янського Віча, проведеного в Києві у 2003 році, де збирались волхви і жерці Рідної Віри.

- Обговорити ключові теми сучасного язичницького руху і актуальні проблеми слов'янських країн.

- Налагодити співпрацю з нашими постійними і новими однодумцями.

- Обрати координатора Родового Слов'янського Віча на наступне річне коло.

- Домовитись про місце і вірогідну дату наступного Родового Слов'янського Віча.

Віче координували Г.С. Лозко (Волхвина Зореслава), В.А. Сацевич і П.В. Тулаєв. Воно відбувалося в два кола. На першому – зібралися жерці Рідної Віри і керівники делегацій, які прийняли програму Віча, попередньо обговорили найпринциповіші та спірні питання. На другому колі, що відбувалося в формі Міжнародного науково-практичного семінару "Витоки і перспективи слов'янської культури" (ведучий В.М. Дьомін), брали участь усі бажаючі, учасники та гості Віча. Вони обговорили актуальні проблеми сучасності.

Не зважаючи на те, що письмові запрошення надсилалися індивідуально, згідно списку, встановленого Оргкомітетом, на Віче приїхало багато гостей, які не мали статусу делегата, в тому числі

сторонніх людей. Вони були присутніми на Вічі як спостерігачі. Після обміну думками і новинами виникла необхідність встановити чіткіші критерії визначення слов'ян-рідновірів, щоб внести порядок у непорозуміння, що склалося.

Підсумки першого кола Віча:

1. Відродження Рідної Слов'янської Віри в наших країнах нині – очевидний факт, що потребує серйозного осмислення.

2. В умовах глобальної цивілізаційної, ідеологічної та інформаційної війни проти наших народів Рідна Віра стає реальною духовною альтернативою чужорідним космополітичним системам.

3. Наші супротивники використовують старі й нові, все більш витончені форми агресії проти наших народів. У духовній сфері – це нав'язування аврамічних релігій, насильницька евангелізація суспільства, підміна етнічних релігій штучно створеними псевдовченнями, що зомбують людей.

4. У зв'язку з цим ми вважаємо, що необхідно піднімати питання перед правозахисними організаціями про неправомірність монополії аврамічних релігій, що призводить до зрощення церкви з державою, а також примусової християнізації населення в державному масштабі через ЗМІ, систему дошкільної та середньої освіти.

5. Оскільки язичницький рух сьогодні набуває все нових, часом парадоксальних форм, ми пропонуємо виробити точне визначення поняття "рідновірська громада".

6. Обговоривши це теоретично і практично важливе питання, Родове Слов'янське Віче вирішило вважати слов'янськими рідновірськими громадами ті, які:

- генетично належать до слов'янського роду (суперетносу);

- шанують традиційний слов'янський звичай;

- вважають Родовий світогляд основним;

- славлять одвічних Слов'янських Богів (слов'янський політеїзм);

7. До Рідної Слов'янської Віри не належать громади і групи, які:

- генетично не належать до слов'ян;

- заперечують многобожжя;

- сповідують чужорідні релігії, як монотеїзм, так і політеїзм;

- поклоняються штучно створеним богам;

- винаходять чи здійснюють обряди, які не мають ніякого зв'язку з народною традицією;

- вважають себе послідовниками будь-яких пророків і їхніх власних учень.

У другому колі Віча, що мало характер відкритого науково-практичного семінару, взяли участь усі делегати та чимало гостей, які приїхали з різних куточків слов'янського світу. Тут обговорювалися актуальні суспільно-політичні теми. За підсумками семінару його ведучий В.М. Дьомін запропонував резолюцію, яка публікуватиметься окремо.

З організаційних питань вирішено:

1. Доручити оргкомітетові видати другий випуск газети "Слава!" за підсумками Другого Родового Слов'янського Віча та обнародувати документи Віча в доступних ЗМІ.

2. Налагодити співпрацю між дружніми сайтами в інтернеті, а також забезпечити обмін інформацією через портал "Род" як спільний форум Родового Слов'янського Віча.

3. Призначити координатором Родового Слов'янського Віча на чергове річне коло – голову ССО СРВ Вадима Станіславовича Казакова. Доручити йому підготовку та проведення наступного Віча в Калузі навесні 2005 р.

4. Вирішити питання про участь представників Родового Слов'янського Віча у Всеслов'янському з'їзді в липні 2005 р. в Мінську.

Передісторія

Родове Слов'янське Віче має свою передісторію. Розповімо про неї в декількох словах. Такий задум виник ще тоді, коли язичники слов'янських країн встановили перші контакти. Листуючись один з одним, обмінюючись літературою під час зустрічей на святах, ми побачили, що у нас багато спільного, але немає форм, які дозволили б співпрацювати на міцнішій основі. Наприклад, уже на перших з'їздах Всесвітнього Конгресу Етнічних Релігій, що проходили в Литві, слов'яни відчули себе окремою родовою спільнотою серед інших народів. Спочатку ми встановили двосторонні зв'язки між Росією і Польщею, Україною і Польщею, Росією і Україною, Росією і Білоруссю і т.д. В ході творчого обміну стала визрівати програма спільної діяльності.

Після приватних переговорів лідерів язичницького руху, враховуючи стан сучасної ситуації і різні особливості, було вирішено провести першу нараду волхвів і жерців Рідної Віри в Києві. Нарада проходила в рамках Школи Рідної Віри, організованої Галиною Лозко (Волхвинню Зореславою). Не зважаючи на те, що це була перша спроба подібної наради, вдалося зібрати представників п'яти країн: Білорусі, Болгарії, Польщі, Росії і України. Зрозуміло, язичники країни, що приймала гостей, були представлені ширше, але голос інших країн теж прозвучав достатньо ясно і виразно. Цю нараду було вирішено назвати Родовим Слов'янським Вічем, оскільки в деякого слово "язичник" викликає запитання і проблеми. Координатором на річне коло була одноставно обрана Волхвиня Зореслава, яка має високий авторитет не тільки в Україні, але й у всьому слов'янському світі. Докладніше про Київську зустріч дивіться вісник "Слава!" російською та українською мовами, журнали "Сварог" № 15-16, "Атенеї" № 5; а також повний па-

ЯК ЦЕ ВІДБУВАЛОСЯ

Нарис про Родове Слов'янське Віче в Білорусі

Буян

кет документів представлений на слов'янському порталі www.rodoved.info

Оскільки одним з головних завдань обраного оргкомітету було залучення язичників інших слов'янських країн, ми вирішили провести чергове віче в Білорусі. Тут історично склалися і добре збереглися народні традиції, але язичницький рух ще не сформувався в чіткій структурі, як це вже відбулося в Росії, Україні і Польщі. Щоб познайомитися зі становищем на місці і чимось допомогти молодим язичникам, ми зробили приватну поїздку в Білорусь. Завдяки члену оргкомітету В.А. Сацевичу, ми не тільки подивилися цю чудову країну, але також зустрілися з провідними постатями етнокультурного руху: дослідниками і знавцями фольклору, головами історичних і культурних клубів, видавцями і політиками. Не всі виявилися готовими до діалогу, проте попередні зустрічі не були марними. Принаймні, ми самі отримали деяке уявлення про становище в країні і про слов'янський рух у Білорусі (докладний нарис про поїздку опублікований в журналі "Атенеї" № 6, стор. 54–59).

Запрошення учасників

Коли наблизилися терміни проведення чергового Віча, ми домовилися про розділення повноважень усередині оргкомітету. В.А. Сацевич узяв на себе підготовку технічної сторони справи (вибір місця, транспорт, харчування та ін.). Голова Союзу Слов'янських Общин СРВ В.С. Казаков – формування делегації з Росії, а Г.С. Лозко і П.В. Тулаєв – запрошення гостей з інших слов'янських країн. Відразу зауважимо, що вибрати вдалу і зручну для всіх дату було непросто. Оскільки голови рідновірських громад у великі свята, такі як Купайла або Перуна, завжди знаходяться на своїх капищах, вирішено було зібратися в дні Спожинок, традиційне свято урожаю. Кілька разів Віче було під загрозою перенесення: спочатку поляки пропонували перенести нашу зустріч після тaborу "Ромува" в Литві, потім білоруси визнали зручнішим організувати зустріч 31 серпня. Врешті-решт, було вирішено ні під кого не підлаштовуватися і, розробивши програму, ми приблизно за місяць стали розсилати особисті запрошення.

Під час складання списку запрошених виникли несподівані розбіжності.

Якщо вже сформовані рідновіри на-полягали на вужчому представництві (волхвів, жерців і лідерів язичницького руху), то білоруські організатори запропонували відкриту форму віча, запросивши всіх бажаючих. Щоб внести хоч якийсь лад у процес формування делегації, буквально в останню мить було вирішено ввести два статуси учасників Віча: делегатів від громад з правом голосу і гостей, що мають право спостерігача. Цей принцип був чітко викладений у письмовому тексті запрошення і затвердженій програмі. Саме в такій формі воно розсилалося адресатам звичайною та електронною поштою.

Ми розуміли, що у будь-якому випадку зі східно-європейських країн приїде більше делегатів, ніж із західних. Тому довелося докласти особливих зусиль для інформування язичників Польщі, Чехії, Словаччини і Болгарії. Текст запрошення був навіть перекладений англійською мовою, щоб уникнути мовного бар'єру і кодових перешкод інтернету. Фактично ми сповістили про майбутнє віче всіх відомих нам слов'ян-язичників. Проте, підтвердження прислали одиниці. Це були перевірені однодумці: Сташко Потребовский, Ждіслав Словіньский, Шегор Рассате. З нових знайомих заявку подали язичники з "Круга Перуна" (Словаччина), які, однак, приїхати не змогли, але доручили своєму представникові Маріушу Димеку (Польща) поінформувати про їхню діяльність.

Українську делегацію формувала Галина Лозко з жерців Об'єднання Рідновірів України (ОРУ). Інтерес до віча в Білорусі виявили також українські неоязичники, але оргкомітет надав право координатору Родового Слов'янського Віча самостійно вирішувати питання про делегування. На жаль, з делегації, що очікувалася, приїхала менша частина, що було пов'язане з відносною дорожнечою і перетиною державного кордону.

Вельми непросто відбувалося формування делегації від Росії. Адже тут існує вже декілька слов'янських общин, що конкурують одна з одною. Бажаючи представити якомога повніше рідновірський рух Росії, крім Союзу Слов'янських Общин, ми запросили Союз Венедів з Пітера, а також голову Общини "Родолюбіє" Велеслава – Іллю Черкасова. Та оскільки

ки "шила в мішку не втаїш", про майбутню зустріч швидко довідалися всі язичники і навіть ті, хто до рідновір'я не має ніякого стосунку. Вже напередодні від'їзду в Білорусь нам стали телефонувати зовсім незнайомі люди, посилаючись на усне запрошення В.А. Сацевича. Як виявилось, це були тільки квіточки, бо приймаюча сторона свідомо спланувала свій захід, розіславши власну програму, навіть не поставивши нас до відома.

На турбазі "Салют"

Подолавши багато перешкод, величезні відстані, витративши чимало особистих коштів, ми нарешті опинилися в гостинній Білорусі. Місце для проведення віча, слід зазначити, Володимир Александрович підібрав чудове. Мальовнича природа Полісся на березі тихої річки Муховець. Затишна туристська база "САЛЮТ" з дерев'яними будиночками, з кімнатами на три-п'ять чоловік. Тут же – ідальня на півсотні людей і затишна актовка зала зі сценою. На території турбази є навіть невеликий острівець, де знаходиться альтанка, зручна для нарад.

Оскільки в письмовому запрошенні 6 серпня було заявлено як день заїзду, вже зранку почали прибувати делегати і гості. Завдяки допомозі "жриці домашнього вогнища" Людмили, проблеми з розміщенням і харчуванням розв'язувалися просто, а ціни виявилися нижчими, ніж планувалося (на три дні близько 80 гривень за одну людину). До вечора на турбазі зібралася значна частина запрошених. Реєстрація делегатів планувалася на ранок 7-го серпня. Але приймаюча сторона несподівано оголосила про загальний збір, хоча ще не всі організаційні питання були вирішені.

Після цього, по суті стихійного збору, почалися несподіванки, які не тільки нервували людей, але навіть поставили під загрозу проведення самого віча. Головна причина багатьох непорозумінь полягала в порушенні попередньо прийнятої програми. Стихійні збори всіх і вся, замість попередньої наради волхвів напередодні відкриття Віча, було лише першим випробуванням. Виступаючи в ролі ведучого, В.А. Сацевич давав слово кому попало без дотримання ієрархії і порядку, тим самим заниживши рівень Родового Слов'янсько-

го Віча до звичайної "тусовки". На самому початку, після кількох самопрезентацій, цей хаотичний вечір знайомств був перерваний концертом фольклорного колективу. Хто ж заперечуватиме чудову народну музику? Але тоді, коли вона доречна. За нашою програмою пісні і танці були заплановані на вечір 8 серпня, після загального свята Спложинки. А тут "запрягли воза поперед коня" і влаштували танці... до початку роботи. Після несподіваного концерту вечір знайомств продовжився, хоча багато хто з гостей ще не приїхав, а ті, що приїхали, не встигли відпочити з дальньої дороги. Виявилось, що крім рідновірів і авторитетних ліде-

мек ("Ніклот") – він також представляв і словацьку общину "Круг Перуна";

Росія: Вадим Казаков (організатор ССО СРВ), Крада (Московська община ССО СРВ і його вебмайстер); Віктор Федосов (Союз Венедів, газета "Ярь"), Буян – Павло Тулаєв (організатор і журнал "Атенеї");

Україна: Галина Лозко – Волхвиня Зореслава (організатор, координатор першого Родового Слов'янського Віча, голова ОРУ, журнал "Сварог"), Ведана – Олеся Обревко (ОРУ, Полтавська община "Православ'я").

Всього: 12 делегатів від трьох десятків учасників Віча.

Коли була досягнута повна ясність з питань реєстрації, ми були готові відкрити Віче в точно призначений термін об 11.00. Приблизно за 10 хвилин перед актовою залу під'їхала машина телебачення і журналісти з камерами умовили організаторів Віча дати інтерв'ю (замість запланованої пресконференції?), хоча це відволікло нас від головної події.

І тут черговий сюрприз приготував В.А.Сацевич: у залі, приготованому і оформленому під Родове Слов'янське Віче, він запропонував відкрити одночасно і науково-практичний семінар "Витоки і перспективи слов'янської культури". Знову ж таки, ідея семінару сама по собі чудова, але навіть влаштувати одночасно два пленарні засідання, тим більше, що в офіційній програмі семінар ніяк не був заявлений. Зрозуміло, координатор Віча не допустила змішання двох різних заходів, хоча це не всі правильно зрозуміли. А вже багато людей, запрошених В.А.Сацевичем, широким думали, що вони їдуть на семінар. До конфлікту справа не дійшла, проте організаційний хаос посилював небажану напруженість.

У таких екстремальних умовах почалося перше засідання Віча. Відкривши його зверненням до Рідних Богів, Волхвиня Зореслава звернула увагу присутніх на важливість розуміння фундаментальних принципів і критеріїв Рідної Віри. Це необхідно для того, щоб уміти відрізнити її від псевдорелігій і ініціатив, що маскуються під рідну традицію. Зореслава також сповістила присутнім історію Рідної Віри в Україні, показала свої книги і журнали.

Потім слово було передане Павлу Тулаєву (Буяну) для звіту про роботу, виконану за підсумками першого Віча в Києві 2003 року. Він розповів про га-

рив язичництва, приїхали науковці, журналісти, письменники, військові (Союз офіцерів), лідери НДПР, послідовники Голякова, представники "віссаріонівців" (неохристияни) і навіть один мусульманин, не кажучи вже про співробітників спецслужб.

Відкриття Віча

Наступного дня о 10 годині ранку нам довелося провести термінову нараду волхвів і жерців, щоб з'ясувати, нарешті, хто з тих, що приїхали, має право представляти свої громади і країни. Ця нарада відбувалася в альтанці на згаданому острові і мала зовсім інший стиль. Відкривши зустріч славицями чотирма слов'янськими мовами, ми по-діловому, всього за півгодини, представилися один одному і склали список делегатів, які мають право на голосування. Ось хто був законно делегований на Віче:

Білорусь: Володимир Сацевич (організатор і Товариство боротьби за народну тверезість), Віктор Місіюк (клуб "Загороддя"), Туроряр (клуб реконструкції "Ойра");

Польща: Сташко Потребовський ("Родзіма Вяр"), Ждіслав Словінський (видавництво "Топожел"), Маріуш Ди-

зету "Слава!", випущену українською та російською мовами, про відповідні публікації в журналах "Атений" і "Сварог" і звернув особливу увагу на роль слов'янського порталу "Род", спеціально створеного як міжнародний орган Родового Слов'янського Віча.

В.А.Сацевич, якому ми висловили щире подяку за вдало вибране місце для проведення Віча, розповів про проблеми і організаційні питання зустрічі. Він, як завжди, закликав присутніх до тверезого способу життя во славу Роду і запропонував розширити тематику наради, включивши в неї суспільно-політичні теми.

Голова ССО СРВ Вадим Казаков зупинився на питаннях язичницького руху. Він, зокрема, звернув особливу увагу на генетичний принцип формування обшин. Кожен громадянин має право на власний світогляд, але це не значить, що ми повинні вважати рідновірами всіх, хто такими себе проголошує. Як приклад нетрадиційної неорелігії він навів відому організацію "інглінів-старовірів". Розвиваючи тезу Волхвині Зореслави, голова ССО запропонував внести в підсумковий документ точніше визначення "рідновірської громади"

Наш давній друг з Польщі Сташко Потребовський на прохання присутніх розповів історію "Родзімой Вяри" в своїй країні. За вісім років уже зареєстровано п'ять громад: Великопольська (Познань), Малопольська (Краків), Сленська (Вроцлав), Поморська (Щецін, Кошалін), Мазовська (Варшава). Спроби спотворити Рідну Віру під виглядом монотеїстичної реформи також відомі і в Польщі. Це так званий "Родзімий Косчел Польський", де замість Христа шановується Свентовід. Лідер цієї псевдорелігії – католик, що проповідує двоєвірство.

Після Сташка слово було надане його співвітчизнику Маріушу Димеку. Він коротко проінформував про товариство "Ніклот", показав і подарував кілька свіжих номерів язичницького журналу "Триглав". За дорученням Святослава, лідера словацької общини "Круг Перуна", Маріуш також повідомив про її діяльність. У Словаччині на горі Велестур, де археологами знайдені слов'янські руни, побудовано капище. Сюди щорічно з'їжджаються язичники двох сусідніх країн (Польщі й Словаччини) для здійснення спільних обрядів.

Про справи білоруських язичників розповів Віктор Місіюк. Він повідомив, що їхня громада займається не стільки релігійною діяльністю, скільки реконструкцією слов'янських і варяжських старожитностей. Якраз в дні про-

ведення Віча деякі з його друзів поїхали до Польщі для участі у фестивалі вікінгів та купців, які проводяться на Балтійському узбережжі в місті Волін.

Жриця Ведана (Україна) звернула увагу присутніх на неприпустимі випадки руйнування стародавніх курганів і їх пограбування "чорними археологами". Вона також запропонувала скласти програму "зеленого туризму" з урахуванням священних місць наших Предків.

Пітерських язичників представляли два покоління: "діди" з "Союзу Венедів" В.К.Федосов, А.Б.Тищенко і лідер молодіжного руху "Сонцеворот" Лютий. На жаль, через організаційні питання в "Союзі Венедів" склалися непрості відносини. В результаті, діють дві паралельні структури, а зараз виходять і дві газети: "Ярь" та "Рідні простори". Ми співпрацюємо як з ветеранами, так і з молоддю, щиро бажаючи їм взаєморозуміння, дотримання принципів ієрархії і спадкоємності.

Одним з головних підсумків Віча стало обрання нового координатора на чергове річне коло. На цей відповідальний пост було запропоновано кілька кандидатур: Галина Лозко, Вадим Казаков, Віктор Федосов і Володимир Сацевич. Простою більшістю голосів новим координатором Віча був обраний Вадим Станіславович Казаков. Ця подія не була для нас несподіваною, оскільки в даних умовах голова ССО СРВ оптимальна постать для міжнародної координації язичників. В.Казаков – автор декількох книг, відомих і популярних серед молоді. Він досвідчений волхв, з року в рік проводить свята, має хороші зв'язки з рідновірами України, Польщі, Чехії, Словаччини. Електронні ресурси ССО вміло організовані і часто відвідувані. Коли Волхвиня Зореслава урочисто передала новому координатору естафету, він запевнив збори, що дотримуватиметься прийнятих принципів і слідуватиме затвердженій програмі.

Спільне засідання

У другій половині дня відбулося спільне засідання рідновірів і учасників науково-практичного семінару, де була надана можливість виступити всім бажаючим. Заслуховувалися доповіді, що містили цінну інформацію, пропозиції та ідеї.

Так, Воїсвет – тренер бойових мистецтв і керівник військово-спортивної організації з м. Челябінська, розглянув молодіжну політику. Він запропонував організувати спільні змагання із залученням язичників з різних країн. Представник духовно-родової держа-

ви "Русь" В. Солохін ("міністр пропаганди") висловив основні принципи ідеології і політики своєї організації. Його урочиста промова викликала інтерес і питання про структуру, перспективи і географію проголошеної держави. Вельми конструктивним, хоча і коротким, була розповідь послідовників педагога Щетініна. Вони створюють родові маєтки і виховують своїх дітей у дусі народних традицій.

Неординарною подією можна вважати участь в другому крузі Віча делегації від Союзу Офіцерів Росії на чолі зі Станіславом Тереховим, який відомий не тільки в армійському середовищі. Його виступ, присвячений сучасній війні і актуальним політичним проблемам, був стриманим і дипломатичним. Сам факт інтересу військової організації до язичників заслуговує уваги, але в яких саме формах розвиватиметься наша вірогідна співпраця, покищо неясно.

В рамках вільної дискусії відбувся обмін думками навколо інтернет-політики нашого руху і так званого "віртуального язичества". Особлива увага була звернута на неприпустимість цензурних виразів, взаємних образ і, взагалі, грубоців на форумах язичників, які, як правило, виходять від анонімних авторів. Також було висловлене зауваження модераторам сайту ССО, у зв'язку з тим, що протягом року на ньому не висвітлювалася діяльність ОПУ і не було публікацій координатора Родового Слов'янського Віча – Волхвині Зореслави, хоча з'являлись матеріали українських неоязичників, які не брали участі в київській зустрічі 2003 року, а також були розміщені їхні банери. У відповідь на пропозиції П.В. Туласва по порталу "Род" нинішній вебмайстер ССО Крада запропонувала альтернативну програму із залученням усіх бажаючих.

Під час обговорення електронних можливостей язичників один з учасників семінару запитав, чому на Віче не запрошені білоруські традиціоналісти з організації ГЕГАРУХ, вельми активні в інтернеті. Не було серед учасників семінару і представників організації "Слов'янський круг", яку заснував кілька років тому Г.Е.Адамович (його книга "Стояча вода. Вступ у слов'янську магію" продавалася в дні Віча). Чи може ця структура вже не діє в Білорусі?

Так, в обміні новинами і думками, в дружніх дискусіях пройшов перший день Родового Слов'янського Віча. Не зважаючи на згадані сюрпризи в організаційній частині, нам вдалося викерувати і не допустити зриву наради, до якої ми готувалися кілька місяців.

Підсумковий документ

Підготовка підсумкового документа Віча почалася цього ж дня, продовжувалася наступного ранку і завершилася в електронному листуванні, бо поставлені нами проблеми виявилися не з легких. За основу документа були прийняті пропозиції, висловлені на Раді волхвів і другому колі Віча. Текст, написаний Волхвиною Зореславою, доповнювали і коригували члени оргкомітету Вадим Казаков, Павло Тулаєв і Володимир Сацевич. Нарешті, 8 серпня об 11 годині, як це і було передбачено програмою, робочий текст сповістили всім присутнім і він був схвалений учасниками Віча.

Проте стався черговий "сюрприз", який знову поставив нас в незручне становище. Разом з нашим документом була запропонована інша резолюція. Її зачитав керівник семінару В.М.Дьомін, глава омського відділення НДПР. Ця резолюція, проголошена від імені Родового Слов'янського Віча, виходила за рамки тематики, встановленої програмою, і ставила завдання військово-стратегічного і міждержавного рівня. В кінці резолюції було проголошено створення нової слов'янської організації на чолі з В.А.Сацевичем, програма і мета якої залишилися неясними. Коли цей документ був зачитаний, делегати двох країн, Польщі і України, одразу висловили свій протест. Вони попросили прибрати згадку їхніх країн з резолюції В.М.Дьоміна, бо приїхали на Віче рідновірів, а не на політичний форум. Будь-яка партія має право проголосувати будь-які цілі, але це доречно робити на власних з'їздах, а не на релігійних нарадах міжнародного рівня. Оскільки обнародований проект резолюції був зроблений в одному примірнику без участі членів оргкомітету, він має право бути опублікованим як самостійний документ за підсумками семінару, а не як резолюція Віча.

Як "чиста випадковість" саме у момент обговорення підсумків Віча, коли зібралися всі учасники, гості і журналісти, стався черговий інцидент, який зіпсував настрій господарям. Один із запрошених, який, як виявилось пізніше, відповідав за охорону, звернув увагу присутніх на те, що серед гостей є сумнівні особи не слов'янського походження, які вільно ходять по залі й без дозволу фотографують наші збори. Коли пильний вартовий запропонував одному з непрошених гостей – дебелому товстуну з чорною кучерявою бородою "фотографу" – залишити зал, той ударив його в обличчя. Ведучий В.А.Сацевич,

замість того, щоб підтримати пильність прихильників порядку, виступив на захист порушника. При цьому організатор заявив, що "тут усі рівні" і що "ми не повинні ні з ким боротися".

Всі згадані "сюрпризи" і "випадковості" надали міжнародній зустрічі рідновірів забарвлення політичного розбрату, залишивши неприємний осад. Деякі гості стали залишати зал, не чекаючи закриття. Інші пізніше висловлювали прикрість. І справа тут не в особистих амбіціях, а в елементарних правилах етикету, дотриманні домовленостей і слідуванні задалегідь прийнятій програмі.

Спожинки

Не зважаючи на всі ці зриви і загальний, не дуже святковий настрій, ми вирішили завершити Віче, як і планували, урочистим обрядом Спожинки (Спаса). Це стародавнє народне свято відбувається у всіх слов'янських народів у дні збору врожаю. Ось і ми, вивчивши живу традицію, здійснили обряд подяки Рідним Богам за одержані плоди матеріальної і духовної праці. Обряд був підготовлений і проведений Волхвиною Зореславою спільно з Вадимом Казаковим. Глава ССО спочатку побудував капище, встановивши в його центрі родовий стовп, і спорудивши жертвник. Язичники (їх було близько тридцяти чоловік), що зібралися півколом, здійснили обряд жертвопринесення хліба, священне возливання меду, освячення дарів природи і особистих оберегів, а також поминання Предків. Кожен з нас проголосив здравицю во славу Богів і нашого слов'янського Роду. Величний обряд надав Родовому Вічу витокового сакрального значення. За народною традицією святковий ритуал повинен був завершитися братчи-

ною (дружнім бенкетом), але і тут організатори запропонували свій варіант – обід в їдальні за окремими столами без вживання алкогольних напоїв.

Поки рідновіри здійснювали обряд і причащалися освяченими плодами, за ними здалеку спостерігали науковці, співробітники спецслужб і міліція, що над'їхала по тривожному дзвінку. А незабаром після завершення свята приїхало і телебачення, яке не встигло зняти обряд через власну недисциплінованість.

Оскільки обіцяні в програмі пісні і танці "до ранку" не відбулися, багато гостей стали збиратися додому. Деякі залишилися ночувати на турбазі, щоб виїхати вранці. Невеликі групи людей блукали туди-сюди, гаряче обговорюючи минулу подію...

Деякі висновки

Замислитися є над чим, не тільки в плані критики, але і позитивних наслідків Віча. Адже, попри всі недоліки, подія відбулася. Програма, хоча і порушувалася в організаційній частині, по суті була виконана. Хвилюючі на теми були обговорені, після нарад прийнято Ухвалу (див. ст.10), а новий координатор Родового Слов'янського Віча – вибраний на черговий термін.

Ми, безумовно, вдячні братній Білорусі за гостинність. Розуміємо, що організувати такий великий захід не легко, і можемо вибачити дрібні збої. Проте, треба чесно визнати й таке: спроба сумістити два різні з'їзди, змішати в одну купу людей не тільки різних світоглядів, але при цьому майже незнайомих, не могла не призвести до непорозуміння, хаотичності і нервозності. Такий стиль роботи дискредитує не стільки язичників слов'янських країн, як саму Білорусь, до якої ми маємо щирі симпатії.

Цей обряд Спожинки

ЗБЕРЕЖЕМО УНІКАЛЬНІ ДУХОВНІ ЦЕНТРИ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ!

Шановні країяни!

Сили темряви наступають на людину, на Рід Український, на наше майбутнє! У Кременчуцькому районі на лінії Курсько-Комсомольсько-Криворізької магнітної аномалії у гирлі Псла невпинно розорюється бульдозерами Стовбувата могила – один з прадавніх духовно-езотеричних центрів індоєвропейської (арійської) цивілізації, абсолютно унікальна пам'ятка нашої найдавнішої доби.

Тут на первинному недоторканому степові розкинувся цей курган, до якого тисячоліттями приходили жерці наших Пращурів, творили ритуали й діставали сигнали із Всесвіту, щоб утілити їх на землі. Так протягом численних поколінь наших Предків відбувався одвічний зв'язок живих у Яві з Божественними силами.

Чотири тисячі років тому тут був насипаний курган. Як і його поспредники – кургани Цегельня і Кормилиця у гирлі Псла, Стовбувата могила теж донищується мешканцями села Підлужне та різними заїдами із вченими дипломами. Ніхто не задумується над тим, що ці кургани, як довели видатні вчені нашого часу М. Чмихов та Ю. Шилов, несуть інформацію про

- історію формування спільності арійських племен;
- формування на цих степових просторах нижнього Подніпров'я, зокрема й нинішньої Полтавщини, святково-обрядових форм головних ведійських міфів, пізніше перенесених в Індію і записаних у безсмертних Ведах та інших індійських джерелах. Ці космогонічні міфи є архетипами індоєвропейської цивілізації, вони містять відомості про Долю і недолю народів Європи через архетип формування зачаття, ембріону, народження, смерті й безсмертя людини.

Ці унікальні святині за заповідями Вед мають берегтися за сімома колами священної недоторканності і розкриватися в слушний час для вдячних народів-нащадків.

Комсомольський гірничо-збагачувальний комбінат – це гігантське транснаціональне утворення – веде зараз прискорене грабіжницьке знищення Стовбуватої могили, мотивуючи свій розбій тим, що тут знайдено поклади заліза, реалізуючи нищівний проєкт ще радянських часів. Котлован, за перевіреними даними, може сягнути сотні метрів у глибину й невідь скільки завширшки – і це в самому центрі кургану!

Добуте залізо, як і інші копалини в Україні, піде на збагачення інших народів через грабіжництво об'єднаними силами європейських корпорацій. Тут просто винищують, спустошують наші надра – в той час як провідні країни переходять на енергозберігаючі технології. Та найперше – винищують наші духовні криниці! Наш Дух просто знищують!

Невже наша слов'янсько-скіфська кров, що витворилася численними поколіннями попередників і сучасників і славилася незборимою міццю та високим благородством, навіки застигне в наших жилах від задавленого в нас інстинкту життя? Не допустимо цього! Нам на допомогу приходять Духи рідних Пращурів, багатоликі прояви Творця-Сварога. Будьмо пильними, непоступливими, слухаймо свого серця, не зраджуймо себе!

Не даймо знищити Прадідівські могили!

Висловимо свою тверду волю проти утворення пустки – котловану на місцях, куди приходять паломники з усіх кінців слов'янського світу. Вимагаймо від хазяїв гірничо-збагачувального комбінату – цього транснаціонального монстра – негайно припинити роботи й повернути українському народові завдані збитки від зруйнованих могил Пращурів, що не вимірюються мільярдами гривень! Терміново готуймо матеріали для передачі в ЮНЕСКО та в інші впливові міжнародні гуманітарні організації. Не гаймо часу, шановні країяни!

*Об'єднання Рідновірів України
Громада язичників Полтави "Православ'я"
Полтавська обласна організація Національної Спілки
письменників України
Конгрес Українських Націоналістів м.Полтави
УНА-УНСО Полтавщини
Полтавська організація Українського Козацтва
Полтавські медіа-клуб, фонд "Телон"
Родове Слов'янське Віче жерців Рідної Віри
Об'єднання Родима Вяра (Польща)
Організація біоенергетиків Полтавщини
Союз Українок Полтавщини
Суспільна Служба Полтавщини
Діячі мистецтв, літератури, видатні люди Полтавщини*

СЬОМІЙ КОНГРЕС WCER

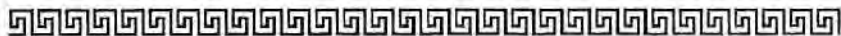
4 червня 2004 р. в Афінах (Греція) відбувся черговий VII з'їзд Світового Конгресу Етнічних релігій (WCER). Засідання Конгресу проходило в Іонічному центрі, де нині знаходяться історичні статуї еллінських язичницьких Богів. Учасники конгресу мешкали поруч зі всесвітньо відомим Акрополем, який войовничі християни впродовж віків майже перетворили на руїни.

Вів засідання визнаний лідер язичницького руху Греції Власіас Рассіс. До Ради WCER від Греції увійшов Василіс Цантілос. Приємною новиною для язичників різних країн стало прийняття Литвою Закону про захист етнічної культури – цей прецедент був сприйнятий з ентузіазмом, як приклад для інших країн. Державна підтримка власної етнічної релігії свідчить про глибоке розуміння урядом Литви проблем самозбереження нації. WCER серед інших рішень прийняв і звернення до урядів щодо сприяння етнічним поселенням та розвитку народних культур. Наступний Світовий конгрес язичників планується провести у Бельгії 2005 р.

Повідомив Православ Пецко

*Група учасників I конгресу WCER. Вільнюс, 1998.
У першому ряді зліва направо: друга Галина Лозко (Україна),
третья Іліна Трінкунене (Литва), четвертий Вадим Казаков
(Росія). У другому ряді перший Власіас Рассіс (Греція)*

22–24 серпня 2004 року у селищі Меджибіж, Хмельницької області, відбувся молодіжний музично-історичний фестиваль "Стародавній Меджибіж". Відвідати його вирішила і наша язичницька молодь.

Запрошення на цей захід я отримав від моїх друзів із клубу "Відродження цитадель", міста Конотоп, які також збирали команду та історичні обладунки для цієї поїздки.

І ось нарешті Хмельницький, пів на п'яту ранку. З львівського поїзда я зустрічаю молоду вродливу дівчину – львів'янку Цвітану. Уже вдвох ми прямуємо до автовокзалу, і сідаємо в мікроавтобус, що має доставити нас до місця призначення. В салоні – нікуди й голці впасти. Куди не поглянеш – скрізь сумки, рюкзаки, намети та змучені тіла їх власників, що шукають куди б поставити свої здерев'янілі ноги. Приблизно 40 хвилин неймовірних катувань – і автобус викидає з себе галасливий вантаж. Але, поглянувши вперед, всі, як один, змовкли, забувши те, що було хвилину назад...

Перед нами відкрився чарівний вид на річку Південний Буг, а над нею, на узвишші, велично завмерла у віках стародавня фортеця Біла Лебідь. Побудована в XI столітті нашими славними Предками-русичами, вона неодноразово захищала їх своїми міцними стінами від ненажерливих ворогів. У свій час під ними кістями лягали і татари, і пяхи, і москалі. Минали роки, з'являлись нові види пекельної зброї, і фортеця втратила своє значення, як надійна захисниця українського народу. Стіни опустіли, і на них почав з'являтися всюдисущий чагарник. Штукатурка облупилася або потемніла, не виправдовуючи назву фортеці Біла Лебідь.

Сьогодні Біла Лебідь – це фортеця-музей, місце паломництва усякого роду туристів та людей, що цікавляться історією своєї рідної землі. На її території потроху ведуться археологічні розкопки та реставраційні роботи. Але, як я зрозумів, фінансів для цього місцевою владою виділяється мінімум.

В долині, між річками Південний Буг та Бужок, розташувалось різнобарвне наметове містечко. Була шоста година ранку, 22 серпня, коли ми туди потрапили. Табір потроху прокидався, приходив у рух, зустрічаючи новоприбулих людей. До півдня кількість наметів збільшилась удвічі, заповнивши собою весь луг. Поглянувши з фортеці, можна було подумати, що під її стінами знову зібралась ворожа орда,

готова за сигналом хана кинутися на штурм. Це видовище справляло неабияке враження!

Біля своїх наметів кожен історичний клуб здіймав власний прапор. По знаках на них я міг багато сказати про характер та переконання тих людей. Та найбільше було шкода, що з нами нема нашої язичницької хоругви!

Відкриття фестивалю планувалося на дев'яту годину. Але цьому завадили погодні умови. Від вчорашньої спеки не залишилось і сліду, подув прохолодний вітер, затягнув хмарами усе небо, пішов рясний дощик. Нам довелося сховатися у величезному військовому наметі, бо наш невеличкий, та ще й без тенту – протікав. Перед цим ми з Цвітаною встигли розшукати моїх земляків з Конотопа, і познайомитись із гітаристом та флейтисткою язичницького гурту "Сонцеворот", що приїхали виступати до нас з Білорусії.

А дощ все йшов, і не збирався припинятися. Навет всередині мокрий, спальник теж, про свої ноги я взагалі мовчу. Бойовий настрій в таборі почав падати. Народ похнюпився, хоча нові групи прибували з кожним автобусом із Хмельницького. Невдовзі на машині під'їхали наші друзі – рідновіри: пан Срібновіт та Вишеслав. Ми з Цвітаною страшенно зраділи і полізли в теплий салон сушитися та відігріватися. Дуже приємно було почути, що в багажнику знаходиться наш прапор – прапор Українських Язичників.

Дванадцята година. Дощик нарешті вщух – подіяли наші замовляння. Відразу ж я знайшов найдовшу жердину, і вже через п'ять хвилин наших старань, на найвищій точці над табором, здійнявся прапор ОРУ. Наше рідне Сонечко зійшло над землею Хмельниччини!

В таборі знову рух. Всі готуються до початку фестивалю, вдягають історичні костюми, та потроху стягуються у фортецю. Вхід, до речі, на всі заходи в старовинному одязі – безкоштовний. Воїни ладнають свої металеві обладунки – готуються до турніру. Лучники перевіряють міцність тятиви. Де-не-де

можна побачити хлопців у клітчатих слідницях – шотландських кілтах. Мабуть вони народилися не в той час і не в тій країні, якщо шанують національне вбрання чужого народу.

Приємно було бачити, що не одні ми повдягали білесенькі вишиванки. Парубки та дівчата із Західної України також цінують нашу національну культуру. До того ж, в таборі помітно виділялися жовто-блакитні та червоно-чорні прапори – це

приїхали команда зі Львова та Спілка Української молоді з Хмельницького.

До нас підходили люди, бо наша хоругва привертала їхню увагу, цікавились тим, хто ми є, казали, що й вони теж прихильники Рідної Віри. Просипи вказати джерело інформації, де можна набути необхідних знань.

До початку турнірів у нас була вільна година, і ми використали її, щоб зсередити дослідити Білу Лебідь та відвідати невеличкий музей. Скажу відверто – фортеця просто вражає своєю величністю та міццю! Я аж до цього дня не знав і не сподівався, що в Україні ще збереглися такі оборонні споруди.

А от в музеї цікавого було мало. Найбільше запам'яталося представлення там язичницьке поховання. Скелет мав неймовірні розміри – то, мабуть, був справжній богатир! Також там була зброя, знаряддя праці та інше. Однак, увесь перший зал здали під якусь християнську виставку старовинних ікон та розп'ять. Жінка-екскурсовод з фанатичним відблиском в очах "пудрила мізки" групі відвідувачів про те, яку "цінність являють собою ці витвори мистецтва". Плінувши через ліве плече, ми пішли у наступний зал. Тут нас чекала ще одна "приємна" несподіванка: серед інших древніх речей, на видному місці, лежав уламок надгробка з жидівськими письменами. Виявляється тут, у Меджибожі, колись жив засновник хасидизму в Україні, і той уламок має до нього якимсь відношення. І сюди вони сунули свій довгий ніс! Тут вже пан Срібновіт не витримав! Він плінує ще тричі, та добряче "прочистив мізки" працівниці музею.

Не можу забути також і того, як сміялися Цвітана та Вишеслав, запримітивши в першій кімнаті музею бридкий огризок "гімнаста" на хресті – без рук, без ніг, але у терновому вінку. Видовище дійсно кумедне.

Нарешті почались, зірвані дощем, турніри. Сьогодні бились "стінка на стінку", в команді по шість чоловік. Заковані в залізні обладунки, зі щитом у

лівій та мечем у правій руці, витязі безстрашно сходились один з одним, дубасили по щитах та шоломах, залишаючи на них вм'ятини. Якби не цей захист, то тріщали б їхні черепа, та летіли б в сторони кінцівки. То була справжня м'ясорубка! А от честі у хлопців явно не вистачало: нападають по двоє-троє на одного, б'ють у спину.

Неподалік цього видовища у спритності змагались лучники в стрільбі по рухомій та нерухомій мішені. Інші, поряд, вправлялися з ножами, кидаючи їх у колоду. Переможці отримували невеличкі призи.

Своїм національним вбранням ми контрастно вирізнялися серед інших учасників фестивалю. Вгледівши це, місцеві жителі радісно нас вітали, промовляючи між собою наступне: "Дивіться, онде, нарешті, наші йдуть!" Так прокидається генетична пам'ять народу.

Приємною несподіванкою для нас була зустріч із Лесею – язичницею з міста Києва, що завітала у Меджибіж зі своєю маленькою донею – Зореславою. Нашій радості не було меж! Усі разом ми пішли до реєстраційного столу та зареєструвалися як учасники фестивалю командою "Українські Язичники". А безпосередню участь збирались брати у конкурсі бардів наступного дня.

Ближче до вечора організатори фестивалю встановили сцену. Вона розташувалася біля воріт фортеці. Гурти музикантів готувались до виступу. Чути було гуркіт барабанів та важкий звук електрогітар. Вечір мав бути веселим...

Настав час прощатися із паном Срібновіттом. У Києві його чекали невідкладні справи, і він збирався в зворотню дорогу. А от Вишеслава нам довелося довго вмовляти залишитись ще на пару днів. Для нього в наметі завжди знайдеться місце. Останню крапку на цьому поставила богиня Доля. Був кинутий жереб, і Вишеславу Богами судилося веселитися разом з нами. Воля Богів для язичника – закон.

Два дні поспіль, вечорами, Біла Лебідь здригалася від потужних музичних атак метал-спрямування. Здавалось, що ось-ось по стінах поповзуть тріщини, і вони обваляться на галасливих порушників віковичного спокою. Біля динаміків із підсилювачами вибухало повітря і било у груди в такт барабанного ритму. Говорити було важко. Доводилось кричати прямо у вухо, щоб тебе почули.

Так, як і були, у вишиваних сорочках, ми поринули в цю бурхливу стихію. Вона охопила нас з головою і понесла далі в шаленому танці. Вишеслав та Цвітана вперше, як учасники, опинилися на такому заході. Перші 15 хвилин вони зивкали. Потім півгодини обмірковували, де вони є, при цьому нарікаю-

чи на те, що бачили б друзі, батьки, колеги по роботі, а особливо волхвиня Зореслава, де славно язичницька молодь проводить свій вільний час! Але потім нас вже важко було зупинити. Куди там Руслані з її дикими танцями!

Спочатку виступали українські гурти. За якусь годинку вони так розігріли натовп, що аж земля гула. Люди, що скопилися під сценою, здавалось, забули все на світі. Навколо них існувала лише сцена і музика, музика, музика...

Апогеєм сейшена стало вогняне шоу, яке вчинили хлопці на узвишші, біля воріт фортеці. Вони вправно виробляли фігури палаючими мечами та ланцюгами, а також пускали вогонь з рота. В перший день, на останок, на сцену вийшла команда з Молдови "Chordewa". Чарівні мелодії скрипки та трохи жіночого вокалу на підспівку, у поєднанні з електрогітарами, зробили свою справу. І якби не блек-вокаліст, що гарчав у мікрофон як озвірілий, то цю музику було б просто приємно слухати.

Після одинадцятої вечора ми втомлені поверталися до свого намета. В таборі горіли вогні. Навколо них, мов метелики, скупчились люди. Там грали на гітарах, співали пісні. На цьому невеличкому клаптику землі зібрався народ різного характеру. Це були і представники клубів історичного фехтування, і клубів – шанувальників фентезі. Серед них були язичники та націоналісти, просто металісти та панки, ба, навіть, комуністи, що повісили над своєю палаткою прапор СРСР. Якби не дощ та роса вночі, то його б давно вже спалили. Осередок націоналістів, в основі, являв собою людей із західної України. Це були команди зі Львова,

жавний та два бойових прапори ОУН.

Здавалось, що б могло зібрати разом такий різношерстний натовп? Та щось таки було. Це щось, мені здається, є прагненням молоді ближче спілкуватися з природою та між собою, пізнати історію і частково переносити її у сучасність. Це краще ніж пити горілку, курити травку та колоти наркотики. (Хоча без перших двох складових в деяких компаніях не обійшлося).

Ранок 23 серпня видався похмурим та прохолодним. Щоб умитися та попити води, довелося йти до криниці, яка знаходилась у дворі місцевих жителів. Тут я хочу висловити їм величезну подяку від усіх учасників фестивалю, що ходили по воду до цих добрих людей, а це, уявіть собі, приблизно 150 наметів! А от організатори заходу не спромоглися забезпечити належні умови для проживання в таборі.

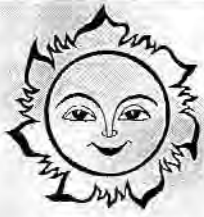
Легкий сніданок з хліба, ковбаси та помідорів, і ми вже знову були готові йти на штурм фортеці. Та з організаторами фестивалю цього року було, на жаль, не все гаразд. По-перше не вистачало чіткого розкладу заходів, що проводилися. Ніхто не знав точно, що й коли почнеться. Відразу після турнірних двобоїв мали б розпочатись змагання бардів. Учасників зібрави в одному місці та попросили почекати. Отак ми, голодні, прочекали півдня, до п'ятої години вечора. Коли, нарешті, оголосили початок. Потім, замість обіцяних трьох пісень, нам дозволили виконати тільки по дві. Я грав у парі з моїм другом із Конотопа – Трогваром, негласним керівником клубу "Відроджена цитадель". Я – на сопілці, він – на гітарі. Таким чином, нами було виконано дві історичні балади, музику й слова до яких, написав Трогвар.

Так, у два кола, виступили усі барди та менестрелі. Найкращими з них, я вважаю, були Леся із Володимиром, що виконали дуже гарну язичницьку пісню. Її чарівна сопілка та голос дзвінко лунали у стінах фортеці. Місцеве телебачення, навіть, зняло мінікліп на цю пісню. Але, як і належить на таких заходах, ведучі та судді присудили перемогу своїм друзям та знайомим. Ну то хай це буде на їх совісті. Головне, що ми донесли своїми піснями ідею відродження Рідної Віри в Україні до молодих людей з різних куточків нашої держави. Слава Велесу!

Після веселого обіду-вечері ми просто відпочивали у наметовому містечку. Від хліба з ковбасою та помідорами мене починало вже нудити. Я мріяв про величезну миску гарячого домашнього борщу, хоча вона була так далеко від мене! Дехто розповідав, що минулого року на фестивалі працювала

Луцька, Івано-Франківська. З Хмельницького приїхали сумівці (Спілка Української Молоді). Таким чином, над табором гордо здіймалися один дер-

НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРУ

На Перуновому острові в липні цього року, за традицією, в наметовому таборі посеред дубового гаю пройшла тижнева Літня сесія Української Духовної Академії Рідновірів (УДАР). Через дощову погоду перші два дні студенти слухали лекції в приватному помешканні Волхвині Зореслави. Відбувся широкий обмін знаннями та інформацією між рідновірами України. Великий інтерес викликали лекції ректора і засновниці цього навчального закладу Галини Сергіївни Лозко: "Українська словесна магія", "Родинні звичаї" "Обряди і танцівства Рідної Віри" та ін.

При ОРУ також діє рідновірська Школа для початківців. 29 вересня 2004 року Школа Рідної Віри відкрила свій 10-й навчальний рік. За увесь період з 1995 року в рамках нашої Школи прочитано понад 120 лекцій з рідновірської тематики. Лекції та консультації відвідали сотні киян і гостей з різних куточків України.

Робота Школи Рідної Віри на 2004/2005 навчальний рік відбувається в останню середу місяця (початок о 18 год.) у приміщенні Українського центру духовної культури (вул. Софіївська, 10).

Лекції читатимуть лідери рідновірського руху, волхви і жерці Рідної Віри, студенти УДАР.

Усіх українців, щиро бажаючих прилучитися до Рідної Віри, запрошуємо на наші заняття. Для запису в Школу необхідно мати паспорт, свідоцтво про народження та заповнити анкету. Інтернаціоналістів не навчаємо.

Довідки за телефоном у Києві: 237-04-46.

E-mail: lozko@ukrpost.net

польова кухня, де можна було дешево та ситно попоїсти. Але цього року організатори трохи поскупилися.

Сонце повільно опустилося за стіни фортеці. День згасав. Але напередодні Дня Незалежності ніхто й не думав відпочивати. Зі сцени знову залунала музика, і народ потроху почав стягуватись до головних воріт. Цього разу бажання добряче потанцювати не було ні в кого – давався в знаки вчорашній концерт. Дуже вже ж боліли м'язи на шиях. Та коли на сцену вийшов білоруський язичницький гурт "Сонцеворот", тут важко було встояти. Фольклорні мотиви музики зробили своє. І коли білоруською мовою залунала пісня "Купала", ми підтримали її дружним хором. На спині вокаліста чорним по білому була намальована сварга. Наступну бойову пісню він почав вигуком: "Слава Перуну!" "Навіки слава!", – залунало у відповідь. Це мої друзі підхопили бойовий клич.

Не обійшлося і без неприємних несподіванок. На сейшен приперлися клятві комуняки та почали розмахувати червоним прапором радянської України. І це перед Днем Незалежності! Мій терпець увірвався. І я з недобрими намірами, кинувся у натовп припинити це святотатство. Але, на мій подив, прапор тримала в руках дівчина. Довелось міняти тактику дій. Я просто ввічливо попросив її прибрати цей ганебний символ, бо він тут трошки недоречний. Мене досить швидко зрозуміли, і прапор зник з очей публіки. Натомість з табору прийшли сумівці та розвіяли над нами рідний жовто-блакитний прапор. Вони запросили нас до свого вогнища для того, щоб опівночі відзначити день незалежності. Ми із Цвітаною не забарились скористатися запрошенням, тоді як Вишеслав пішов у намет відпочивати. До пізньої ночі ми гуртом співали українські пісні. А потім попрощалися і розбрелись по наметах спати. На ранок наші нові знайомі мали вирушати додому, в Хмельницький, де їх чекала акція на честь свята.

Всю ніч важко було заснути. Звідусіль лунала шалена какофонія: хтось грав на гітарі, хтось зовсім без голосу намагався затягнути якусь пісню. Але цього їм було мало! Обов'язково треба було ще комусь п'яними голосами заспівати гімн України! Краще б наші вуха цього не чули!

На останній святковий день 24 серпня організатори припасли конкурс історичних костюмів. І попри те, що ранок для декого видався надто тяжкий, багато хто знайшов у собі сили піднятися до фортеці. Правила змагання полягали в тому, що треба було вийти у

вбранні на поміст і трохи розказати про себе та свій одяг. Виглядало це досить красиво, хоч і молоді люди представляли на собі вбрання західно-європейських держав та фентезійних персонажів. А в нашому національному одязі цього дня залишилися тільки ми з Цвітаною та Лесею (Вишеслав ще зранку відправився у Київ).

Одним з багатьох цікавих моментів конкурсу була заява парубка у шотландському кілті (спідниці). Він оголосив, що у кожного "шотландця" на фестивалі вбрання суто відповідає традиції, тобто під спідницею нема білизни. Даремно він це сказав! Після цього йому довелось швиденько тікати у натовп від зграї дівчат, яка, хотіла пересвідчитись у його словах. Що сталося із цим бідним хлопцем, я не знаю. Але з тих пір його ніхто не бачив...

Отак з жартами та різноманітними виступами і завершилось це феєричне шоу. Переможницею його стала дівчина із київського історичного клубу. В номінації "самий оригінальний костюм" переміг пан Трогвар. Його вбрання та маска справжнього орка із скандинавських легенд справили велике враження на ведучих та глядачів конкурсу. Натовп туристів стояв у черзі, щоби сфотографуватися поряд з переможцями.

Це був останній захід на фестивалі "Стародавній Меджибіж-2004". Погода налагодилась, і стала просто чудовою. З самого ранку на небі світило яскраве Сонечко, яке всього за один день встигло підсмажити до червоного кольору моє та Цвітанине обличчя. Було б просто безглуздо не скористатися цим і не скупатися у водах Південного Буга.

За цей час табір значно порідів. Більшість учасників збирали намети та вирушали у зворотній шлях – додому. З багатьох розмов, що я чув, можна було судити про те, що мало кому хочеться залишати це прекрасне місце. Але, так чи інакше, до вечора, на ніч, залишилось всього 20 наметів, які скупчились на березі річки. А день згасав...

Останній вечір ми провели, так би мовити, у родинному колі. Біля вогнища сиділи Цвітана, Леся, Володимир, Ігор з Конотола та я. Ми просто по черзі співали пісні і насолоджувались приємним спілкуванням між собою. Що може бути краще, коли навколо тебе буває чарівна природа, коли над річкою піднімається густий туман, а там, на узвишші, знову спить віковичним сном охоронниця нашого спокою Біла Лебідь, спить до наступного року, коли обернеться Коло Свароже, і заграють сурми в її стінах, а на найвищій вежі здійметься язичницький стяг...

Оріслав

КАРМА ГЕТЬМАНА МАЗЕПИ

В 1701 р. під час церковного будівництва у місті Чернігові було знайдено унікальні пам'ятки Рідної Віри – дві статуї язичницьких Богів зі щирого золота, інкрустовані коштовним камінням. Очі одного з Богів були виготовлені з двох великих блакитних самоцвітів. Однак, ці культові образи Рідних Богів були святотатськи знищені.

Про рівень тогочасного християнського фанатизму можемо судити з вчинку гетьмана Івана Мазепи, ушлявленою своїм внеском у розвиток українського "бароко", переважно у вигляді церковного будівництва. Він наказав переплавити священні реліквії й виготовити з них "царські ворота" для храму Бориса і Гліба. Мазепа надіслав статуї до Німеччини і доручив якомусь невідомому майстру виготовлення цих воріт. По дорозі обидва коштовні самоцвіти були вкрадені, але Мазепі про це не доповіли. Кричущий злочин проти рідної культури підсилюється ще й тим, що гетьман Мазепа, один з найосвіченіших державних діячів, і в думках не мав зробити хоча б малюнки з цих статуй чи якийсь словесний опис.

Золоті ворота, виготовлені Іваном Мазепою зі статуй язичницьких Богів. Борисоглібський собор. Чернігів

Наруга над святощами не пройшла даремно, – скараний був увесь український народ: це і поразка під Полтавою, і криваве знищення тисяч людей у Батурині, і, зрештою, й безславна смерть самого гетьмана на чужині. Чи ж возвеличила його християнська церква за такі щедри пожертви? Вона наклала на нього анафему, яку проголошує ось уже понад триста років.

Християни ж своїм церквобудівництвом зруйнували й Болдину гірку, місце давніх язичницьких святинь у Чернігові. Вони порили катакомби, підземні монастирі (печерні лаври), де здійснювали свої "подвиги" численні монахи. Однак, сучасні рідновіри-язичники досі вважають Болдину гору священною. Недарма любив її великий сонцепоклонник Михайло Коцюбинський. У церкві Бориса і Гліба нині розмістився музей стародавностей, де експонується й сумна карма гетьмана Мазепи – золоті "царські ворота", а також дивовижні камені з образом Вогнебога Симаргла, що в огні не горять, і в воді не тонуть.

"БЕСТСЕЛЕР" ХХ СТОЛІТТЯ

21 вересня по програмі 1+1 в передачі "Подвійний доказ" було порушено одну з давно замовчуваних проблем – авторства "Протоколів сіонських мудреців". Ведучі й учасники силувались довести, що цей твір фальсифікат. Добряче прислужився їм відомий київський інтелектуал Вадим Скуратівський, що написав книжку "Проблема авторства Протоколів сіонських мудреців" (Київ, 2001), виданої в серії "Бібліотека Інституту юдаїки". Допомогу у виданні цієї праці надав Американський єврейський розподільчий комітет "Джойнт".

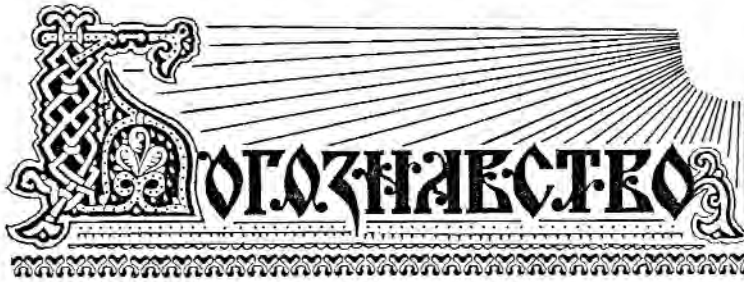
Скуратівський вважає, що цей антиєврейський "фальсифікат" на початку 1900-х років виготовив співробітник царської охоранки Головінський. "Невже жандарми можуть мати такий літературний хист?" – поцікавились ведучі. Тоді пан Вадим перекинув місток на російського класика: тексти протоколів "нагадують антиєврейські пасажі Достоєвського". Ну і ну! Залишилось без відповіді запитання пана Борсука: "Чому ж нема подібних книжок проти інших народів?". Згадувались масони, яких ототожнюють з тими ж євреями, але виявилось, що більше ніякі народи не затівали "світової змови проти людства".

Цікаво, що "Подвійний доказ" неодноразово залучає до участі в своїх передачах рабинів синагоги. Один з таких учасників "нічтоже сумняшеся" заявив, мовляв "Вавілонський талмуд свідчить, що євреям заборонено володіти матеріальними цінностями, а можна мати тільки духовні". Ще один учасник піп, як і належить християнину, висловився на захист бідних євреїв, що постражда-

ли від такої брошури, бо "причиною ненависті до юдеїв є незбагненний феномен єврейства". Він вважає, що, хоча юдеї й не зрозуміли реформ Ісуса Христа, однак християни не мають ненависті до євреїв. На його думку, найбільші антисеміти – це українські язичники, яких він назвав жаргонним попівським словечком "погани". Відеоряд прилавків з язичницькою літературою в сюжетах на майдані Незалежності, очевидно, не був випадковим.

Головний герой передачі, Вадим Скуратівський на початку розмови заявив про "геніальність протоколів", однак хід обговорення показав, що ведучі не вважають їх такими. Учасник дискусії О.Майборода, а також спеціаліст з "антисемітизму" І.Ліхачов вважають, що протоколи були написані "як замовлення на подібний фальсифікат". Фінальний пасаж пана Вахтанга: "не протоколи, не сіонських і не мудреців" виглядав наївною грою на замовлення Інституту юдаїки. Отож "шукаючи брехню", так і не змогли виявити правду: чому ж ця невеличка брошура викликає такий інтерес у широкого кола читачів понад століття?

А відповідь дуже проста: хто б їх не написав, ці "протоколи" з неймовірною точністю відображають як єврейський менталітет, так і їхню поведінку серед інших народів, цілком співмірну з юдейським "Законом" – Торою. Це не можуть не помічати люди, що не раз у своєму житті зтикалась з єврейською хитрістю, підступністю і заздрістю до всіх духовно й фізично здорових етносів. Гадаємо, що після такої передачі ті, хто ще не прочитав "Протоколи сіонських мудреців", будуть шукати їх на всіх книжкових розкладках.

Якщо трапиться якийсь блудень,
що рахуватиме Богів
і відділятиме їх від Сварги,
то вигнаний буде з Роду!
Бо не мали Богів різних:
Вишень і Сварог, і іні суть множеством,
бо Бог єдин і множествен,
і хай ніхто не розділяє того множества!
ВЕЛЕСОВА КНИГА

До 70-ліття Відродження Рідної Віри в Україні (1934-2004)

Володимир Шаян.
Фото ймовірно початку 50-их рр.

ЖИВЕ УКРАЇНА

(У століття національного гімну)

Живе Україна в боях і повстаннях
У славі козацькій, у лавах УПА,
В геройському чині, в кривавих змаганнях
Живе незнищенна, міцна і свята.

Душею і тілом живемо для неї,
У жертві всесильній всевічна вона.
Безсмертний наш Дух і безсмертна Ідея, –
Живе Україна, – в ній наша душа.

Із чину й потуги здвигнем Україну,
Преславну Владарку широких світів!
Немає вже смерті, немає загину –
Є вічні герої, є слава віків!

Свята незборима владарна Держава
Горить в нашій крові і тілі живім.
Засяє як Сонце Всевида і Слава
У лавах лицарства, у братстві святім!

У наших походах, у силі іскристій
Наш Прапор і Тризуб сіяє в віках –
І небо блакитне, і день золотистий,
І юність, і радість, і Вічність Життя.

Володимир Шаян

Плач
ісе усе год мене
стількоме
Криво і год

Автограф Володимира Шаяна.
Архів ОРУ.

Володимир Дмитрик – племінник Володимира Шаяна, вочевидь, і зовні дуже схожий на свого знаменитого дядька. Познакомилась я з ним навесні 1999 р. у Львові, коли разом з кількома рідновірами відвідала рідне село Володимира Шаяна Добростани, що на Львівщині. Тут і досі живуть численні родичі Волхва і професора по матеріній лінії. Від Львова до села добиралися переповненою гапласливою електричкою, а далі йшли пішки через поле.

Саме цієї весняної пори селяни дружно працювали на своїх городах та присадибних ділянках і я вирішила перевірити дієвість Шаянового привітання: "Дай, Боже, щастя!" Цей магічний привіт діяв безвідмовно. Люди радісно відповідали нам: "Дай, Боже, ї Вам!"

Небагато хто з них нині пам'ятає свого талановитого земляка, якого Доля закинула далеко за межі рідної України. Та сільські родичі Володимира Шаяна щиро зраділи нашому інтересу до його постаті, хоча самі вони, як це типово для мешканців Західної України, ще сповідують християнство. Однак, ми вдячні родині, яка дуже гостинно прийняла нас. Один з племінників навіть подарував нам Літопис села Добростани, написаний у шкільному зошиті його односельцем.

Ми прогулялися вулицями Добростанів і нарешті вийшли до колишнього (тепер пересохлого) озера. Левада, де любив мріяти юний гімназист Володимир Шаян, заросла бур'янами. Від меморіалу загиблим добростанівцям також віс запусінням. Лише нова церква виблискує на сонці своїми позолоченими банями. Поруч неї розмістився й добротний будинок для попа з городом, який обробляють з десяток вірних рабів християнського "благочестя". Та й будинок, як нам розповіли, збудований прихожанами.

Але природа невпинно нагадує людям про свої Божественні потуги, що непідвладні церковному монстру. На височенному дереві біля однієї хати пелеки звили гніздо. Богиня Весна щедро уквітчала садки буйноцвітом.

Один з племінників Володимира Шаяна, а саме Володимир Дмитрик – прихильник Рідної Віри. Він, поет і композитор, патріот України, сприйняв учення свого великого дядька, і від щирого серця повірив у Рідних Богів. Тож саме пана Володимира я попрохала написати до "Сварога" спогади про нашого Велико-го Волхва.

Галина Лозко

СПОГАДИ ПРО ВОЛОДИМИРА ШАЯНА

Володимир Дмитрик

Давно вже попрощалися і відлетіли у Вирій птахи, опало пожовкле листя в садах, лише загадково шумів Залапин, – так називають тут вічнозелений сосновий ліс, куди в часи монголо-татарської навали ховалися селяни.

Земля вкрилася яскравим білим снігом. Дні стали короткими, а ночі довгими. Закінчилися осінні турботи. Село, зачароване такою зміною природи, приготувалося до тривалої зими.

Такими довгими зимовими вечорами, коли вже закінчилися всі роботи, ми сідали коло столу, і батько або мама розповідала нам з братом Іваном різні життєві історії, які траплялися у їхньому житті, про своїх батьків, родичів, яких ми вже не знали або не пам'ятали.

В один із таких вечорів ми дізналися про Володимира Петровича Шаяна.

З розповідей мого батька, Якова Івановича Дмитрика, який був двоюрідним братом Володимира Шаяна по лінії його матері, ми знали, що Володимир, будучи гімназистом, а потім – і студентом Львівського університету, часто приїжджав у наше село на вакації. Народившись у місті, він дуже цікавився селом; його вабили працьовиті люди, їхні натружені, засмагли на сонці руки. А ще його вабила тодішня чарівна природа села Добростани, бо були тут колосисті поля, квітучі з медовими пахощами долини, великий ліс, ріка, величезне озеро посередині села, серед якого красувалися два зелені півострови і один острів, де проводили різні народні гуляння, забави тутешні селяни та запрошені гості.

Пізніше у своїх працях В. Шаян з надзвичайною теплотою згадує ці дивовижні дні студентських вакацій у дядька Івана Дмитрика, рідного брата його матері. Сюди він часто приїжджав з мамою і сестрою. Його маму тут любили: вона була жінкою веселої вдачі, вміла спілкуватися з різними людьми, мала дуже гарний голос, любила співати, добре знала народні звичаї та безліч народних пісень.

Сестра Володимира – Антонія (її тут звали Тоською) – була дуже вродливою з безмежною добротою та чистотою характеру. Останні роки життя вона прожила в Західній Польщі, там померла і похована.

Галина Лозко в гостях у Володимира Дмитрика – племінника Володимира Шаяна. Львів, 1999 р.

А ще молодого допитливого студента чарувала надзвичайна природа Карпат, мелодійна говірка гуцулів, народні звичаї, фольклор. Вабила його історія свого народу.

Вже в студентські роки він почав свою літературну діяльність написавши кілька історичних повістей, есе. Ці книжки залишилися у Львові, і доля їхня поки що невідома.

Ми довго не знали, чи живий Володимир Шаян і де він живе. Кінець п'ятидесятих – початок шістдесятих років двадцятого століття – часи, коли на такі теми і про таких людей, як В. Шаян, можна було говорити тільки в своїй хаті або з людьми, яких добре знаєш. Бо не один за такі справи потрапив за ґрати і на тривалий час. Навіть у родині (а родина велика) не всі знали про діяльність Володимира Шаяна.

А в шістдесятих роках до нас вже стали приїжджати люди, що виїхали за кордон до і після останньої війни, їх обов'язково супроводжували кафебісти і не відходили від них ні на крок. Ночувати вони мусили їхати у Львів, і тут за ними вівся постійний нагляд. Розмова з рідними велася коротка, і не все можна було сказати. Треба було хвалити радянську владу і тільки в чорних тонах бачити "клятих капіталістів". Тодішня влада жорстко контролювала тих, хто сюди їхав, хоч це були люди в основному лівої орієнтації.

Згодом від цих людей ми і довідалися, що Володимир Шаян живе в Лондоні, а пізніше дістали його адресу. Я тут же написав йому листа від батька, і ми довго чекали відповідь. Знаючи по черк батька В. Шаян на мого листа не відповів. Тоді батько написав листа, і з

часом прийшла відповідь. А потім вже я писав йому.

В одному з листів Володимир Шаян мене застерігав: "Мабуть не зможу часто писати. І дуже боюся, що це небезпечно для Тебе мати такого родича. Що ж, Дорогий. Ти ж не бачив мене у віці, ні я Тебе. Я знаю тільки, що Ти Володимир, син Якова, внук Івана Дмитрика. Із старинного роду і ще старшого народу. Мені це вистарчило!"

Приблизно в той же час в тодішній радянській пресі почали з'являтися різні статті, де критикували В. Шаяна за його діяльність, обливаючи його брудом. Пригадую, це були статті "Розкуте слово ренегата", "З тавром іуди на обличчі" та інші.

В. Шаян присвятив себе науці. Він прожив своє життя в матеріальних скрутах, бо видавав книжки за свої зароблені гроші, та духовне життя його було багатим.

У листі до батька Якова він писав, що живе дуже багато, бо має дві хати книжок: одна хата – наукових, а друга – своїх власних.

В одному листі, співчуваючи йому, я написав, що це нещаслива доля завела його так далеко від Батьківщини, яку він дуже любив, аж у цей велетень Лондон. У відповідь Володимир Шаян написав мені так: "Дорогий, Дорогий. Володимире! Яку ж радість приніс мені Твій лист. Аж самому дивно, що таку велику любов викликав цей лист. Безсумнівно тут діє туга за Батьківщиною. Дорогий Володимире! Наша мова прес-старовинна. І не тому, що я бажаю їй слави, а тому, що я дійшов до цих висновків через зведення дослідів західних учених із моїм знанням старослов'янщини та інших преулюблених мною слов'янських мов. Так, ціна за мої праці була висока. Отже, це головна нагорода за те, що називаєш в листі "нещасливою долею". Думаю, що мене, як і Шевченка, Доля вела за руку".

Ми мали велику насолоду від листування з В. Шаяном – видатним вченим, Великим Патріотом України, великою, доброю і чесною людиною. Його творча спадщина різноманітна і велика, але ще не дуже відома широкому колу читачів в Україні. Думаю, що з часом ім'я Володимира Шаяна займе почесне місце серед видатних синів і дочок України, якими вільна Україна буде пишатися.

КУЛЬТ МАТЕРІ-ЗЕМЛІ В РІДНІЙ ВІРІ

*Ось же дьрыгъ въскроуць на главк покладая,
присягоу творить...*

*(Той же, дерен вирізавши, на голову поклавши,
присягу творить)*

"Бесѣда Григорія Богослова..." (XI ст.)

*Лютічі, укладаючи мирний договір,
обрізали пасмо волосся, змішували його з травною
або скибкою дерну і "вдаряли по руках"*

(Тіммар Мерзербурзький, початок XI ст.)

Поняття Землі – глибинне і складне. Це, насамперед, рідна мати – символ місця, де народжується людина. Земля заселена (село) – місце появи Роду людей. Земля родюча – ґрунт для вирощування врожаю. Земля священна – хранилище Предків – місце, що випускає (народжує) і приймає (хоронить), щоб знову і знову народжувати. Й досі побутує приказка: "Із землі вийшли, в землю й підемо". Розуміння нерозривної єдності людини з Родом і Землею притаманне нашій Рідній Вірі з глибокої давнини. Відірваність від силового поля рідної Землі спричинює генетичні зміни. Втрата зв'язку з рідними Богами неминуче призводить до викривлення людської душі.

Тільки в Рідній Традиції набуває повного і глибинного осмислення священний шлюб Батька Неба (Сварога) і Матері-Сирої-Землі. Цей шлюб стає джерелом щорічного весняного оновлення природи-космосу, тієї невмирущої сили, яка несе нам початки Життя: "Се повинчасмо Небо і Землю і справимо весілля їм, як для мужа і жони". Саме знання законів природи в Рідній Вірі стало основою світоглядних уявлень про вічне повернення всього суцього. Древні поняття: "круги своя", Кола Сварожі, Кол-зоря (Полярна зірка, наче своерідна вісь, навколо якої обертається вся галактика) відображають циклічний плин часу. Священний шлюб (ісрогамія) стає відображенням всезагальних законів природи, де людське і божественне стають тождимими. Земля, запліднена небесним дощем, народжує зі своїх надр рослинність і живих істот. Уявлення про Землю як жінку-матір існувало у всіх етнічних релігіях. У наших Предків був звичай народжувати дітей на землі, або класти немовля на землю, що вважалося магічним обрядом набуття життєдайної сили.

Молитви до Богині Землі та Бога Неба існували в усіх арійських народів. Так в Атхарваведі є молитва-оберіг: "Земля-мати, я – син Землі, Парджанья-Батько, хай спасуть вони нас!" (XII, 1, 12). У Рігведі згадується парне Божество Небо-і-Земля – Дьява-Притхіві, вони уособлюють чоловіче і жіноче начала, від злиття яких походить Всесвіт. Всі живі істоти і Боги – їхні діти. Поетична молитва Небу-і-Землі, збережена Рігведою, свідчить про високий рівень арійської теології і теогонії, і цілком може задовольнити релігійні потреби сучасних рідновірів.

*На початку я наполегливо кличу Небо-і-Землю,
Жертвами і шанобливістю до високих,*

достойних жертв!

*Адже і ті попередні поети, оспівуючи,
Славили найперше цих двох великих,
чий сини – Боги!*

*Складемо пошану двом первородним Родителям,
Новими похвальними піснями
на місці жертвопринесення!
Прийдіть до нас, Небо-і-Земля,
разом з божественним Родом!
Великий ваш захист.*

*А також у вас є безліч дарунків,
О, Небо-і-Земля, скарбів для щедро приносящих.
Дайте нам те, за чим ви не шкодуєте!
Захищайте нас завжди своєю милістю!*

(Рігведа, VII, 53).

Інший урочистий славень Землі виконувався, вірогідно, перед початком весняних ритуалів:

*Насправді так: ти несеш
Тягар гірський, о Земля,
Ти, яка оживлює ґрунт,
Свою потужністю, о схилиста, о могутня!
Похвали, о рухлива,
Вторують тобі крізь ночі,
Тобі, яка підкидає возливання неба,
Наче кобилиця баского коня, о світла!
Наймогутніша ти, що силою
Утримуєш на землі великі дерева,
Коли для тебе блискають громовиці з хмари,
І потоки дощу ізливаються з неба!*

(Рігведа, V.84)

На початку 90-х біля Видубицького монастиря християнські фанатики розбили статую двостевого Божества наших Предків, яка свідчила про спільне походження індоарійського і давньоруського пантеону. В науковій літературі ніде не згадується про такого Бога-Богиню. Однак, у слов'янському фольклорі відомо чи-

мало замовлянь, віншувань, пов'язаних з культом Матінки-Землі. Маємо також і українські обрядові побажання: "Щоби ся мав, як свята Земля", "Будь великий, як верба, а багатий, як Земля, а здоровий, як вода"; молитви-звернення до Землі перед початком збору цілющих трав: "Земля-Матінка, прийми від мене, що даю для тебе" (кладуть на землю кусень хліба), "Отець-Небо, Земля-Мати, благословіть траву брати".

Ми, рідновіри-язичники повинні міцно стояти ногами на Землі своїй. Саме тут ми черпатимемо її животорну енергію, насичену духмяними пахощами чебрецю (євшан-зілля), густо скроплену кров'ю лицарів, полеглих у боротьбі за неї. Земля, в якій спочивають наші Предки, доти охоронятиметься мудрим Велесом ("держателем Землі"), поки ми житимемо за законами нашої віри і співатимемо славу Рідним Богам. Наш землеробський народ спокон віків шанував її як матір-годувальницю, вважаючи Землю членом своєї родини. Від'їжджаючи на чужину, українці брали жменьку рідної землі в хустину і тримали як оберіг душі. Зріднення з Землею характерна риса народу-землероба.

Народ же, який не має своєї землі, не має й свого неба. Він блукає по світу, як те бадилля "перекотиполя", що його несе Вітер у степу. Він ніколи не повертається на круги своя. Його менталітет лінійний: від сотворення світу до його кінця, за яким вже ніколи не настане нове народження. Тому йому хочеться загартувати увесь світ, нажитися сьогодні за рахунок інших, все нових і нових обдурених, бо він же ніколи не повертається назад. Необоротний час міцно зафіксований юдейською традицією. Тут навіть бог стає історичною особою, яка карає порушників закону всілякими карами, аж до апокаліпсису (кінця світу) включно. Християнство й іслам, як паростки юдейського коріння, відкинули одухотворення природи як гріховне начало. Більше того, вони вступили в жорстоку боротьбу проти всього природного і життєвого.

У писемних пам'ятках, спрямованих проти язичництва, християнські ченці й різні хронікари, між іншим, зафіксували й деякі згадки давніх обрядів Рідної Віри. Так, Тітмар писав: "слов'яни при укладанні мирних угод подавали пучок зірваної трави або пасмо зрізаного волосся". В народному уявленні трава – волосся Матері Землі. Отже, трава з дерном має символізувати саму Богиню Землю. Присяга з дерном на голові сформувалася ще в часи виникнення хліборобської культури, існувала вона й у Київській Русі задовго до християнства і ще багато століть після насильницького хрещення русичів. Подібні звичаї відомі з українських казок: промовляючи клятву, цілувати (або навіть їсти) землю. Така дія має засвідчити непорушність чи справедливість даного слова. Порушення такої клятви ніколи і нікому не прощалося. Сама Земля-Мати в такій присязі виступає як справедливий суддя: "Хай розсудить нас Мати-Сира-Земля".

Часто присягу з дерном на голові складали ще в XIX столітті, судячись за те чи інше земельне угіддя. Так, дослідник слов'янської міфології А.Афанасьєв подає кілька виписок із судових справ: "Олешко, поклавши землю собі на голову відвів тому жниву ме-

жу"; "...Пронько Михайлов, поклавши землі на голову, ту спірну землю обійшов, і межу їм наперед учинили" (Поэтические воззрения славян на природу. – М., 1994. – Т.1, с. 148).

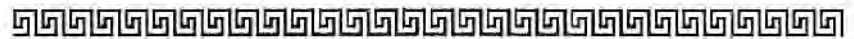
За неправдиву ("ложну") клятву Богиня Земля насилає покарання – смерть. Так, у "Віснику Європи" (1813, XIII, 28-29) читаємо: "В Рязанській губернії один простолудин, оспорожуючи належність лугу, вирівав дернину, поклав її на голову, і перехрестившись, клявся перед свідками, що коли право своє на покіс він стверджує ложно, то нехай сама Мати-рідна Земля прикриє його навіки". Як видно з опису, до давнього язичницького обряду вже додалось хресне знамення. Згодом обхід земельного наділу з дерном був замінений обходом з іконою Богородиці (аналог Богині Землі!) на голові. Така присяга вже стала називатися "наділ землі по Пречистій" (Юр. Акт. 16, 18, 20, 32; Уложение, гл. X., стат. 226–227).

Дійсно, в народі таки довго жило язичницьке уявлення про Богородицю, як Матір-Землю. Федір Достоєвський у романі "Біси" вклав в уста своєї героїні такі думки: "Богородиця – велика мати-сира Земля єсть, і велика в тому радість. І всяка туга земна, і всяка сльоза за земна радість нам дає; а як напоїш сльозами під собою землю на пів-аршина вглиб, то в той же час про все возрадуєшся. І ніякої, ніякої, каже, туги твоєї більше не буде, таке, каже, – існує пророцтво".

У всіх слов'ян існує поняття "земляк" – так називають людей, народжених в одному краї. Вони – діти однієї матері. У скандинавів обряд побратимства подібний до нашого: посвячувані стають на землю колінами, а над головами тримають вирізаний з землею дерен і промовляють клятву на вірність. Через цей обряд стають ніби вигодувані однією матір'ю. Германці також прикликали у свідки своєї присяги Землю-матінку: коли сперечалися за земельне угіддя, брали скибу землі й приносили до феодала. Торкнувшись мечами до цього дерну, починали поєдинок. Богиня Земля судила перемогу тому, хто правдивий у своїх свідченнях. Аналіз великого звичаєвого ареалу, пов'язаного з культом Землі, свідчить, що цей культ був розвинутий серед всіх арійських народів.

Особливо він був притаманний слов'янам-хліборобам. Християнські пастирі постійно намагалися поборювати язичницькі звичаї та обряди, які, не зважаючи на переслідування церкви, виконували їхні прихожани. Так, у XIV ст. новгородські "стригольники" вчили сповідуватися не попові, а Землі, за що їх називали еретиками. Костянтинопольський патріарх написав до них спеціальну грамоту: "Ще й таку єресь прикладаєте, стригольники, велите до землі каятися людині, а не до попа... і духовний отець від гріха того відмовитися велить... А хто сповідається до землі, то сповіді нема йому: земля бо бездушне творіння, і не чує, і не вміє відповідати" (за Афанасьєвим, т.1, с. 143). Для народу Земля ніколи не була бездушною. Вона наділена почуттям і волею, величезною очисною силою, так само, як і вода.

Цей обряд описаний багатьма етнографами в багатьох працях. Наведемо один з них. Сповідь Землі

була таємною. Викопавши ямку в землі, говорять: "Ісповідуюсь тобі, чорна земля і зелена трава, що я..." Так промовляють тричі, розказавши своє горе, чи хибний вчинок, просять очищення, після чого ямку закопують (Толстой Н.И. Очерки славянського язичества. – М., 2003. – С. 508– 510). Те саме роблять на Вогонь у печі: розгрібають жар чи попіл, промовляючи: "Богу сповідуюсь... Якщо я порушу..., то не бачити мені лица Божого, і в вічному вогні горіти". Ямку засипають попелом (Русская историческая библиотека. – СПб, 1880, ч. 1. –Т.6. – С. 223– 224).

Згадки про обряд спокути землі зберігся і в християнських духовних віршах:

*"Ой як каюся молодець сирій Землі:
– Ти покай, покай, Матінко-Сира-Земля!
Єсть на душі три тяжкі гріха,
Да три тяжкі гріха, три великі..."*

(В. Варенцов, цит. за: Толстой, 510).

Клятва Землею широко застосовувалася в ініціальных обрядах: посвячення в Рідну Віру, в сан волхва, в козаки, а також при укладанні угод. В кожному випадку були свої особливості. За давніх часів цей обряд супроводжувався викликанням Велеса, як свідка присяги, хранителя світового правопорядку. Велес – син Землі, має тісний зв'язок з Предками і переносить їм відомості про зміну соціального статусу заприсяжуваної людини. Ще автори XVII ст. писали: "багато такого трапляється, що відводячи землю і несправедливу межу покладаючи, і умирали на межі" (за вид.: Посошков И.М. Книга о скудости и богатстве. – М., 1937. – С. 262).

В Опельському Земельному статуті 1562 р. (Сілезія, Польща) є правило складання присяги: "селяни повинні роздягтися до сорочки, стати на коліна в ямі, виритій на один лікоть завглибшки, тримати на голові дерен, не мати при собі ні ножа, ні зброї, і таким чином промовляти присягу" (Афанасьев, т.1, с. 147).

Сутність цієї присяги полягає в створенні порубіжної ситуації: поклавши скибу землі з дерном на голову, ми розсуваємо межу між підземним світом Пращурів і земним життям людей. Посвячуваний повинен символічно вмерти в попередньому своєму статусі і знову народитися в новій якості як повноправний член громади. Постриження волосся заприсяжуваного також має сакральний зв'язок із Велесом (пор. Волосом – співзвучність). Велес – Предок людей, народжених Матінкою Землею. Зрізане пасмо волосся посвячваного змішується з дерном (закопується), символізуючи тимчасову смерть і нове народження (воскресіння). Адже і Велес – умираючий і воскресаючий Бог. Стадія воскресіння в цьому обряді настає після освячення вогнем і вдягання оберегів. Отже, Велес як Бог Правдивості, є свідком і сторожем присяги.

Після складання такої клятви посвячуваний стає рівноправним членом громади і має право на вічне перевтілення. Якщо під час складання клятви, людина вмирає, то вона не права. Смерть "під дерном" вважалася найганебнішою. Зрадник присяги назавжди залишається "під дерном" – вічним рабом. Така людина виганяється з громади, втрачає правоздат-

ність. Для таких відщепенців існували визначення, як: "дерноватий холоп" (раб), "дерновата челядь" (довічні раби), "проданий одерень" (проданий в рабство). У давньоруській мові слово одерень означало "перехід володіння від однієї особи до іншої", тобто від продавця до покупця. Слова одерень, одереньце у Велесовій Книзі означають: наймит, кріпак, невільник, полонений, раб.

Земля з давніх давен використовувалась і в козацьких обрядах при обранні кошових отаманів на Запорозькій Січі. Новообраного отамана становили в коло. "А старі січові козаки, сивоусі діди, славні низові лицарі, по черзі підходили до нього й сипали на його виголену голову пісок чи мазали тім'я голови болотом, якщо погода на той час була дощовою..." Так само відбувалося приведення до присяги судді, писаря, осавула й курінних отаманів. (Яворницький Д. Історія Запорозьких козаків. – Львів, 1990, т.1, с. 134). Клятва Землею свідчить, насамперед, про чесне ім'я заприсяжуваного, про його рівноправність як члена громади, про його зв'язок з родовим колективом (нацією) і рідною країною (державою).

Повноправний статус, правоздатність члена язичницької громади визначається його належністю до родової групи (громади, в якій він посвятився в Рідну Віру, якій присягнув спільністю Землі). Отже, зрада цієї присяги має розглядатися як втрата зв'язку з Землею, а через неї й з Родом, громадою і вважається не тільки втрата повноправності, а й дорівнює духовній смерті.

Для Рідної Віри характерне синівське ставлення до Матері-Землі. Ми уявляємо її як живу й одухотворену Богиню, наділену розумом і великою відтворюючою силою, здатністю відчувати біль і радість. Наша планета – жива істота: "Земля сотворена як і людина: творіння яко тіло має, замість кісток коріння має, замість жил дерева і каміння, замість волосся бадилля" – розповідає апокриф. У поклонінні Землі-Матері бачимо насамперед глибинний культ Життя, подарованого найстаршою матір'ю всіх істот. У казках збереглося уявлення про те, як герой набирає могутності, торкнувшись ногами до Землі-Матері, і втрачає силу, будучи відірваним від неї. Жіночий магічний початок, представлений в Рідній Вірі постатями Богинь: Мокоші, Лади, Дани, а також Берегинь, Русалок, символікою водоплаваючих птахів (качечки, лебідки), риби, змії. Між Землею і людиною існує той же нерозривний зв'язок, що й між матір'ю і дитиною. Вона наша годувальниця, даремно в народній пам'яті існувала її назва "Мати-Хлібородичка" (Федотов Г.П. Мать-Земля... с. 81).

Українському суспільству органічно притаманний культ Матері-Землі. Саме він є ознакою багатотисячолітньої хліборобської традиції нашого народу, що походить від племен Трипільської цивілізації, яка сформувалася і перші світоглядні уявлення про цей культ, і моральні настанови, і перші обрядові дії, і святкові аграрні цикли календаря "Коло Свароже". Рідна Віра має зберегти цю духовну Традицію.

Волхвиня Зореслава

СПАСИЧ - РІДНИЙ ОБРЯД

Місяць *Спасич* згадується у Велесовій Книзі, дошка 11-Б.

Спас: "Не слід думати, що це слово одночасне явищу християнства, навпаки, воно вживалося слов'янами ще в язичництві: у Краледворському рукописі вже згадується, що слов'яни називали своїх Богів Спасами".

Протоієрей Г.Дяченко. Полный церковно-славянский словарь. - М. 1900, с. 648.

"Посвячення вінків із збіжжя на Спаса, разом з овочами і всяким іншим урожаєм, як ми бачимо, зв'язало обжиточний обхід зі Спасом, який замикає собою цикл аграрних свят".

М.Грушевський. Історія української літератури. - К. 1993, Т.1., с.224.

"Усі хліборобські країни соняшного сільськогосподарського круга-кола віддавали шану її подяку Богу Врожаю-Сонцю... Духи-душі покійників також охороплюють садн, також сирняють квітові садів, визріванню плодів, їх пахощам, смакові... ті душі приходять на Спаса до церкви її стоять невидимо над тими плодами, покіль священник не посвятить їх; вони, духи, невидимо і свої плоди приносять святити, а звіден несуть їх усім духам добрим на тамтой світі... А бджоли, то "муха Божа", її бджоли також моляться Богу, літають у небо, а відтіля приносять від Сонця його частку для свята - віск."

С.Килимник. Український рік... - Віннітег, 1963, Том 3. С.79-80.

Щоб Вогонь загорівся, вся громада береться за руки, веде хоровод посопонь (в напрямку за ходом сонця), всі співають навколо Вогню:

– Гори, гори ясно,
Щоби не погасло!..

II. Жертвопринесення

1) Возливання Меду-Сури

Волхе:

– Це є жертва наша мед-сура
На дев'ятисилі й шавлії удяна
І на сонці ставлена на три дні,
А потім кризь вовну ціджена -
І та буде наша жертва
Богам Права,
Які є наші Праотці,
Бо ж це ми походимо од Дажбога
І стали славними,
Славлячи Богів!

Волхе, виливаючи мед з рога на Вогонь, промовляє:

– Боги-Спаси! Прийміть нашу пожертву!

До людей: Слава Рідним Богам!

Люди: Навіки слава!

2) Овочева і Хлібна пожертва:

Волхвиня:

– Палимо Вогонь сильний
І кладемо до нього дарунок,
Так, щоб Вогонь був до Сварги,
Так, щоб тріщав він в Огні,
Й ділився на двоє й на троє...
Бо то є знак од Богів,
Що любиться тая жертва їм і хочуть її
Хай Боги Спаси покажуть
Для нас знамення
Про перемогу над ворогами
Бо це є сила Божеська –
Прийде до нас
І та втримає нас
До кінця!

Хлібну та овочеву жертви від різних принссень Волхвиня кладе на спеціальну жертвену попаточку і покладає у Вогонь.

– Прийміть, Боги-Спаси!

Підготовка до святкових обрядів

1. *Вінкоплетини* (жінки й дівчата виплітають вінки з осінніх квітів, житнього колосся для жерців і волхвів).

2. Підготовка престолу, на якому: вишитий рушник, лінза (при пасмурній погоді сірники), чаша з джерельною водою, кропильце з житніх колосків, жертвенний напій, ріг для жертвовного возливання, овочева і хлібна жертва, поминальний напій, молитовник.

3. Поруч зі священним престолом будується допоміжний поміст для складання дарів природи, принесених на посвячення, застелений рушниками або обрусами (скатертями).

4. Рідновіри приносять на посвячення: "маковійську квітку" (букети з осінніх квітів, макових голівок, чорнобривців, васильків, нагідок та хлібного колосся, перев'язані червоною стрічкою, зі вставленою свічкою), барвінкові віночки, мед, віск для спасівських свічок, бджолині воши-

ни (щільники), яблука і груші, виноград (вино), хліб з нового врожаю (віночки з житнього колосся, пряники-медяники, пироги з маком), початки полотна (наприклад, для майбутніх сорочок, рушників, крижма та ін. обрядових виробів).

ХІД ОБРЯДУ

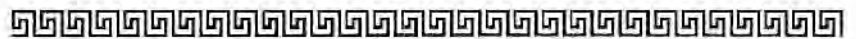
I. Священний Зачин

Жрець запалює Вогнище від Сонця через лінзу.

Волхе або *Волхвиня* читає молитву:

Молитва Вогнебогу

– Славимо Огнебога Смаргла,
Що споживає дерево і солому,
І вогнехурделицю розвіває
Вранці, вдень і ввечері.
І йому вдячні за сотворені
Борошна і пиття, які є їжею,
Що її зберігаємо в попелі.
А Вогонь роздмухаємо,
Щоб горіло!

До всіх людей; Слава Рідним Богам!

Люди: Навіки Слава!

3) Зв'язок з Богами через пожертву:

До всіх Богів (молитва за мотивами *Рігведи*)

Волхвіня, поки жертва горить, промовеляє:

– Боги споживають їжу
Язиками вогненного Смаргла.
В щелепах гризущого Вогню
Наша жертва творить
Силу і міцність Сварги!
Цією силою ми надихаємось,
Цією силою ми зміцнюємось.

Як цей Урожай творився
Завдяки силі семи променів
Сонця-Дажбога,
Так хай будемо ми здоровими,
Споживаючи сім дарів Урожаю:
Мак і Мед, Яблуко і Грушу,
Зерно, Вино і Полотно.

Дай, Дажбоже, цей добрий час,
І на той рік діждати,
Щоб ми були здорові та веселі,
А святее жито, щоб родило сито!

III. Слава Велика

(співають усі, текст див. на 2 стор. часопису)

IV. Освячення Води:

Волхвіня читає над чашею з водою молитву до Води:

Вічносвіжа Дана – Вода і Діва,
Жінка Сонця-Вогню!
Оживи своєю всетворчрою силою
Все видиме і невидиме,
Все добре, духовне, світле!
Коромислом райдуги зачерпни
Зі святого свого джерела
Животворну воду
Для народу мого Українського!
Наділи нею Берегинь,
Щоб вони сіяли цю Святу Воду
Золотим решетом
На Землю-Матінку,
Зрошуючи зела, і квіти, і плоди.

Жрець бере з вогнища вогняну скіпку і гасить в чаші з водою (поєднання Вогню з водою):

Слава Богині Дані!

Всі відповідають:
Навіки Слава!

Волхвіня, тримаючи руки над чашею з водою, закликає (за Рігведою):

Хай стікаються до купи ріки,
До купи вітри, до купи птахи!
Хай вони завжди радіють
нашим жертвам!
Рідним Богам – наші возливання
і плоди земні.

Як вічно живі джерела річок,

Що стікаються до купи
Усіма Божественними потоками,
Я заставляю стікатися
до нас плоди земні!

V. Освячення дарів Урожаю

Спочатку окроплюють Дари Урожаю, покладені на помості. Волхвіню супроводжує жриця, що несе на рушнику чашу зі свяченою водою. Волхвіня кропить дари Урожаю житнім кропильцем:

– Слава Урожаю!

Люди відповідають:

– Навіки Слава!

Всі учасники свята стають у коло. Волхвіня йде за ходом Сонця, поруч жриця несе чашу зі свяченою водою. Волхвіня кропить освяченою водою житнім кропильцем усіх присутніх зі словами:

Жива Водиця!

Хай все добре родиться!

VI. Поминання Предків Роду:

Жрець тримає в руці ріг з поминальним напоєм (мед, вино, сура). Волхв проголошує молитву:

Пом'янемо тих,
Що нашу землю Руську удобили,
І наших старотців,
Що стратили сили за Русь,
На тих бойовищах
З ворогами нашими,
А кров їхня удобила землю нашу.
Суцї є Боги, які з Перуном ділячись,
Накували мечі свої
До ворогів наших...
Ми ж їм помолимося,
Щоб стали нам в помочі!

Волхвіня, відливши краплю напою на землю, надпивши і промовивши "Слава Предкам!", передає по колу круговий ріг з поминальним напоєм, кожен з присутніх надпиває і славословить Богам.

VII. Священна Братчина

Господині накривають стіл. Жриці з великими тацями збирають пожертву до загальної Братчини з освячених дарів Урожаю. Кожен учасник кладе свою частку з яблук, меду, хліба та ін. продуктів і проголошує вдячність Богам за Урожай.

Волхвіня проголошує молитву до Їжі:

Дажбоже наш!
Ти даєш нам їжу
в добрий час
На щастя,
на здоров'я, на життя
Дай нам їжу цю
й пиття!

Священне причастя всіх учасників обряду Дарамі Урожаю: першим споживається яблуко з медом, хліб з маком, медові напої.

Волхвіня проголошує:

Будьмо при чаші
І пиймо цю Суру,
Бо вона прийшла від Богів.
Це силою наділити
І мудрістю огорне!
Хай Боги з нами п'ють
За щастя наше!

Волхв надпиває напій і передає за сонцем. Славлення Богів Урожаю усіма учасниками по колу в довільній формі.

Вдячна молитва після їжі:

Слава Дажбогу за їжу щоденну,
Для кріпості тіла поживну,
Для духа натхненну!
Бо не ївши легше,
А поївши краще!

VIII. Танці, пісні, ігрища

Волхв, закінчуючи свято, дає напутню молитву:

– Се мовив Ору, Сварог наш
"Як мої творіння,
Створив вас од перст моїх.
І хай буде сказано,
Що ви – сини Творця,
І поведьтесь,
Як сини Творця!
І будете, як діти мої,
І Дажбог буде Отець ваш –
Того мусите слухатись,
Бо Він вам скаже,
Що маєте діяти
А як мовить, так і творіть!"

Обряд склала

Волхвіня Зореслава

27 липня 7512 (2004)

Свято відбулося 1 серпня цього ж літа у Києві.

В обряді читаються молитви з Велесової Книги, Рігведи та виконуються народні обжинкові молитви й пісні.

Про значення Свята Спасича ми публікували статтю: *Галина Позко, Спасівка // Сварог. - №5.*

БОЯНІВ ВІЩІ ПЕРСТИ

Микола Костенко

золота Полтавської Сіілки Письменників України

Візантійські автори ще в VI столітті відзначали, що у слов'ян діяв общинний, а не державний порядок, і відповідно до цього порядку правом голосу на загальнообщинних зборах (вічі) послідовно мали жрець (волхв), князь (чи воєвода), піснетворець – хранитель пам'яті племен та суддя. У даному випадку нас цікавить саме піснетворець, оскільки він акумулював зовнішні і внутрішні знання про свій народ у вигляді переказів, міфів чи легенд-казань. І якщо ми від візантійців знаємо про це, нам, отже, значно простіше прийти до думки, що саме родоплемінні бояни і були головними носіями власне того, що ми нині називаємо фольклором або ж просто-народною "літературою". І лише через них до нас (значно пізніше, у середні віки – через освічене чернецтво дійшли хоч якісь згадки, уривки чи й повні твори тих далеких часів, в яких ми бачимо сліди засвоєнь, перекладів і трансформацій пісень таких самих боянів інших народів, з якими доля зводила чи в мирному житті, чи на полі бою, чи опосередковано – з третіх уст.

Якось ми досі не надали особливого значення тому історичному свідченню, котре доніс автор "Слова о полку Ігоревім", сказавши: "Початися ж тій пісні за билинами цього часу, а не за задумом Бояновим. Боян-бо віщий, якщо комусь хотів пісню творити, то розганявся білкою по дереву, сірим вовком по землі, сизим орлом під хмарами". Це ж Боян, як згадував речі (усні оповіді, історичні перекази тощо) перших часів особиці (окремішних вотчин),

"не десять соколів на стадо лебедів напускав, а свої віщі персти на живі струни покладав, і вони самі князям славу рокотали".

*О Бояне, соловію старого часу!
Аби ти ці полки ошебетав,
скачучи, соловію, по мисленому
дереву,
літаючи орлом під хмарами,
звиваючи слави обалоли цього часу,
ришучи в тропу Трояню
через поля на гори!*

*...Віщий Боян і раніше приспівку,
кмітливий, казав:
"Ні мудрому, ні базатому,
ні птиці безпечній
Суду Божого не минути".
Ось такий він був, віщий Боян,
Велесів онук, отаке йому пошанування в
руській історії. Як це саме звучить –
пригадаймо.*

*Співати було пісню Ігореві,
того (Олега) онуку:
"Не буря соколів занесла
через поля широкі,
галиці стада бікаты
к Дону великому".
Чи оспівати було, віщий Бояне,
Велесів онуче:
"Коні іржуть за Сулою –
дзвентить слава у Києві,
труби трублять в Новіграді,
стоять стяги в Путивлі.
Ігор жде милого брата Всеволода.
І сказав йому буй-тур Всеволод:
"Один брат, один світ
світлий ти, Ігорю!
Обидва ми Святославовичі!
Сідлай, брате,
своїх швидких коней,
а мої ті готові,
осідлані під Курськом попереду.
А мої ті куряні – свідомі кметі:
під трубами повиті,
під шоломами злеп'яні,
конець списа годовані;
путь ім відомі, яруги ім знайомі;
луки у них натяжені,
сайдаки створені,
шаблі нагострені.
Самі скачуть, як сірі вовки в полі,
шукаючи собі честі,
а князеві слави".*

А що ж про боянів свого часу подає Велесова книга – попередниця "Слова"?

Бояном у давньоязичницькі часи була, за Велесовою Книгою, Мати-Слава (Мати-Птиця, Магура, Мати-Сур'я, Громоваця, Перуниця, Матір-Сва, Птиця Божеська) – жона Перуна, прекрасна крилата діва, яка осіяла своїми вогненними крилами воїнів на полі бою. Тому, хто вправ на полі бою, вона дає пити зі своєї чаші (рога), і тоді душа героя відлітає в Ірій (Рай). Надзвичайно колоритна й глибоко символічна постать у слов'янському пантеоні Богів. Про неї сучасна дослідниця язичництва Галина Лозко пише:

"Богиня Війни й Перемоги, яку уявляли в образі віщої птиці, яка своєю піснею кличе військо до бою, допомагає воїнам під час битви а також проводить загиблих до Лук Сварожих. Мати Слава ще називається Перуницею, як жіноча пара Бога Перуна (тут Г. Лозко дає своє розуміння жіночої ролі Матері Слави, відміне від поширеного в Росії – М. К.). Тут йдеться про пророцтва й ворожіння, які вважаються "підказкою" віщої Птиці Мати Слава є прообразом

козацької Покрови – покровительки війська, її свято 1 жовтня"⁷.

В іншому місці Г. Лозко подає так: "Мати Слава – золота небесна птиця, що ототожнюється з Сонцем, бо в інших дошках вона ще названа "Мати-Сонце наше". Це покровителька слов'ян, яка приносить їм щастя і славу. Корені Сва-Слав- передають поняття святості взагалі, пор.: *свято, свят, світ, свайба, свобода, Сварга, Сварог* та ін."⁸. Ще далі дослідниця подає цікаве доповнення: "Мати-Слава обов'язково пов'язана з Сонцем, бо тільки при Сонці могла починатися битва, ніколи після його заходу"⁴. До того ж, "послухатися Матір-Славу" було те ж саме, що звичай "радитися з рідними Богами перед боєм"⁵.

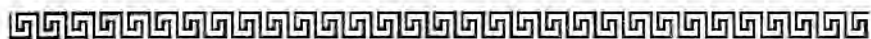
Чудодійна сирена прі ще мала назву Птиці Вишньої. Не випадково руське військо, зазначає Г. Лозко, мало форму Птиці: "військо ставили у вигляді птиці голова (в центрі) – передові загони, а з боків загони (як крила), що оточували ворогів"⁶.

*Мати-Слава обрала нас
співати про звитязство
над ворогами, і тому віримо
в тебе Слово про Птицю Вишню,
що в Сваргу пурхав,
відлітаючи од нас⁷ –*

каже волхв в іншому місці, наголошуючи на своїй особливій ролі: *"обрала нас співати про звитязство"*.) У цьому зізнанні закладена, цілком очевидно, найважливіша для нас, у даному разі, інформація: (підкреслення моє – М. К.). Очевидно, серед самих волхвів був поділ на священників, які слідували за обрядами й молилися у священних гаях серед одноплемінників (і це, мабуть, були старші за віком волхви), і тих, посвячених у чин, хто мав брати меч а йти до бою разом з усіма, показуючи приклад особисто й словом-співом закликаючи рать до перемоги.

Саме тут десь, у цьому зізнанні волхв у Велесовій Книзі, міститься відгадка історичної таїни появи боянів пізнішого часу – великих патріотів рідної землі. І сталося це, безумовно, в пізні дохристиянські часи, у VIII – IX століттях, коли рати були замінені регулярним княжим військом на західноєвропейський чи візантійський манер, яке формувалося для далеких походів, а не утворювалося з чоловіків усього роду-племени в час великих переселень народів. Відтоді князі воєводи чи й самі князі, ідучи в походи, залишали в своїх землях певну частину рати для захисту поселень від рапових ворожих нападів.

Г. Лозко подає історично обгрунтоване й обрядове достовірне твердження, що "первісно перед військом несли зображення Бога (ним був Триглав, що, треба думати, мав вигляд Трисуття – М. К.)". Його берегли, як пізніше прапор чи стяг – особливо пильно. "Вважають, що поки Бог з військом, доти воно збережене, ціле, єдине. Вороги намагалися ві-

дібрати образ Бога у противника. Вірили, що разом з військом Бог б'є ворога".

Тут правдиво все, більше того – образ Бога-Триглава мав нести саме волхвоїн, натхненник перемоги, найближчий соратник і порадник князя-воєводи. І якщо це так, то тоді він – і є боян. І вся історія виникнення цього видатного суспільного інституту стає на своє місце.

У будь-якому разі маємо пам'ятати: волхви, бояни-співці, княжо-монастирські літописці – це перші вітчизняні історики, "глас Божий" і народний, справжні патріоти рідної землі.

А тепер порівняймо з тим, що каже сам літописець-волхв про головного героя епосу і співця слави у Велесовій Книзі – про Матір-Славу, Матір-Птицю, яка діяла від імені самого Сварога, осяваючи звятигу русича:

*Тут бо прилетіла до нас
Птиця Божеська і прорекла:
"Відійдіть на північ
і нападте на ворогів,
коли вони підуть на села наші".*

(6-А)

*Та бо Магура співає пісню свою,
кличе до січі; а та птиця од Інтри...*

(6-Г)

*І Мати співала,
тая красная птиця,
яка несла Пращурам нашим
вогонь до дамівок їхніх.*

(7-Б)

*Це Бог Сварог кличе нас,
і йдемо до нього.
Ідемо, бо Мати-Слава
співає пісню ратну,
і мусимо послухати тут,
аби самим не їсти трави
і Скіфію грекам не давати.*

(7-Г)

*... Мати-Слава співає над нами.
І йдемо, щоб стяжи наші
дати вітрам тріпати*

(7-Г)

*Як соколи, нападємо на них
і кинемося до битви сильної.
То бо Мати Слава співає в Сварзі
про подвиги ратні*

(7-Д)

*То Мати Слава б'є крилами
про труди ратні і славу воінам,
які ішли Води Живої
од Перуниці в січі жорстокій.
І тая Перуниця летить до нас
і тая ріг дає,
повний Води Живої
для життя вічного.*

(3-Д)

*І як умре – до Луки Сварожої йде.
І там Перуниця рече:
"То є ні хто інший,
як русич Гординя,
ані грек, ані варяг,
бо це слов'янин роду славного,
і той іде по співах Материних.
А Мати скликає до Лук Твоїх,
Свароже Великий.*

(7-Е)

*Мати-Слава
б'є крилами об боки свої;
навколо неї сяє світло до нас.
І всяке перо іншої барви –
червоне, синє, блакитне,
жовте і срібне, золоте і біле*

*І та сяє, як Сонце Свароже,
І колами йде посолонь.
І та світилася сімома красотами,
як заповідаю Богами нашими...
Мати-Слава б'є крилами о боки
і йдемо до стягів наших;
бо ті стяжи Ясуня.*

(7-Е)

*А Мати-Слава співає
про труди наші ратні,
і маємо послухати
і прагнути до битви лютої
за Русь нашу
і святих Праотців наших
Мати-Слава сяє до хмар,
як сонце, і віщує нам
Перемоги й загибель.*

(7-Е)

*... Слава наша перетече
до Матері-Слави
і перебуде в ній до кінця кінців
земних і інших життів.*

(7-Е)

*... Б'є крилами Мати-Слава
і говорить нащадкам про тих,
що ні грекам, ні варягам
не піддавалися.*

(7-Ж)

*Про смерть нашу не думаймо,
і життя наше
на полі (бою) прекрасне.
Б'є крилами Мати-Слава Сварожа
і велить нам іти до січі,
і маємо йти.*

(8(1))

*Ось прилетіла до нас,
сіла на дерево і заспівала Птиця.
І всяке перо її інше
І сяє різними барвами,
так що вночі стає ясно, як вдень.
А співає пісню до борні,
то й підємо битися з ворогами.*

(8(2))

*Летить у Сварзі Перуниця
і несе ріг Слави!
Тож іспиймо його до кута!
А та Перуниця рече,
що русичі, прокинувшись,
Орю свого боронити мають
сьогодні.*

(8(2))

*А ще та Сур'я рекла,
щоб русовичі йшли і діяли...*

(8(3))

*Цей Бог розумних проявить,
а хоробрих укріпить.
І ті йдуть до Сонця восходящого,
вдивляючись у береги ріки,
щоб там оселитись,
як Мати-Слава рече.
І та обома крилами освятить її.*

(13)

*Якщо йде ворог на нас,
то опережемось мечами.
І, одержимі віщими
Матері-Слави словами,
що майбутнє наше славне,
пішли на смерть, як на свято.*

(14)

*Б'є крилами Мати-Слава
і кличе нас,
щоб ішли за землю нашу
і битися за вогнища
племені нашого;
... бо ми є русичі.*

(14)

*Ось подивіться наевкіль
і побачите Птицю тую
на чолі вашому.
А вона поведе вас
до перемоги над ворогами.
Це воювала інших,
а своїх там удсржувала.
І тут красується попереду
і манить кольорами до синяви.*

(18-А)

*Молимо Прабатька Дия,
як той розведе вогонь,
який Мати-Слава принесла
на крилах своїх Праотцям нашим,
і ту піснями оспівуємо
біля кострищ вечірніх.*

(19)

Дуже цікаве явище відкривається при такому детальному читуванні Велесової Книги. Якщо спочатку Птиця-Слава переважно закликала боронити рідну землю, то далі, коли сталося велике переселення слов'ян у далекі краї, зокрема "до Сонця восходящого", де треба було пильно вдивлятися "в береги ріки, щоб там оселитись", оповідна манера волхва набуває нових рис, а точніше, вона ніби сама "втомлена" далекими переходами, невідомістю в дорозі, вона не така яскрава й заклична, як раніше. За цим ховається багато що, але найголовніше, очевидно, те, що слов'яни-руси поступово втрачали воєвничий запал, бо були виснажені безперервною боротьбою за своє виживання. Саму Матір-Славу, каже волхв "піснями оспівуємо біля кострищ вечірніх". А далі й зовсім відверте зізнання у втраті бойових якостей цілого народу:

*І хоч Птиця-Мати Сва
славу рече на нас
і молить нас про те,
щоб отцівську славу зборгли,
і то не мало дерзості стати на рать
і мечами своїми брати землю нашу,
од ворогів одібрану*

(21)

А вижити потрібно було за будь-яку ціну. Бо навколо надто багато охочих до слов'янських земель. Це розуміють і князі, і дружинно-ратні бояни-волхви:

*... Мовить Птиця-Мати Слава наша
про нас і славу рече нам.
І брали ми за тим мечі наші
і йшли удосвіта в поле.
Відбили ворогів північних,
і відкидали ворогів південних,
і пішли на ворогів східних,
аби повели русів Громовиці,
як синів отця нашого Перуна
і Дажбога внуків.*

(23)

*Це рече Птиця-Мати
Слава до нас,
аби ми підняли мечі свої
на захист свій і її.
Це б'є крилами о землю
і порох підіймас до Сварги.
А це бо впала на землю
і б'ється о неї,
ніби страшиться за нас.
І тут стрепенулась,
крикнула, яко крочет,
і той крик до серця нам*

(23)

*І мали ми двох ворогів
на два кінці землі нашої.
І мав Болорев труднощі від того.
І тут Мати-Птиця прилетіла
і сказала йому,
що спочатку має нападти
на гунів і розбити їх,
а потім повернутися на готів.*

(27)

*Б'є крилами Мати-Слава
і говорить нам о труднім часі
засухи і мору корів.*

(28)

Така поступова переміна у настроях волхвів-бояннів викликана, як бачимо з контексту Велесової Книги, перевіреного за іншими історичними джерелами, поступовою втратою Руссю своєї колишньої могутності, а також поступовим виснаженням резервів, в тім числі духовних, оскільки християнізований світ ополчився проти язичників-русів усією своєю потугою. Волхви ще б'ються за праве діло свого народу, ще не втрачають віри у мобілізаційні заклики Матері-Слави, – але їх мова стає все менше пружною і переконливою. Вони знають, що візантійські місіонери облягають їх з усіх боків, що й князі Русі захиталися, серед них все менше тих, котрі рвуться до бою. Тож і Птиця-Слава "влала на землю і б'ється о неї, ніби страшиться за нас".

Наставали нові часи. І коли 860-го року було охрищено Сузьку Русь, волхви припинили свій літопис доблесних старих часів. Залишалося дописати лише кілька штрихів до того, що робили тепер на Русі зайшли варяги Аскольд, Дір та інші загарбники, які скористалися з ослаблення племінних об'єднань русів-слов'ян. Тому зовсім не випадковий трагічний початок Велесової Книги: "Даремно забули доблесні наші старі часи, бо куди йдемо – не відаєм"⁹.

І сам виклад історичних подій, і глибинне знання суті тодішньої життя, і світоглядно-релігійні аспекти книги беззаперечно свідчать, що Велесова Книга – історична пам'ятка, яка відображає в усій повноті боротьбу наших Предків за виживання на своїй рідній землі. Це надзвичайно важливо для нас, їхніх нащадків, які реанімують сторінки тієї відчайдушної борні за саме право жити серед ворожих народів.

І тому важливо, що ми бачимо яскравий слід одухотворених бояннів-волхвів, які написали для нас цю велику книгу.

* * *

Чому ж сталася така трансформація – від величного образу Матері Слави до піснетворця Бояна-чоловіка? Де, на якому етапі було здрібноно, а далі і втрачено жіноче начало Покрови-Батьківщини, котре, безумовно, було потужним стимулом до військової звитяги, отже, й до переможних битв? Мовчить наша історія. А мовчить тому, що й Батьківщина, і її історія, сам процес літописання, опинилися в руках чужинців-князів-зайд і попів-гнобителів та їх численної зграї місцевих зрадників, для яких мірою доблесті став підкуп.

Але оскільки Бояни-співці ратної слави, були за часів складання "трудних по-

вістей", як каже нам автор "Слова о полку Ігоревім", отже, до певної міри за найпізніших часів язичництва, коли вже утрачувалася межа між старою і новою епохами, – тут і варто пошукати джерел появи самого поняття натхненника ратної битви Бояна-чоловіка – людини, безумовно, наближеної до того чи іншого князя. І, судячи з руських літописів, до великого князя-столонаслідника, діяння якого на отчому столі (престолі) мали вирішальне значення для всієї суспільності – князівства чи землі по-тодішньому. Лише значимість і вагомість військово-політичних здобутків великого князя ставали предметом Боянового ослівування.

Писемна історія донесла до нас відомості про предків-слов'ян, коли у них вже була досить чітка державна організація і більш-менш вагомі "літературні" знання фіксувалися значно чіткіше або системою навчання княжих дітей, або проповідями духовенства, або ж мандрівними боянами-гуслярами, скоморохами тощо. Принаймні, саме в середовищі останніх виник первинний "театр" як осмислене "літературно-сценічне" дійство, фактаж якого був спертій на цікаві чи забавні історії з народного життя. Безіменність авторів була, поза сумнівом, корисною хоча б із того погляду, що всі ті "театральні-літературні" історії швидко ставали набутком широких верств як свого народу, так і сусідів.

Так творилася історія власне театру і його основи – літератури.

І саме там, де нам підказує літописець раннього середньовіччя у "Повісті минулих літ", ми вбачаємо тоненьку історичну ниточку, потягнувши за яку, можна говорити про власне "літературу" більш менш упевнено. Йдеться про те місце у "Повісті", де літописець твердить без сумніву, що русь – це поляни: колись вони, як і інші слов'янські племена, вийшли з Норика – римської провінції на Правобережжі Дунаю. Що першими князями полян у Києві були Кий і його брати Щек і Хорив (до речі: за однією старою легендою, Рай знаходиться на Сході, а Пекло – на Заході. У Раю є Гора блаженства (або Харив, Хорив), на яку померлий має піднятися самостійно. Хорив – чи не з цим іменем пов'язане ім'я третього сина Батька Оря? Чи не поняття пошуку гори (краю) блаженства пов'язане з ним, а не власне ім'я? Відомо, що Хорив з братами водив своє плем'я шукати кращої долі... (Велесова Книга). Що саме ці брати заклали основи Давньоруської державності. Розповів літописець і про дунайські походи Кия, про те що він був у візантійського царя. Щоправда, літописець точно не знав, чому поляни називалися руссю, упевнений він був лише в тому, що русь – плем'я слов'янське і що його початки десь там, у Норіку.

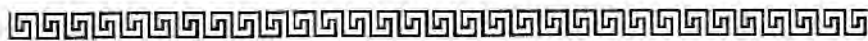
Усе це цілком вкладається в концепцію авторів Велесової Книги. Створюється навіть враження, що перш ніж написати у своїй "Повісті" про полян та інші словенські племена, їх походження та історичні маршрути до Дніпра, літописець таки зазирнув у Велесову Книгу... і повірив їй! – усупереч її язичницькому походженню. Але це лише мов припущення. Безпе-

речно одне: волхви-жерці й ченці літописців користувалися приблизно одними й тими ж історичними знаннями, джерелом яких значною мірою були достославні бояни.

На користь особливої історичної цінності бояннів говорить і те, що в епохи, згадані у Велесовій Книзі (десь від VIII століття до н. ч. – до IX століття н. ч.) бояни грали виняткову роль у суспільному житті своїх племен, явно наслідуючи античну традицію ведів і рапсодів. При цьому вони користувалися великою пошаною в народі, ще чітко не поділеному на антагоністичні класи соціальною нерівністю і волюнтарно-княжими забаганками. Ще вони були "гласом" усього народу, співаючи йому під опікою власних Богів-покровителів і користуючись всевладним захистом волхвів. Ця обставина має виняткове значення, оскільки таким чином бояни зберегли для історії, для всіх слов'янських поколінь безцінний свідок культурних традицій тих часів. І там, де, за історичними свідченнями середньовічних літописців, у грідниці князя Володимира Мономаха бенкетували "бояре и гриди, и соцькие, и десятицькие, и нарочитые мужи, при князе и без князя", там і закріплювалися у людській пам'яті ті самі знання, що про них так яскраво повідали нам автори Велесової Книги.

Та й те, що автори-волхви чітко вказували у Велесовій Книзі на походження влади руських князів від легендарного Трояна ("сім ківів Трояніх"), свідчило про глибоку звичаю триматися рідних джерел, передаючи Звичаєве право з покоління в покоління через племінних піснетворців-бояннів. Бо якби цього не було, погодьмося, ні про що подібне ми нині знати не могли б.

Найдавніший київський літописець-чернець поринає, знову ж, у найдавніші спогади, що характеризують епоху великого переселення народів. Зрозуміло, пов'язуючи все це з біблійною традицією – з синами Ноя та їх геополітично-узурпаторським розділенням чужих земель між собою (це біблійне нахабство походить, як доведено, від древніх юдейських царів, які завоювали історичну "музику" своїм підлеглим літописцям). Знання авторів Велесової Книги значно глибші – вони сягають періоду понад 1500 років перед приходом наших Пращурів до Карпат, у пониззя Дунаю, звідки через 500 років вони під тиском агресивних сусідів рушили на північ і сіли на відносно вільних землях по берегах Прип'яті та Дніпра. Принісши, як відомо, з собою засвоєні міфи, легенди й перекази в усній традиції власних бояннів. Одночасно й власну писемність, започатковану, судячи з напису на могилі героя Троянської війни, праслов'янського царя Енеаса: ще догомерових часів. Очевидно, точного датування цієї грандіозної історичної події – самого започаткування (чи успадкування) праслов'янської писемності – ми знати не будемо. І не жалкуймо; з нас, українців, вистачить знання, що писью Велесової Книги – "велесовиця" – є базовим для нашого сучасного правопису, і що воно є – тепер це теж поза сумнівом – результатом іс-

торичного подвигу волхвів-жерців та їхніх найближчих помічників – їх "гласу" – піснетворців-боянів.

І та обставина, що княжі договори з Візантією й іншими сусідами писалися слов'янською мовою (очевидно, "руським письмом", як кажуть літописці), лише підкреслює історичну спорідненість "руського" письменства – від часів царя Енея до епохи великого князя Святослава Хороброго та інших київських князів, коли це письмо остаточно уфундувалося, як би сказали наші сучасники. Тим паче, що в дружинах, котрі ходили до стін Цареграду, були, відомо, й гусяри-бояни, натхненники руських перемог

***

У передмові до історичного роману В. Іванова "Русь слов'янська" професор А. Г. Кузьмін сумно написав, маючи на увазі швидкоплинність часу й особливі умови життя на Русі: "Обмеженість джерел завжди породжує безліч концепцій, в яких нерідко зникають і самі джерела. Художній погляд – це також концепція, в якій обмежені джерела часто підпорядковані розкриттю найважливіших глобальних ідей, до яких від самого джерела ніколи не піднятися"¹⁰.

Проте дещо по-іншому на проблему дивиться сам автор роману (боян-піснетворець!): "На Русі, – каже він, – не такі місця, щоб надовго зберігались свідчення минулого. Немає сухих пісків, здатних тисячі років берегти й залізний клинок, і маленький цвях, і кільчик кольчуги одночасно зі шматком видубленої шкіри, дерев'яним брусом і клаптиком одягу. Немає гір, придатних для кам'яних фортець, вічних підземель і написів, що не стираються."

Не було тут і Богів, котрі б вимагали улесливих похвал у пишноті міцних храмів. Не було й владик, котрі наслідували б Богом. Прості у повсякденні, хранителі небесної тверді русичів не потребували особливої служіння у вівтарях, що суперничали з небом. Скромні символи словенської спільноти, руські Божества любили стояти на галявинах-погостах, у стінах зелених лісів, під дахом з вільного повітря.

Жива руська земля у своїй вологій родючості за одне покоління людського життя безслідно розчиняла залізни виробу Шашіль, черви-древоточці, пліснява, пожежі пожерли руські гради. Стерлися могильники. Залишки поселень змиті справжніми потопами – подумайте, скільки дощу й снігу кинуло щедре небо на руську землю лише за тисячу років!

Зітлілі пергаменти, береста, дошки, дощечки й палички, на яких писали старі русичі. Нічого не залишилось, нічого!

Неправда! Під зігертими часом і плугом курганми й сьогодні зберігається попіль поховальних вогнищ, кістки й речі, вироблені русичами. Під дерном знайшлися залишки погостів, градів, жител ізвергів (безвірників – М. К.), які виселялися на волю з-під родового гніту. Все це жило. І живе.

Немає записів, зроблених русичами, або вони ще не відшукані (очевидно, автор свідомо чи несвідомо обминає прокляту попами, вже відому в час

написання роману, Велесову Книгу – М. К.). Але є розповіді інших очевидців-сучасників, недвозначно ясні, гарні у своїй достовірності.

Хто захоче, той знайде багато неспростованих свідчень. Потрібно лише трохи потрудитися, постаратися зрозуміти, оцінити і – порівняти, пам'ятаючи, що не буває чудес, з нічого нічого й не народжується, немає нічого незрозумілого, нічого створеного просто випадково чи долею"¹¹.

Так, це правда. Знайдення Велесової Книги і включення її в науковий обіг – найкраще свідчення перемоги над часом і лютістю християнського попівства. Підтвердженням цього романтичного пасажу письменника Валентина Іванова може бути історичне свідчення американського археолога й історика А. Лео Оленкейма у його книзі "Древняя Месопотамия"¹² про те, що до наших днів збереглися навіть вербові дощечки-книги чи не найдавніших у світі літописців Дворіччя, виготовлені, як і Велесова Книга, у вигляді пластин і зв'язаних шкіряними ремінцями кризь прорізи в кожній пластині. І списані тим самим способом, що й волхви на Русі писали, – різами й чертами, покритими розплавленим воском. Ось тобі й маєш, скептику-історико-археологу, чи хто ти там це є з-поміж наших сучасних хом-невіруючих: були й такі книги, була й така ж техніка письма (неважливо, що в Месопотамії – власною клиноподібною азбукою), і зберігались так само для нащадків. Знайшов книгу-літопис на вербових дощечках згаданий вище асіролог-археолог особисто, працюючи в Месопотамії в архівах довгі роки.

І хоч той же професор А. Г. Кузьмін у розділі "Що нам достовірно відомо" до згаданого роману значає, що "дослідник практично ніколи не використовує весь можливий джерелознавчий фонд стосовно своєї теми, оскільки розуміння залишків матеріальної і духовної культури або скупих відомостей древніх авторів майже завжди проблематичне"¹³, і ми поділяємо цю точку зору, – але водночас вважаємо, що Велесова Книга як "залишок матеріальної і духовної культури" древніх слов'ян навіть у її сьогодинній неповноті дощечок, – унікальне, епохальне явище, виходячи, найперше, з обсягу і глибини відомостей, які містить ця писемна пам'ятка.

Вона досить чітко накладається на епохи й події, які в ній відображені, про що вже є десятки, якщо не сотні, підтверджень сучасних дослідників Велесової Книги з різних наукових галузей – від археології й історії до спеціалістів комп'ютерно-структурної лінгвістики.

У цьому зв'язку варто звернути увагу й на те, як нинішні автори підходять до цієї проблеми. Зокрема й із несподіваного боку – від аграрної науки. Ось нова книга відомого аграрія, академіка Ф. Т. Моргуна "Куди йдеш, Україно?"¹⁴ Роздумуючи над непростю долею своєї Батьківщини, аграрій-еколог звертає погляд на історичні традиції свого народу і особливо – на його духовне коріння. Він пише: "Стійкість і міць козацької духовності становило те, що лицарі свято берегли віру батьків і дідів, духовні здобутки Предків. Ще з епо-

хи дохристиянської, зокрема з Дайбожицької, вони донесли побожне ставлення до рідної природи, землі, середовища, у якому жили. Вірування, духовні традиції дайбожичів так виховали нерозривну єдність із природою, територією Предків, духовність яких сприяла тому, що в кров і плоть, свідомість і підсвідомість козаків входило відчуття і осмислення себе органічною частиною навколишнього середовища, материзни і дідазни. Засоби сімейної, шкільної і соціальної козацької педагогіки так впливали на особистість, що в неї не виникало ніякого відчуження від рідної природи, землі, як це стало помітно в пізні часи, близькі до наших. Високе поетичне ставлення до дійсності, оспівування краси життя, високі пориви душі і серця, що здавалося своїми реєстрами сягали неба й зірок, були притаманні і козакам, і їхнім Предкам-дайбожичам. Світлість душі, високість їх устремління, глибина милосердя і віра в перемогу людської теплоти, гуманності, єдності із рідною природою, заглибленість у таємниці космосу, – все це дає підстави назвати їх *сонцеплопколітниками* (підкреслено автором – М. К.)

Цей своєрідний поетично-піднесений заспів виразно заакцентує увагу на найсуттєвішому в концепції джерел духовності українців – на необхідності усвідомлення винятковості язичницько-первісної спадщини Предків, не надаючи водночас значення тому, а скільки ж "осколків" і "залишків" духовної старовини дійшли до наших часів. Вони є (є наша безсмертна Велесова Книга – Волхovníк українського народу) – і це якраз головне. Бо як би там у давні часи не було з умовами зберігання писемних пам'яток, а вони такі очікують завдяки тому, що, як зазначає вказаний автор, її "знайшли, зберегли й донесли до нас українські патріоти" (с. 53).

А далі було "Слово о полку Ігоревім", і його теж витворили й донесли до нащадків благородні давньоруські боїни.

***

¹ Яценко Б. П. "Слово о полку Ігоревім" та його доба. Комплексне дослідження. – К.: Веселка, 2000

² Велесова книга. Волхovníк. III кн. пер. і релігійзн. ком-тар Г. Лозко. – К.: Такі справи, 2000. – С. 81.

³ Там само. – С. 103.

⁴ Там само. – С. 108.

⁵ Там само. – С. 113.

⁶ Там само. – С. 152.

⁷ Там само. – С. 168.

⁸ Там само. – С. 171.

⁹ Тут і вище скрізь – за перекладом і коментарем "ВК" Галини Лозко.

¹⁰ У кн.: Откуда ссть пошла Русская земля (История Отечества). – М.: Мол. гв-я, 1986. – Кн. 2. Происхождение государства. – С. 30.

¹¹ Там само. – С. 472.

¹² Оппенгейм А. Древняя Месопотамия. Портрет погибшей цивилизации. М.: Наука, 1990. – С. 192.

¹³ У кн.: Откуда ссть пошла Русская земля... – С. 475.

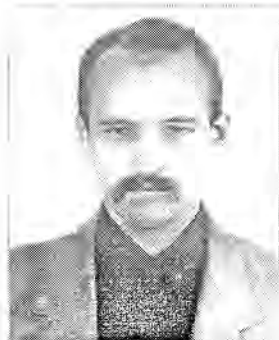
¹⁴ Моргуна Ф. Т. Куди йдеш, Україно? Національна ідея, рідна мова й українка. – Полтава: Полт. піт-тор, 2003. – с. 39)

ВЕЛЕСИЧ

Боян бо віщий, коли хотів комусь
пісню творити, то розтікався
миссю по дереву, сірим вовком по
землі, сизим орлом під небеса.

Слово о полку Ігоревім

Мирослав СІВЕРТАР (Северов – Таран)

Народився 17 липня 1965 р. у м. Краматорськ в інтелегентній родині живописця. Вже 35 років мешкає у Києві. З 1990 р. вступив до Академії Мистецтв (скульптор), брав участь у студентських акціях непокори, в боротьбі за незалежність України. З 1993 р. – член громади Українських язичників "Православ'я". Нині займається педагогічною діяльністю: вчить дітей скульптурі та українській міфології. Автор одного з перших образів князя Святослава Хороброго.

МАМА

Присвячується
Надії Павлівні Северовій (Таран)

Матінко, Леле, Надія,
Ваш відліт для мене відкрив
Неосяжний космос людини.
Богорівно-печальну велич її.
Ви, мов Сонце і Небо, погасли.
Чом така зелена трава?
А на вулицях, як і раніше
Люд справляє бенкети життя?
Вирій-острів небесний відкрито,
Бо поет його першим уздрів,
Він любовію смерть заперечив
І безсмертя любові просив.
Ваші пальці, мов промені ніжні,
Ваше серце, мов Сонце палке
Захололи навіки! Й планету
Рок у чорну діру вже несе.
Небо плаче зі мною разом,
Кожна крапля Ваш доторк-привіт.
Ось нарешті й воно заридало,
Хай ім'я Ваше світле святить.
Сум високий творив кумирів
І на небі, і на землі.
Кращі доні ставали річками,
Кращі мами ставали зірками,
Що нам світять у синій імлі,
Що нас гріють у самоті.
Я б ім'ям мами зірку
Надією повеличав.
Образ милий на світліні
Вогник свічки вже воскресав.
Отака наша Ладовіра.
Кращий тато Сварогом став.
Тож не зраджуйте Рідних мам,
Тож не зраджуйте й Рідним Богам.
Метеликом з ночі влети у вікно!
Я Вас, любя нене, чекаю давно...

5.08.2003–31.08.2004

Дмитро ШУПТА

Мелодія слова!.. Поезія нашого сучасника, лауреата Міжнародної премії імені Г. С. Сковороди, Дмитра Шупти, так і проситься на музику. Кожен з композиторів, у силу притаманного йому відчуття, по-своєму переосмислює у вокальному мелосі дух і глибину поетичного слова Дмитра Шупти.

В його піснях відчутне патріотично-героїчне начало, любов до України, до Рідного Краю, гордість за славу і одержиму козацьку звитягу. Дух минувшини з нинішнім сьогоденням відчутно єднає животно-творна сув'язь, пульсом якої поезія Шупти надихає і лейтмотив пісень.

Його марші мають мажорно-піднесений настрій, яскраво наповнюють колорит музично-поетичної гармонії. Тривожну хвилю емоцій викликають ліричні пісні, в яких домінує тема кохання та любов до природи ("Березиня", "Зустріч весни").

Оглядаючи збірку вокальних творів Дмитра Шупти "Грай, козацька кобзо!", створену в дружній співпраці з рядом відомих композиторів, ми ще раз переконаємося у художній довершеності та високій майстерності сучасних піснярів.

Насамкінець додамо, що вокальні твори Дмитра Шупти виконують і студійні хору Вільовки, і заслужений артист України Олександр Василенко, і народний артист України Володимир Турець та ін., а також те, що його пісня "Квіти любові", присвячена ушанованому поетові-піснярю Дмитру Луценку, перемогла на Всеукраїнському радіоконкурсі і стала лауреатом "Пісні-2000".

Василь ВАСИЛЕНКО,
Заслужений діяч мистецтв України

Пісні Дмитра Шупти див. ст. 28.

СТЕПОВІ ЛИЦАРІ

Степові лицарі,
Воплотітесь в мені
Та під сурми золотії
Лавою летим до прі.

Один в полі воїн,
Один в полі козак.
Кров шляхетна калинова,
Дух орлиний в небесах.

Повій, Вітре, на могилу,
Щоби не чорніла,
Встаньте, славнії гетьмани –
Ще не вільна Україна!

Най могила зеленіє
Зілля пишного вінком.
Вкрий невірницю, козацьке
Малиновим жупаном.

Королевою над світом,
Скривджена, вознесись!
Кров героїв – Божа треба,
Її німбом засвітіть.

27.05.2003

ПОХІДНА ВОЇВ СВЯТОСЛАВА

Слова Дмитра Шупти
Музика Петра Лойтри

Спать світ у мороці ночі глухої,
Та після ночі засвітиться день.
Ми у поході, дружинники-вої,
А у походах співають пісень.
Ся-лу, що знялась,
О-святить, волхви. Кинув клич наш князь: "Я їду на ви!"
За-світімося? Піс-ні клич, лунай! Ой, спу-с-
ті-мо-ся на ти-хий Ду-най. Ма-х-и.

Спить світ у мороці ночі глухої,
Та після ночі засвітиться день.
Ми у поході, дружинники-вої,
А у походах співають пісень.

Приспів:

Силу, що знялась,
Освятить, волхви.
Кинув клич наш князь:
"Я їду на ви!"
Засвітімося!
Пісні клич, лунай!
Ой, спустімося
На тихий Дунай.

Ми володієм на суші й на водах,
Хай за облямком клекоче вода –
Загартувались ми в дальніх походах.
Лодії море шалено гоїда.

Приспів:

Силу, що знялась,
Освятить, волхви.
Кинув клич наш князь:
"Я їду на ви!"
В диво дивнеє
Кличе Сваргу Род –
В море синєє
І під Цар-Город.

КОЗАЧАТА

Слова Дмитра Шупти
Музика Петра Лойтри

В рідній Україні
любो нам рости.
Дорога Вітчизно,
квіткою цвіти,
Багатій, пишайся,
буйно розквітай
Від степів Луганських
по ріку Дунай.
Приспів:
Любі хлопчики й дівчата,
Чемні діти у батьків,
Ми – маленькі козачата,
Ми – нащадки козаків.
Любі хлопчики й дівчата,
Чемні діти у батьків,
Ми – маленькі козачата,
Ми – нащадки козаків.

В рідній Україні
любो нам рости.
Дорога Вітчизно,
квіткою цвіти,
Багатій, пишайся,
буйно розквітай
Від степів Луганських
по ріку Дунай.

Приспів:

Любі хлопчики й дівчата,
Чемні діти у батьків,
Ми – маленькі козачата,
Ми – нащадки козаків.

Лине рідна пісня
степом з-за ріки,
Де гуляли Предки –
славні козаки.
Не проникне ворог
у наш Край вужем –
Ми свою Вітчизну
рідну збережем.

Приспів.

В небесах блакитних
знамено святе.
Хлібом рясно
дзвонить
поле золоте.
Славим Україну
хоч іще й малі,
Ростемо на лоні
Рідної землі.

Приспів:

Повільно

Ти бу- деш віч- но- ю, на- ді- є,
в то- бі на- ві- шно, як на те,
ви- со- ке не- бо го- лу- бі- є,
і зво- нить по- ле ю- до- те.
Приспів:
Ім я весь на- ле- жу до ос- тан- ку,
ім я при- свя- тив у- се, що зміг.
Ви- шай ме- ні, лю- ба, ви- шай- ван- ку,
ви- гай- суй со- роч- ку- о- бе- ріг.
В ньо- му пре- док не рує- кан- ся в манд- ри,
а блс- ріг тво- ля- ми рід- ний дім.

Ро- ду мо- го дре- в'я- го ме- ши- при
й знак три- сут- ній блс- кан- ки на нім.

ОБЕРІГ

Слова Дмитра Шупти
Музика Петра Лойтри

Ти будеш вічною, надіє,
В тобі навечно, як на те,
Високе небо голубіє
І дзвонить поле золоте.

Приспів:

Ім я весь належу до останку,
Ім я присвятив усе, що зміг.
Виший мені, люба, вишиванку,
Вигайтуй сорочку-оберіг.
В ньому Предок не пускався
в мандри
А беріг з полями рідний дім.
Роду мого древнього меандри
Й знак трисутній блискавки
на нім.

Цей оберіг волхви носили,
Й вершили дієства чарівні,
Щоб нам передавати сили,
Які бувають у мені.

Приспів.

Узори – витвори священні –
Магічні у твоїх руках.
Ми з ними – вічні
й незнищенні,
І нездоланні у віках.

Приспів.

В них – моря і степів
простори,
Усе, що назване святим:
Мізинські вишиті узори –
По голубому золотим.

Приспів.

ПЕРУНОВА КОБЗА

Слова Дмитра Шупти
Музика Петра Лойтри

То – не блискавка, не грім
Потрясає в бурю дім.
То – у захваті Перун
Кобзу взяв, торкнувся струн.

Приспів:

– До, ре, мі, фа, соль, сі, ля –
Аж здригається земля.
Виграє в грозу чудова
В небі кобза Перунова,
Кобза Перунова.

Натискає на баси –
І здригаються ліси,
Не стихає, не змовка –
Комишем шумить ріка.

Приспів.

Громовиці відгули –
Синь у небо підняли
І веселку над овес,
Струни-промені небес.

Приспів.

Рухливо

То- не блс- кан- ка, не грім но- тря- ся- є в бу- рю дім:
то- у за- хва- ті Пе- рун коб- зу взяв, торк- нув- ся
струн.
Приспів:
До, ре, мі, фа, соль, сі, ля - аж зри- га- сть -
ся зем- ля, ви- гра- є в гро- зу чу- до- ва в не- бі
коб- за Пе- ру- но- ва. Коб- за Пе- ру- но- ва.
/ по - ва.

НАРОДЖЕННЯ ЗОРЕСЛАВИ

Мільйони літ бездонний океан
Тебе в космічній лоні колисав.
Була зорею, піснею струмка
І полум'ям в титанових руках.

Та хтось покликав Зіронуку до трав,
земних світанків і земних заграв,
до таїни нехожених доріг
і до солодких життєдайних рік.

Тепер прийшла ти – злотокосий цвіт!
У погляді грайливим – цілий світ!
Все повернулось – крила і політ.
Іде до мами донечка Землі.

* * *

Заповідник Всесвіту – Земля!
Грає сонце у рясних плодах,
Стиглий промінь річку розгойдав,
Дзвін пташиний ожива в полях.

І збирають бджоли золоті
Мед єднання, чистий і п'янкий
І летять до Вірю роки
Зорями в космічній висоті.

Так було з правіку, з глибини –
Квіти Неба на Землі цвіли,
Тріпотіли райдуг кораблі,
Тиша берегла пророчі сни.

Так було... Та знову плаче даль,
В серці вітру – забуття і страх...
Де згубила, Земле, ти свій шлях –
Суть Любові – заповітний дар?

* * *

Окрайчиком всесвітньої зорі
Упало Сонце у небесну ніч
І загойдались, променями вмиті
Планети – намистинки золоті.
Скажи мені, всезнаюча Земля –
Хто це намисто дивне розгубив?

* * *

Сміється доня – ранок на землі.
Черешенькою сонечко зійшло,
Колишуть трави промінці малі,
Грайлива хвиля розкрива крило.

Ще пам'ятає Зіронука політ,
Садів космічних веселковий цвіт.
Та вже далеко крил небесних слід...
Сміється доня – ранок на Землі.

* * *

Хто ти, ніжність – хмарка чи вітер? –
Білий-білий доторк до суті...
Небо вічне. Небо вірить
В Землю правди, як сон, забути.

Небо сходить досвітнім дзвоном
На перехресті меча і ліри!
Небо – світ в оченятах доні...
Небо вічне. Небо вірить.

* * *

Тривожить вітер срібло сивих трав,
І сон зорі торкає глибину...
Я стиглий світ до серця пригорну –
Мільйони літ світанків і заграв.

Мільйони літ чи мить одна – спитай
У хвиль співучих, в дикого вогню...
Я небо все до серця пригорну!
Живи в мені, таємний отчий край!

КОЛИСКОВА БІЛЯ МОРЯ

Два береги безмежні – цілий світ –
Сховались у колосочці твоїй,
І кличе казку сивий дід прибій,
І скелі-слоники схиляються до хвиль

Ти слухай, доню – це правічна суть,
Землі і неба дивна таїна.
І поки не згора свіча земна,
Вони твій сон невпинно бережуть.

* * *

Народжена!
Я плоть твоя і камінь,
Що холодом дзвінким
вростає в землю,
Народжена –
Політ самотніх крил
Над вічністю, що серце обійма.
Народжена –
Жива душа вогню,
П'янким корінням викохана крона!
Народжена!
У краплі золотій
Зберіг свій дар
Воскреслий океан!

* * *

Душа – кристал,
що грані швидкоплинні
народжує в собі
торканням сонця.
Згоріли тисячі доріг,
Щоб відшукати
Єдиний промінь
В попелі святім.

Я пам'ять світу
Заспівай мене.
Я криця світу.
Спопели мене.
Я сльози світу.
Відпусти мене.
Я серце світу.
Не шукай мене.

* * *

Матінка – сонце в косах,
Матінка – срібна хвиля,
Матінка – стиглі роси,
Матінка – теплий вирій.
Донечка – світ жаданий
Співом зорі озветься!
Донечка – лет незнаний!
Донечка – крила серця!

Олеся СІНЧУК зі збірки "Зоряний вітер"

* * *

Для мене Ти весь світ перетвориш
В зорю шалену, що не має меж,
Але зоря планетою стає,
Стихає полум'я, рососою вмить...
Яка далека, незбагненна тиша!
Небесний вир стає привітним домом
І дивні птахи Всесвіту майструють
Колосочку для нової зорі...

ДОНІ

По краплі – кожен мить молочні ріки
Народжує таємна глибина...
Повіки
Воскреса в зернині колос...
Єдині ми, як голос
І луна.

* * *

Відпусти мене, день, у зорю
світанкову,
у задумливі хмари, у біле розпуття.
Я знайду той поріг, за яким твоє Слово,
Ніби серця, торкнеться жаданої суті.

І зимовим дощем сива даль закурличе,
І зоря забринить у забутій краплині...
Ти повір – я повернусь крилом
журавлиним...
Відпусти мене, світе, на зоряне віче!

ШЛВА

У невпинному леті співай, Незабутній
Про світанок вогню, про закохані
струни!
Хай всесвітня душа, осяйна і розжута
Кличе в серце без меж нерозгадані
руни.
Подих тисячі сонць – хто Ти – смерть
чи молитва.
Де крізь попіл зроста таємниче
Трисуття?
Кожен рух Твій – то світ, що жадає
творити!
У невпинному леті танцюй, Незабутній!

Яко же видіти
не дав Богдаждь
будущини смертним,
тож восславимо
премудрість Їого!
А старе спом'янемо –
і, що відаємо, речемо.

Велесова Книга, 38-А

ЗОР'ЯНЕ МОЛОКО АБО ЧУМАЦЬКИЙ ШЛЯХ

Молочний Шлях – космічна система у вигляді світлої туманної смуги, що складається із зірок, зоряних скупчень, пилових і газових туманностей, розсіяного газу та пилу. Галаксію (від грец. “гала” – молоко) – Молочним Шляхом давньогрецькі астрономи називали широку світлу смугу, яка перетинає сузір'я Корма, Великий Пес, Одиоріз, Близнята, Візничий, Церсей, Кассіопея, Лебідь, Лисичка, Стріла, Орел, Щит, Стрілець, Скорпіон, Південний Трикутник, Муха, Паруси. Але її справжньої природи тоді ще не знали.

Тут Зоря Красна іде до нас,
як жона блага,
і молока дає нам у силу нашу,
і кріпость двожишу,
Бо ти, Зориня, Сонцю вістящя.
А вже чуємо, як вісники на конях
скачуть до заходу Сонця
аби управити
їого човен золотий до ночі,
аби Віз із Волами сумирними
провести по степу синьому.
Там бо ляже Сонце спати на ніч.
А коли день прийде до вечора,
вдруге скакатиме цей у Яві
перед вечором
і так говорить Сонцю,
що Віз і Воли вже там
і ждуть його на Молочній стежці,
що Зоря в степу пролила,
прозвана Матір'ю...
Велесова Книга, дошка 7-Ж.

Грецькі міфи пов'язували виникнення назви “Молочний Шлях” із суперечкою Богів. За міфом, Геракл – син Зевса і смертної жінки – міг стати безсмертним, тільки скуштувавши молока Гери, дружини Зевса, яка ненавиділа Геракла. Коли вона спала, хитрий Гермес приклав маленького Геракла до її грудей. Прокинувшись, Гера відштовхнула немовля, чудодійне молоко бризнуло з її грудей і розлилось по небу. Отак і виник Молочний Шлях. Міф, що дав йому назву, пов'язаний з ідеєю життя та безсмертя й тому, імовірно, дуже давній.

Давньогрецький філософ Демокріт (460–370 рр. до н. ч.) здогадувався, що Молочний Шлях складається з незліченної кількості зірок – далеких сонць. Отже, Молочний Шлях – це срібносаяне гігантське скупчення зірок, яке нав-

піл перетинає нічний небосхил. Ця назва стала загальноживаною в астрономічній літературі. Але у різних народів світу є й свої назви Молочного Шляху.

Жителям південних широт, у межах яких постали всі стародавні цивілізації, скупчення зірок Молочного Шляху видається світлою стрічкою. У вавилонській міфології Молочний Шлях – то мотузки, якими земля закріплена в космосі. Вечорами срібляста смуга на небі здавалась стародавнім людям дорогою, що простягалась з півночі на південь. Небесний Лебідь летить нею на південь, вказуючи шлях і час птахам. Слов'яни, угро-фінни, естонці, киргизи, башкири називають Молочний Шлях Пташиною Дорогою, а татари, марійці, чуваші – Гусячою Дорогою. Очевидно, тому, що цей шлях збігається з напрямком відльоту птахів у вирій.

Цікаві уявлення про “небесний шлях” зустрічаємо в Англії. Одне з них пов'язане з великою дорогою Ветлінг, яка колись вела з Дувра у Валліс через Лондон. За свідченням Тайлора, на небі, так само як і на землі, є своя Дорога Ветлінг, яку раніше знав будь-який англієць, хоч тепер її забуто навіть у місцевих говірках.

Міфи про небесне полювання належать до астральних. У багатьох народів Північної Євразії сузір'я Великої Ведмедиці вважається оленем або лосем (інколи восьминогом), якого переслідує мисливець, а Молочний Шлях – то слід від його лиж. Таке уявлення про Молочний Шлях відбилося в одному з варіантів астрального міфа евенків, де лосеням виступає не Велика, а Мала Ведмедиця. Деякі сузір'я вважали слідами руху міфологічних героїв.

Молочний Шлях пов'язаний з ідеєю переселення душ. У Стародавній Індії його називали “Діват-мойя” – Божественний Шлях.

Австралійські аборигени племені каміларої вірили, що дух небіжчика підноситься до зірок Молочного Шляху. Інкі, які жили в гірських районах Перу, Чілі та Еквадору в XII – на початку XVI ст., вважали Молочний Шлях – Майя (Небесну Ріку) найважливішим небесним об'єктом. За їхніми уявленнями, саме на ньому розміщені всі значні небесні світила.

Африканський народ басуто називав його Шляхом Богів, плем'я оджі – Шляхом Духів, яким душі піднімаються на небо. Північноамериканські племена ірокезів образно називали його Шляхом Душ, Стежкою Володаря життя, Стежкою Духів, Дорогою Душ. Саме цим шляхом душі йдуть в інший світ, а їхні вогнища видніються як найяскравіші зірки.

Такі уявлення нагадують литовський міф про Дорогу Птахів, у кінці якої душі праведних, що відлітають після смерті у вигляді птахів, живуть вільно і щасливо.

Для норманів Молочний Шлях був Стежкою Духів або Дорогою Одіна, що веде в небесну оселю верховного Бога – Валгаллу. У деяких давньогрецьких міфах Молочний Шлях – то дорога Богів або шлях, яким простують душі мертвих.

Зокрема, у творах Платона і Макробія Молочний Шлях згадано як шлях для душ на небо; входили вони туди через сузір'я Стрільця й Козерога. Піфагорійці думали, що душі, які живуть на Молочному Шляху, спускаються і з'являються людям у снах.

РОКСОЛАНИ – 500 РОКІВ

Минає 500 років від дня народження Роксолани – турецької цариці (українки Насті Лісовської, 1505-1561), дружини Сулеймана I, яка відіграла значну роль у політичному житті Османської Імперії 20 - 50-х рр. XVI ст. Ким вона була: прихованою християнкою, мусульманкою чи навіть язичницею? Що ж, для того, одорнутого містичною століття, це виглядало б ані трохи не дивним. Подасмо кілька поглядів на Роксолану, що існували в різний час: Агатангела Кримського в 1924 р. *, Павла Загребельного в 1980 р. та мислителя початку XXI ст.

В історії Сулеймана I Пишного, величного пана могутньої Османської держави XVI в., не може не притягти до себе уваги факт, важливий своїми політичними наслідками, дуже цікавий і з психологічного боку, а саме – що над тим недосяжно-високим, мудрим володарем мала нечувано величезну силу його не так вродлива, як розумна й інтриганська жінка, яку європейці XVI в. звали Роксолана, або Росса, а турки титулували "Хуррем-султан" (Радісна султанша)

Була вона родом українська попівна, з галицького горішньодністрянського Поділля, а саме з невеличкого міста Рогатина, і звалася по хрещеному мабуть чи не Олександра**. Та як захопили її татари в полон і привезли до Туреччини, вона побусурменилася та й забула і свою віру і своє християнське ім'я; нове її ім'я "Хуррем" уже геть нічим не нагадувало про її православний, український рід. Правда, один з новіших тюркологів надумав був пояснити європейське її ім'я "Роксолана" фонетичним способом, що, мовляв, форма "Роксолана" – то має бути з'європейзована переробка, чи недобра вимова, турецького-таки сполучення двох іменів "Рус-Хуррем", тобто "русинка-Хуррем". Тільки ж таке натягнуте пояснення, слабке вже й із звукового погляду, мусить однасти через надто відомий факт, що тодішні європейці, держачись класичної географічної номенклатури, звали "роксоланами" геть усеньку людність української території; "Русь" (Україна) у тодішній латині звалася Roxolania, кожен русин-українець – "Roxolanus", кожна русинка-українка – "Roxolana"

В гарем до Сулеймана I Пишного дісталася Роксолана ще перед тим, як він запанував на султанському престолі (1520), а померла 1558*** р. (965 мус. ери), – коли султанові було понад шість десятиків літ. Зовнішнім своїм виглядом не належала Роксолана до звичайного типу тих азіяцьких красунь, у яких повинні бути жагучі очі, наче чорні маслини, пожадливі уста, палючі ви-

сокі груди, розкішна огрядненька поstattь: такі жінки часто вважаються в Туреччині за ідеал жіночої гаремної краси, хоч швиденько одцівтають та й стають для чоловіків нецікавими. Про Роксолану, навпаки, казано було венецькому послові ще 1526 р., за молодих

рем-султан не переставала держати падишаха під своєю чарівливою силою, навіть що далі – то сильніш. Вже їй минуло над 50 літ – вік для жінки дуже поважний, – коли тодішній посол Венецької республіки, в 1554 році, писав про неї з Царгорода: "Для його величності султана це така кохана дружина, що, – переказують, – відколи він її впізнав, відтоді вже не захтів знати якоїсь іншої жінки: ну, а чогось такого не робив ще ніхто з його попередників, бо в турків є звичай – міняти жінок". Про те саме свідчив і австрійський посол Бузбек того самого 1554 р. А рік перед тим попередній венецький байло Наваджеро теж писав про Роксолану: "Його величність султан такечки сильно кохає Роксолану, що в османській династії іще не бувало жінки, яка була б тишилася більшою повагою. Кажуть, що в неї милий, скромний вигляд, і вона дуже добре знає натуру Великого володаря". І таки справді, Хуррем-Роксолана "натуру Великого володаря" добре знала і вміла тонко ним орудувати і тямилу його використовувати для цілої низки надуманих нею харемних та двірських злочинів. Яничари та простий люд уважали султаншу-Хуррем за правдиву відьму чарівницю, що заволоділа султаном через усякі любовні чари та данія; австрійському послові Бузбекові 1554 р. називали двох бабів, що мали постачати для султанші передню кісточку з гієначої морди, бо, мовляв, така кісточка – дуже добрий любовний талісман; називали навіть на ймення тую жидівку ("Trongilla venefica Judaea"), що вкупі з нею Роксолана incantationibus philtisique причаровувала Сулеймана. Піддаючись її впливу (чи, як казали, чарам), Сулейман Пишний здатний бував посилати на смерть навіть таких своїх вельмож, котрі добре прислужилися турецькій державі і мали за собою неабиякий державний досвід. Мабуть, чи не на Роксоланиній душі повинна цілим тягарем лежати й смерть везіра-мецената Ібрагіма (1536). З того Ібрагіма була дуже видатна людина й тямущий політичний діяч. Нехай собі

Іван-Валентин Задорожний.
Роксолана. 1977.

іще її літ, що вона й негарна: "giovane, ma non bella"; тільки ж, додавали, у неї граціозна, елегантно-невеличка поstattь, "ag-graziata e menuetta", і ота її делікатна, українська, не азіяцька, врода була з таких, що в'януть не так швидко, як азіяцькі. А що найважливіше – це була дуже розумна жінка, яка тямилу і весело розважити Пишного султана, і дати путню пораду, і, коли їй того було треба, підшептати панові світу болючі підозріння проти тих, хто обертався коло нього. Минали літа, а Хур-

*За виданням: Кримський А. Історія Туреччини. – К.-Л., 1996. – С. 201–213. Текст подано без довгих посилань (див. оригінал).

**Тут помилково вказане ім'я Роксолани. Нині історикам відомо, що Олександрю звалася мати Насті Лісовської.

***За УРЕС, дата смерті Роксолани 1561.

зроду був він не більше, як простий грек (чи там албанець) матроської сім'ї, що жила в венеційських володіннях, але виявив той матроський син натуру якнайблагороднішу й інтелігентну, *gentilissima creatura e savio*, – кажучи словами венецького посла. "Він людина вчена, читає філософські книжки і знає добре свій закон", – характеризував його другий венецький посол. Між іншим, під час свого довгого візитування (1523–1536) візир Ібрагім багачко зробив для того, щоб ізблизити Туреччину та Францію. Султан Сулейман любив був Ібрагіма як щирого приятеля, пагідно ставивсь до того, що Ібрагім удягається і їздить пишніш од самого султана, оддав за Ібрагіма заміж свою сестру, мав Ібрагіма за свій "дух і серце" (*fiato e cuore*), – а проте Ібрагім, через Роксолану, загинув кінець-кінцем ганебною смертю (1536): йому поставлено за провину надто приязні зносини з франками, і його задушено чорним шовковим шнуром, так як наказав Сулейман.

Та хоч яка там сила над Сулеймановою душею була в Роксолани, а дуже довго, понад 20 літ, мав Сулейман Пишний ще й іншу дружину, що формально сміла заявляти на султанову душу більше прав, ніж мала їх Роксолана. Тая дружина була гордовита гірнячка-черкешенка, а переважала вона українку-Роксолану тим, що була не попросту гаремна жінка, а султанша, і вже породила султанові Сулейманові сина-первака, майбутнього наступника на султанському троні; звався він Мустафа. Батько сильно любив Мустафу, простий народ покладав на нього великі надії; і справді – був з царевича Мустафи молодик талановитий і відважний, хоч, правда, з деякими жорстокими і своєвольними норовами. Ніколи, мабуть, не довелося Роксолані так міцно напружувати всенький свій інтриганський хист, як тоді, коли вона нарешті наважилася зіпхнути зі свого шляху оту султаншу-черкешенку, отую найпершу падишахову дружину, та й прочистити доріженьку до османського престолу своєму синові Селімові, зовсім не талановитій людині.

Черкешенка, як мати майбутнього султанового наступника, була свідомо своєї законної сили. Та звичайно, що серцем вона страждала, чому падишах ніколи вже не заходить до неї, чому падишахове кохання перекинулося до нікчемної "купованої невільниці". І ото одного разу, через свою бурхливу азій-

ятську заздрість, вона мало не скрутилася. "Зраднице! Ти, якась там продане м'ясо, бажаєш рівнятися зо мною!" – накинута вона на Роксолану та й вцепилася в ню руками і нігтями: подряпала Роксолану від, розкудовчила й поскубала їй волосся, ладна була й за горло задушити. І от коли отака пригода скоїлася, прийшов по Роксолану найстарший євнух, Акизлар-ага-си, і сказав їй, що султан кличе свою дорогу Роксоланоньку до себе. Роксолана одмовила євнухові, нехай він перекаже падишахові Сулейманові, що вона, "продане м'ясо", має тепер аж надто непоказний вигляд: коли б вона зараз, така як є, з'явилася була на султанові очі, то це вийшла б недостойна образа для його величності. Тільки ж Сулейман загадав, щоб вона негайно прийшла: а тоді, геть уgni-

Мечеть Сулейманійє. Місце поховання султана Сулеймана і султанші Хуррем (Роксолани).

ваний, він викликав до себе черкешенку на розправу. Тая, покладаючися на те, що вона ж цесаревичева мати, дозволила собі балакати з володарем світу гнівливо та й через лад розпустила язика. Тоді Сулейман звелів одіслати її в Малу Азію, до її сина Мустафи, що намісникував у Магнесії. Цесаревич Мустафа жив не вкупі з батьком, а на одшибі, бо в турецькому султанському побуті вже встановилася така звичка, щоб кожен дорослий султаненко жив не в столиці Царгорода, а на провінції. До Магнесії з Царгорода треба було їхати п'ять-шість днів.

Єдиною панією для дум і настроїв Сулеймана Пишного залишилася в султанових палатах Роксолана, Хуррем-султан отая. Сулейман зробив її законною султаншею, а що ніяких інших жінок, навіть підложниць, султан до свого гарему вже більше не брав, то не доводилося їй уже боятися, що, може, якась інша жінка, нова супротивниця, схоче одбивати султана од неї. І от честолюбива Хуррем-султан поклала дійти краю, довершити справу: добитися, щоб не Мустафі, а її рідному синові Селімові припав на спад-

щину османський престіл. Вкупі з нею він задуману справу до бажаного кінця великий візир Рустем-паша (1544–1561), гордовита людина, але слухняна Хурремина креатура, слов'янин (сербохорват) зроду. Це був суворий, понурий людець, що й не осміхавсь ніколи; Сулейман Пишний щиро ввіряв на нього, на отого свого зятя, й охоче все чинив за візирськими порадами. Рустем-паша дуже допомагав Хурремі-Роксолані навівати Сулейманові недовіру проти майбутнього престолонаступника, цесаревича Мустафи. Це була річ тим легша, що Мустафа й справді не ховав од людей свого незадоволення. І серед народу давно вже кружляла навіть чутка, що Мустафа, коли б був міг, давно б був скинув батька з трону. Правдиві чи неправдиві були всі отакі поголоски, тільки ж Роксолані й Рустемові пощастило геть до краю на-

поїти Сулеймана Пишного тяжкою недовірою проти сина. Мустафу переведено намісникувати з більше-менше недалекої Магнесії в значно дальшу Амасію, що туди їхати із столиці треба було тижнів 3,5, тим часом як до Магнесії їхалося якихось днів п'ятеро-шестеро.

Восени 1553 р. султан Сулейман Пишний стояв табором у Малій Азії, бо з перським шахом Тагмаспом вийшли в Османів іще з минулого року всякі непорозуміння. Рустем-паша з Роксоланою вже встигли переконати Сулеймана, що царевич Мустафа, покладаючися на яничарське прихилля та перебуваючи в потайних зносинах із шахом Тагмаспом, готує повстання проти батька, – то тепер султан викликав царевича до себе в табір.

І тут одбулася одна з найстрашніших родинних драм. Про те, що сталося царевичеві Мустафі, дуже докладно й драматично оповідають османські історики під 1553 р., як-от, прим., Алій-Челебій XVI ст., Печевій І. Солак-заде XVII ст. Оповідають вони доволі незалежно, вільно. Тільки ж іще незалежніші, ба навіть драматичніші листи європейських послів з Царгорода...

Царевич Мустафа слухняно приїхав, мабуть, сподівався поладити свої відносини з батьком. Він увійшов до султанського шатра, закритого для сторонніх людей, і хотів був поцілувати батька в руку. Та Сулейман гнівно не допустив Мустафу до своєї руки; натомість він подав знак – і на Мустафу накинута скількись німих, щоб його задушити шнурком. Царевич не давався їм.

пручався в їхніх руках, та звичайно, що кінець-кінцем його цупко схопили, накинули-таки петлю на шию та й задушили. Все це діялося на очах у султана-батька, що грізно сам додивлявся до тієї страшної сцени, нікуди не одходячи із шатра, чи, може, – як кажуть інші джерела. – одступивши за завішену перегороду в шатрі.

Згубивши свого первака Мустафу, Сулейман Пишний проголосив престолонаступником собі Селіма, сина українки Роксолани. Народові дуже жалко було Мустафи, тільки ж воскресити його було вже не можна, і за тринадцять літ після того, по батьковій смерті, турецьким султаном зробився не хто, як Селім II Мест, себто "п'яний" (1566–1574) алкоголік і лютий деспот. Султанування його пішло, безперечно, на шкоду для Туреччини, головним чином на шкоду в відносинах внутрішніх, та почасти й у відносинах зовнішніх. Правда, зовнішні відносини за Селімового панування подекуди були аж блискучі: вже ж бо за Селіма II Туреччина зробила собі дуже важливе територіальне надбання, одвоювавши од венеціянців острів Кипр (1571). Тільки ж того самого року сполучений еспано-італійський флот (Пилипа II Еспанського, папи та Ненецької республіки) під проводом дон-Хуана Австрійського (побічного сина покійного імператора Карла V) якнайтяжче розбив і розгромив турецького флота під Лепантом. Лепантський бій стався почином для політичного занепаду Туреччини, – і занепад таким побутом вперше зв'язується з іменням не чийм, як Роксоланиного сина. Можна сказати, що Роксоланине злочинство супроти Мустафи лягло якнайтяжчим немезидиним прокльоном на Османську державу.

Отакі, як Роксолана, українські бранки, що з невільниць ставали турецькими султаншами, відомі були в Царгороді і пізніш, тільки що не такі вони були політично славні, як Роксолана. Українкою була найлюбіша жінка Османа II (1618–1622), а також жінка Мустафи II (1695–1703). Про свою давнішу батьківщину і віру вони не пам'ятали, і османські історики повідають про них як про добрих, побожних мусульманок.

Вже ж бо й та сама Роксолана-українка спорудила просторий боговгодний будинок задля бідних мусульман ("імарет") і неабиякий мечет. В Європі була поширена чутка, що Роксолана збудувала того імарета й мечета навмисне на те, щоб наперед забезпечити собі цими будовами царство небесне і спокійно підбити Сулеймана на синовбивство.

За султанським наказом од Сулеймана Пишного, грошові засоби на будівництво зібрано було через податок, накладений на християнських прочан коло Гроба Господнього в Єрусалимі. Наказано було зачинити браму, що веде до Храму Воскресення, і стягати з богомільців гроші за право вступу: копти та араби повинні були платити найменше, тільки по 3 піястри, греки – по 7, прочани з Європи – по 14 піястрів. На практиці бралось безперечно й більш. От між 1558–1561 рр. (коли в Московії панував цар Іван Грізний, а в Туреччині султан Сулейман Пишний) їздив на прощу до Святих місць московський купець Василь Позняков, і він оповідає, що як надійде Велика субота, то турки приходять та й запечатують браму до храму Воскресення, "и емлють со всякаго християнина (православнаго) по четыре золотых угорскихъ, – тоже (тоді) и въ церковь пустятъ; и мы грешніи дали есмы по четыре золотыхъ с человека. А которому християнину дати нечево, того и въ церковь не пустятъ".

За отаке визискування християнських святинь не один християнин смів би назвати Роксолану та Сулеймана Пишного дикими мусульманськими фанатиками, що не мають сорому – негідно профанувати чужу віру, віру своїх зневажених підданців. Тільки ж, навіть коли ми схочемо вважати таку оцінку за дуже небезпідставну, то для більшої об'єктивності ми повинні будемо згадати, що й у християнській Польщі за п'ятдесят літ пізніш паникатолики здавали православні церкви жидам за гроші в оренду, і тая оренда легко давала спромогу жидам чинити чималі здирства над православними людьми. Та навіть і без тих яскравих польських паралелів не важко буде дати для Роксолани з Сулейманом не таку вже й сувору оцінку...

Агатангел Кримський

РОКСОЛАНА

*Не потрібна орда, не потрібні набіги Османа.
Не потрібен полон, КГБ чи гестапівський штаб! –*

Добровільно втіка з Батьківщини дурна...

роксолана

*В мусульманський гарем, чи в раби до нацмена,
хоча бі!..*

*Бо не знає взірця Рожаниць і Праматорі Лади:
Бо не зна Заповіт і Закон Українських Богів,
І з дитинства руша в манієці без пуття, без пароди –*

На смертельну ганьбу, на потіху тяжких ворогів!

*Колись французів врятувала Жанна,
Очоливши до бою вояків.*

*А козаки... чкають... Роксолану –
Для порятунку, протягом віків!*

*Та ніякий Христос, ні Марія її не рятує,
І ніякий козак, ні Архангел її не спаса.*

Тільки з отрочих літ сутенер за дівчиськом пантрує

І хлібами батьків як телицю її випаса!

*І настане пора, і настане злочасна хвилина
Буде зроблено так, ніби рабства хотіла сама.
Буде зроблено так, що зламається,*

наче білина,

На голгофі знуцань, розіп'ята вітрами всіма!

*Колись французів врятувала Жанна,
Очоливши до бою вояків.*

*А турків й досі плодять роксолани
Тай з мовчазної згоди козаків!*

*І в безумстві журби, в наркотичнім тумані омани,
В залізниччі арен чи в колоні хрестатих сутан*

*Рідна мати раби упізнає свою Роксолану –
На панелі віків посеред українських путан.*

*Колись французів врятувала Жанна,
Очоливши до бою вояків.*

*А турків й досі плодять роксолани
Тай з мовчазної згоди козаків!*

*І не треба орди, не потрібні набіги Османа.
Не потрібен полон, КГБ, чи гестапівський*

штаб! –

*Добровільно втіка з України дурна роксолана
В мусульманський гарем чи в раби*

до нацмена, хоча бі?!

1996

Руслан Морозовський

Йй випало жити у вік титанів. Міке-панджело і Леонардо, Тіціан і Дюрер, Лютер і Макіавеллі, Мюнцер і Мор, Рабле і Босх відкривали це століття геніїв, а замкнуті його мали Монтень і Челліні, Сервантос і Шекспір. "Ми постійно бачимо, – писав Базарі, – як під діянням небесних світил, найчастіше природним, а то й надприродним шляхом, на людські тіла звичайно проливаються найвищі дари і що іноді те саме тіло буває з надмірністю наділене красою, привабою і талантом, які вступають одне з одним у таку сполуку, що хоч би куди звертався такий чоловік, кожна його дія така божественна, що, полишаючи позаду всіх інших людей, він являє собою щось дароване ніби Богом, а не здобуте людським мистецтвом..."

Хто із смертних мав зухвалість зрівнятися з титанами і хто міг зрівнятися? І чи могла замахуватися на велич невідомої дівчини з України, жорстоко кинута в рабство, позбавлена свободи? Коли й справді на когось проливалися небесні дари, то йй судилися хіба що зневіра і відчай. Коли завдяки надприродному напруженню душі зуміла вона в рабстві здобути собі свободу, то була це тим часом тільки свобода в любові. Здавалось би: що може бути вище для жінки, ніж свобода в любові? Але ж уся вона тримається на залежності, знов повертаючи тебе до рабства, щоправда, добровільного, солідного, та однаково ж рабства, а в рабстві не може бути величі.

Тисячі разів уявляла свою смерть, коли за брамами сералю шаленіли яничари, тулила до грудей малих дітей, умирала разом з ними, тільки тепер зазнавши справжнього жаху.

І коли вціліла, воскресла, народилася заново, то народилася вже не Хуррем, а тільки Хасекі й Роксоланою. Мала знайти в своїх часах місце не просте, а високе. Не лякаючись сьйива геніїв. Не схиляючи голови перед могутністю володарів віку, один з яких хвалився, що в його володіннях ніколи не заходить сонце, а другий, що його мала любити, ненавидячи, і ненавидіти в любові, прозваний буз за свої великі перемоги над світом Пишним.

...Хуррем теж писала вірші. Билися в її душі тисячі пісень, стояла над безоднею, зазираючи туди, тепер могла глянути й на небо. Для Європи вельможна жінка-літератор була в ті часи звичним явищем. Сестра короля Франції Першого

ЖІНКА

Вхід до палацу-музею

Маргарита Наваррська своїм "Гептамероном" навки увійшла в літературу. Сповнені любовної пристрасті до свого коханця графа Босуелла вірші шотландської королеви Марії Стюарт використані були для звинувачення її у змові й убивстві законного мужа. Вікторія Колонна, донька великого коннетабля Королівства Неаполітанського, завдяки своїм поезіям зблизилася з самим Мікеланджело, а правителька невеличкого Корреджіо Вероніка Гамбара завдяки тонким лестощам у своїх віршах завоювала прихильність папи Климента й імператора Карла. Але те все було при європейських дворах, де жінки, коли й не благоденствували ще, то вже починали панувати, де ставали всемогутніми регентшами престолу, як Катерина Медічі у Франції, або й королевами, як донька Генріха VIII англійського Єлизавета. У світі ісламу така жінка могла викликати навіть не подив, а осуд і прокляття. Може, Роксолана була першою з османських султанш, яка наважилася писати поезії? То й що ж? Не лякалася нічого й нікого, несміливі її вірші, єдиним читачем яких мав бути тільки султан, були мовби випробуванням для їхньої любові. Посилала Сулейманові в Едірне щодня коротенькі

листи, в яких скаржилася на розлуку й самотність: "Я була співбесідницею нудьги і туги й полонянкою розпачу. Я запалювала смолоскипи на всіх шляхах очікування. Щодня птиця Рух літала на небесному просторі бажання, сподіваючись, що якийсь голуб принесе від вас вість або ж хмарка проллє благодатну краплину на долину спрагlosti". Тоді складала вірші про свого султана:

*Ти сизий сокіл з гір
У просторі безкраім,
В ущелинах гніздо від поглядів
ховасиш,
Летиш під небсса, самотній і пихий,
І здобич на вершинах хижо
роздираєш,*

Між безоднею й небесами була земля, і на тій землі треба було утвердитися. Спершу упевнена була: дітьми! Народити султанові синів, дати спадкоємців, стати їхньою матір'ю, матір'ю цього чужого й ворожого трону.

...Роксолана могла б перебирати славних жінок, мов зелені перли на довгій низці, що їй подарував Сулейман від пристриту, та що з того перебирання? Найславетніші розумом, цнотю, обдаруваннями все ж завдячували багато в славі своїй і становищі передовсім походженню. Були вільні, багаті, необмежені у своїх можливостях. А вона? Незнана донька незнаного попа, тоді рабиня, нещасна й зрозпачена, тепер рабиня щаслива, бо як же інакше їй називатися? Принадами свого молодого тіла мала завоювати султана, тепер мала втримати його коло себе, щоб завоювати і всю його імперію. Іншої зброї не мала. Найстрашніше: не була надто вродливою. Ні для кого. В корані написано: "Так! І сопрягли ми їх з чорноокими, великоокими". Не була ні чорноокою, ні великоокою. Італійський художник Фіренцуола виписував ідеал жіночої вроди: "Волосся лагідно-золоте з бронзовим відтінком, густе й довге. Чоло має бути удвічі ширше за висоту. Шкіра сліпучо-ясна, але не мертвої білості. Брови темні, шовковисті, найгустіші посередині, вужчі по краях. Білки очей блакитні, рогівка темна. Саме око має бути велике й випукле, найкращі повіки білі, з майже невидимими рожевими прожилками.

Вії не занадто густі, не занадто довгі і не занадто темні. Вуха середньої величини, міцне й гарної форми. Ніс, який визначає красу профілю, повинен лагідно й рівномірно звужуватися догори, коло насада хряща може бути трохи вищій, але не так, щоб мав

Турецька лазня, збудована Хасекі Хуррем Султан (султаншею Роксоланою) у 1553 р.

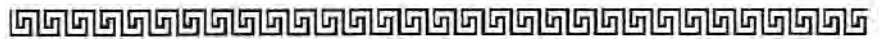

рисунок орлиного, який жінкам не личить. Usta ліпше малі, але ані випнуті, ані пласкі. Губи не дуже вузькі і гарно стулені. Зуби мають бути не занадто дрібні, гарно розташовані, барви сповної кістки. Підборіддя округле, не стесане й не шличасте. Шия біла й кругла, ліпше довга, ніж коротка".

Розглядала себе в дзеркалі і не знаходила нічого, що могло б приваблювати. Чоло зависоке, майже чоловіче, щастя, що може ховати його під пишними прикрасами. Брови шнурочком, майже непомітні, підборіддя гостре, ніс задертий зухвало. Щоправда, венеціанські посли вже розхвалили той носик на всю Європу, і ввійде він в історію як "носик Роксолани", але хто ж стане мипуватися ним у цій землі, де жінку сприймають одразу вою, як ріку, як гору, як ниву. "Ваші жони – ниви для вас, ходіть на вашу ниву, коли забажаєте".

Може, мала бодай тіло, як у тої афінської гетери Фріни, що її скульптор Праксітель врятував од звинувачення в нечестивості, роздягнувши перед суворими суддями, які простили Фріну,

вражені небаченою красою цього тіла? Але яка краса в цій майже хлоп'ячій постаті, в тонких руках, у вузьких стегнах? Доводилося тільки дивуватися, що Сулейман знаходив у цьому тілі втіху, та ще й таку, що занедбав свій гарем, майже зовсім відмовився від нього.

Може, причарувала суворого султана добрістю, що нею світилася вся, ніби сонцем. Не показувала суму, не відлякувала суворістю, неприступністю, була якась ніби ручна, зграбна, ходила вигнисто, по-кошачому, поглядами стріляла солодко, знадливо, вбивчо. Жінка без зальотності – квітка без запаху.

Коли народила першого сина, відчула силу, несвідомо захотіла її випробувати. Віддала була віддана Сулейманові, писала щирі листи, в яких виливала тугу й розпач, викликані розлукою, а при зустрічах вдавала млости, напади невідомих якихось хворощів, жовкла лицем, ставала схожою на безпомічного хлопчика. Султанові ставало шкода її, він відпускав Хуррем, тоді злостився, ненавидів, а зустрічав на завтра, бачив небесний її усміх і розу-

мів, що жити без неї не зможе ніколи.

То заявляла, що не прийде до нього, що все покинчено, що має він згадати про свій гарем, а вона дала йому дітей і просить звільнити її від обов'язків ложа султанського. Тоді він благов ледь не на колінах не полишати його — падишах, перед яким на коліна падав мало не цілий світ!

І знов тяжко ненавидів її, а тоді доторк її м'яких насмішкуватих уст до його шорсткої щоки — і небо виграло стобарвними веселками. "Вони – втіха для вас, а ви – втіха для них". І щоразу нагадував Хуррем слова корану про те, що "не будете ви зобиджені й на фінкову пліву".

– Ах, ваша величність, – покірливо схиляла голову Хуррем, – я тільки жінка, а жінку може зобидити кожен.

Тепер, після яничарського заклоту, коли султан заради неї кинувся з ножом на призвідців, може, вперше відчула себе жінкою справжньою, якої ще не знав ніхто, про котру не здогадувалася й сама.

Павло Загребельний

ЦАРИЦЯ ЦАРГОРОДУ

Бізантійон–Константинополь–Стамбул, відомий в давньоруській літописній традиції як Царгород, виник так давно, що досі не існує точної версії його заснування. Легенда стверджує, що в містечку Мегара, неподалік від Афін, близько 660 р. до н. ч. жив вождь Візаст. Він, мріючи увічнити своє ім'я в історії, звернувся до Дельфійського оракула за порадою. Піфія напрокувала, що Візаст побудує царственне місто, яке буде уславлене як велика божественна столиця. Колоністи, очолені Візастом, вирушили на вказане оракулом місце. Ним виявилось поселення між мисами Галич і Логос на Босфорі, що омивається на півночі Чорним, на сході Мармуровим морями. До того ж, близькість Середземного і Егейського морів роблять цей край унікальним природним і торгівельним центром. На честь засновника місто було назване Візантіоном. Однак люди тут жили вже багато тисячоліть перед тим. Так, археологи виявили тут поселення IV–III тис. до н.ч. і глиняну вазу, виконану в протокорінфському стилі (7 ст. до н.ч.).

Великі захисні стіни цього міста, як говорить повір'я, споруджувалися під покровительством Богів Аполона і Посейдона. Вони мають такі акустичні властивості, що його мешканці чудово чують бесіди ворогів, коли ті підходять до города. Священною зоною міста був Акрополь (нині тут цер-

ква Ая-Соф'я), поруч посередині круглого майдану стояла велична бронзова статуя Бога Геліоса. Неподалік гордо вивишувалися храми Афін, Зевса і Посейдона, Богині Гекати, а на місці палацу султана Сулеймана, де через багато століть мешкала наша Роксолана, знаходились храми Афродіти, Артеміди і Діоніса (нині тут розміщений Музей Толкап-сарай), де, крім усього іншого, можна оглянути гарем, речі та коштовності, які оточували царственну бранку ще в XVI ст. Цікаво, що залишки античних колон стоять і нині посеред газонів і кумб з квітами як священні спогляди тих далеких язичницьких часів.

Не зважаючи на безліч війн і руйнувань, що завдавалися як зовнішніми ворогами, так і внутрішніми усобицями в Римській імперії, царственне місто відновлювалося знову і знову, його храми реставрувалися і Богам приносились вдячні дари. Так, після чергового відродження 11 травня 330 року на урочистостях з нагоди його відкриття місто було проголошено

Другим Римом і отримало імперські льоти. Візантійон розростався, поповнювався новими і розкішними палацами. Згодом він отримав назву Константинополя на честь імператора Костянтина, а на центральному майдані серед багатьох скульптур на порфірній колоні встановлено бюст імператора, що зовні нагадував Бога Геліоса.

У 1453 р. Константинополь був завойований турками і отримав назву Істанбул. З цього часу місто набуває турецького колориту. Саме тут судилося царювати нашій Роксолані кілька десятиліть. Цікаво, що серед турецьких жінок вона користується великою повагою, ставши символом вірного кохання. І досі на її могилі жінки моляться за благополуччя своїх родин.

(Закінчення. Початок у № 15-16)

*Хай сонце - прабог всіх релігій,
Золотопере й життєсієне,
Благословить мій дім кривлатий.
Накреслю вір його неземний,
Святий, арійський знак таємний,
Накреслю свастіку на хаті
І буду спати в же спокійний.*

Богдан-Ігор Антонович. 1936

СВАСТИКА В БУДДИЗМІ

Сіюча свастика досі є третім із 65 знаків Будди, виявлених у відбитку його стопи. Ряд буддійських інтерпретаторів наполягають на принциповій відмінності між індуїстською і буддійською свастиками. На деяких зображеннях свастика міститься на грудях Будди. За деякими тлумаченнями, вона означає дещо "зрозуміле лише для посвячених у вчення".

Існує багато трактувань свастики в буддійських релігіях. Одна з них пояснює, що перпендикулярний зигзаг свастики відповідає мудрості (найвищому правильному перекопанню), а горизонтальний – доброті (всеохоплюючій доцільній дії). Східна риска співвідноситься з "доброю", бо цей напрям дає життя всім істотам, будучи, таким чином, джерелом доброти. Кожна з них, займаючи певну позицію, співвідноситься з чотирма мудростями.

Свастики, які розгортаються і згортаються, незмінно ставилися на початку і кінці буддійських написів, у печерах західної частини Індії, в епіграфічних пам'ятках, зображалися на древніх буддійських медалях.

У тибетській релігії бона, засновником якої вважається індоіранець Шенраб Міво, свастіку визначають словом, яке означає "вічне", "непорушне". Згідно з сакральною географією бона, в центрі країни Олімо Аунгрінг стоїть велика космічна гора Юнг-Друнг Гу-цег – "Гора Дев'яти Свастик". Ця гора (чи піраміда) об'єднує три космічні зони: небо, землю і підземний світ. З неї витікають чотири великих річки в чотири основні сторони світу, вона оточена горами, палаца-

ми, храмами і парками. Дев'ять свастик, разом взятих, символізують 9 шляхів (колісниць) бона. Для бона характерні як свастіки, що скручуються, так і ті, що розгортаються. Вони можуть наноситися на одяг, як, наприклад, у танцюриста, що виконує ритуальний танець в тибетській Новий рік

Помилково пов'язувати поширення свастіки з одними лише аріями (індоєвропейцями) або з якою-небудь однією традицією.

Існування свастіки у монголів (Китай) пояснюють як добуддійськими традиціями Тибету, так і впливом скіфської цивілізації і вченням Шакьямуні. Виділити якийсь один з цих факторів важко.

Види свастик розрізняються за кольорами: блакитна означає безмежну досконалість Неба, червона – безмежну досконалість добротності серця Будди, жовта – безкінечне процвітання, зелена – безмежну досконалість, яка є в землеробстві. Свастика, орієнтована за годинниковою стрілкою – сила янь, проти годинникової стрілки – сила інь.

Часто свастікою маркірувався фарфор і в Японії, де вона також виражає ідею достатку і процвітання. Свастіку можна виявити на китайських музичних інструментах.

Свастика часто зустрічається в китайському, східно-туркестанському, тибетському, узбецькому, туркменському і дагестанському килимарстві.

СВАСТИКА В ІСЛАМІ

Одна з важливих ідей космогонії ісламу – створення світу з єдиної точки. Свастіка відображає тут сам процес творення, що має характер руху по колу.

В ісламських державах відомі архітектурні плани, що є відображенням свастіки.

Базові елементи деяких арабесок, в число яких входять свастіки, широко використовувалися як організуюче начало в декоративному орнаменті архітектури ісламу.

У аятів орнаментальними варіантами почерку куфі передбачають доцентровий рух, візуальне "закручування", тому деякі з них сходяться до центру в чіткі прямокутні свастіки. За до-

помогою куфічних свастик могли відображатися Божественні імена, а також імена людей, які найбільше шануються мусульманами. У арабській каліграфії застосовувалася не тільки класична свастика, але і свастіки, вбудовані в п'ятикутник, шестикутну зірку. Орнаментальні прикраси арабських рукописів XII-XVIII ст. часто подані свастичними розетками типу ("сонце", "сонечко"). Коранічне слово неодноразово іменується "світлом" або його джерелом. "Сонечко" могли ставитися як на полях, так і між рядками. Звичайно свастичні розетки малювали золотом, тому вони і справді сяяли.

Гомологами* свастіки в пластичному мистецтві виступають знамениті танці дерев'яних, один з аспектів яких складається в символічному (містеріальному) відтворенні Творчого Акту – творенні Всесвіту. Через кружляння навколо власної осі людина посідається з гармонією планет і атомів, галактик і електронів. Коли вона закручується, то отримує нерухому точку всередині серця і згортає Всесвіт всередину себе; коли розкручується, то наче заново створює Всесвіт

СВАСТИКА У ХРИСТІАНСТВІ

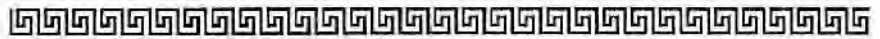
Якщо поглянути на розвиток мистецтва у народів, які прийняли християнство, можна переконатися, що більшість символів прийшли туди з язичництва, набувши нової якості. Цілий комплекс християнських уявлень пов'язаний з етнічними звичаями, які освячувалися авторитетом Церкви. Наприклад, освячення свастікою місць поховання було широко поширене задовго до Різдва Христого.

Свастіка займає одне з центральних місць у символічній мові раннях християн.

Свастичний хрест, що вживався римлянами задовго до Різдва Христого, не викликав підозріння у співгромадян-язичників і в той же час містив у собі зображення чотирикінцевого хреста. Той же рівносторонній хрест у катакомбах часто сусідствував зі свастікою. Отже, вона мала інше самостійне значення.

Буква "гамма" у грецькій мові має числове значення "3". Можливо, свас-

*За книгою: Багдасаров Р. Свастіка: священний символ. Етнорелігієзнавчі очерки. – М.: Белые альвы, 2002.

тика виражала ідею святої Трійці, вона називалася "гаммадіоном", оскільки очевидно, що вона складається з чотирьох загальних грецьких Г ("гамма"). Загальна числова сума гаммадія дорівнює 12-ти, пристосоване християнством до Нового Єрусалима як "небесного архетипа Церкви".

Свастика іноді зображалася на Євангеліях з символікою святого Духа та Ісуса. Різні види свастик покривали священні посудини та інші чаші як Західної, так і Східної Церкви. Свастика використовувалася в ранньохристиянських манускриптах.

Зрозуміло, на гігантській території Імперії (тим більше за її межами) свастика була відома не лише римлянам. В інших народів застосування символу обґрунтовувалося їхніми власними автохтонними традиціями. Християнізація Малої Азії і Кавказу почалася задовго до реформи Костянтина Великого. Цілоком ймовірно, що свастика, добре зрозуміла різним етносам, використовувалася проповідниками християнства під час поширення своєї віри. "Блага вість" рідко відмовлялася від послуг колишнього символізму, але завжди старалася надавати йому нове значення.

Дослідники радянського періоду зазвичай пояснювали присутність свастики "живучістю в художній творчості народних традицій". Однак, наприклад, "народною традицією" для багатьох кавказьких народів раннього середньовіччя було християнство, а нині є іслам.

Цікаво, що християнізація аланів почалася з V ст., але проходила нерівномірно. Моїсей Казанкатваці особливо відмічав боротьбу в VII ст. спископа Ізраїла з носіями язичницьких амулетів, з яких на очах наповпу він "робив зображення Хреста Господня". **Християнський проповідник не просто знищував амулети, а переробляв їх.**

Біблійно-християнська традиція уникає приписувати властивості Божественної енергії якій-небудь одній стихії, хоч перевага віддається все ж вогню і вітру. Небесні Сили, які є знярядям Творця, можуть проявлятися в земному світі не тільки за допомогою вогню, але і вітру. Мотив небес, що згортаються, широко поширений у православній мініатюрі, ікони та стінопису. У християнському мистецтві спіралеподібність руху іноді надавалася херувимам і без явного зв'язку з ідеєю вітру.

Християнська традиція пояснює символіку свастики так. Сходження Духа (тобто відцентровий процес – свастика, що розгортається) розвертається за годинниковою стрілкою. Отже, протилежна спрямованість (доцентровий процес – свастика, що згортається) звертається проти годинникової стрілки.

Свастика в ряді випадків означає не тільки Первинний Творчий Акт, але і завершення циклу творення – величний і страшний Фінал Історії.

Символіка свастичних знаків, як правило, вказувала на процес творення сакрального космосу, в якому відбувається взаємодія божественного і людського (синергія).

У мореплавстві Півночі Європи існує спільний ритуал "похоронів" старого корабля і передачі його "душі" новому судну, в якій важливу роль грає символ збираючої свастики, як символу життєвого шляху судна.

Збіг геометричної символіки ведичного жертвника і священних предметів, розташованих на християнському престолі, також не здається нам простим збігом. Дев'ять точок, хрест, квадрат, свастика практикувалися в богослужінні аріїв (а, можливо, і інших древніх народів), і досі виконують важливу функцію в традиціях, які успадкували його схему.

Спіраль з декількома гілками, які виходять з єдиного центра, є еквівалентом свастики (відмінність полягає в заокругленості кутів). "Західні християни часто використовували спіраль і свастику: ці фігури ритмізують простір, додаючи йому динамічність, укладаючись в ньому, як складки на одязі. Крім того, ними заново вводиться в обіг древній символ творця або обертання, навколо якого вже розміщується нерухомо, може (непорушна?) ієрархія... Дуже зрозуміла і разом з тим дуже таємнича для того, щоб дати їй однозначне визначення, спіраль вимагає спокійної споглядальності, дослідження в тиші... еманация, розповсюдження, розвиток, циклічна прогресуюча тривалість, творче обертання. Вона означає круговий рух від його точки виходу, рух, який триває до нескінченності. Спіраллю срід лінії, що продовжується, яка безперервно з'єднує дві крайні точки становлення чого-небудь".

Спіралеподібна свастика у множині зустрічається на церковних потирах з глибокої давнини аж до цього часу.

Символіку свастики несли на собі і різні предмети християнського культу, дотичні до води. Свастичні мотиви часто зустрічаються на кам'яних водоводах болгарських джерел.

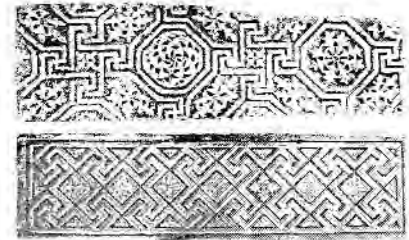
Оклади на престольних Євангеліїв, починаючи зі старовини аж до наших днів, несуть елементи свастичної, спіралеподібної символіки, а можуть бути і цілком вкриті ними. Спіралеподібна скань, що включає різні види заокруглених свастик, покриває оклади XVI ст. Середньовічні ірландські ценці-переписувачі іноді вставляли між текстом Євангелія чисто орнаментальні сторінки, поцятковані спіралями і заокругленими свастиками.

Свастику часто поміщали на дзвонах приходських церков Англії, особливо в центральних графствах. Зображення свастик пов'язане зі звичаєм дзвонити в дзвони під час бурі, і було призначено відвертати грізну стихію.

Свастику нерідко можна зустріти на могильних пам'ятниках середньовічної Англії та на плитах фризів у Німеччині (Мал. 1).

Орнаменти зі свастики широко використовувалися в архітектурі візантійського зразка, що зводилася в Болгарії і на Русі в XIV ст. Спіралеподібні свастику вирізували на царських брамах і дерев'яних іконостасах Болгарії. Свас-

Мал. 1

тичний декор можна досі побачити в головному соборі православного світу – Святої Софії Константинопольської.

Свастики і вихрові розетки складають елементи символіки на вірменських хачкарах (хресних каменях, які використовувалися у похоронних обрядах). Сукупність зображень хачкара є сакральною картиною космосу, на якій позначений шлях душі, що повертається до Бога. Душа безтілесна, але не іматеріальна, тому орнаменти хачкара зображують енергетичну структуру тонкого тіла людини. На думку дослідників, вихрова свастика ("сегнерове колесо") "означає вихор або воронку, з допомогою якої акумулюється енергія, необхідна для переходу з одного енергетичного плану в інший". Свастика означала "духовне відкриття неба".

Неозорій матеріал для вивчення свастики надають ікони і мініатюри Трьох-, чотирьох- і багатопроменеві округлені свастики часто зустрічаються серед символічних знаків на "Господніх" і "Богородичних" (папки наші) іконах вони могли ставитися на "рушниках" в нижніх ярусах храмового стінопису. На ікони знаки наносилися зазвичай золотом, на "рушники" – чорною і червоною фарбою.

Свастики різної форми і з різною кількістю закінчень прикрашають одяг Богородиці. Різноманітні спіралеподібні свастики прикрашали в XVII ст. лати святих воїнів.

У церковному мистецтві як на Сході, так і на Заході значного поширення набуває вихровий тип свастики, оскільки його плавні лінії краще поєднувалися з рослинними і звіриними формами, які заповнювали образотворчий простір храму Біла свастичних контурів близько стоять численні види плетінок. У романській і готичній архітектурі Європи широко застосовувалися свастики рослинного типу.

Ще на початку ХХ століття селяни Литви і Курляндії, креслячи свастику на своїх будинках як охоронний талісман, називали її власним древнім санскритським ім'ям – свастика.

СВАСТИКА В АМЕРИЦІ

Зображення свастики можна побачити на виробах, знайдених на території Африки, Південної і Північної Америки.

Свастика в доколумбовій Америці – емблема сонячного Божества. Свастичний дизайн був заснований на місцевих традиціях індіанців Навахо, для яких свастика здавна служила сприятливим знаком. Індіанці Навахо застосовували свастику в домашньому ткацтві і меди-

оточував центральну Рельєфний свастичний меандр вкриває арочний прохід у Київську Лавру під Троїцьким надворотнім храмом.

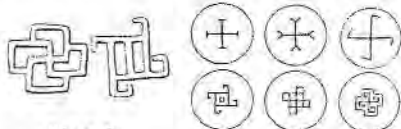
Мозаїчні свастики використовувалися і в кам'яній руській архітектурі. У київському Софійському соборі знаходилися різьблені кам'яні плити зі спіралеподібними свастиками. Для архітектури руського стилю свастика-плетінка – звичайний елемент декору.

Свастичні спіралі широко використовувалися В.М. Васнецовим та іншими художниками XIX – поч. XX ст. у храмових розписах.

У Візантії, а потім у південних слов'ян і на Русі свастики вишивалися на епітрахлях, бо епітрахля означає "благодать, яка сходить зверху від голови".

Руси креслили свастику поряд з 4-, 6- і 8-кінцевими хрестами і солярними знаками на монетах IX-XI ст.

Тавра у вигляді свастик поставлені на днища слов'янських посудин VIII-X ст. з городища Чернігівської обл. (Мал. 5). Ці тавра, очевидно, означали родову належність, оскільки за спостереженнями археологів різне майно городян або сільських жителів помічалось якимось одним клеймом. На Русі зустрічаються підвіски з 7-кінцевими сіючими свастиками з IX-XIII ст.

Мал. 5

Численні глиняні фігурки жіночого божества на візочку (що обходить небо), поширені у західних праслов'ян в епоху Бронзи, швидше усього пов'язані з культом Сонця. Дві різносторонні свастики зображалися на грудях і одна (яка закручується) – на поясі Богині.

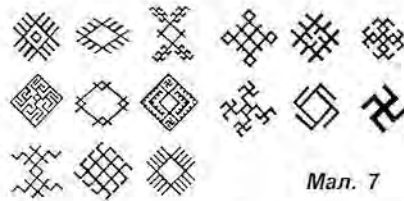
У вигляді свастик виготовлені бронзові бляшки у жіночих захороненнях куршів і склавів (змієвидна свастика) (Мал. 6).

Мал. 6

Старе покоління умільців аж до кінця XX ст. донесло живу легенду про древні релігійні символи (Мал. 7), пам'ятає воно і руські імена свастики, зміст їх зображення. Свастику називають: засць (заяці), огнивіці, "рижики", "ковила", орнамент іменують "кіньми, кінськими голівками", "конитницями", "коситницями". Безсумнівно, що назв свастики в руській традиційній культурі було набагато більше. За підрахунками дослідників, їх нараховується близько 144! Наприклад: колосрат, посолонь, святадар, квітка папороті, святочіло і ін.

На верхній хаті, як правило, вирізали кінське "погруддя", яке було домінуючою частиною даху. У безпосередній близькості розміщувалися свастичні спіралеподібні знаки ("сонце, що біжить" за Б.А. Рибаківим).

Мал. 7

Свастика відображала періодичність руху Сонця.

Селяни вірили, що від вершила (навершя), як найближчої до неба частини житла, залежить зцілення від хвороб, життя і смерть людини.

Безпосередньо на піч наносили кольорові (жовті, зелені, чорні, сині) свастичні кола із завитками.

На руських прядках (та іншому побутовому начинні) символи коня і свастики взаємозамінні.

Спіралеподібну багатопроменеву (як правило, що розгортається) свастику могли вирізати на всіх частинах дерев'яних праників. Різьбленими свастиками прикрашали сільниці (їх могли замінювати кінські голови). Вміщення свастики в торець дерев'яних меблів характерне і для західних європейців.

Свастика – знак рухомого полум'я (або сонця), набула найбільшого поширення у землеробських племен. Шанування вогню, що ніколи не порушувалося серед хліборобів, природно вплило в православ'я.

Поняття небесного світла знаходилося в тісному зв'язку із земним вогнем у світогляді індоєвропейських народів. Руські люди XII-XIII ст. обожнювали світло, але не підмінювали його сонцем (хоч використовували солярні знаки як атрибути).

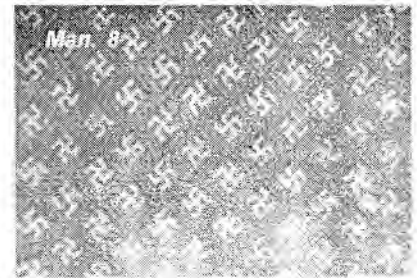
Коли ж вогонь був викреслений, народна релігійна свідомість хоч-не-хоч стала ототожнювати дух, як благодатну енергію, з його стихійним носієм (причому лише з одним!) – повітрям. На жаль, дане спотворення має досить шкідливі наслідки у сучасній православній традиції.

Ідея досонячного світла з глибокої древності була присутня в мистецтві індоєвропейців. Прядіння нитки розглядалося як свого роду священнодійство, тому прядка була одним із найбільш насичених символікою знарядь домашньої праці; вихороподібна свастика (або рівнозначна їй фігура) була смисловим центром прядочної композиції.

З великою часткою впевненості можна стверджувати, що відкрита людству серед священних символів свастика спочатку була присутня на одязі індоєвропейців, у тому числі слов'ян, а потім у русичів.

Свастика могла структурувати саму фактуру тканини, просвічувати крізь неї. Широко поширені ажурні рядкові візерунки виконувалися вже по сітчастій, заздалегідь просунутій в клітку тканині. Оконтурений візерунок заповнювався косим стібком у вигляді сітки або застилався щільним настилом. Як і у вишивці хрестом, тут залишалися незаповненими добре помітні на просвіт хрести, свастики і солярні розетки. Взагалі, в

руській архаїчній вишивці або візерунок виконувався з просвітами у вигляді солярних чи свастичних знаків, або фон був "решітчастим". Біле полотно з червоними вишитими свастиками (Мал. 8) здавалося на просвіт світловим потоком, омиваючим осередки полум'я.

Мал. 8

Племена чи групи племен, що розробили орнаментальні комплекси, надовго зберігають мотиви, які увійшли в комплекс. Частина або групи племені, яке розпалося, нерідко розходяться і втрачають зв'язок між собою, але орнамент, продовжуючи зберігати древні традиції, свідчить про давню спільність цих груп.

Крім космологічного, одяг виконував захисну, оборонну (від сил зла) функцію. Руський, передусім жіночий, одяг аж до новітнього часу прикрашався свастикою та іншими візерунками, які ніколи нараховує більше двох десятків тисячоліть, а основна маса склалася на початку II тис. до н. ч.

"Прості сільські жителі протягом цілих століть зберігають з якоюсь релігійною повагою форму, колір і найменші ознаки костюму своїх Предків", – зазначали етнографи в середині XIX століття. У містах традиційне російське вбрання існувало аж до вказаного часу. У сільській же місцевості його всюди носили і на початку (подекуди навіть у середині) XX століття.

Передусім одяг відображав шлюбний статус. Вінчальна сорочка мала особливе значення. На ній вишивалася доступна людському розумінню картина світу, важливе місце в якій займала свастика. Разом зі шлюбною інформатикою, вбрання відображало знання про людину як про мікрокосм.

Практично всі композиції народної вишивки мають дохристиянське минуле, що не перешкоджало згодом переусвідомити їх в руслі нової культури. Хрести, свастики, квадрати, ромби, трикутники, інші складові геометричної, рослинної і звіриної символіки, їх число, поєднання знаходять повне пояснення через систему небесних прототипів і їх втілення в земному житті. Селяни, які не навчалися грамоті, виготовляли і носили вбрання з досить розгалуженими сюжетами, які часто не могли точно пояснити. Однак вони суворо слідували родовим навичкам і звичаям.

Свастика зустрічається на всіх елементах традиційного одягу. Можна сказати, що вона пронизувала вбрання русичів буквально з голови до п'ят.

У X-XIII вв. свастичні знаки прикрашали орнаментовані вовняні стрічки, що зав'язувалися жінками на голові. У

південноруських губерніях золота волота (двостороння свастика) вміщувалася на дівочих головних рушниках, які залишали відкритою більшу частину волосся.

На всіх жіночих (повойник, волосник, кіка, сорока і кокошник) уборах могли вишиватися найрізноманітніші види свастик, починаючи від двосторонньої (волота) і закінчуючи класичною, прямокутною.

Одні з перших у вітчизняній науці дослідники великого комплексу знахідок давньокам'яного віку, вважали, що свастика, разом з птахами, які оточували жіночу фігуру з молитовно піднятими руками, є символами весняного сонця (щастя, благополуччя, радості). В православ'ї аналогічна схема реалізована в іконографії Богоматері (або Оранти), тому древні символічні зображення можна вважати її давнім прообразом. Найдовше архаїчна схема зберігалася традиційною вишивкою... Свастики, які наносилися на "Богинь", можуть займати всі яруси, але обов'язково присутні у верхній частині композиції.

Свастика на вульві Богині означала народження, плід. Дитина – божественний дар, підтверджуючий благоугодність життя його батьків в очах вищих сил.

Ті місця на одязі, де закінчувалася тканина і починалося тіло, прийнято було покривати охоронним візерунком. На таких місцях свастика виконувала передусім захисну функцію. Оточуючи себе 4-кінцевими свастиками, людина немаче оберігалася від згубних впливів чотирьох вітрів і чотирьох стихій.

Орієнтовані по 4-х сторонах світу, свастики входили до числа символів, які інтегрували зовнішні і внутрішні світи людини. Довга нижня сорочка зі зборками біля коміра була основним, а для неодруженої молоді нерідко єдиним одягом. Право- і лівосторонні свастики вміщувалися біля коміра, на плічках (уставках), на грудях, на рукавах і подолі. Середня частина сорочки відповідала внутрішній суті – мікрокосму. Починаючи щонайменше з епохи Трипілля, час розумівся Предками слов'ян як цикл, що відображало і круговий "простір" одягу. Повертаючись навколо своєї осі, людина традиційного світогляду сприймала навколишнє в зворотній перспективі.

Завдяки різниці в кольорі, знаки могли переливатися один в інший (наприклад, з простого в розгалужений).

Свастики, що символізують прийом і передачу благодаті (Мал. 9), облягали рукава ритуального одягу. Свастики символізували благословення вищих сил на справи людських рук, зміцнення його м'язів, вдалих хід його справ. Тому

на кінцях рукавів свастики переважно розвертаються.

Пояс ніс захисну символіку, слова молитви. Свастичний принцип руху закладений у самій технології ручного ткацтва пояса.

У поєднанні зі знаками родючості, тваринами і птахами свастика вміщувалися на фартухах-завісках і подолах. Архаїчний фартух одягався не на талію, а підв'язувався над грудьми, ніби фіксував їх. Завіска оберігала живіт жінки, її відтворюючі органи, тому такі фартухи були майже суцільно ткані або вишиті.

Свастика могла розташовуватися і в самому центрі рушника. Так, на відомому *рушнику-місяцеслові* Агриппіни Федорівни Попової (вишитому 21 листопада 1911 р.) (Мал. 10), знак вміщений у середині Сонцецвіту, оточеного 12-ма річними символами, пов'язаними з давньослов'янським календарем. По чотирьох боках Сонцецвіту розташовані чотири пори року у вигляді рослинно-геометричних символів зі супутніми свастиками, які символізують чотири кардинальних положення Сонця на небосхилі (два сонцестояння і два рівнодення). Навколо росте пишна "поросль" Життя. Але початок, від якого розгортається вся композиція, розташований у центрі. Це свастика.

Свастики і S-подібні фігури вишивалися на "сумних" рушниках, які жінки, що втратили близьку людину, носили в післяпохоронний період.

Композиції на рукавичках (куди включалися різні види свастик) повідомляли про становище, історію роду, до якого належала людина.

Застосування спіралеподібних мотивів і свастик в руській *ритуальній їжі* тісно пов'язане з річним круговоротом Сонця, світотворчим колом.

Ідеї сіяби і жнив, що втілюються в свастичі, насамперед пов'язувалися із зерном. Першим святом календаря, на яке пекли спіралеподібні пряники, було Різдво. Скручена кількома витками спіраль вважалася одним з найдревніших космологічних символів, що вказують видимий людям Всесвіт, у центрі якого розташований Всевишній.

Свастичні священні хлібці мають давню історію, що отримала розвиток у церковній літургії. У Росії печива-свас-

тики досі зберегли особливі найменування (тетьорки). Хліб могли пекти у вигляді свастик не тільки на свята, але і в звичайні дні.

Звичай наносити на пасхальні яйця свастичні і спіральні візерунки також перейшов у християнство з незапам'ятної старовини (язичництва – О. Д.). До спіральньо-свастичних обрядових схем належать рухи співаків у ряді руських хороводних ігор.

Свастика часто можна зустрівати в будівлях великих міст України середини XIX – початку XX століття. Наприклад, за проектом Городецького свастичний меандр оточував будівлю Музею Товариства старожитностей і мистецтв м. Києва.

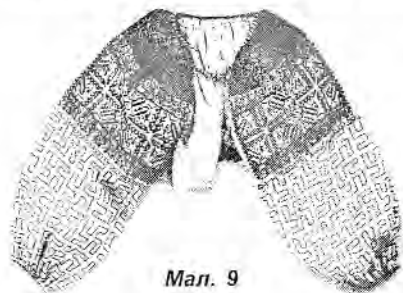
Центром є нерухома точка, яка одностайно у всіх традиціях іменується символічним "полюсом" буття. Бо саме навколо неї здійснюється круговорот світу, який, у свою чергу, частіше за все символізується колесом: саме такі справи і у кельтів, і в шумерів, і в індусів. Таким є істинне значення свастик, знаку, поширеного від Далекого Сходу до Крайнього Заходу; це передусім "знак полюса", про що слід би знати сучасним вченим, які марно намагалися пояснити цей символ за допомогою найфантастичніших теорій.

***

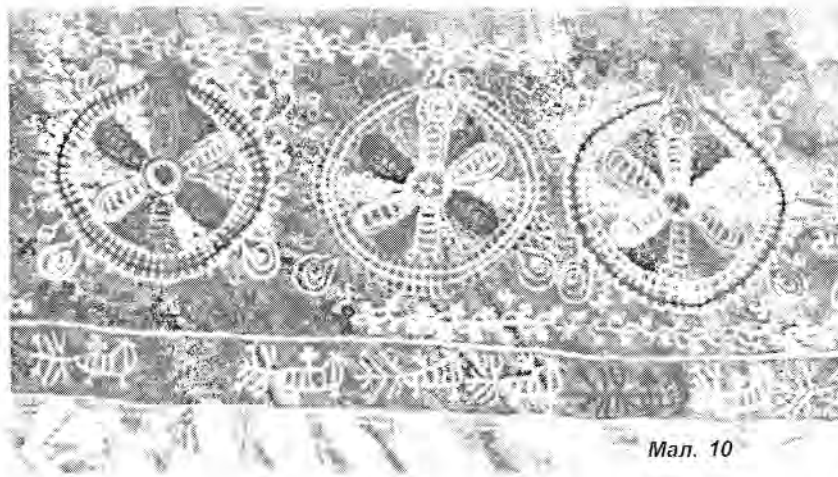
Ставлення язичництва до стихій було аж ніяк не наївним. Люди відчували дуже жваво і правильно те, що всі ці стихії і явища, які здаються сліпими і "чисто фізичними", керуються душевно-розумними силами вищого порядку, незримо присутніми у зовнішніх явищах. Подріблення космосу в уявленні руських язичників поєднувалося з дивним сприйняттям світу як цілого, з розумінням вседності буття. Спорідненість душі, духу і вітру глибоко переживалася релігійною свідомістю народу, знаходячи вираження в символі свастик.

*Гомологія – наука, яка вивчає подібність за планом будови різних рослин, тварин, явищ та ін.

Переклад на українську і підготовка ілюстративного матеріалу
Орися Дронюк

Мал. 9

Мал. 10

380 РОКІВ МАРУСІ ЧУРАЙ

380 років від дня народження Марусі Чурай (Чурайівни, 1625–1653), легендарної української народної співачки, поетеси та композитора.

На пригірку, у вишневому садку стояла невелика хата. Звабно біліла, вікнами дивилася на широку леваду, на те, як там цвіли кущі калини та повз них стелилася стежка до річки Ворскла. Біля її берега вода, мов оте люстерко, відбивала схилені верби та зорі, що світилися у високості неба. Невдовзі місяць розсипав срібло на сади, на леваду. Від цього все довкола стало якимось незвичайним, казковим. Один по одному почали сходитися до господаря вишневого садка, урядника Полтавського козацького полку Гордія Чурая його друзі, сусіди. Було гарно, затишно. Козаки згадували військові походи. А на призьбі сиділа тендітна дівчинка із замріяними очима, уважно слухала їхні оповідки. В її уяві поставав широкий степ і як поверталися з походу козаки. Веселі їдуть на баских конях. Ось повернули на греблю, обсажену вербами. А їм назустріч вийшли у святковому вбранні жінки, дівчата, діти біжать...

Та ось один із козаків звернувся до Гордія:

– Пане уряднику, заспіваймо про нашого Морозенка.

Чоловіки підвелися, стали півколом, бо негоже, сидячи, співати таку пісню. Задушевно співають, і, як водилося в Україні, на два голоси. Серед них особливо вирізняється дзвінкий, срібний голос Гордія, що виводить з почуттям:

*Ой Морозе, Морозенку,
Ти славний, козаче,
За тобою, Морозенку,
Вся Україна плаче...*

Коли співали козаки, всі вони здавалися дівчинці надзвичайно гарними. Слова і мелодія схвилювали до сліз. Нишком пішла в хату... Після таких вечорів з піснями у садку ранками простувала на леваду до верб. Там стояла замріяна і вже слухала музику вітру, що дихав свіжим степом, вічністю, та тонкі мелодії квітів, трав. Жінки бачили самотню дівчинку на леваді, тому казали Горпині:

– Вона не така як усі діти.

– Та ні. Просто вразлива, соромлива. Ото й гуляла сама, – відповідала їм. Маруся вродою вдалася в матір. Була справжня красуня: мініатюрно

складена, невеликого зросту, струнка, як струна, з тонким вигнутим станом, задуманими темно-карими очима під густими бровами, що горіли, як вогонь у кришталевій лампаді, з привітним виразом тонкого, матового кольору, засмаглим личком. Голову дівчини покривало розкішне чорне, як ніч, волосся,

дійно. Бо характером донька Горпини вдалася в батька, в людину чесну, хоробру й горду, котрий умів постояти за себе. Гордій дуже любив свою Україну і ненавидів її ворогів. Ніде і нікому не прощав зради. Цьому вчив і Марусю.

Якось під час сварки з одним шляхтичем, не витримавши його знущань з українського народу, вихопив шаблю і зарубав гонористого злого польського пана. Відразу подався на Січ до гетьмана нереєстрового козацтва Павла Павлюка. З ним брав участь у походах проти польської шляхти. Під час жорстокого бою під Кумейками в 1637 році Чурай з гетьманом і старшиною потрапив у полон до польського коронного гетьмана Потоцького. Їх привезли до Варшави і там стратили в 1638 році. Відважний урядник користувався у полтавців великою любов'ю. Оплакуючи його трагічну загибель, народ склав про нього пісню:

– Орлику, сизий Орлику, молодий Чураю!

– Ой забили ж тебе пяхи в своєму краю.

– Ой забили ж тебе пяхи із твоїм гетьманом...

Важко пережила Маруся втрату батька. І стала вона складати пісні про козаків, про свій рідний край. Часто ходила на леваду, де мала свій улюблений куточок. Тут гуляла, мріяла біля верб. І приходили до неї одночасно слова і мелодія. Та такі неповторні й гарні, як і сама Маруся. Серед них особливо мелодійними були: "В кінці греблі шумлять верби", "Летить галка через балку", "Віють вітри, віють буйні", "Чого ж вода каламутна", "На городі верба рясна", "Ой у полі вітер віє", "Зашуміла ліщинонька" та багато інших. У них випливали свій біль щемкими рядками:

*На городі верба рясна,
Там стояла дівка красна.
Хорошая та вродлива,
Її доля нещаслива.*

Надзвичайно талановита дівчина нерідко навіть розмовляла віршами. Вони самі вихлюпувалися з її серця, як щедре весняне проміння сонця. Народжена для любові, вона не знала її радощів, а все своє гаряче, ніжне серце по краплині сточила в неперевершені пісні, що й зараз вражають нас

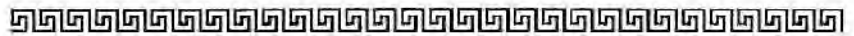

Іван-Валентин Задорожний.
Маруся Чурай. 1977.

заплетене ззаду в широку косу до колін. Чарівність дівчини довершував маленький рот з повними, як червоною мак, вустами, з білими, як перламутр, зубками. Але при цьому в Марусі Чурай було невелике круто випукле гладеньке чоло і з тонкими ніздрями ніс. Носила Маруся тонку білу вишиту сорочку, під якою окреслювався виразний бюст, та плахту, що вся мінилася, веселково сяяла кольорами.

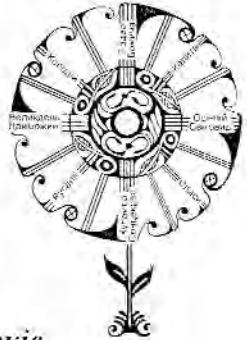
У дівчину з чарівною вродою та добрим серцем, котра, до того ж, мала чудовий голос і майстерно співала пісні, які складала з різних приводів, закохувалися парубки, проте часто... безна-

КОЛО ЄВАРОЖЕ

*Волхвиня
Зореслава:
10 років посвяти*

7 жовтня 1994 року в Києві біля витоків річки Либеді Галина Лозко прийняла посвяту на Волхвиню Рідної Віри під ім'ям Зореслава.

НОВЕ ЛІТОЧИСЛЕННЯ

*Присвячую тезоіменитостеу
Волхвині Зореслави*

1. Ой там на Хоривиці
Збиралися волхви.
– О, як же нам відбитися
від хижкої орди?
Волхв мовив сідоглавий,
Як віщий Світовид:
– Вони тут будуть править
аж десять сотень літ!

*Приспів:
Удармо у струни,
Як учить Боян,
Під небом Перуна,
В краю оріан,
Бо тисячу років
Вже час перейшов,
Ми віру високу
Утвердимо знов!*

2. І наше древо роду
вже набира снаги,
у кроні благородній –
язичницькі Боги.
У тайнощах коріння –
всіх Працурів чуття,
а в соках стовбуриння –
проявлене життя.

Приспів.

3. Ось наш майдан Софійський
а поруч Світовид,
одвічний Бог орійський
у камені стоїть.
Іди зі мною. Ладо,
возложимо вінки,
духовна наша влада
вернулась на віки!

Приспів.

Оріяна Воля

"Відродження Української Рідної Віри є історичною подією для України і цілого світу... Ця ідея постанала в моїй програмі в 1994 році. Цього факту вже ніхто з історії не змалює і не вичерпне. Це є факт..."
Володимир ШАЯН.

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ РІДНОЇ ВІРИ

UKRAINIAN NATIVE FAITH CHURCH

21 Munn Street, Head Office, Hamilton, Ont. L8V 1K1, CANADA

Наша поштова скринька:

UKRAINIAN NATIVE FAITH CHURCH
P. O. Box 3592, Station "C"
Hamilton, Ont. L8H 7M9, CANADA

БЛАГОСЛОВЕННЯ

Вітаю Вас Посестро Галина Лозко (Волхвиня Зореслава) з прийняттям Посвяти за відродженням обрядом - складанням прадавньої Присяги наших Світих Предків - Святою Магічною Землею!

Благословляю Вас на довгі і щісні роки праці на ниві Відродження

УКРАЇНСЬКОЇ ЯЗИЧНИЦЬКОЇ ВІРИ!

Нехай Ваше життя і праця будуть під охороною усіх Богів у Сварзі!

Мирослав Ситник, Старший Проповідник Української Рідної Віри,
Гамільтон, Канада, 17 листопада, 1994 року.

Гамільтон, Канада, 12 серпня 2004 р.

Високодостойна Верховна Волхвиня України Зореслава!

*Вітаю Вас з 10-літтям висвячення в духовний сан
Волхвині Зореслави!*

*Відомо, що це 10-ліття Вашої праці на ниві Відродження
Української Рідної Віри пройшло Вам нелегко, та Ви діяли як
незламна подвижниця, проповідуючи ідею Великого Волхва
Володимира Шаяна, який був би гордий Вами!*

*Отже бажаю Вам ще багато десятиліть плідної успішної
праці для Духовного Визволення Українського Народу!*

Хай Рідні Боги, єдині у Сварзі, Вас березуть!

Слава Україні!

З повагою, ст. Проповідник Мирослав Ситник.

Крутитися стануть Кола Свароґі до нас і часи ті настануть для нас!

КОЛО СВАРОЖЕ літа 7513 від Трипілля

Віг Новоліття до Новоліття 7513 / 2005

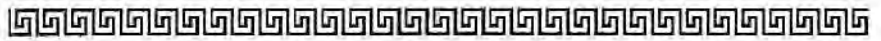
Новоліття (Предки святкували Нове Літо навесні, співаючи щедрівки. Перший Молодик перед весняним рівноденням 2005 р. настає об 11.10)	*10 березня
Сорочини, пташині свята (Матінка Земля пробуджується)	9 березня
Вербиця (неділя перед Великоднем), Вербна Неділя	*13 березня
Чистий Четвер (Навський Великдсьн, поминання Предків)	*17 березня
Великдень Дажбожий (Дажбог-Сонце перемагає темряву Зими-ночі)	*20 березня
Благовіщення (Богиня Весна приходить)	25 березня
Благовісник (Перун-зрім прокидається)	26 березня
Радунця (поминальні обряди, неділя після Великодня)	*27 березня
Права середа (Права – Божественний закон, за яким живе Вссвіт)	*13 квітня
Красна гора, Велика Лада – свято пробудження жіночої Любові	22 квітня
Ярило – свято пробудження чоловічої Любові, пристрасті	23 квітня
Жива, Солов'їний Великдень, пташки виводять пташенят	2 травня
Русалії – Зелений тиждень (Трійця)	*2-8 травня
Русалчин Великдень (Четвер на Зеленому тижні)	*5 травня
Світовид літній (Видів день, показ мистецьких творів, лікування очей)	15 червня
Купайло (Собітка, Сонцекрес, найкоротша ніч триває 7 год. 27 хв.)	*20-21 червня
Стрибог (Бог Вітру)	14 липня
Свято Перуна (Покровитель чоловіків, воїнів, громовержець)	20 липня
Чур, Паликопа, Пращур, Домашні духи-покровителі	27 липня
Медово-маковий спас (Свято Врожаю)	1 серпня
Яблучний Спас (свято Врожаю)	6 серпня
Хлібний Спас (посвячують зерно, з нового борошна випікають хліб)	16 серпня
Рожаниці (жіночі родинні і родильні свята)	8-9 вересня
Свято Вирію, Здвиження (відліт пташок, ховання змії під землю)	14 вересня
Світовид осінній (осіннє рівнодення, духовні пошуки, мистецькі заняття)	*25 вересня
Мати Слава (Язичницька Покрова)	1 жовтня
Дідова субота (поминання, Зворожини)	*15 жовтня
Свято Мокоші (Богиня родючості, Бабина П'ятниця)	*21 жовтня
Свято Свароґа (Коваля, Плуга)	1 листопада
Свято Долі (дівоче посвячення)	24 листопада
Калита, Свято Долі (парубоче посвячення)	30 листопада
Свято Велеса (Діда Мороза)	6 грудня
Різдво Божича-Коляди	*21 грудня
Свято Рода (другий день Різдва, родинні зустрічі)	*22 грудня
Свято Богині Дани (Водокрес, Водосвяття, 12 день після Різдва)	*2-3 січня 06 р.
Стрітєння Зими з Весною, Громниця	2 лютого
Велесовий тиждень (Бог багатства, тиждень після Стрітєння)	*6-12 лютого
Колодій (Масляна; тиждень після Велесового)	*20-26 лютого
Новоліття , перший весняний Молодик, що настає перед весняним рівноденням (може випадати як у березні, так і в лютому)	*1 березня 2006

*зірочкою позначаємо рухомі (змінні) свята

Це Зоряний Календар наших Пращурів! Живімо за цим календарем!
Він зробить нас мудрішими, щасливішими та багатшими духовно.

Помагай, Дажбоже і Коло Свароґе!

СВІТОВИД

І те Боги вам речуть
і дали Орїєві завіти:
любїть Свїт
зелений і життєдайний!
Любїть друзїв своїх
і будьте мирними між рогами.

ЄВРОПЕЙСЬКА СИНЕРГІЯ

Міжнародна Асоціація "Європейська Синергія" була офіційно зареєстрована в Тулузі (Франція) 1993 року і нині має свої філіали у Франції, Бельгії, Італії, Німеччині, Швейцарії та Австрії, а також представників в Іспанії, Португалії, Хорватії, Литві і Латвії. З 1997 офіційно існує Московське регіональне відділення "Європейської Синергії", яке очолюють історик А.М. Іванов, письменник В.Б. Авдєєв і культуролог Н.В. Тулаєв. Асоціація виросла з Групи вивчення і дослідження європейської цивілізації (ГРЕСЕ), що виникла у Франції в 1969 р. Це був свого роду мозковий центр т.з. "нових правих", ідеологами яких були французи Ален де Бенуа, Домінік Вешер, П'єр Віаль, Жан Мабір, Гійом Фай, італійці Джорджо Локкі, Піно Рауті, Мазке Таркі, швейцарець Армін Молер. Правда, в листопаді 1997 року було вирішено відмовитися від терміну "нові праві" і замінити його іншим – "Європейський Синергетичний рух". Президентом "Європейської Синергії" з моменту її виникнення по квітень 1998 року був пан Жільбер Сенсир, один із засновників французького Національного фронту, а нині пані Алєсандра Ковла (Мілан, Італія).

Анатолій Михайлович Іванов – голова Російського відділення Європейської Синергії. Народився він 2 квітня 1935 р. в родині вчителів, закінчив історичний факультет МГУ. Тричі в 1959, 1961, 1981 був ув'язнений за "антирадянську діяльність", брав участь у самвидаві. Автор ряду праць з історії, політики, релігієзнавства, філософії. В 1978 р. у праці "Логіка жаху" розкрив страхотливі сторінки сталінського терору. В іншій праці 1987 р. А.М. Іванов передіравав розвал СРСР. Нині він член редколегії міжнародного часопису "Атенеї", цікавиться проблемами взаємобумовленості расової психології та релігії. Вітаючи ювіляра з 70-літтям, бажаємо йому міцного здоров'я, творчих успіхів та довголіття. Публікуємо інтерв'ю з Анатолієм Михайловичем, дане спеціально для "Сварога", а також замітку про Тулє-семінар та його переклад з французької бесіди з Гійомом Фасм (передрук з "Атенеї" №5).

ВИЗНАЧИТИ СВОЄ МІСЦЕ В ЄВРОПІ

Інтерв'ю з Анатолієм Івановим

Галина Лозко: Шановний Анатолію Михайловичу, я читала деякі Ваші авторські публікації і чудові переклади в журналах "Наследіє Предков", "Атенеї", "Атака". А Ви, очевидно, знайомі з нашим журналом "Сварог". Тому я хочу поставити Вам кілька запитань, які, сподіваюся, будуть цікаві читачам нашого видання.

Яке місце у Вашій творчості займає релігійна тематика, і чому Ви надаєте їй особливої уваги?

Анатолій Іванов: Кожна людина інстинктивно відчуває або усвідомлює, що її доля залежить від могутніших, ніж вона сама, сил ("вищих" або "нижчих") і прагне певним чином збудувати свої відносини з цими силами. Одні (з категорії "рабів Божих") вимолюють у цих сил поблажливість до себе, повзаючи на колінах і стукаючись лобом об землю. Коли я бачу сотні і тисячі людей, що лежать ниць, здійнявши до небес зади, я тільки дивуюся: як можна ставитися до Бога з такою неповагою? За кого вони його, власне, вважають, цього свого Бога?

Є і люди іншого типу, які в гордині своїй, намагаються підпорядкувати собі ці сили за допомогою магичних жестів і заклинань. "Завойовники природи", що сподіваються на необмежені можливості техніки, не дуже далеко відійшли від первісних чаклунів.

Нарешті, є також люди (і я належу до їх числа), які просто хочуть пізнати ці сили. Від того, звичайно, життя легше не стає: що толку мандрівнику, якого пожирає лев, від знання того, як влаштований травний апарат лева? Але процес піз-

нання дуже захоплюючий сам по собі. Я ніколи не видався на гори, але я розумію відчуття альпіністів, коли вони після величезних праць досягають вершини.

Скептики скажуть: Ну заліз ти на вершину, але ж ти не сидитимеш на ній вічно, доведеться так чи інакше з неї злізти. Так, доведеться. Злізеш і почнеш видивлятися для себе наступну. Тому, хто прагне пізнання, як і альпіністу, теж потрібні "гори, на яких ще не бував".

У дзен-буддизмі є діалоги в стилі "мондо", істини, що добре відображають пошук. – Чому ви її не знайшли? – Тому, що шукаю. – Як ви її знайдете? – Тільки переставши шукати. – Коли ви її знайдете? – Ніколи.

З початку 70-х років я в своїх роботах став все більше віддалятися від чисто історичних тем у бік суто релігійної тематики. Я займаюся тим, що називається порівняльним релігієзнавством, але жодна з релігій, які я вивчав, не викликала у мене бажання зупинитися на ній і почати її проповідувати. Не збираюся я також придумувати якусь власну релігію і виступати як її пророк – у цій ролі я став би посміховицем у своїх власних очах. Я твердо переконаний, що настає нова світова релігія, яка прийде на зміну християнству, але навіть якщо ця релігія з'явиться на світ за мого життя, я зовсім не впевнений, що стану її прихильником.

Г.Л. У моїй бібліотеці є Ваша брошура "Християнська чума". Як і коли Ви зрозуміли, що християнство є небезпекою для нас, слов'ян і арабів?

А.І. Я дуже шкодую, що завдяки виданням В.І.Корчагіна стала відома саме ця робота – памфлетна, коротка переробка ранішої серйозної праці "Таємниця двох начал" (Походження християнства), написаної в 1971 р. Сім років опісля я зіткнувся з компанією молодих і дуже войовничих християнських неофітів, що мали звичку підносити свою новонабуту віру і доводити її перевагу перед усіма іншими релігіями, нічого до ладу про них не знаючи. Настрої цієї публіки дуже добре відображав діалог двох політ'язнів табору в Мордовії, що назавжди запам'ятався мені. – Скажи, ти віриш у Бога? – Так, вірю. – Ні, скажи: ти віриш в Бога Ісуса Христа? – Ні, не вірю. – Ах, так? Значить ти атеїст? Комуніст? – Вибач, я ж тобі сказав, що вірю в Бога.

Такі християни: той, хто не вірить в їхнього Бога, відразу перетворюється в їхніх очах на "атеїста", "язичника" і т.п. Ніякої іншої віри вони не визнають і цим небезпечні.

На початку 70-х років я співпрацював у самвидавівському журналі "Віче", редактор якого, В.Н. Осипов, був православним монархістом (залишається ним і понині). До 1978 року, коли християни довели мене до того, що я написав "Християнську чуму", стало ясно, що ніяка співпраця з християнами неможлива, що це вороги, може бути ще страшніші, ніж комуністи. Я не став би включати "Християнську чуму" ні в яке зібрання своїх творів (якщо допустити на мить фантастичну думку, що хтось намірився видати таке) але висновок, що християнство є загрозою, залишається в силі.

Ця загроза в нинішній Росії стає вже не тільки духовною, але і фізичною. Через відсутність національної ідеї (ніякої іншої, окрім рабського поклоніння "царю-батьошці" в Росії ніколи і не було, немає і не передбачається) ті, хто сьогодні перебувають у Росії при владі, заповнюють духовний вакуум православним "обрядовієм". Православ'я перетворюється на офіційну ідеологію, воно нав'язується насильницьки, як вчора нам нав'язували марксизм. Солдатів ганяють на молебні, як вчора ганяли на політзаняття, нещасних дітей волочать до церкви, як учора волокли в піонерські загони, спотворюють дитячі душі. Православні попи освячують все, від нових винищувачів до нових борделів. А Зіновьев правильно називає нинішній режим у Росії "поліцейско-клерикальним". Православні попи претендують на роль духовної поліції, вони диктують, які балети ставити, які ні. Православні фанатики нахабнішають і звірюють щоденнощогодину, вони захоплюють і громлять музеї, палять книги, а завтра почнуть палити людей, якщо тільки тих "рабів божих" вчасно не зупинять. Через це православне засилля, зокрема, жити сьогодні в Росії осоружно до огиди.

Г.Л. Від Павла Володимировича Тулаєва мені відомо, що Ви – автор не виданої дотепер книги "Заратуштра говорив не так". Що ж він говорив?

А.І. Праця "Заратуштра говорив не так" була написана в 1981 році. Я був зайнятий тоді пошуками релігійної альтернативи християнству. Я став уважно вивчати арійські релігії – індуїзм, буддизм, зороастризм і звернув особливу увагу на ту релігію, яку у нас знають менше всього. Назву моєї роботи жодним чином не було пов'язано з назвою відомої книги Ф. Ніцше, якщо продовжити цю фразу, то смисл вийде такий: "Заратуштра говорив не так, як Христос".

Головною моєю метою було спростування відомої єврейської тези, нібито одні євреї додумалися до монотеїзму, тому вони, мовляв, "богообрані". Я показав, що основний комплекс релігійних ідей, покладених в основу юдаїзму, християнства й ісламу, бере свій початок в зороастризмі. Мій висновок коротко можна сформулювати так: християнство – це проєвренний зороастризм, а зороастризм – це християнство без єврейських наклеюк і сопель.

І.Р. Шафаревич говорив тоді про мене, що в Москві з'явилася одна дивна людина, яка "проповідує зороастризм". Я не проповідував зороастризм; як я вже сказав, жодна релігія не викликала в мені такого бажання. У моїй пізній роботі "Друге падіння Монсенора" (1998) міститься різко негативна оцінка зороастризму.

Оспорюючи монополію євреїв на монотеїзм, довелося умовно прийняти їх правила гри, тобто виходити з тієї передумови, ніби монотеїзм є вища форма розвитку релігії, хоча ніким не доведено, що це дійсно є вища форма, окрім самих монотеїстів, які розважаються такого роду "доказами" заради власного задоволення і самовозвеличення. Кожен світогляд має певну расову основу, і те, що однією расою розглядається як вище, зовсім не обов'язково повинне бути таким для іншої раси. Тим більше, для всіх інших рас.

Проте, коли мова заходить про зв'язок між расою і світоглядом, завжди необхідно враховувати саме це. Як у випадках з антропологічним типом і психічним складом, що в різних рас можуть бути одні і ті ж елементи. І питання лише в тому, чи є той або інший елемент переважачим, домінантним, чи ні. Монотеїзм був домінантою у семітських народів, але й індоєвропейським народам він не був чужий, про що свідчить приклад того ж зороастризму. Якщо монотеїзм запанував у Європі, це не могло бути випадковістю; як підкреслював ще Гегель, в такого роду справах випадковостей не буває. Чужа домінанта вступила в Європі в контакт з тим, що вже було в ній в рецесивному стані. В

результаті й утворилася та гримуча суміш, котра відома як християнство.

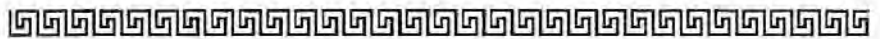
Пан Іван Бло, один з лідерів французького Національного фронту, написав свою книгу "Спадщина Афіни" (див. "Атеней", №1, с. 85) з метою довести, що термін "юдо-християнство" неправильний, що християнство більше запозичувало від стародавньої Греції, ніж з юдаїзму. Але грецька культура і релігія були "багатошаровим пирогом" випеченим у результаті змішування різних рас. Ніцше вважав, що "псування" грецького духу почалося із Сократа і Платона, але як уточнили пізніші дослідники, ця сумна подія відбулася набагато раніше. Але, знову-таки: що є "псування", а що, навпаки, розквіт – визначення суб'єктивне, залежне від расових симпатій того, хто його дає, симпатії ж ці в свою чергу, виникають не з повітря, а зрозуміло, на якому ґрунті.

Г.Л. Ви листуєтесь з найбільшими інтелектуалами світу, розробниками панарійської ідеології, такими як Мігель Серрано, Гійом Фай, Крістофер Жерар та ін. Як вони бачать ті істотні відмінності в арійській і семітській традиціях, які ось вже декілька тисячоліть ведуть тасмну і явну війну?

А.І. У своїй статті "Арійський політеїзм і семітський монотеїзм як протилежні світогляди" (Сварог № 13–14) Ви згадали характеристику семітської раси, яку дав свого часу Е.Ренан. Його думки розвивав Х.С.Чемберлен. Який постійно підкреслював убожество семітських уявлень про Бога в порівнянні з набагато глибшою і змістовнішою початковою релігією арійського світу. Але і Ренан, і Чемберлен – це ХІХ ст., а ми зараз живемо в ХХІ ст.

Пан Ален де Бенуа в своїй класичній праці "Як можна бути язичником?" поставив питання про фундаментальні відмінності між європейським язичництвом і юдо-християнством. Це питання необхідно було поставити ще з тієї причини, щоб можна було провести чітку лінію, що відділяє "нових" правих від "старих", які ніяк не можуть відчепитися від свого християнства. Проте тепер Гійом Фай, колишній соратник пана де Бенуа, стверджує, що той, хоча і оголосив себе колись "язичником", залишився насправді юдо-християнином (див. "Атеней" №5, С.50). Чи справедливе це твердження?

Я вважаю, справа зовсім не в тому, ким залишився або не залишився пан де Бенуа. Саме питання про відмінності в арійській і семітській традиціях пора вже перестати мусувати. Добре відомий такий феномен, як уподібнення супротивнику в процесі боротьби. Перекоз, допущений паном де Бенуа в його книзі полягає в тому, що в ній більше місця займає критика юдо-християнства, ніж показ арійської своєрідності. Я згадую, як ми одного разу зібralися у о. Дмитра Дудко,

щоб відзначити ювілей Достоевського. Хтось завів розмову про євреїв і все – більше з цієї теми вже не злізали: Достоевській був забутий. Отже, досить говорити про євреїв – про них, здається, вже все сказано. Давайте говоритимемо про нас самих: адже, як сказано вище, наш світ набагато багатший. І якщо вже нам неодмінно потрібна якась піч, щоб відштовхнутися від неї і почати танцювати. То ми цю піч знайдемо і в себе.

На мій погляд, найвидатніший філософ сучасності – це пан Пьер Шассар (див. "Атенеї" №6). Він рие глибше за всіх і докопується до самої суті. Ніцше колись проголосив гасло: "У тому божественність, що є Боги, а не Бог", і спеціально зазначив, що це символічний вираз, хоча його "Заратуштра" – суцільна символіка, щоб не подумали, ніби він закликає повернутися до політеїзму. Справа не в політеїзмі, а у тому, що різноманітність закладена в самій сутності Всесвіту, що не зводиться ні до якого "єдиного початку", – це пан Шассар невинно доводить у своїх книгах, перш за все в тій, яка так і називається "Різнманітність у природі"; в оригінальній назві цієї книги навіть слово "різнманітність" вжите у множині. Він категорично відкидає будь-який універсалізм, тому ті, хто мислить так само, як і він, замінюють термін "універсалізм" словом "плюриверсум".

У тій же стародавній Греції пан Шассар розбирається краще за інших. Ніцше протиставляв Платону Геракліта, А.Бойлер всіяко підносив цього грецького філософа, а пан Шассар показує, що Геракліт, якого приймають за типового представника грецької думки, виступає зі своєю теологією Єдиного в ролі рознощика семітських релігійних ідей (див. його статтю "Ніцше: критика метафізики і теології" // Контртеза – №4, лютий, 2000).

Г.Л. Чи знаєте Ви про те, що наш український філософ Володимир Шаян присвятив цій темі спеціальне дослідження "Біблія як ідеологія" і яка Ваша думка про нього?

А.І. Так, я познайомився з дослідженням В.Шаяна "Біблія як ідеологія" за текстом, опублікованим у журналі "Сварог" (№15-16, 2004). Я абсолютно згоден з його оцінкою Біблії: це дійсно свідцтво єврейського расизму і підручник геноциду. Але в чому заковика. Порівняно недавно мені довелося прочитати рукопис на ту ж тему, автор якої, пан Ахмед Рамі, приходить до точно таких же висновків щодо Біблії, що і В.Шаян, відправляючись від абсолютно інших послань. Пан Рамі ніякий не язичник, він правірний мусульманин, тобто типовий представник "семітського монотеїзму", хоча сам він ніякий не "семіт", а бербер з марокканського племені Тахала, колишній офіцер, учасник військових змов проти короля Марокко, що вже більше 30 років живе на еміграції в Швеції. Критикувати Біблію,

як бачимо, можна з різних позицій, і сходиться в цій критиці зовсім не значить бути однодумцями. Головне – позитивні ідеали, саме тут звично і починаються принципові розбіжності.

У Вашій статті, яку я згадував вище, Ви цитуєте визначення, дане В.Шаяном введеному ним же поняттю "генотеїзму". В.Шаян писав: "Приписувати нашим предкам "примітивний" політеїзм – це карикатура і знуцання над істиною про нашу і інші арійські релігії". Насправді йдеться всього лише про релігії, що мають під собою різну расову основу. Пан Мігель Серрано відкрито заявляє, що "арієць повинен бути політеїстом". Я взагалі з крайнім недовірям ставлюся до концепції "єдності в різноманітності". Коли починається єдність, різноманітність звичайно кінчається. У мене те ж гасло, що і у пана де Бенуа: "Для мене Єдине ніколи не буде вищим Множинного. Я люблю тільки відмінності", хоча він і викликає роздратування у деякого з "Європейської Синергії" (див. "Атенеї" №5, стор. 99), конкретно, у тих, хто, вірить, що "єдине може бути множинним" і киває при цьому на Індію. Так з нею ще потрібно розібратися, з цією Індією, що я і постарався зробити у розділі про індуїзм у моєму Заратуштрі!

Ми самі знаємо на досвіді, якою буває "єдність в різноманітності", пам'ятаємо "єдиний Радянський Союз" з його культурами, "національними формою, соціалістичними за змістом". І що залишилося від цієї "єдності".

Звичайно, можна заснувати релігію і на фальшивці, як це з успіхом зробили мормони, але нам це не до лиця, якщо правдивість, дійсно, є невід'ємною якістю арійця. В.Шаян писав, що вірить в історичну обумовленість долі науки її якість, характером, лиходійствами або заслугами в історії. А ці якості не з неба падають, а розвиваються на певній расовій основі.

Г.Л. Як Ви ставитесь до сучасного язичницького руху?

А.І. Я, звичайно, завжди захищати му язичників від християн, але сам я до сучасного неоязичницького руху не належу і не збираюся. І коли наш німецький друг Вольфганг Штраус назвав мене в журналі "Нацзон унд Ойропа" (липень – серпень 2003) "неоязичником", я написав йому лист, в якому пояснив, чому мене не можна зараховувати до цієї категорії.

Сучасне неоязичництво зводиться, по суті справи, до пантеїстичного культу природи, мені особисто глибоко чужому. Я повністю розділяю думку Лукреція, поета зовсім не "семітського".

Не для нас і зовсім не божественною волею створений

Увесь існуючий світ: так багато в ньому всяких вад.

Ось і Ви протиставляєте "природні" і

"неприродні", штучні релігії. Останнім Ви, послаючись на Яна Стахнюка, даєте вельми сувору оцінку за їх "ворожність життя". Але ж життя може бути таким, що в порівнянні з ним навіть смерть покажеться привабливішою перспективою. Саме таке життя в нинішній, путінській Росії.

Якщо не в культурі природи, то в чому ж тоді суть європейського язичества, яку намагався визначити, але так і не визначив Ален де Бенуа? Суть ця залишається невиявленою, прше за те, вона постійно спотворюється, і не якими-небудь християнськими наклепниками, а людьми, ідеологами сучасного неоязичництва на зразок покойної Зігрід Хунке, яка угледіла суть стародавньої індоєвропейської релігії в її монізмі. Ну так і тягне людей на цей монізм, як мух на патоку.

Маршируючи по шляху монізму, ми нікуди не прийдемо, окрім як до того ж нібито семітського монотеїзму, тобто годувати нас будуть тими ж щами, тільки рідко влитими. Все виглядатиме інакше, якщо прийняти за основу плюралістичну точку зору П'єра Шассара, але і він до "критики схильний": у нього не релігійне мислення.

Коли я сказав пану Шассару, що існує така течія, як плюралістичний теїзм, він вигукнув: "Не може цього бути!" і тим розсмішив мене, нагадавши анекдотичного грузина, який видав той же вигук, побачивши в зоопарку жирафа. Не тільки може бути, але і є у вигляді школи Агхорашиви – Мейкандара в шиваїзмі та школи Мадхви у вшнуїзмі. Варіант атеїстичний плюралізм (ортодоксальна школа індуїста санхья і джайнізм). Десь в цьому напрямі і слід шукати ту суть язичництва, яка все ніяк не дається в руки.

Пан Шассар заперечує також існування "язичества взагалі", яке представляє пан Крістофер Жерар в своєму журналі "Антеїос". На заперечення, що його друг, пан Бернар Менгаль, пропагує язичництво, пан Шассар відповідає, що йдеться в даному випадку про конкретне нордичне язичництво.

Ось ще одна проблема: чи існує язичництво взагалі чи ні? Якщо язичництва різні, то, відповідно, різні у них і сутності.

Відомий у нас православний фанатик Н.Лесовой написав одного разу в газеті "Росский собор" (1993, №9), нібито язичництво – "органічний союзник всякого єврейського проникнення", а Старий Завіт – "найяскравіший, типовіший вираз язичницької релігії". Смішно чути таке від комівояжера єврейської релігії, але дамо все ж таки йому договорити: "Язичництво... є, по суті, саме релігійний націоналізм – становлення начолі своєї історичної і небесної долі "своїх", племінних Богів, це "тип етнічного (етнократичного) Богорозуміння". "Найсильнішим і чистішим з релігійних націоналізмів, із "язичництв", є, безумовно, юдаїзм".

Що дійсно безумовне, так це те, що

цей християнський ідіот поняття не має про язичництво. Він не знає, що, наприклад, римський пантеон зовсім не був "племінним", а включав Богів підкорених народів. Він вважає криваві жертвопринесення, прийняті у стародавніх юдеїв, характерною особливістю язичництва, хоча "язичницька" індійська цивілізація відчуває до них непереможну огиду.

Н.Лесовой добалакався до того, що оголосив язичництво "антинаціональним" для російського народу вже в X столітті. Виходить, що діяльність Святослава, який перетворив язичницьку Русь на могутню державу, розгромив хазар і вийшов на Дунай, була антинаціональною? Ні, вже якщо хто антинаціональний воістину, так це сам Лесовой, для якого "православ'я важливіше за націоналізм".

Головна зброя євреїв – їх етнократична згуртованість. І якщо є загроза, що з ними почнуть воювати їхньою ж зброєю, вони наймають якого-небудь Лесового, який починає волати: "Що ви робите! Не уподібнюйтеся євреям!"

А ми і не можемо їм уподібнитися. Це фізично неможливо. Індоевропейське язичництво виникло на іншій расовій основі, ніж юдаїзм. І, мабуть, навіть не на одній, бо не випадковий пізніший розкол європейського християнства на три основні гілки. І якщо ці лінії розколу намітилися ще в язичницькій Європі, важко розраховувати на неоязичницьку європейську єдність.

Г.Л. Ви – голова Російського відділення Європейської Синергії. Поясніть стисло, що це за структура, і яку роль вона відводить Україні в європейському інтеграційному процесі.

А.І. Російського відділення Європейської Синергії не існує. Під час візиту керівників цієї організації до Москви в квітні 1996 р. ми з В.Б.Авдеевим одержали статус її офіційних представників у Росії, але юридично була зареєстрована в 1997 році тільки Московська організація.

Заснував Європейську Синергію в 1993 році пан Жільбер Сенсир, який разом з Ле Пеном створив французький Національний фронт, але що згодом з французького націоналіста перетворився в націоналіста європейського, як він сам себе визначає. Довгий час пан Сенсир був членом ГРЕСЕ, мозкового центру "нових правих", очолюваного Аленом де Бенуа, але йому, як людині діяльній, мало було інтелектуальних бесід у башті зі слонової кістки, він загорівся бажанням створити загальноєвропейську організаційну структуру. Цій меті й повинна послужити Європейська Синергія, але вона, на жаль, не справилася зі своїм завданням. Я не раз указував пану Сенсирі, що ця невдача стала закономірною, тому що ідеологія руху так і залишилася "напівфабрикатом".

ГРЕСЕ (група вивчення європейської цивілізації), по-французьки це скорочен-

ня звучить як "Греція") із самого початку орієнтувалася на область "металополітики". Вона виходила з тези А.Грамші: Перш ніж завоювати владу, треба завоювати розум. Грамші посилався при цьому на приклад ідей Просвітництва, що підготували Французьку революцію. Пошана до італійського комуніста в даному випадку не повинна нікого дивувати. П.В.Тулаєв даремно дорікає в "Атенеї" №5 А. де Бенуа у тому, що він не "правий": Бенуа ніколи і не збирався бути "правим". Він давно писав: "В даний час я сповідаю праві ідеї, але... я цілком можу уявити собі ситуацію, в якій вони стануть лівими". А зараз заявляє: "Наша публіка – права, але ми найближчі до лівих".

Термін "нові праві" був придуманий журналістами десять років після створення ГРЕСЕ. Генеральний секретар Європейської Синергії, пан Роберт Стойкерс, визнав необхідним вийти за рамки концепції, що припускає розподіл на лівих і правих, і в 1997 році наша асоціація офіційно відмовилася від використання терміну "нові праві". Я повністю солідарний з цим рішенням.

Горезвісні "ідеї Просвітництва" теж не були цілісною системою. Вольтер і Руссо, як відомо, були на ножах, проте, обидва славлються як "передвісники Французької революції". Але за цими ідеями стояла така могутня організація, як масонство. У "нових правих" (все ж таки умовно дотримуватимемося цієї назви) такої організації не було. Я говорив пану Сенсирі, що стабільній структурі може створити тільки релігійна секта або політична партія з жорстким догматизмом, на зразок комуністичної. Європейська Синергія не була ні тим, ні іншим, тому і виявилася на межі розвалу.

У 1998 році в результаті ідейних розбіжностей і інтриг пан Сенсир був усунений від керівництва Європейської Синергії. Його відхід спричинив за собою важкі наслідки. В ідейних установах асоціації з'явився небезпечний проісламський крен, проти якого не втомлюється застерігати пан Фай, щось на зразок нашої "дугінщини". Пізніше стало ясно, де саме "біля джерела сидить жаба". Цією жабою виявилася незрозумілим чином влізла на місце Сенсира Алессандра Колла, засновниця італійського журналу "Оріон". Про цей журнал наш італійський кореспондент, пан Едвардо Лонго, писав нам, що в ньому відмовляються друкувати статті з расових проблем та з історії фашизму. Він додавав, що в Італії всі справжні праві ненавидять саме слово "нові праві", так це фашисти, а всі інші – самозванці.

На щастя, пану Стойкерсу вдалося виправити крен. Після подій 11 вересня 2001 р. він зайняв абсолютно чітку і правильну позицію: і Америка, й Іслам – вороги європейської цивілізації. Не може бути вибору між чумою і холерою.

Московська організація теж пережила кризу, коли від нас пішов редактор журналу "Атака" С.Жаріков. Ідейних розбіжностей не було: Жаріков – хороша людина, просто він, як говорять на Заході, "анарх" і не може працювати ні в якій структурі, навіть у самій рихлій і необтяжливій.

Але ми з лишком відшкодували втрачену, нанесену нам відходом Жарікова, коли замість нього прийшов П.В.Тулаєв. Він став видавати "Атенеї" – журнал вищого інтелектуального класу, не те що хуліганська "Атака"! А яку величезну організаційну роботу веде Павло Володимирович, скільки він їздить! Я вважаю, біда наших західноєвропейських партнерів у тому, що у них немає свого Тулаєва.

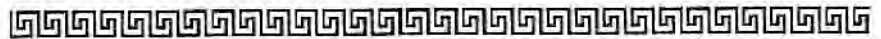
Що ж до європейського інтеграційного процесу, то Європейська Синергія виступає проти європейської інтеграції в її нинішньому вигляді, здійснюваної на базі бюрократії і фінансів. Це не наша Європа, наша Європа – інша, вічна.

Ніякого особливого місця у нас нікому не відводять. Ми не на званому вечорі з іменною табличкою перед кожним стільцем Україна повинна визначити своє місце в Європі сама, ніхто не має права робити це за неї. Хотів би звернути увагу лише на одну обставину. Європейська Синергія і близький до неї пан Жан Парвулеско, відомий письменник-містик, постійно підкреслюють геополітичне значення "Каролінгського полюсу", блоку Франції і Німеччини, відтворюючи імперію Карла Великого. Якщо пригадати, що за часів цієї Імперії другим політичним центром у Європі був не хто інший, як Київська Русь, хай це і послужить приводом для роздумів про можливу роль України.

Г.Л. Читаючи Ваші публікації, я звернула увагу на те, що Ви заперечуєте генетичні зв'язки стародавніх венетів зі слов'янами. Аргументуйте, будь ласка, Вашу точку зору.

А.І. Про венетів у 1980 році мною була написана спеціальна робота "Історія як знаряддя геноциду" (Деякі слова на захист венетів). Вона була опублікована в журналі "Національна демократія", 1995, №1. Докладна аргументація, чому я не вважаю венетів слов'янами, міститься в ній. Я назвав так свою роботу, тому що вважаю привласнення чужої історії таким же злочином, як і захоплення чужої території. А на венетську спадщину, зокрема, на лужицьку культуру, зазіхають не тільки слов'яни. Карл Шухардт в своїй фундаментальній праці "Стародавня Європа, розвиток її культур і народів" (1-е видавництво 1918, 4-е – 1941) доводить німецький характер цієї культури. Самі венети заперечити вже нічого не можуть, ось я і вирішив за них вступатися.

Я зовсім не заперечую "генетичні зв'язки" між венетами і слов'янами. І ті, й інші належать до індоевропейської

сім'ї народів, тому так чи інакше генетично зв'язані. Я навіть не заперечую, що до початку нашої ери венети стали слов'янами, я заперечую тільки, що вони були ними спочатку.

Найсильніші аргументи проти слов'янської належності венетів приводять, на мій погляд, лінгвісти. Так Ф.П.Філін у книзі "Утворення мови східних слов'ян" (М-Л, 1962) пише про племена, які займали область між Одером і Віслою: "Якби це були слов'яни, то контакт між германцями і слов'янами в басейні Одера був би постійним, що поза сумнівом позначилося б на мові. Проте мовні дані поки що свідчать проти наявності такого контакту". Тільки на рубежі нашої ери слов'яни почали просуватися на захід, "зайняли місце якогось стародавнього, можливо, кельтського або "іллрійського" племені і увійшли до безпосереднього контакту з німецькими племенами, які перенесли ім'я "венети, венди" на слов'ян. Від германців ця назва перейшла до римлян, а також до західних фінів".

"Іллрійці" тут не дарма згадані в лапках. Я показую в своїй праці, що їх до венетів краще не приплітати. Венетський клин, що розділив слов'ян і германців, з другого боку, перекинув міст від кельто-романської групи до балтів, що дозволяє пояснити ряд цікавих мовних сходжень між цими групами. Враховуючи це, я вважаю, що не випадкове і фанатичне католицизм поляків: у духовному плані вони залишаються таким же авангардом романського світу, яким колись були венети в фізичному плані.

П.В.Тулаєв поремствував мені в №8 "Атенея": "Навіщо називати реально існуючих в історії венедей "міфом" і заявляти, що вони вперше з'явилися в Петері десять років тому?" А потім це потрібно робити, щоб відділити "реально існуючих в історії венедей" від міфу, вигаданого новоявленими пітерськими "венедами". Адже в тому місці, яке має на увазі П.В.Тулаєв, я критикую А.Широпаєва, який у "венедах" бачить автохтонів російського Північного Заходу. Справжні нащадки венетів, в ятичі, не були в Росії автохтонами: вони дійсно прийшли, як і повідомлялося в літописах, "від лях", обійшовши дугою з півдня болота Прип'ятського Полісся, на верхню Оку в VIII столітті, і особливо багато польських за походженням місцевих назв знаходимо на Верхньому і Середньому Пооччі (О.Н.Трубачев. В поисках единства, М, 1992, с.105-106). Звичайно, ці венети були вже слов'янами, але західними, а не східними. Отже, товариства "венетів" було б доречно створювати в Польському Мазовші і Хелмській землі та у нас на Рязанщині, але ніяк не в Петері!

Г.Л. Чи вважаєте Ви слов'янство культурно-історичною спільністю, і яке Ваше ставлення до слов'янофілів?

А.І. Про слов'янофілів я писав дипломну роботу на історичному факультеті Московського університету. Особлива увага в ній була надана книзі Н.Я.Данилевського "Росія і Європа", в якій, як я вважаю, міститься квінтесенція слов'янофільства. Але той політичний союз усіх слов'янських народів, який бачився Данилевському, виник лише після Другої світової війни, під егідою Радянського Союзу і комуністичної ідеології. І слов'яни ж перші почали цей союз розвалювати – я маю на увазі Югославію Тіто. А потім розвалилася і сама Югославія, і один, по суті справи, народ, розділений на три частини трьома різними релігіями, знищував сам себе люто і несамовито. І після цього Ви хочете, щоб я вірив у слов'янську спільність?

Ті, хто сподівається на якісь особливі близькі відносини між спорідненими народами, жорстоко помиляються: вони просто не читали Дарвіна і не знають, що найжорстокіша боротьба за існування відбувається між близько спорідненими видами. Хто ненавидить росіян сильніше поляків? А зараз, говорять, і на Україні напруження русофобії сильніше, ніж у всіх інших республіках колишнього СРСР. Не знаю, правда, хто це напруження вимірював і яким приладом, але русофобія на Україні дійсно дуже сильна. Отже і відносини між братами теж можуть бути різними. Як говорили в Чехії в 1968 році, коли їй надали "братської допомоги" – "Каїн також був братом". Керівники нацистської Німеччини теж наївно вірили, що спорідненим німцям по крові англо-сакси почуватимуть до них симпатію, але не було у Німеччині зліших ворогів, ніж ці самі англо-сакси.

Слов'янофільство народилося у нас із співчуття слов'янським народам, позбавленим політичної самостійності, що знаходилися під владою австрійців і турків. Але далі починалася дивна логіка: австрійцям і туркам не можна, а нам можна позбавляти незалежності, скажімо, ту ж саму Польщу, і ніхто не може протестувати проти цього, тому як іншим зась втручатися в "суперечку слов'ян". Як Вам таке розуміння "слов'янської єдності"? Або такий роздум: "Славянские ль ручьи сольются в русском море? Оно ль иссякнет? Вот вопрос" (А.С.Пушкін). Глибокодумне запитання, що і говорити. А якщо подумати далі: що стане із слов'янськими струмками, якщо вичерпається російське море? Вони теж вичерпаються або все ж таки зіллються, якщо не в морі, то хоча б в якому-небудь озері?

Важко уявити собі слов'янську спільність через розкол слов'янських народів за релігійною ознакою. Якщо строго слідувати теорії "зіткнення цивілізацій" С.Хантінгтона, то різні слов'янські народи належать до різних цивілізацій. У Другу світову війну в слов'янських народів був спільний ворог, та й то не у всіх: сло-

ваки і хорвати, навпаки, одержали від німців незалежність і билися на їхньому боці, так само, як і болгар, для яких головним ворогом здавна були серби – ще одне підтвердження правоти Дарвіна. Але ж сербів і болгар навіть релігія не розділяє. Правда, болгар люблять доводити на своє виправдання, що вони за походженням тюрки і до слов'янської спільності ніякого відношення не мають.

З логікою одного поета ми вже знайомі. А ось логіка іншого, який мріяв, "Щоб усі слов'яни стали Добрими братами, і синами сонця правди, і еретиками". Дуже правильно передчується було у Т.Шевченка: щоб слов'яни дійсно стали братами, необхідно, щоб вони заздалегідь стали еретиками. Ось ми еретики у себе в Росії, Ви – на Україні, наші польські друзі, які до нас приїжджали, – в Польщі, і немає ворожнечі між нами. От так і відновлюється та слов'янська єдність, яка була на зорі нашої історії.

Г.Л. Що б Ви хотіли побажати Україні і журналу "Сварог"?

А.І. Звертатися з побажаннями до цілих народів – привілей державних і релігійних діячів. Якщо у цим займатимуся, мене власне, запитайте: А ти хто такий? Мені хотілося б, щоб кожен народ керувався грецьким принципом: "Пізнай самого себе". Пізнати самого себе, значить, бути самим собою, а це і є справжня "самостійність". Смішно і сумно, коли самоствердження вироджується в прагнення довести, що саме твоя країна – "батьківщина слонів". Коли учені різних націй тягнуть цих поважних тварин за хобот на свою територію, мені особисто стає осоружно, незалежно від того, хто цим займається, – росіяни, українці або німці.

Україна лише недавно здобула державність. Народи, у яких ця подія відбувається із запізненням, подібні молодим горам з безліччю вулканів – вони небезпечні для самих себе і для оточуючих. Відомо, як запізнилися в цьому плані Німеччина і Італія і яку роль вони згодом грали. Україна – держава, у якій ще все попереду, а що саме – залежить від неї. Адже головне в свободі це "для чого", а не "від чого". Сумну картину становлять собою країни Східної Європи і Прибалтики, що звільнилися від комуністичного ярма, – схоже, вони звільнилися лише для того, щоб змагатися в тому, хто далі висуне язик, щоб лизнути американський цобіт. Було б сумно, якби Україна теж взяла участь в цьому змаганні. Навіже заради цього билися герої УПА, ті, на честь яких проголошується гасло "Слава героям"? Героям-то слава, а ось їх негідним нащадкам – "ганьба!"

Українці можуть подумати: Ось підступний москаль! Хоче посварити нас з Америкою, хоче щоб ми знову пішли "під царя московського". Уявіть собі, не хо-

ТУЛЕ-СЕМІНАР

чу. Я ні кому не радив би пов'язувати своє майбутнє з Росією, тому що у цієї країни немає майбутнього. Через десять років вона розпадеться, і частини її території будуть окуповані іноземними військами. Це буде неминучим результатом того політичного вибору, який вона сьогодні зробила.

До речі, тоді можуть змінитися і нинішні межі України і прийняти приблизно такі контури, як на картах Грушевського, але суть не в цьому. Я повертаюся до поставленого питання: Що відбудеться, якщо «російське море» вичерпається? А воно вже вичерпується і стає схожим на Аральське. Куди подінуться тоді «слов'янські струмки»? Є шанс, що потечуть вони саме в Україну, що якщо вже в Західній Європі знову заговорили про «карлолінгський полюс», то цілком вірогідне і відродження «київського полюсу». Пан Парвулеско, як і багато інших на Заході, мріє про вісь Париж–Берлін–Москва, але гнила московська частина цієї осі скоро відвалиться, і постане питання, чим її замінити. То щодо осі Париж–Берлін–Київ?

Є такий прекрасний шанс. Але шанс цей можна і бездарно упустити. Як співається в пісні «Думайте самі, вирішуйте самі»... А журналу «Сварог» я б побажав, щоб виявилися правдивими деякі мої припущення. Мені доводилося читати у старих російських істориків, що російський народ живе в стані «двоєвірства», що під християнством зберігається пласт «пережитків язичества». Мені здається – якщо я помилюся, хай українці мене підправлять, – що на Україні цей пласт розташований набагато ближче до поверхні, а отже, і шанси на відродження Рідної Віри тут набагато більше, ніж у будь-якої іншої зі слов'янських країн. А ті країни, де цей пласт вперше вийде на поверхню, де він краще всього розроблятиметься, одержить вигоди, мабуть, не менше, ніж від здобичі нафти, – до неї потягнуться всі інші, ті, що в цьому відношенні слабші. Я бажаю журналу «Сварог» (хоч би мене й не влаштувала б його ідеологія, лише б вона влаштувала його читачів на Україні і хай їх буде якомога більше), – з успіхом експлуатувати цю золоту жилу.

Вересень 2004 року

Тулє-семінар – товариство вивчення індоєвропейської культури, що існує в рамках Асоціації «Європейські Синергії». Товариство здійснює інтелектуальний обмін між мислителями різних країн і претендує на роль двигуна культурної революції Європи, що прокидається і пригадає про інше своє буття на зорі етносу, і з новими силами повертається на шлях самобутності. Тулє-Семінар об'єднує європейців-язичників і називає себе авангардом нової Партії Духу, кузницею метapolітичних ідей для майбутнього європейського нового порядку. Особливу увагу він приділяє язичницькій релігійній спадщині. Головним політичним ворогом оголошуються США, а головним ідейним ворогом – християнська теологія, яку О.Шпенглер називав бабусею більшовизму.

Організаційний центр Тулє-семінару знаходиться в Касселі (Західна Німеччина). Його керівники – д-р Пьер Кребс і видавець Бурхарт Веекке. У документах Семінару стверджується, що давня суперечка між «правими» і «лівими» стає все більш безглуздою. Новий рубіж розділяє прихильників багаторасового суспільства і захисників етнокультурної самобутності. Тулє-Семінар виступає за право на різноманітність, його модель – це різнорідний світ однорідних народів.

Метapolітику керівники Семінару визначають як попередню ідейну роботу з метою підготовки завітських політичних рухів. Егалітарна інтелігенція вбачає у цій діяльності загрозу для демократії. Тулє-Семінар прагне повернути німецькому народу «ніцшеанське здоров'я». ЗМІ наклеїло ярлик «нових правих» на рух, який сам ніколи не називав себе ні правим, ні лівим. Це рух за нову індоєвропейську культуру. Його метapolітика – це стратегія культурної революції, яка передувє революції політичній. Тулє-Семінар протиставляє егалітаризму дифференціалістську альтернативу (цей важко вимовний евфемізм придуманий Аленом де Бенуа, щоб не використовувати однозначний термін «расизм»).

«Нова культура» демократична в значенні органічної демократії стародавніх народних зборів, на зразок слов'янського віча, але не в значенні ідеології «прав людини», що відкидає права народів. На рух за нову культуру наклеюють ярлик расизму, тоді як насправді він виступає всього лише за етноплуралізм. Тулє-Семінар стоїть на таких позиціях: перш ніж завоювати політичну владу, потрібно завоювати владу в галузі культури. Органами «нової культури» Тулє-Семінар вважає видання Роберта Стойкерса в Бельгії, Майкла Уокера в Англії, Алена де Бенуа у Франції, Мазке Тарки в Італії і ряд інших.

Нікого з мислителів минулого Тулє-Семінар не вважає своїм «головним теоретиком». Свої ідеї він черпає у багатьох. На доказ цього наводиться список, в якому майже півсотні імен філософів і письменників.

У їх числі: Ф. Нітцше, Р. Вагнер, М. Хайдеггер, О. Шпенглер, Ю. Евола, В. Зомбарт, К. Лоренц, В. Парето, Ж. Сорель, М. Вебер, Ж. Дюмезіль, М. Еліаде, Е. Юнгер, А. Де Монтерлан, Г. Бенн, Е. Паунд, К. Гамсун, С. Гедін, К. Шмідт, П. Прудон, С. Георгі, Д. Лоуренс, а також де Сент-Екзюпері, Сен-Лу, Дж. Локк, Ж. Де Майє, Г. Айзенк і ін.

«Нова культура» шукає своє філософське коріння в стародавній Індії і в грецьких досократиків, філософія яких була пізніше спотворена єврейсько-християнським універсалізмом. Філософія «нової культури» оголошує себе номіналістською і екзистенціальною одночасно. Нова школа європейської культури ставить життя вище світогляду, душу вище за дух, сприйняття вище за інтелект, характер вище за розум. Нова школа рішуче виступає проти т. з. франкфуртської школи, проти неомарксизму Г. Маркузе і фрейдомарксизму Е. Фромма, проти будь-яких абсолютистських систем, які несуть з собою ідеї детермінізму, єдиної істини або монотеїзму, що породжують тоталітаризм. Спільний знаменник усіх цих систем – універсалізм, тобто вчення про рівність Арістотеля і Хоми Аквінського, юдеохристиянства і марксизму.

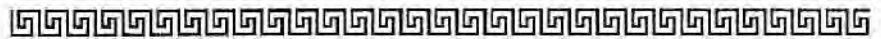
За кризою церкви стоїть ще глибша криза християнської теології, яка не в силах більше погоджувати свої суперечності і догматичні утопії з об'єктивною реальністю. Але Тулє-Семінар і проти зведення всіх явищ до одного чинника – до економіки як у Маркса, до сексу як у Фрейда і т. п. В галузі економіки Нова школа як проти колективістсько-тоталітарної, так і проти капіталістично-ліберальної систем. Екологічні міркування вищі від економічних.

Тулє-Семінар – за право народів на різноманітність. Історія для нього не музей, а інтерактивна взаємодія минулого і сучасного. Майбутнє має лише той народ, який зберіг свою початкову генетичну субстанцію. Етноплуралізм припускає також плуралізм цінностей. У кожного народу своє розуміння істини, не дійсне для іншого народу. Різним психічним загадкам відповідають різні погляди на світ і на людей в їх відношенні до Космосу, на життя в її конкретних проявах і на смерть. В універсалізмі ідеї затуманюють людей; дифференціалізм органічний, для нього люди – на першому плані.

Наша епоха – епоха мас, суспільства споживання і панування ідей рівності. К. Лоренц порівнював цей стан з тепловою смертю. Епоха, яку провіщає рух за нову культуру, – це епоха ієрархії. Тулє-Семінар – це інтелектуальне об'єднання, мета якого – дати нове визначення європейських цінностей на метapolітичному рівні. Це виключає політичну діяльність і зв'язки з якими-небудь політичними партіями.

Анатолій Іванов

Гійом Фай

ЯЗИЧНИЦТВО – ЦЕ МАЙБУТНЄ СВІТУ

Гійом Фай – видатний французький мислитель революційно-консервативного руху, народився в 1949 році в Ангулемі. Отримав диплом паризького Інституту політичних наук, де вивчав філософію, політичні науки та історію. Він працював журналістом в “Фігаро Магазин”, “Пари-Матч”, VSD і десятках інших великих журналів, де друкував багато своїх статей в “Елеман” і “Нувель еколь” (про Хайдеггера, Парето, Шмітта), Ніні співпрацює в журналі “Жеостратєжік” Міжнародного інституту стратегічних досліджень. Гійом Фай також є автором багатьох книжок з актуальних проблем сьогодення. Головні з них: “Система вбивства народів” (видавництво Коперник, 1981 р.), “Занепад Заходу” (видавництво Лабіринт, 1984 р.), “Нові ідеологічні ставки” (видавництво Лабіринт, 1985 р.) та ін.

Зокрема, в своїй праці “Археофутуризм” (видавництво Енкр, 1998 р.) він пропонує повернення архаїчних цінностей: природний розподіл ролей між чоловіком і жінкою; спадкоємність етнічних і народних традицій, відродження духовності і організація етнорелігійного культу; відновлення суцільної ієрархії; культу Предків, обрядів і випробувань при посвяченні; відновлення органічних громад на різних рівнях від родинної сфери до всього народу; незміцнення еротизму з подружжям; престиж військового класу; відкриття та ідеологічно узаконена нерівність суцільних станів: пріоритетність обов’язків з правами; віддання належного справам людей, а не самим людям, що повинно підвищити відповідальність останніх”.

Інша його провокаційна книга “Колонізація Європи. Правда про імміграцію й іслам” (Енкр, 2000 р., 6-е видання). Нещодавно Г. Фай опублікував маніфест за відродження континенту “Чому ми боремося” (Енкр, 2001 р.): “Наші народи стикаються з найсерйознішими загрозами за всю свою історію: демографічний крах, колонізація в результаті напливу іногородів і мусульман, розклад європейських структур, підпорядкування американській гегемонії, забуття культурних коренів і т. д.” Г. Фай пропонує сміливий ревізійний погляд на сучасність, заклик до відновлення язичницького способу життя. Ще в юності в Дельфах він склав клятву язичницьким Богам і залишився вірним їй усе життя. Гійом Фай осмислює сучасне відродження язичництва як незворотний етнорелігійний процес. Ми сподіваємося, що нашим читачам буде цікавим інтерв’ю Гійома Фая бельгійському журналу “Аптейос”, № 16, 2001, яке ми публікуємо скорочено в перекладі з французької.

Язичництво не є антихристиянським, воно нехристиянське і постхристиянське

Аптейос: Яким був Ваш духовний шлях, пане Гійом Фай?

Гійом Фай: У моєму язичництві немає нічого спиритуалістичного або містичного, воно тілесне, живе, я б сказав, поетичне і суто особисте. Мій життєвий шлях жодним чином не “духовний”, він чисто емоційний. Багатство язичництва, яким не володіє жодна інша “релігія”, у тому, що воно надає надзвичайно багатоманітні можливості світовідчуження: є пісове і ґрунтове язичництво, є язичництво туманів над піщаними рівнинами і язичництво Божеств сонячного вогню, є язичництво джерел і німф і язичництво глухих відгомонів битв, є язичництво співів фей і язичництво гуркоту реакторів, є язичництво великих Богів-покровителів і язичництво духів домівки. Геній язичництва збирає в одне органічне космічне ціле всі людські пристрасті зі всією їх нікчемністю і величчю. Язичництво – це дзеркало живого світу.

Мене ніколи не приваблювали езотеричні тексти, містичні пориви і міркування про символіку. Для мене язичництво – це, перш за все, поезія, естетика, захоплення й інтуїція, але у жодному разі не теорія, не секта, і не знаряддя.

Найбільш близьке мені грецьке і римське язичництво. Під його знаком пройшло все моє виховання. Десять років я вивчав грецьку і латинську мови і міг (тепер уже більше не можу) читати тексти Овідія або Ксенофонта і розуміти їх. Звичайно, мені дуже симпатичне світовідчуження кельтських, німецьких, скандинавських та індійських язичників, таке ж багате за змістом. Шкода, я погано знаю індуїзм, найважливіше живе сучасне язичництво, але я сподіваюся заповнити цю прогалину.

Я згадую клятву в Дельфах, складену в цьому священному місці, перед Стоєю, на початку 80-х років, рано вранці, ареапогом молодих європейців. Вона була складена за ініціативою П’єра Віаля і нашого покойного грецького друга Ясона Хаджідінаса. Там були європейці зі всіх країн нашого Спільного дому. Я залишуся вірний цій клятві на все моє життя. Це було сильне релігійне переживання. Метою цієї клятви були конкретні дії в світі в ім’я язичницьких цінностей.

Безтілесна “духовність” завжди здавалася мені вкрай нудною, можливо, просто тому, що я її не розумію. У Еволи я беру тільки його соціологічні і політичні теорії, а “еволіанство” завжди вважав неприйнятним, тексти ж Генона (що на-

вернувся в іслам) – цілком безглуздими. Моє язичництво, аполонівське і діонісійське – за своєю суттю, засноване не на медитаціях, воно – інтуїтивне, його захоплюють рух, дія, краса сили (а не молитви). Для мене це сама сутність життєвої сили, волі до життя. Життя – це ефективність, історичне виробництво. Історія зберігає пам’ять про діяння, а не про абстрактне споглядання і даремні теорії, приречені на забуття. Тільки дія ефективна і лише вона одна є метою як думки, так і естетичних рухів душі.

Головна небезпека, яка підстерігає язичництво, це інтелектуалізм, самообожнення сухої і абстрактної ідеї, відірваної від життя та його насущних потреб. Язичництво – це не наукова дисертація і не холодне знання, а керівництво до дії. Для мене це занурення в життя, практика, яка перетворює світ. Важливі не слова і не ідеї, а ті конкретні дії, до яких призводять ці ідеї та слова. Ідея, блискуча сама по собі, цікава тим, що вона дозволяє змінити ситуацію, втілити в життя якийсь проект. У цьому підґрунті язичницької епістемології на відміну від юдео-християнської, для якої ідея цінна сама по собі, а матеріальне і реальне вважається ганебним. Мене завжди вражав той факт, що в греко-латинському, німецькому і кельтському язичництві не було нічого споглядального, воно було надзвичайно активним і волюнтаричним.

Багато юдео-християн мислять за біблійним зразком, що воля до влади – це гріх проти Бога, виклик, і що, за вченням Батьків Церкви, єдино прийнятна влада – це дематеріалізоване “царство Божіє усередині нас”. Таке бачення характерне для дуалістів: з одного боку – “духовний”, священний, роздуми, з іншою – вульгарна, спричинена абсурдним жаданням влади, розробка стратегії битв. Я ж, навпаки, вважаю, що матеріалізм і значення священного інтимно зв’язані в язичництві, якщо, звичайно, не плутати “матеріалізм” зі споживачем.

Інша дуже дивна річ зробила мене “язичником” у ранньому дитинстві, коли я ще не розумів, що це таке. Це було захоплення дикою природою: лісом, морем і горами. Цікава історія: підлітком я любив перетинати пішки один з найкрасивіших лісів у Європі, ліс Кубр на моїй батьківщині, в Сентонжі, масу сосен і дубів, скручених вітром. Чим ближче я підходив до Атлантичного океану, тим виразніше чув його люте

ревіння і завивання Еола. Потім я підіймався на дюну, де вмирили останні сони, що роз'їдаються сіплю і поривами вітру, і мені відкривалася велич Посейдона: дике, загрозливе, байдуже до людських стогонів. Величезні хвилі з ревом розбивалися об берег, утворюючи водоверть, а на нескінченній смужці білого піску стояли щити з написом: "Купатися заборонено". Мене завжди захоплював цей дикий і загрозливий бік природи, коли за Чистою красою ховається грізна небезпека, укус Богів.

Але, при такому язичницькому баченні світу, мене приваблюють також копосальні міста і монументальна архітектура, в якій гармонійно поєднана потужність і краса: Версаль, Тадж-Махал, страсбурзький і ульмський собори, німецька архітектурна школа Чикаго, неокласицизм 30-х років, груба краса ядерних підводних човнів і військових літаків і т. д. Торжество потужності і порядку, що витікає від природи і від людини, визначає моє особисте язичництво. Причиною моїх дій ніколи не були голе міркування або містичний екстаз, а завжди безпосереднє відчуття. Один мій друг-християнин одного разу звинуватив мене в "мрійливому язичестві". Він мав рацію, не знаючи, що мрії людей – це, можливо, послання Богів. Боги вже давно винайшли Інтернет.

А: *Отже, Ви язичник, чутливий до знам'янь, живий сейсмограф. Але що значить для Вас язичництво сьогодні?*

Г. Ф.: Моє язичництво позитивне, воно не є реакцією на щось. Я не антихристиянин, я дохристиянин чи постхристиянин, Я не звожу ні з ким рахунків. Язичництво передувало християнству і переживе його в серцях європейців. Я твердо переконаний у тому, що язичництво вічне. Як Ви пишете у Вашій книзі "Язичницькі орієнтири" (автор цієї книги – Крістофер Жерар), язичництво організовується навколо трьох осей: зв'язок поколінь і зв'язок зі своєю землею, космічне занурення в природу та її вічні цикли і "пошук", причому це можуть бути як пошуки у сфері невидимого, так і пригоди й авантюри (Піфей, Олександр, піфагорійська школа і т. д.) без наперед розробленого плану. У цьому значенні язичництво – найстародавніша і найприродніша з релігій світу. Воно глибоко інтегроване в європейську душу. На противагу монотеїзму, можна навіть сказати, що це найсправжніша з усіх релігій, тому що вона "зв'язує" (мається на увазі значення дієслова, від якого походить слово "релігія") людей одного суспільства з реальним і конкретним світом, замість того, щоб бути, подібно християнству або ісламу, кодифікуючою вірою, сукупністю обов'язкових і універсальних заповідей, звернених тільки до окремої особи, охочої "купити" у всемогутнього Бога "порятунок".

Головні характерні риси язичництва – це єдність священного і світського, циклічна або сферична концепція часу (на противагу есхатології порятунку або прогресу, з лінійним часом, спрямованим до рятівної місії історії), відмова вважати природу власністю людини (сина Божого), яка може експлуатувати і руйнувати її згідно своєму свавілля; чергування чуттєвості і аскези; постійна апологія життєвої сили ("так" життя і "Велике здоров'я" Заратуштри-Ніцше); ідея, згідно якої світ не створений, а включений у процес становлення, без початку і кінця; трагічне відчуття життя і відмова від всякого нігілізму; культ Предків, спадкоємність поколінь, вірність друзям і традиціям (зовсім не музейний традиціоналізм); відмова від усякого універсального одкровення і, відповідно, від усякого фанатизму, фаталізму, догматизму і примусового прозелітизму. Додамо, що язичництво постійно сполучає протилежності в одній гармонійній єдності, різнорідне – в однорідному.

Я хотів би ще додати, що язичницька мораль, наприклад, мораль Марка Аврелія, ставить вищі вимоги, ніж християнська. Язичництво, до якого я себе відношу, – головним чином, греко-римське, вимагає від людини володіння собою, пошани до суспільних правил і життєвого порядку, які не нав'язані логікою кари або винагороди від всемогутнього Бога, але народжуються ізсередики і психологічно сприймаються як необхідні "обов'язки".

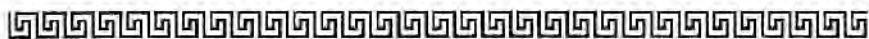
Боги язичницького пантеону морально не вищі за людей. Вони просто безсмертні. Це "надлюди", що володіють магічною силою. У язичництві людина не принижена перед Божеством, як у біблійному монотеїзмі. В "Іліаді" Боги б'ються на тому чи іншому боці, й у них ті ж недоліки, особливості і пристрасті, що й в людей.

На мене вплинули два протилежних і доповнюючих один одного варіанти язичництва: язичництво природи і язичництво сили, мистецтва, внесення в світ розумного початку, причому обидва вони емоційні. Моє язичництво, як справедливо дорікнув мені одного разу мій друг Мішель Маффезолі, прочитавши мою книгу "Археофутуризм", – "прометеївське", тобто сучасне, порушуюче рамки дозволеного. Ален де Бенуа назвав моє бачення світу "титанічним", користуючись категоріями Е. Юнгера. Я не оспорою цей аналіз, не зважаючи на те, що А. де Бенуа, хоча він колись оголосив себе "язичником", залишився насправді юдеохристиянином (у сучасному агностичному варіанті), за своєю ідеологією, своїм світовідчуванням і основним інтересом.

Європа ніколи не переставала перебувати під впливом своєї язичницької підсвідомості, свідчення тому – уся європейська поезія і пластичні мистецтва. Чисто християнські поетичні твори не вра-

жають, а все католицьке мистецтво відмічене знаком язичництва. Що це, як не постійний прояв божественної сили, всупереч іконоборським велінням монотеїзму? У християнстві, особливо після II Ватиканського собору (яке вже не має нічого спільного з християнством епохи хрестових походів), мене завжди дратувала перевага, що віддається слабким, жертвам, переможеним, гордість була оголошена гріхом, чуттєвість, навіть здорова, засуджувалася як така, що суперечить шляхам господнім. Читання Ніцше, але перш за все спостереження за сучасними прелатами і християнами, переконали мене в хворобливому і проти-природному характері християнської моралі, моралі хворих, раціоналізації відчаю. Ідея спокутування стражданням, що не має нічого спільного з язичницькою ідеєю героїчної смерті, схожа на ненависть до життя. Крім того, для мене неприйнятна ідея первородного гріха, яка покладає і на мене відповідальність за страждання Христоса. Більш ніж як-небудь інша релігія, язичництво є одночасно гарантом як громадського, так і ко-смічного порядку, плюралізму вірувань і світовідчувань. Воно ґрунтується на поліці "кожному своє", а не на химері хаотичного уселенського змішування. Його соціальна модель тісно пов'язана з поняттями справедливості, порядку і свободи, які в свою чергу засновані на дисципліні. Воно виходить з того принципу, що людство різноманітне і його об'єднання жодним чином не приречене, що історія – це непередбачуване і нескінченне становлення. Воно припускає, на противагу монотеїстським релігіям, існування різнорідного людства, що складається з однорідних народів, а суть політики – в затвердженні однорідності Поліса, освяченої Божествами, причому самотність повністю збігається з суверенністю. Органічне і цілісне, язичницьке бачення світу вважає народи суспільствами єдиної долі. Як ми бачимо на прикладі грецького язичництва, поняття Поліса, спаяного патріотизмом і загальною свідомістю своєї самотності (віддзеркалення різноманітності Божества і природи), є фундаментальним в язичництві, в якому Божества-покровителі мають явно політичний і ґрунтовницький аспект.

Окрім аполонівсько-діонісичного язичництва, я маю схильність до того, що можна назвати "титанічним підходом" (з фаустівськими і прометеївськими моментами), заснованим на етиці й естетичній сили, на обожнюванні надлюдини (все це з галузі археофутуризму) і не має нічого спільного з "сучасністю", тому що міф про Геракла і діяння "Іліади" – явні прояви цього титанізму, коли люди-герої піднімаються до рівня Богів. Пригадаємо Ахілла, Пріама, Агамемнона, всіх цих персонажів грецької міфології і трагедії, надлюдей, які дійсно прагнуть досягти божественного рівня.

Для мене – і такий підхід дивує й шокує деяких язичників – язичництво пов'язане не тільки з естетикою "грізної природи", з баченням Божеств як істот з деякою мірою жорстокості, мстивої дикості ("дике полювання", оточене ореолом чаклунства і закляття, фантастичний роман Мечена "Великий Бог Пан", в якому античні Боги воскресають посеред сучасної Англії і починають мстити), але і з прометейським титанізмом науки і техніки (не з соціально-ідеологічної точки зору), які завжди займали велику частину язичницької душі – пригадаємо хоча б Вулкана-Гефеста, Бога ковалів. Але техніку потужності треба відрізнити від техніки комфорту, а європейська людина завжди несвідомо прагнула змагатися з божественною силою і оволодіти нею. Юдео-християнська традиція не помилялася: її Бог вимагав від людини упокорити свою "гординю", не наблизитися до дерева пізнання, не створювати знарядь, що конкурують з незмінною досконалою природою, створеною Творцем. До речі, пригадаємо назви американських ракет і космічних програм часів фон Брауна: Тор, Атлант, Титан, Юпітер, Дельта, Меркурій, Аполлон... Жодна з них не називалася "Ісус", "Мир і любов" або "Біблія", і це в країні, де християнство фактично є державною релігією. Назва європейської космічної ракети – Аріяна, ядерних ракет французьких сухопутних сил – Плутон і Гадес, індійської армії – Агни. Британські військові кораблі традиційно носять такі ж назви: Гермес, Аякс, Геркулес... Таким чином, існує якийсь духовний зв'язок між образами язичницької міфології і сучасною "технікою могутності". У радіопередачах і в коміксі "Напередодні війни" я алегорично обожнював науку і техніку, особливо військову, космічну і біологічну. Ця ж тема постійно звучить в науково-фантастичних романах американця Філіпа Діка (явного язичника), плідного автора, більше відомого в Європі, ніж у своїй країні. Відзначимо також постійну опозицію людей з християнським менталітетом генній інженерії і біотехнології (у минулому вони виступали проти медичних досліджень): це здається ним профанацією творіння Божого. Пояснимо: для юдео-християнства, як і для ісламу, Всесвіт ділиться на священну і не священну частини. Все священне втілене тільки в Бозі. Природу може змінювати тільки Бог, але не людина. Якщо людина хоче змінити саму себе (за допомогою генної інженерії), вона впадає в грішій з гріхів – гріх гордині, прагнучи "поліпшити" те, що створене Богом, і не підкоряючись тому, що призначене для неї. Другий гріх, який вона скоює, – гріх проти антропоцентризму. Людина була створена по образу (хоча і недосконалому) свого Творця, радикально відмінному від решти природи, тварин і рослин, що вважаються просто біологічними механізмами. Що буде, якщо людина оголосить се-

бе власним творцем, почне маніпулювати своїм життям? Вона зробить подвійний гріх: уподібнить себе тварині, заперечуючи свою душу і своє божественне походження, зануриться в потік біологічної еволюції, заявить про свою подібність всьому живому (це гріх втілення) і, що ще гірше, визнає себе вправі втручатися в свою власну інтимну природу, яка є власністю Бога-Батька: удосконалювати себе – це гріх самовозвеличення.

Дуалістичні монотеїзми завжди відкидали ці два святотатства. Починаючи з алегорії про Голема (штучне і диявольське створіння людини) і кінчаючи боротьбою проти еволюційних теорій, вони завжди відмовляли людині в праві стати деміургом. Вони завжди бачили в ньому незмінну і підлеглу тварину. Для язичника такий погляд неприйнятний: природа священна сама по собі, вона не є тво-

рінням святого духа, іже еси на небеси. Вона не створена і божественна у всьому. Людина незмінна, вона занурена в потік становлення. Немає ніякої протилежності між "природним" і штучно людським, тому що природне все, у тому числі і штучне "Надприрода", створена людською наукою, це теж природа. Для язичника питання полягає в тому, чи є те або інше штучне творіння (особливо біологічне) корисним або шкідливим, вона не засуджує штучне взагалі як метафізичний початок. Тому радикальний екологізм є юдео-християнським за своєю сутністю.

Тому питання: "Етичні чи ні клонування, інкубатори, генетично модифіковані організми, ядерна технологія?", – питання, породжене монотеїстською свідомістю, слід замінити іншим, практичнішим і ближчим до реальності: "Шкідливо або корисно буде те або інше втручання в геном або структуру матерії?" Для язичників ідеї – це знаряддя. Язичницький менталітет сторониться всякої метафі-

зики, він залишається "фізичним" просто тому, що переконаний: ніщо і ніколи не зможе позбавити природу її священного характеру. У своїй книзі "Археофутуризм" я спробував показати, що юдео-християнський і ісламський менталітет не зможе прийняти біотехнології (які разом з інформатикою викличуть катаклізми в XXI столітті) і взагалі науку і техніку майбутнього, з їх титанічно-прометейською суттю, ні з етичної, ні з теологічної, ні з культурної точок зору. Я вважаю, це під силу тільки язичницькому менталітету. До речі, показаво, що в трьох культурних сферах, не зачеплених монотеїзмом, в Індії, Японії і Китаї, генну інженерію вважають цілком природною.

Я не говоритиму тут символічною мовою пророків і не указуватиму шляхи. Для мене існує "чорне сонце" язичництва, розжарене підземне вогнище – те, що Хайдеггер називав "найнебезпечнішим", тобто сама суть трагічного виблику долі. Наука і техніка в поєднанні з волею до влади, синергія естетики і заклику до самоствердження, спроби зробити себе Богом – все це є частиною духовного Всесвіту, який неможливо чітко визначити, яка повинна залишитися в тіні – "благодатній тіні", як говорив Овідій. Але цей деміургічний аспект властивий саме європейському язичництву. Це вугілля завжди тліло в ньому і в будь-який момент може перетворитися на вулкан. Це з великою силою виражено в романі Ерла Коксу "Золота сфера", який справив на мене сильне враження. Ці інтуїтивні передчуття висловилися в науково-фантастичній радіопередачі "Напередодні війни". Комікс на цю тему зробив художник Олів'є Карре. Тексти збереглися, вони, поза сумнівом, будуть коли-небудь опубліковані, але вони дуже жорстокі – їх можуть неправильно зрозуміти. Ми називаємо це поверненням перетворених Богів. Є одна сімейна таємниця європейського язичництва, про яку нагадують усі стародавні міфології, аж до артурівського циклу, не розкриваючи її природу: таємниця, суть якої (Грааль?), на мою думку, недоступна розуму; таємниця, яку інтуїтивно відчув Хайдеггер і злякався її. Судячи з його головної книги "Помилкові шляхи" (у французькому перекладі "Дороги в нікуди"), Хайдеггер, як мені здається, чудово знав, що ці дороги кудись ведуть. (У німецькій мові – слово "Holzweg" дійсно має переносний смисл: "помилковий шлях", але в первинному значенні – це "лісова стежина, що веде до місця заготовлі дров" – *Прим. пер.*) Я дав цю незвичайну інтерпретацію в номері журналу "Нувелль еколь", присвяченому німецькому філософу. Хайдеггер злякався власного ясновидіння і втопив свої інтуїтивні передчуття в мовчанні. А потім його ідеї постаралися нейтралізувати і спотворити. Куди ж веде дорога нашої історії? До мо-

жливої перемоги титанів і Прометея. Зевс, я знаю, образиться на мене за це, але я бажаю цієї перемоги, і хай вона хоч якщо і буде недовгою, але це буде естетичний вибух, вінець справи деміургів, та вічна мить, про яку говорив Ніцше. Саме Ніцше так налякав Хайдеггера, який його дуже добре зрозумів, а не просто без толку прочитав.

А: Як жити в такій напрузі?

Г. Ф.: У Європі язичництво, яке було її стародавньою релігією, присутнє в багатоманітних сферах: у вигляді "фольклорного" (без зневажливого відтінку), перш за все кельто-скандинавського, язичництва, традиціоналістського, етнічного пантеїзму без віри в персоналізованих Богів; всюди спостерігається також масовий відхід від католицького культу, повернення до широко розповсюдженого народного язичества, включаючи святкування закінчення сезонних циклів і сонцестояння, відродження кельтського свята мертвих Хеллоуїн – це хороші приклади. Знову знаходить свій язичницький характер Різдво, свято, проти якого церква постійно боролася, датоване початком XX століття (із заміною ясел деревом). Після 1500 років середньовічної християнізації свята зимового сонцестояння це була найважливіша ознака початку стихійного, народного відродження стародавнього язичництва.

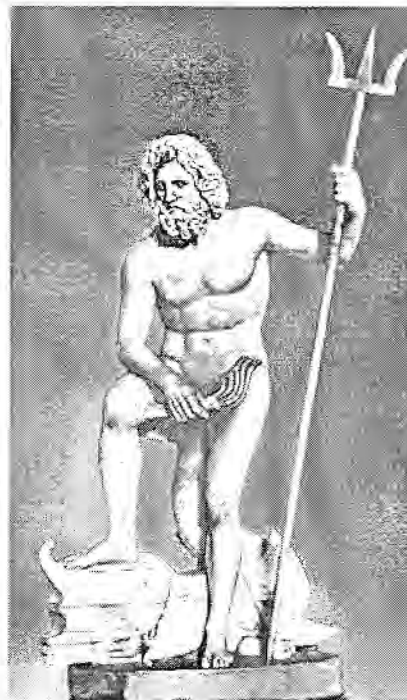
Слід зазначити також постійність явного язичницьких, деколи несвідомих мотивів у мистецтві, літературі, філософії, в коміксах. Язичництво відроджується не номінально, а як стихійна життєва поведінка, як світогляд. Джон Борман, Мішель Маффезолі і багато інших продовжують вічні язичницькі традиції, не оголошуючи себе язичниками.

На мою думку, не зважаючи на явну спорідненість світоглядів, існує велика відмінність між індійським і європейським язичництвом. Перше не знало перерв у розвитку і залишилося дуже близьким до народної релігійності європейської античності; в Індії дійсно вірять в існування пантеону Божеств. У Європі неможливо повернутися до такої ситуації. Від нашого європейського язичництва залишилися крихти, до того ж воно існує підпільно. У цей період між-царствія, напередодні великих битв, язичництво відроджується, щоб заповнити пустку, залишену офіційною церквою, яка капітулювала. Сьогодні в Європі нам слід чекати народження неоязичества. Неможливо передбачити і зумовити його форми.

А: Яким може бути його майбутнє?

Г. Ф.: Європа 2020 року буде хаотичною мішаниною різних релігій і вірувань. Християнство чекають крах і розклад. Боротьба йтиме між язичництвом та ісламом. Боротьба духовна або справжня війна? Невідомо. Язичництво – це протилежність серйозності, тому воно –

найсерйозніша і найдовговічніша з релігій. Могутність, непереможність язичництва пояснюється його союзом з життєвими силами, тому воно незламне, воно ніколи не може зникнути, на відміну від монотеїзмів, яким в історії відведений лише певний період, тому що вони засновані на догматичних теоріях, по суті скороминущих. Проте виключена вірогідність того, що Європа повернеться до язичницьких культів, як в сьогоденній Індії або дохристиянській Європі. Сучасні друїдські культури, наприклад, в Бретані, Ірландії, Англії і т. д., не тільки практикуються мізерною меншістю, але мають до того ж штучний, фольклорно-спіритуалістичний характер, а не справжній релігійний. Я передбачаю ви-

никнення через 20 років такої ситуації:

1. Іслам стане найбільш практикуваною релігією (з демографічних причин і в результаті включення в іслам місцевих жителів), що буде катастрофою.

2. Незважаючи на погіршення соціально-економічної ситуації і зростання загроз (що завжди сприятливе для монотеїстських релігій спасіння), католицька церква, що загрузла в своїй ідеологічній лінії на обмирщення, продовжуватиме займатися синдикалізмом і політикою: її занепад швидшатиме, так само, як і її маргіналізація. Я абсолютно не вірю в "масову католицьку реакцію" і повернення до католицизму XIX століття, чого хотів би Іоанн-Павло II.

3. Я передбачаю виникнення безлічі сект або "племен" (за висловом Маффезолі) християнського толку, нечисленних, але процвітаючих: традиціоналістських, харизматичних, синкретично-містичних і т. д., не визнаних Ватиканом.

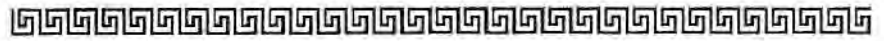
4. Слід чекати повільного, але безперервного розповсюдження буддизму

на західний лад або зразок – спотвореного віддзеркалення оригінального азійського буддизму.

5. У прийдешнє залізне століття можна передбачати різкий відкат атеїзму і агностичної байдужості, зате знову стануть привабливими форми язичництва, які саме, сказати наперед не можна. З'являться релігії, які я називаю "дикими" (але без презирливого відтінку), мішанина як поганих, так і дуже цікавих елементів, але вони утворюють той ґрунт, на якому може відбутися справжнє відродження перетвореного європейського язичництва. Такі "дикі релігії" вже існують, вони діють невпевнено, навпаки, але вони відповідають потребі поживити в пам'яті напівзабуте.

Отже, я думаю, що ми побачимо в XXI столітті виникнення непередбачуваних форм язичництва, метаморфозу Богів. Все буде можливе в цьому хаосі, з якого неодмінно виникне новий порядок. З другого боку, не слід довіряти всім тим (незалежно від того, називають вони себе язичниками чи належать до інтегралістських католицьких кіл), хто видає – зі схваленням чи то засудженням – нинішнє ладіння моральності, звичаїв (Гей-прайд, Лав-парейд, гомофілію, антинаталізм, фемінізм, дозволена токсикоманія, отупляюча порнофілію, скасування суспільних умовностей, звироднілість мистецтва), за повернення до язичництва. Язичництво – це діаметральна протилежність розбещеності і руйнуванню життєвих енергій, спостережуваних на сучасному Заході. Воно прославляє і робить ритуалами імперативи громадського порядку Його космічні засади (від грецького "космейн" – організувати) – це з'єднання уявних протилежностей, діонісійських сил чуттєвості і насолоди та аполонівської необхідності їх приборкання і порядку. Все, що завдає шкоди здоровому існуванню виду і народу, однорідної органічності полісу або держави (у римському значенні слова), не може називатися "язичницьким". Язичник ніколи не буде ні пуританином, ні сексуально стурбованим (це, до речі, дві дуже близьких один до одного позиції), ні анархістом, ні тираном (другий походить від першого).

Язичництво не можна також плутати ні з нетерпимим догматизмом, ні з абсолютною терпимістю. Під приводом "суспільного політеїзму" деякі поверхові язичники аплодують розпаду суспільства на племена і общини, не знаючи, що всі язичницькі автори стародавньої Греції, починаючи з Арістотеля, з його концепцією філії (любви до ближнього), завжди застерігали проти ідеї різнорідних народів, що є сприятливим ґрунтом для насильства і деспотизму. Монотеїзми ж, навпаки, захищають ідею змішення, щоб мати справу з податливими масами, не спаяними етнокультурною со-

підарністю. Ці гнилі язичники, як і сучасні прелати, вітають іслам як "збагачення екуменізму" (не розуміючи тоталітарної і монополістичної логіки релігії Мохаммеда) і внаслідок абстрактного і помилкового бачення майбутнього, нібито "політеїстичного", світу з "мережовою" організацією, без народів і націй, сповідають терпимість до маргінальних "племен" і безмежний космополітизм. Останній абсолютно чужий язичницькому баченню Поліса, він схожий на ранню юдео-християнську і паулінську (але не юдейську) концепцію політичного "плюриверсума". Не забуватимемо, що греко-римське язичництво підкорялося ієрархічній владі великих Богів-покровителів, які об'єднували державу або поліс і ставили політичний порядок народного співтовариства – етносу вище за права особи і різномірних і відцентрових сил якихось невідомих "общин".

З другого боку, я з недовірям ставлюся до чисто негативного язичництва, яке є не більше ніж емоційним антикатолицтвом. "Палити" по традиційному європейському католицтву – це марна витрата часу і сил. Я писав у передмові до книги, присвяченої культурі Марії (яка дуже схвально католіків), про той очевидний факт, що культ Богородиці сягає своїм корінням у дохристиянський європейський менталітет, і язичники повинні його шанувати. А як інакше пояснити величезний успіх у народі шанування Марії та святих? До речі, єпископи сучасної католицької церкви (чому вона і не користується популярністю) прагнуть принизити ці культу підозрою в "політеїзмі". Що ж до відмінностей між сучасним язичництвом і християнством, то я займаю ту ж позицію, що і фахівець за Середніх віків П. Віаль, який підкреслює в своїй останній книзі "Одна земля, один народ", що язичництво не є антихристиянським, воно нехристиянське і постхристиянське. Вслід за Ніцше, він указує, що розрив між юдео-християнським і язичницьким світотглядом (що я особисто завжди передчував і що зумовило мій вибір на користь язичництва) полягає у тому, що християни віддають перевагу мучеництву перед героїзмом, прославляють спокутну силу страждання, віддають перевагу мазохізму, відчуттю вини і покаяння перед естетикою життя і волею до влади, моралі гріха – перед етикою честі.

Тепер я ризикну зробити історичний прогноз, виходячи з чистої інтуїції. Він може повністю збутися або виявитися абсолютно неправильним. У Європі в ХХІ столітті відбудеться радикальна маргіналізація християнства, і відроджене в новій формі язичництво зіткнеться з агресивним ісламом. Меншіна католіків прилучиться до того або іншого табору. Але, як писав Монтерлан у своїй невизнаній пророчій книзі "Червоне со-

нцествояння", у прийдешній війні Богів (а ці війни визначали всю історію людства), "повернеться великий Пан" як головна дійова особа європейської свідомості, що знаходиться під загрозою.

А: Як Ви ставитеся до християнства?

Г. Ф.: На мою думку, причиною перемоги християнства над європейським язичництвом у Римській імперії був етнічний хаос кінця II століття. Єдиний Бог-рятівник для всіх етносів, той, що звертався перш за все до окремих осіб, відірваних від коріння і тих, хто втрапив орієнтири, прийшов на зміну Богом-покровителям у світі, роздертому безладдям і війнами. Моя позиція, яка може декого шокувати, така: християнство й іслам були апокаліптичними сектами, які скористалися хаосом, щоб замінити природні релігії і стати офіційними культурами. Зрозуміло, римське католицтво і греко-слов'янське "православ'я" в результаті свого роду історичного компромісу, синкретизму з язичництвом, рішуче порвали з первинним юдео-християнством, до якого католицька церква після II Ватиканського собору хоче повернутися і через що вона феноменальними темпами втрачає паству серед європейців.

Я не історик, але висуну гіпотезу, що великим історичним розривом було не стільки розділення між юдаїзмом у вузькому значенні слова і універсалістським християнством Павла, скільки вироблення об'язиченого юдео-християнства в Середні віки (католицтва і православ'я). Це дозволило християнству затвердитися в Європі. Другий великий розрив у зворотному напрямі відбувся в 60-х роках ХХ століття, коли католицтво, слідує згубним шляхом протестантизму, став позбавлятися від "язичества" і набувати світського характеру. Результат, у вигляді масового відходу від церкви, не примусив себе чекати. Говорять, ніби відбулася "реюдаїзація" католицтва. Ні! Юдаїзм – це справжня національна, позитивна релігія, яка не має нічого спільного з сучасним ритуально збіднілим гуманітарним католицтвом з його розпливчатою концепцією "любові", яку проповідує з невротичною маніакальністю і нічого що не говорить віруючим. Я не маю нічого проти католицтва, яке було насправді замаскованим язичництвом, але воно як релігія одержало пробоїну на II Ватиканському соборі, відкинувши свою священну мову і свої ритуали. Перетворившись на абсолютний монотеїзм, воно стало копією, яка не зможе вистояти в боротьбі проти оригіналу: ісламу і юдаїзму. По суті, доля християнства драматична. Воно утвердилось за рахунок об'язичування, заперечення ряду своїх первинних принципів. Потім, захотівши повернутися до цих принципів (II Ватиканський собор), воно здійснило другий синкретизм з ідеями сучасності, ідеями

Просвітництва, але це його власні ідеї в світському варіанті. В результаті цього неблаганного діалектичного руху відбулася десакралізація християнства, і воно знову стало самим собою. Ідея божественного в сучасній церкві зводиться до заклинань ім'ям Христоса і його любові і до утвердження розпливчатої моралі прав людини, абстрактного альтруїзму і пацифізму... Християнство стало ідеологією, в якій немає нічого трансцендентного і ніякої великої політики. Про це писав католицький мислитель Томас Мольнар. Це вже не віра епохи зведення соборів.

У своїй книзі "Археофутуризм" я поринув у мрії про повернення європейців до середньовічного язичницького католицтва, тоді як еліта прийме неоязичество Марка Аврелія і Прометея. Можливо, доля готує нам саме таке рішення?

По суті, язичницький менталітет, порівняно з християнським, відповідає ставленню античних язичників до їхніх Богів: не можна шукати у Богів утіхи. Боги поважають тільки гордість і силу, а не благання. Людина може стати щасливою і здоровою, тільки завдяки силі свого духу і утвердженню своєї волі. Язичник не падав ниць перед своїми Богами: він кидав їм виклик або дякував їм і прагнув заслужити їх благоволення. Християнство розвинуло теологію кастрації, оголосивши нас всіх винними і неповноцінними. Язичник спокушав своїх Богів або сперечався з ними, монотеїст благає Бога і принижується перед ним.

З другого боку, юдео-християнство, як і іслам, не змогло вирішити головне питання інакше, як оголосивши його таємницею: якщо Бог нескінченно добрий і нескінченно сильний, чому він допускає страждання, чому не влаштував рай на землі для всіх? Чи не збрехав Бог? Або він нескінченно добрий, але допускає зло, тому що він нескінченно сильний, або він нескінченно сильний, але допускає зло, тому що в ньому є елемент жорстокості. Це горезвісна "проблема зла". Монотеїстські теологи релігій порятунку ніколи не могли розгадати цю загадку, яку розгадали язичницькі філософи Греції і Індії: Божества не всемогутні і не альтруїстичні. Вони, як і ми, занурені в космос і підлеглі Долі. Ця філософська відмінність доводить, на мій погляд, що язичницький менталітет, ближчий до реальності, має набагато перспективніше майбутнє в порівнянні з іншими. Сказавши все це, я повторю, що почуваю глибоку симпатію до традиційного католицтва і православ'я, тому що язичник завжди міркує конкретно і без фанатизму.

А: Що означає введений Вами термін "археофутуризм"?

Г. Ф.: Це введений мною неологізм. У однойменній книзі я намічаю шляхи для роздуму і дії і розвиваю чотири головні ідеї:

1. Після утопічного епізоду сучасності (світського продовження юдео-християнських марень) майбутній світ повернеться до "архаїки", тобто не до минулого, а до тисячолітніх принципів людських суспільств, протилежних саможубним принципам сучасного Заходу.

2. Західна цивілізація, оскільки вона ґрунтується не на природному порядку, рухається до конвергенції катастроф у всіх галузях. Слід чекати хаосу і готувати в цей період міжцарствія постахотичний лад.

3. Нинішні і майбутні досягнення науки і техніки знаходяться в суперечності з християнською, за походженням, етикою сучасності і знову виводять на сцену прометеївську етику порушення заборон і ризику, властиву античному язичницькому менталітету і близьку до етики грецького гуманізму, для якого ніякий трансцендентний закон не вищий за людську волю.

4. Ця суперечність між природним законом і прометеїзмом може бути подолана тільки шляхом відмови від егалітаризму: людство рухається "на двох швидкостях".

Щоб краще зрозуміти те, про що я говорю тут стисло, читайте мої книги

А: Ви також опублікували суперечливу працю про колонізацію Європи ісламом. Що Ви можете сказати нам про неї?

Г. Ф.: Панування ісламу до 2020 року – з демографічних причин – перспектива не з радісних. Перед лицем ісламу і матеріалістичного атеїзму, слабкість християнства (у неї діалектично перетворилася його колишня сила) у тому, що це структурована релігія порятунку, організована, як держава, навколо духівництва, догм і строгих статутів. Але кожна організація смертна і з часом хиріє перед лицем конкуруючої організації, політичної, економічної або релігійної. І сьогодні християнство в масовому порядку відступає перед ісламом як у фізичному, так і в моральному плані. Католицизм перебуває в стані прогресуючої анемії. Воно зробило теологічне самогубство на II Ватиканському соборі, відмовившись від всесвітньої священної мови – латини, тоді як іслам не відмовляється від арабської.

З другого боку, католицизм зробило гігантську помилку, прагнувши до модернізації, як в ритуалах і священних текстах, так і в теології. Ця модернізація буде для нього фатальною. Сила ісламу в його непорушності. Навлаки, язичництво нагадує очерет з байки Лафонтена. В порівнянні з монолітним дубом релігії одкровення, воно втілює життєвий порив, а не організацію, застиглу навколо догми. Його гнучкість виникає з його скептицизму і реалізму. Християнство в Європі відступає перед лицем ісламу, тому що йому протистоїть сильніший брат-конкурент. Язичництво не втруча-

ється в цю сімейну сварку. Воно зовсім інше. Тому в своєму логічному, давньому і відновленому нині наступу на Європу іслам матиме головним супротивником язичницький менталітет. Я знаю, є т. з. язичники, що симпатизують ісламу. Вони жорстоко помиляються через незнання останнього, вони не знають, яку долю підготував їм іслам: як невірним і ідопоклонникам. Коли євреї і християни опинилися в становищі підлеглих меншин (дхимми), їх спіткала доля баранів Аїтель Хебіра. Достатньо прочитати четверту суру Корану, яку проповідують у всіх мечетях Європи і вивчають у всіх мусульманських школах, щоб в цьому переконатися.

Деякі християни просто виють, коли я пояснюю їм, що я як язичник проти перетворення церков у мечеті, а єпископат на це згоден. Хочу уточнити, що я не висловлюю ні презирства, ні ненависті до ісламу. Просто я як язичник відкидаю його суспільний і духовний проєкт для мого народу.

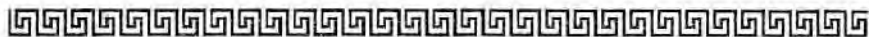
Я його дуже добре знаю, я його довго вивчав. Я читав Коран, на відміну від паризьких інтелектуалів, прихильників співіснування общин. Мусульмани запрошували мене виступати "проти ісламу". Вони були здивовані тим, що я добре знаю про їхнє бажання завоювати Європу і перетворити її на Дар-аль-іслам, і що їх розмови про світський іслам, здібний до гармонійної інтеграції, лукаві і лицемірні, як рекомендував їм сам Пророк, коли готував захоплення нових земель ("цілуй руку, яку ще не можеш відсікти"). Ці мусульмани – араби і пакистанці – мені не заперечували. Вони усміхалися і говорили: "На щастя, мало європейців знає нас так, як Ви".

Щодо ісламської загрози я повністю згоден з одним з кращих сучасних знавців цієї проблеми, молодим дослідником Олександром дель Валле. Він належить до того кола християн-традиціоналістів, які чудово розуміють, що ісламський загрози на світовому рівні необхідно протиставити союз з язичницькими силами Європи і Індії. Іслам – це войовничий універсалізм, самий абсолютний зі всіх монотеїзмів одкровення. Він не терпить нічого, окрім самого себе і свого теократичного

світогляду, тоталітарного у власному значенні цього слова, в якому віра зливається із законом. Хай він часто захищає хороші принципи, хай він справедливо виступає проти західного декадентства, він залишиться несумісним з нашим менталітетом і нашими традиціями. Я не маю нічого проти ісламу на його власній землі, але його безперервний наступ на Західну Європу (у Франції і Бельгії це вже друга релігія) турбує більше таких язичників, як я, ніж лівих атеїстів і християн.

А: Які Божества надихають Вас?

Г. Ф.: Кожне Божество представляє одну з граней людської природи, і я не можу відкинути ні Венеру-Афродіту, ні Меркурія-Гермеса, ні скромних Ларів, хранителів родинного вогнища. Я добре знаю, що інші язичники критикують моє прометеївське тлумачення язичництва. Насправді завжди існували дві форми язичництва, які можуть поєднуватися: народне, зустрічається у всіх народів Землі, аж до ісламізованих, те, що включає в себе прості марновірства, які не слід зневажати: вони необхідні для громадського порядку, і язичництво філософів, не віруючих в об'єктивне існування Божеств, але в дні трагічних сумнівів визнаючих існування "чогось надприродного", точніше нез'ясованого. Воно відкидає атеїстичний матеріалізм і поважає всі релігії Землі як частинки істини, але воно цілком відкидає ідею Одкровення. Згідно з індійськими брахманами і кельтськими друїдами, є сила, одночасно телурична і космічна, яка абсолютно вислизає від релігій одкровення і порятунку. Цю силу не можна висловити в догмі. Вона відчувається, вона відкривається в присвяченні, як стихійному, народному, так і в аристократичному. Язичництво призначене для народу і для громад, що володіють самосвідомістю, а не для мас чи окремих осіб, позбавлених коріння. Воно відкривається і в народному марновірстві, і в духовній дисципліні. Воно поєднує магічні вірування в тваринні і лісові Божества (діонісійний, ґрунтовий полюс) з громами Аполлона. Мене надихають усі Божества, але особливо Діоніс, символ вірності і вічності життя. Цей усміхнений (але з грізною усмішкою) Бог символізує потік живого, бунт проти порядку і закатостенілих догм, це Бог насолоди, жадання життя, але також спадкоємності поколінь і продовження життя. Не випадково християни приписують деякі його риси Сатані. Втілення хтонічного начала – Діоніс чуттєвий, але не вульгарно. Цей початок абсолютно протилежний сучасному. Більше, ніж всі інші Боги Греції, Діоніс протистоїть монотеїстському, юдео-християнському світогляду, яким уражена наша цивілізація. Ніцше чудово це зрозумів і зробив його головним Божеством свого особистого пантеону. Діоніс також найтрагічніша фігура зі всіх Бо-

гів: він грає, сміється, закликає насолоджуватися життям, але він же готує смертних до їх неминучого кінця. Він є, як показав П'єр В'яль, точною відповідністю Аполлона, сонячного Божества. Признаюся, що я відкрив одного з авторів, які справили на мене найбільше враження, Мішеля Маффезолі, завдяки його книзі "Тінь Діоніса", в якій він показав непереможність цього Бога виноградних лоз. Проте я не розділяю соціологічні викладки цього автора. Але і свої думки я теж не абсолютизую...

Аполлон, сонячний Бог, зовсім не знехтуваний мною. Мені дуже подобається один чотиривірш Поля Валері, на мою думку, один з найпрекрасніших у французькій поезії. У своєму вірші "Єва" він чудово протиставляє і зв'язує діонісійську чуттєвість молодого дівчини у момент ранішнього пробудження (вічність життя, що оновлюється, але ефемерно) і величний рух сонця. Я завжди вважав цей вірш одним із самих язичницьких у французькій поезії. Молода дівчина, гола під простиратлом, прокидається, фуркає, як молода тваринка...

*А з висоти небес, людей пече
промінням,*

*Палючий сонця диск, виконуючи
роль жерця,*

*Кудає на віттар пазурний дні за днями
І відлік часовий доводить до кінця.*

Діоніс обновляє життєві форми за допомогою метаморфози (одна краса старіє, але нова краса приходить їй на зміну), тоді як Аполон у своєму незмінному русі захищає і забезпечує цю метаморфозу. У парі Аполон-Діоніс гармонійно поєднуються швидкоплинне і постійне. Таким чином, для мене язичництво – це, по суті, культ реальності і життя у всіх своїх вимірах (біологічному, астрономічному, фізичному і т. д.). На відміну від релігій спасіння, воно відмовляється будувати метареальність, брехню, фантом (маріонеток, "та ангальмата", з алегорії Платона про печеру), але приймає трагедію життя зі всіма її приємними і жорсткими сторонами.

Повертаючись до Валері, я раджу прочитати його музичну декасилабічну поему "Морське кладовище", найбільш вражаючий, на мій погляд, язичницький маніфест з часів "Любові" Ронсара. Повторюю, що в основі язичництва лежить естетика, начало як аполонівське, так і діонісійське. Мистецтво, поезія і архітектура нашої епохи, які вважають естетичну строгість перешкодою і часто виправдовують раціональністю звичайне неподобство, це не тільки бунт проти язичницької душі, але і модель, яка доволу не проіснує і завершиться катастрофою. Язичництво – це майбутнє світу просто тому, що воно бачить світ таким, який він є і яким він може стати.

*Переклад з французької
Анатолія Іванова (Атенеї №5)*

ФРАНЦІЯ ВІДКРИВАЄ УКРАЇНУ

У рамках фестивалю "Французька весна" відбулася презентація часопису "Французька етнологія" – випуску повністю присвяченого Україні.

А представляв своє дітище сам директор знаменитого журналу, видатний учений Жан Кюізенсьє. "Парадоксально, – відзначив він, що культура країни, чисельність населення якої не поступається Франції або Італії, залишається предметом дослідження винятково невеликої групи людей – національної культурної еліти. І навіть сьогодні вона залишається практично не відомою світовій спільноті, яка знає про древню культуру і традиції України куди менше, ніж про плем'я якогось острівця в Океанії".

На завершення свого виступу метр висловив тверду впевненість, що таке сумне становище обов'язково змінить молодь, яка прийшла в науку, щоб замінити кадри епохи соціалізму, виховані на ідеологічних штампах.

Тематичний номер включає 14 статей найрізноманітнішої тематики – від "Картографії і аналізу сімейних обрядів" директора Інституту етнографії НАНУ Г. Скрипник до розвідок "Андрогінія: зміна статі й обмін ролями між чоловіком і жінкою в обрядах сімейного циклу" М. Мершик, "Національний костюм: українська типологія й запозичення з європейських культур" О. Косміної і "Голод в Україні (1932–1933)" В. Борисенка. А відкриває збірник дослідження Ж. Кюізенсьє і Ф. Конта "На кордоні Європи – Україна". Виходу надзвичайно важливого для всієї країни видання сприяли і різні інститути системи НАНУ, університети – вся наша академічна наука.

Переклад з української на французьку нелегко дався французам через розходження в менталітетах, культурних цінностях наших націй. Хіба не проблема для етнологів: обидві сторони були здивовані, коли виявилось, що ми і вони зовсім по-різному оцінюємо фольклор.

Французи, як прокоментував Жан Кюізенсьє, називають фольклором давним-давно віджилі, "мертві" ремесла і традиції та ставляться до них з ностальгією і деякою поблажливістю. Українці, навпаки, бачать у фольклорі свої національні джерела і з ентузіазмом відроджують все істинно народне. Адже за радянської влади з її заідеологізованістю справжнє зберігав перш за все саме народ, і досі це справжнє не може пробитися крізь численні офіційні табу й заборони.

Здивування, яке переходило в шок, викликали у мсьє і мадам окремі моменти української історії. "Щоб у мирний час від голоду гинули мільйони людей? Такого просто не може бути!" – не вірили вченим перекладачі, "І до цього часу про це практично ніхто у світі не знає? Тому що сама нація – мовчить?... Дивні люди – ці українці..."

Хочеться вірити, що спецвипуск "Французької етнології" і справді стане тим вікном, через яке світ нарешті побачить Україну, і ми зможемо людською мовою розмовляти зі світовою спільнотою. Бо ми великий народ з великою культурою. Нас – мільйони!

З текстами журналу та іншими матеріалами можна ознайомитися:

www.culture.gov.fr/sef/revue

Алла Чердинцева

Британська Бібліотека дякує Галині Лозко за Велесову Книгу

Dear Mrs Lozko,

On behalf of the British Librari I have a pleasure in thanking you for the very spesial gifts mentioned below, which you heve presented to the Library:

1. Велесова Книга – Волховник. Гол.ред. та автор-упорядник Галина Лозко. Спільний спеціальний випуск часописів "Сварог" і "Такі справи". – Київ, 2002.
2. Велесова Книга – Волховник. Літературний переклад, укладання та коментарі Г.С.Лозко. – Вінниця: Континент-Прим, 2004.

This is very much appreciated.
Curator Ukrainian&Belarusian Collections
The British Library

2 September 2004

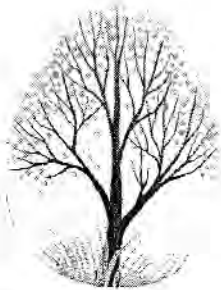
Olga Kerzouik

BRITISH LIBRARY

БОЖАТКО

Дитяча сторінка

*Сонечко, сонечко,
Виглянь у віконечко.
Дітки гуляють,
Медє виглядають.*

ЧИ БУЛО У НАШИХ ПРЕДКІВ РІЗДВЯНЕ ДЕРЕВО?

Богданко Бублик

Розуміння Дерева як символу життя – традиція набагато древніша, ніж християнство. Воно існувало в усіх арійських релігіях.

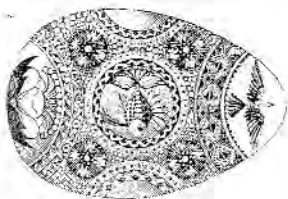
Ще давні єгиптяни в найкоротший день року (в грудні) приносили зелені пальмові гілки до своїх будинків як символ перемоги життя над смертю.

На зимове свято Сатурналій римляни, славлячи Бога землеробства, прикрашали житла зеленим листям. Кельтські жерці-друїди на честь зимового сонцестояння вішали на дубові гілки золоті яблука.

Цей гарний звичай сподобався і християнам. У середні віки, на зразок біблійних міфів, вони надали вічнозеленому дереву з червоними яблуками своєї символіки – свята "Адама і Єви", яке відзначалося 24 грудня.

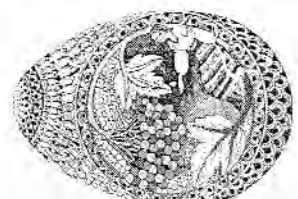
Перша письмова згадка про різдвяну ялинку належить до XVI століття. У німецькому місті Страсбурзі і бідняки, і знатні родини зимою прикрашали ялинки кольоровим папером, фруктами і солодощами. В Росію цю традицію завіз Петро I. В Україні ж вона існувала ще з давніх язичницьких часів, про що маємо згадки в колядках. Щоправда, окрім ялини і сосни, в різдвяних обрядах українці використовували й інші дерева. Наприклад, гілочка вишні, поставлена у воду, мала зацвісти до Різдва. Це віщує щастя.

Нині з метою збереження природи радимо прикрашати різдвяну ялинку просто в лісі, тим більше, що пожертви, розвішані на живому дереві, скуштують птахи. А це добрий знак: вони понесуть ваші молитви до Богів.

ЯЙЦЕ-РАЙЦЕ

Таннмуся Степаненко

На білосніжнім тарелі – писанки, мною розмальовані... У моїй руці – писачок: крап-крап, крапає словами; у моєму серці – Україна: тук-тук, вистукує, бо живе; у моїх думках – мрія: я тут! я тут! – будувати Храм Щасливого Майбуття.

У мене все починається з яйця-райця. Його передавали з покоління в покоління мої Предки. І я берегла яєчко, мов зіницю ока, боялася на нього навіть дихнути.

Але прийшла Весна – весела, голосиста і швидка. Коли бігла, то зачепила яйце-райце – воно впало і розбилася. А звіди!.. О диво! Стільки усякого добра висипалося: сонце, лелека, слово, калина, Дніпро, Україна...

Зачудована, здивована, хочу зрозуміти: хто ж я у цьому світі?

А може... Я сонце... Сонце світить на добрих і злих.

Я – лелека... Де лелека водиться, там щастя водиться.

Я – слово... Слово до слова – зложиться мова.

Я – калина... Без верби і калини нема України.

Несе у дзьобі лелека сонечко-крашанку – день починає...

А на калині в кожній ягідці слово досягає...

Посаджу вербових гілочок на пустирищі коло двору – хай Шевченкова Україна виростає поруч мене.

Розмалюю писанку, буде там і сонце, і лелека, і слово, і калина – писанка моя – Україна!

Зоряна Довгань

ЯКОГО КОЛЬОРУ СОНЦЕ?

Якого кольору сонце? Жовтеньке, скажете ви. Е ні. Ану, подивіться хвильку на сонце, а тепер міцно примружте очі. Що бачите? Кола. Різнобарвні кола: червоне, зелене, фіолетове, жовте. То якого кольору сонце? Поки ви собі будете думати-гадати, згадувати вже отримані знання про наше світило і доміркувати те, що ще не зшите, я розповім вам одну легенду.

Було це так давно, так давно, що аж страшно подумати коли. Жилибули у Всесвіті сім сонечок. Жили дружно, у злагоді. По черзі зігрівали теплом і красою осявали Всесвіт чорний і планети далекі. За червоним сонцем виходило в небо оранжеве, а за ним світило зелене, потім голубе. За голубим синє, а за синім сонцем фіолетове і знову червоне. І так мирно вони світили-жили вічність. Та якось пролітало тим куточком Всесвіту Зло. А Зло, де б воно не було, завжди Злом залишається. Підлетіло воно до червоного

сонця та й почало на вухо йому шептати: "І чого це ти так мало часу світиш, ти ж найкраще, найгарячіше сонце. Якомусь там зеленому чи голубому до тебе далеко". А голубому Зло сказало: "Ти – найкраще сонце у всіх світах. Ти не синє якесь там чи фіолетове. Ти ж голубе!" Так само Зло говорило й зеленому: "Що там червоне чи оранжеве сонце, не кажу вже про фіолетове, цар всім сонцям ти – зелене сонце!" Ось так Зло наговорило, нашептало, обмануло, оббрехало сім сонечок. Само полетіло далі, а насіннячко своє залишило. Почало воно буйно проростати. Скося поглядали сонечка одне на одного, загордилися вони. Кожне каже, що воно найголовніше, найкрасивіше, найтепліше. Кожне захотіло більше часу світити. Почали вони лаятися, штовхатися, мало до бійки не доходило. Справжня катастрофа загрожувала всім планетам. Почали вони просити в сонечок, щоб ті схаменулися, помирили-

ся. Та де там вже, і слухати не хотіли. І тоді покликали планети Космоса-Всесвіта на допомогу. Став він перед сонцями грізний, безмежний, вічний: "І не соромно вам ганьбити рід свій сонячний лайками та сварками?!" Опустили низько голови сонечка, притихли. Довго думали, як подолати непорозуміння та гординю. Вирішили зробити таке. Спершу розбіглися вони у сім кінців, а потім почали збігатися. Збігалися, збігалися – та й злилися докупки. І утворилося одне-єдине велике сонце. Отже, з того часу світить воно вічно, посилає на планети різнобарвне проміння своє. Так, так, саме різного кольору промені. Адже вчені кажуть, що коли сонячний промінчик пропустити через спеціальне скло, то розкладеться він на барви веселки: червону, оранжеву, жовту, зелену, голубу, синю, фіолетову. Це і є промінчики тих семи сонечок, що живуть у нашому великому сонці в мирі та злагоді.

ЧОГО ЖІНКИ КРИЧАТЬ, КОЛИ МИШУ БАЧАТЬ?

Якось цієї осені, на початку вересня, копали ми картоплю. Надворі було тепло, гарно. Бабині літо тоненькими срібними мичками літало в повітрі, чіплялося за сухе бадилля. Копалося легко, і урожай був хороший. Раптом разом із картоплею викопалося маленьке кругле кубельце, майстерно зроблене з сухої трави. Я обережно паличкою розгорнула його – мишенята! Маленькі, сіренькі, опецькуваті, ще сліпенькі. Шестеро польових мишенят лежало в кубельці. Вони були такі гарні, з рожевими приплюснутими вухками, з ніжними вусиками-антенами, із рожевими носиками. Я обережно поглядила пальчиком їхню м'яку оксамитову шерсть. "І ти їх не боїшся?" – запитав мій брат Петро. "Не боюсь", – відповіла я.

"От і неправда. А чого ти і взагалі всі дівчата пишцять, коли бачать мишу?" Це він мені нагадав про ту мишу, що принесла в хату наша кішка і яка мало не втекла від неї. Я поклатла кубельце з мишенятами під купу сухого бур'яну, а сама знову взялася до картоплі. А й справді, чого жінки так емоційно реагують на маленьку мишку? І саме власне на мишу! Щось не пам'ятаю, щоб десь писалося, щоб жінка пишцала, побачивши змію чи тигра. Вчені стверджують, що жінки їх бояться ще з давніх часів, бояться інстинктивно, що в генах записаний страх до цієї тваринки. Ну, це кажуть вчені, а я думаю, що трапалося все ось так.

Було це дуже давно. Прибув якось на планету Земля мудрий, вічний Сварог. Подобалася вона йому: розкішна, синьо-зелена, сонячна, й істот на ній багато живе. Особливо сподобалися йому ті, що жінками звуться. Таких красивих і розумних істот ніде в його володіннях не було. Нічого їм не бракувало: і сміливі вони, і сильні, і рішучі, і розумні, і вогонь приборкали, і їжу вмюють смачно готувати, і дітей народжують. А як глянуть своїми пречудовими очима – наче заворожують. Що вже Сварог істот різних надивився, а скажи вони йому зірку з висоти дістати – відразу б дістав. Недарма ті істоти, що чоловіками називаються, обожнюють їх. Навіть устрій життя їхнього "матріархат" називається. Намилувався Сварог усім побаченим, ліг неподалік печер людських перепочити. І тільки задрімав, як аж зірвався з місця від крику жіночого. Прислухався – ніби нічого, все тихо та спокійно. Знову ліг. Та тільки вмовстився, як з печер пролунав жіночий вереск та ще пронизливий писк якоїсь тварини. Не стерпів Сварог, до людських печер підійшов. Бачить: тихо вогонь горить, діти граються, жінки спокійно роботу роблять. "Що тут було? Чого кричали-пищали?" – питається Бог у жінок. А вони йому: "Ти не турбуйся. То в наших печерах тварина така живе, мирна тварина. Правда, любить пшеницю поїсти, сала вкусити, хліб погризти, ну, одним словом, ха-

І тільки задрімав, як аж зірвався з місця від крику жіночого. Прислухався – ніби нічого, все тихо та спокійно. Знову ліг. Та тільки вмовстився, як з печер пролунав жіночий вереск та ще пронизливий писк якоїсь тварини. Не стерпів Сварог, до людських печер підійшов. Бачить: тихо вогонь горить, діти граються, жінки спокійно роботу роблять. "Що тут було? Чого кричали-пищали?" – питається Бог у жінок. А вони йому: "Ти не турбуйся. То в наших печерах тварина така живе, мирна тварина. Правда, любить пшеницю поїсти, сала вкусити, хліб погризти, ну, одним словом, ха-

зайнує в печері, поки нас немає вдома. Коли ми повертаємось до печер і бачимо її, то голосом своїм даємо знати, що справжня господиня вернулася. Мишею та тварина зветься. Он вона в кутку сидить та черствий хліб гризе". Дивиться Сварог: сидить та тварина, що мишею зветься, в кутку, сидить тихо, розміром з доброго собаку, хвіст тонкий та довгий. В лапах шмат черствого хліба тримає, смачно на нього поглядає, а гризти не наважується. "Ну а ти чого пищала?" – запитав Сварог мишу. "А я чого лищу? То я так кажу, що я тут у печері господиня, я ж її перша знайшла!" Задумався мудрий Сварог-Всесвіт. Слухати крики та писки – то не діло, ану хто в гості в його володіння заскочив, побачить та почує усе те – ще засміє його. Думав-думав, а потім сказав: "Як ти, жінко, не будеш бачити миші, то і кричати не будеш. Тебе, мишо, зроблю маленькою, щоб не бачила жінка. І будете ви тихо в печері жити: і жінка, і миша". Сказав та й зробив так. Ще днів зо два погостив він на планеті. А коли відбувати мав, одній жінці, тій, що більше всіх сподобалася, шепнув на вухо: "Для чого тобі самій по горах та по печерах бігати за звіром диким, шкури важкі носити, життя своє на небезпеку наражати? Є ж в тебе та істота, що чоловіком зветься, хай вона все і робить". Нічого не сказала

йому на те жінка, тільки в очах прекрасних кольору неба майнула іскорка лукава. "Ох і розумні ці істоти, жінки! Ох і ще не раз заради них і для них дурниці прийдеться робити", – думав, летячи, Сварог по дорозі до далекої планети в сузір'ї Діви.

Того осіннього дня, коли ми докопали картоплю, мені захотілося подивитися, як там мишенята поживають. Я підняла купу сухого бур'яну, і мимоволі з грудей вирвався писк. Маленька мама – сіра польова миша – знайшла своїх діток. Вона не тікала від мене, такої великої і страшної, більшої разів у сто за kota. Навпаки, миша глибше занурилася у кубельце до своїх діток. Материнський інстинкт, материнська любов виявилися сильнішими за усі страхи світу. "Десь у далекому, вічному, нескінченному Всесвіті настає визначений час для величезної планети. І розривається матір-планета на шматки, щоб через мільйони світлових років утворилися з них планети-дочки в макрокосмосі. Десь далеко в мікрокосмосі одна-єдина клітина ділиться, щоб утворилися дві дочірніх клітини. І тут, на Землі, мама-миша, тремтячи від страху, годує молоком своїх малят-мишенят. Вічний і безкінечний інстинкт матері, вічний і безкінечний рух життя", – так думала я, закриваючи мишаче кубельце посохлою травою.

Для найменших малят

КУПАЛИСЯ ЛАСТІВ'ЯТА

Співають під час купання дитини

Купалися ластів'ята
Та в чару-водиці,
Щоб були ми білотілі
Та ще й білолиці.
Купалися ластів'ята
Та в чару-водиці,
Щоб були ми чорнобриві
Та ще й білолиці.
У любисточку купали,
Живу воду наливали,
Щоб здоров'я тіло мало,
Лиха-горенька не знало.

ЛЬОН ЗБИРАЛА, ТОНКІ НИТКИ ПРЯЛА

Льон збирала,
Тонкі нитки пряла,
Тонкі нитки пряла,
Сповиточки ткала.
Ой біленькі ткала,
Доленьку прохала,
Щоб було дитя вродливе,
Щоб було дитя щасливе.

ОЙ НА КОТА – ВОРКОТА

Ой на kota – воркота,
На дитину – дрімота;
Як буде кіт воркотати,
То дитина буде спати.

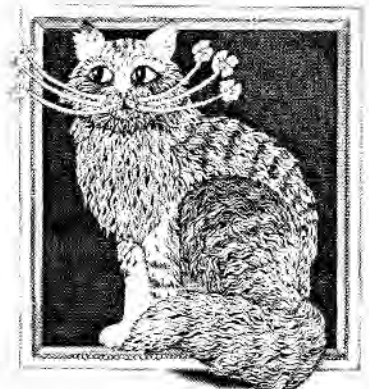
Котилася торба
З високого горба,
А в тій торбі
Хліб-паляниця,
З ким хочеш,
З тим поділися.

ВИЙДИ, ВИЙДИ, СОНЕЧКО

Вийди, вийди, сонечко,
На дідове полечко,
На бабине зіллячко,
На наше подвір'ячко.

Котик з хати вибіг: няв!
За ним песик: гав, гав, гав!
Курка з плота: куд-ку-дак!
А качатко: квак!
А ягнятко: ме, ме, ме!
За ним гуска: ге, ге, ге!
Соловейко: тьох, тьох, тьох!
А пацятко: рох!

Стоїть півень на току
У червонім чобітку.
Будем півника просити:
– Ходи жита молотити.

Коли б кайданів брязкіт міг ударить
Перуном в тії заспані серця,
Спокійні чола соромом захмарить
І нагадать усім, що зброя жде борця!

Лесья Українка

БІОРОБОТИ

Розглянемо проблему на прикладі світового єврейства, що складається з трьох основних груп.

Найкрупніша – *євреї-ашкеназі* (близько 80% від загальної чисельності). Це нащадки стародавніх хазар (прозелітів) – місцевих племен, що жили на Північному Кавказі і в межах річки Волги та Дону та прийняли державну релігію юдаїзм. Після розгрому Святославом Хоробрим Хазарського Каганату вони стали розповзатися по всій Європі. Їхня друга мова після "рідної" (російської, польської, німецької) – їдиш, штучна мова, створена на основі німецької. Отже ні в Росії, ні в Україні, ні в Польщі, ні в Німеччині не може бути антисемітизму навіть теоретично, оскільки євреї-ашкеназі *не належать до семіто-хамітської мовної групи*.

Друга за чисельністю група євреїв – *сефарди* (близько 20%). Це південно-європейські євреї, нащадки вихідців із стародавньої Юдеї, що сповідують юдаїзм. Вони були розтягнуті з Близького Сходу стародавніми римлянами як раби після Юдейської війни I століття. До цієї ж групи можна віднести корінне населення Близького Сходу, що сповідує юдаїзм. Їхня друга мова – іврит, що *належить до семіто-хамітської групи*.

Третя за чисельністю група євреїв – *левіти*. З них, в основному, і формується раббінат, який і пасе обидві отари. Це нащадки жерців Давнього Єгипту, які брали участь в Синайському турпоході при виході з Єгипту стародавніх євреїв (кочівників-номадів, які виконували роль храмових рабів). Як показали дослідження американських і німецьких учених-генетиків, *левіти генетично не мають нічого спільного ні з ашкеназі, ні з сефардами*, ні з якими іншими євреями, а походять від одного загального предка по чоловічій лінії.

За лиху вдачу євреїв виганяли з Росії, Литви, Іспанії, Англії, Німеччини та інших країн. Проте, розсіяння євреїв – не є наслідком гонінь на них, а способом вживлення юдеїв у тіла здорових народів для здійснення їхніми господарями політики завоювання світового панування. Гоніння виникали тоді, коли народи усвідомлювали шкідливу роль євреїв.

Об'єднує всі три групи євреїв юдаїзм – релігія, заснована на монотеїзмі, пропаганді "богообраності" юдеїв, прагненні їх до світового панування, паразитизму шляхом пограбування інших народів через лихварство, руйнування культури іновірців і знищення непокірних. Суть цієї релігії висловлена в Старому Заповіті (див. Повторення закону і книгу пророка Ісайї). Єврейський основний закон – Тора. Уміщене в Старому заповіті Біблії П'ятикнижжя Мойсея – це м'який спотворений переклад Тори, що має, як і Тора дуже мало спільного з Одкровенням, даним Мойсею згори і викладеним ним у "Книзі Начал" – "Сефер Берешит". Талмуд – тлумачення Тори. За своєю суттю *юдаїзм і викилий на його базі сіоноінтернаціоналізм є найстародавнішим на Землі фашизмом*.

В цілому, світове єврейство – *стадо біороботів, виготовлених за староегипетською технологією, сутність якої поля-*

гає в наступному. На восьмий день від народження немовлятам чоловічої статі роблять обрізання крайньої плоті. Саме у цей момент формується душа людини, яка Всевишнім створена так, що у людини немає нічого зайвого. Все має своє призначення, в т.ч. і крайня плоть, яка захищає рецептори, що знаходяться на головці статевого органу. Ці рецептори у нормального чоловіка включаються в роботу в зрілому віці, на короткий час, коли він займається дітозачаттям. Внаслідок обрізання у покаліченої таким чином дитини рецептори включаються передчасно і в головний мозок поступають безперервні сигнали-шуми, що порушують роботу правої півкулі, яка відає процесним, наочно-образним мисленням. Одночасно на основі Тори і Талмуда здійснюється нейролінгвістичне програмування психіки покаліченої дитини. Йому втискають у свідомість міф про "богообраність", їхню особливу місію в завоюванні світового панування. Причому, якщо положення Тори і Талмуда суперечать вказівкам рабина, євреї повинні слухатися рабина, за ним останнє слово. Необхідність обрізання маскується турботою про гігієну статевих органів.

У євреїв розвинена ліва півкуля головного мозку, що відає дискретним, абстрактно-логічним мисленням. Вони стають хорошими математиками і шахістами, добре прораховують багатоходові комбінації для обману інших людей (своїх, євреїв забороняється одурювати), люди брешуть тільки лівою півкулею. Та зате у них відсутні поняття про честь, совість, Батьківщину, добро і зло, які знаходяться у віданні правої півкулі, нерозвиненої у євреїв. Замість цих категорій у євреїв тільки категорії "вигідно" або "не вигідно". Розплачуються євреї за свою "богообраність" тим, що серед них у порівнянні з непокаліченими в дитинстві людьми майже на порядок вищий відносний рівень нервово-психічних і ракових захворювань, саможубств, статевих збочень. Ця статистика навмисне приховується від народів світу і, в першу чергу, від самих євреїв.

Чи є євреї нацією? Негативну відповідь на це питання дали внук двох рабинів Карл Маркс, напівєврей В.І. Ленін і грузин Й.В. Сталін: євреї не нація, оскільки вони не відповідають повному набору ознак, що характеризують націю. У них *немає ні спільної мови, ні території, ні економічного життя, ні культури в широкому значенні цього слова*. Загально у них – релігія (юдаїзм), прагнення до світового панування, до збагачення за рахунок паразитування на праці інших народів, а також "общак", створений шляхом лихварства і махінацій. Загальний у них і господар – глобальний надюдейський предиктор (Таємний світовий уряд – звіроднілі нащадки староегипетських жерців). Загальний у сіоноінтернаціоналістів і ворог – народи світу, на яких вони паразитують.

Самовизначення єврейства дав ідеолог сіоно-нацизму Теодор Герцль: "*Група людей зі спільним історичним минулим і загальною визнаною належністю в сучасному, згуртована через наявність спільного ворога*". Це не визначення нації, а визначення банди, зграї, мафії. Якщо ворога немає, то його треба вигадати і вести проти нього безперервну бо-

ротьбу. Євреї тільки зараз на території Ізраїлю намагаються створити з прибулого туди наброду щось подібне до нації. Але на це потрібен достатньо великий в історичних масштабах час, хоча б сторіччя, коли там складеться єдина культура і євреї оволодіють всім спектром професій, необхідних для життя і діяльності народу.

Таким чином, світове єврейство не є нацією, а міжнародною мафіозною структурою, що маскується під націю, етнос. Основою цієї структури є *біороботи на людській елементній базі, що самовідтворюються*. Детальніше це питання розглянуто в роботах (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8). Міжнародна єврейська мафія є інструментом в руках господарів Західної цивілізації для завоювання світового панування і як будь-який інструмент після використання або неможливості подальшого застосування може бути викинутий на звалище. Це і є майбутнє єврейської мафії.

Таким чином, рішення єврейського питання знаходиться не у сфері національних відносин, а у сфері боротьби з міжнародною організованою злочинністю.

Література:

1. І.В.Сталін. Марксизм і національне питання.
2. Концепція суспільної безпеки // Национальная безопасность и геополитика России.- №6 1999 р.
3. Мертва Вода. – Санкт-Петербург 1999.
4. К Богодержавию. – Санкт-Петербург, 1998.
5. Эдуард Шюре. Великие посвященные. Калуга, 1914 г
6. О расовых доктринах. – Санкт-Петербург, 2000.
7. Библия. Второзаконіє, Книга пророка Ісайї.
8. Синайський турпоход.- Санкт-Петербург, 1998.

Торопов М.Ю.

лікар-хірург, уролог, психолог.

Лад психіки

У людині, як біологічно-інформаційній суперсистемі, циркулює два види інформації: генетична та придбана.

Генетичну інформацію ми одержуємо від Предків. Вона знаходиться в підсвідомості, на її основі розвивається тіло людини. Вона **керує нашими інстинктами**, визначає наш розумовий здібності, схильність до чого-небудь, в т.ч. до добра або зла, до захворювань.

Придбану інформацію ми одержуємо протягом всього життя, починаючи з моменту зачаття, як за допомогою органів чуття, так і на біопольовому рівні. **На рівні свідомості** знаходиться лише мала частина інформації, придбаної за допомогою органів чуття.

У підсвідомості міститься вся інформація: генетична; одержана на біопольовому рівні і органами чуття, навіть та, яку ми вже давно забули. На основі придбаної інформації формуються наші життєві цінності, моральність, звички і автоматизми поведінки в різних ситуаціях. Інформація, що знаходиться на рівні свідомості, визначає нашу усвідомлену діяльність, а та, що в підсвідомості – інтуїцію та інстинкти.

Ці два інформаційні процеси накладаються один на одного і залежно від їх співвідношення, моральності і вольових якостей формується лад психіки людини.

Тваринний лад психіки мають ті, у кого переважає генетична інформація. Їх розум і вся діяльність направлені на задоволення фізіологічних потреб, інстинктів і плотських задоволень, а інше їх не цікавить. Для них головне: халнути зараз, більше, пожирніше, якнайсолідше.

Лад психіки зомбі-біоробота мають ті, хто запрограмований придбаною інформацією, вона в їх діяльності є провідною. Для них головним є виконання закладеної в них програми і команд господаря. Сприймати нову інформацію, що виходить за рамки закладеної програми, вони не здатні.

Демонічний лад психіки мають ті, хто ради досягнення своїх цілей або жадань готові толочити і знищити що завгодно і кого завгодно, не замислюючись про наслідки для інших людей і навколишнього середовища. Їхніми цілями найчастіше бувають: влада, гроші, слава та інші жадання. Вони здатні при цьому пригнічувати свої інстинкти і звички і навіть пишаються цим.

Людяний лад психіки мають ті люди, в основі діяльності яких лежать інстинкти, але вони здатні ними управляти за допомогою розуму, одночасно прислухаючись до голосу інтуїції, вони уважні до знаків Божих. Вони розуміють, що Бог з нами говорить мовою життєвих обставин. Вони не є рабами ідей або інших людей; їхній мозок не заблокований якою-небудь інформацією; вони аналізують минуле, оцінюють теперішнє і прогнозують майбутнє так, щоб життя їх самих і тих, хто поруч, розвивалося у напрямі добра, а зло викоринювалося. Вони творці, здатні сприймати і втілювати в життя нові ідеї, несучи Правду, осмислено ставляться до життя, їм притаманна єдність добрих думок, слів і справ, вони думають про наслідки своїх діянь, здатні управляти своїми інстинктами, звичками і обмежувати бажання та потреби розумними рамками, якщо це завдає шкоди їм самим і їхньому оточенню. Це справжні Люди, на них і тримається Світ.

Нині суспільство влаштоване так, що основну масу складають особини з тваринним ладом психіки, пасуть їх зомбі-біороботи, якими керують демони, а люди з людяним ладом психіки складають абсолютну меншину і є «білими воронами». Такий стан суспільства і призвів до руйнування навколишнього середовища і поставив людство й Біосферу на грань катастрофи. Але в нових інформаційних умовах, згідно «Закону Часу» майбутнє буде за тими, хто має людяний лад психіки. Той, хто не перейде до Людяності, загине.

Петров О.В., полковник

Хто платить, той замовляє музику

Хто платить *псевдоязичникам* за спотворення віри Предків – не секрет. Вони самі пишуть про це відверто на своїх сайтах, де розміщують емблему Департаменту США, увінчану шестикутною зіркою Давида, тотожною тій, що ви бачите на цьому долярі.

www.alatyr.iatp.org.ua/

www.kozak.iatp.org.ua/rpv/shporiat.htm

Мова фактів – без коментарів.

Інформвідділ ОРУ

РАБИН ПРОТИ ЯЗИЧНИКІВ

За матеріалами судової справи

28 січня 2004 року під час розгляду Шевченківським районним судом м. Києва Цивільної справи № 2-1211/2004 під головуванням судді Саприкіної І. В., при секретарях Тиманівській О. М., Поплавській О. В., Пинчук К. Ю., за позовом Міжнародного антифашистського комітету до Колективного підприємства редакції газети "Сільські вісті" та професора Василя Яременка, яких обвинувачували в "розпалюванні міжнаціональної ворожобі та антисемітизмі", був допитаний у якості свідка рабин, викладач Всеукраїнської єврейської духовної академії Йонто Хайншум. Його допит швидко нагадував популярну лекцію з юдаїзму для "гоїв" (якими в даному випадку виявились судді). Наведемо деякі деталі цієї справи мовою оригіналу, заздалегідь вибачаючись перед нашими читачами за ламану українську мову цитованих документів.

Зрозуміло, що євреям дошкуляє звинувачення в діях, передписаних Талмудом та Торою, які процитував у своїй статті професор В. Яременко: "Кожного гою, що вивчає Талмуд, і кожного жида, що допомагає йому в цьому, треба скарати смертю" (Сангедрин); "Християни створені, щоб служити і бути слугами жидів" (Мідаш Талшот 225). "Забороною є жидам рятувати життя гою" (Баба Кама 29); "Жидівський народ є єдиним вибраний Богом, а всі інші народи варті презирства і ненависті. Маєтки всіх народів належать жидівському народові, тож він має право відібрати в них те майно". (Чожен Гамішпат, 348). "Жид не зобов'язаний додержуватися моралі щодо гоїв, жид може порушити мораль, якщо це корисно йому або жидам взагалі" (Чожен Гамі шпат 348). "Дозволяється обдурювати християн, навіть присягаючи" (Баба Кама 113). "Християн потрібно вигублювати всіма засобами, які тільки є, бо вони – погани" (Загор 1, 25-А).

Рабин Йонто Хайншум пояснив суду, що "в основному релігійному законі євреїв Торі ніколи не було закликів до насильства або протиправних якихось дій щодо громадян іншої віри, крім язичників. Відносно християн в Торі і не могло бути ніяких посилань хоча б тільки з тих причин, що іудейська віра на декілька тисячоліть древніша за християнську, а книжки, на яких основана іудейська віра, з часів заснування не змінювались". Рабин пояснив, що "перекладів Талмуда на російську чи українську мову не існує, оскільки зробити такий переклад на даний час практично неможливо", отже, слово "гої" в статті В. Яременка, на думку рабина: "застосовано не вірно, це йде мова про язичників, а ні в якому разі не про християн" (Том 2 арк. справи 135-137).

Що ж, юдейська логіка зрозуміла. Гадаємо, що відповідачі скористаються нагодою, аби заявити про існування офіційно зареєстрованої конфесії Українських Язичників, чії часописи вони мають у своїй бібліотеці. Це був би непоганий прецедент, несподіваний не тільки для рабина, але й для суддів. А Талмуд зовсім не такий древній, яким його подають рабини – він писався багатьма юдеями впродовж кількох століть уже після появи християнства, тому нема нічого дивного, що в ньому є прямі вказівки на християн. "Гоями" ж євреї називають представників будь-якої віри, крім своїх братів-юдеїв.

Рабин також роз'яснював суду і деякі положення Талмуду, які мали б продемонструвати, що єврейство "не живе за якимось своїми власними законами", які суперечать Закону України. Після чого "судом було встановлено, що за релігією євреїв їх релігійні закони спрямовані на більше жесточіння для себе в порівнянні із світськими законами" (Цитуємо за Цивільною справою даного суду). Рабин також категорично заперечив, що "на території держави Україна діють воєнізовані угруповання євреїв-сіоністів", і що Хабад – "є ні в якому разі не воєнізованим угрупованням, а це є релігійна течія, яка існує багато віків, і спрямована на збагнення мудрості та глибоких знань про Бога і Світ кожним євреєм". Суд не прийняв представлену відповідачами в якості доказу публікацію Любавичеського ребе (т. 2. а. с. 100) в газеті "Геула", де автор стверджував, що "Тора – гарантія вічності єврейського народу,

над котрим не владні закони природи та суспільства, і який нібито повинен оцінюватися як привілей єврейських законів над законами України". Суд зазначив: "В цьому виступі немає ніяких закликів щодо непокори законам України, щодо використання цих Законів в протиріччя законам України". З таких рішень суду випливає, що український суд не користувався українською логікою – йому ближча логіка навпаки. Тому в українців, присутніх на суді, виникло таке давнє класичне запитання: А судді хто?

Суд також визнав, що звинувачення проти всього єврейства не має чинності, оскільки, на думку суддів, можна звинувачувати лише "окремих осіб, а не весь народ в цілому": "Посилання відповідачів на те, що деякі особи єврейської національності з невідомих причин уникнули відповідальності, не може слугувати підставою тому, щоб суд визнав за факт уникання усіма євреями України будь-якої відповідальності при порушенні закону". І знову – ні адвокати, ні самі відповідачі не скористалися твердженням Рабина Йонто Хайншума, що "за основами єврейської релігії усе єврейство сприймається як єдина родина".

Посилання В. Яременка на книжку М. Шестопаля "Євреї на Україні" суд не визнав документальним підтвердженням злочинів єврейства проти України: "оскільки ці твори не є науковими роботами, не пройшли наукову апробацію, а тому не можуть бути покладені в основу історичних подій як безумовний науковий фактаж". Оце так-так! Зате закони Торі, з точністю виконувані євреями у всіх країнах світу, пройшли таку багатотисячолітню апробацію! Невже не зрозуміло, чому в усіх нормальних народів саме єврейство викликає неповагу? Народна мудрість проста: що посієш, те й пожнеш.

Для нас, рідновірів-язичників, досі залишається актуальним питання: чому досі неможливо здійснити неупереджену наукову експертизу юдейського і християнського віровчень? Адже ці, з дозволу сказати "святі писання", рясніють безкінечними закликами до винищення всіх неюдейських народів. Невже, щоб їх прочитати, українцям необхідна допомога рабинів із синагоги? Час і Біблію перечитати так само, як ви перечитали Тору. Хай допоможе вам у цьому Сварог!

Інформаційний Відділ ОРУ

Скульптура Леоніда Бікова.

ЗБРОЯ ЕТНІЧНОГО ЗНИЩЕННЯ

Багато давніх цінностей підлягають переоцінці у наше комп'ютерне століття. Те, що було добре колись, вважається злим тепер і навпаки... Та чи багато у цьому користі? Молодь, що звикла чітко дотримуватися інструкцій Windows, живе за інструкціями і в реальному, позавіртуальному, житті. З одного боку здається, що державі потрібні законослухняні громадяни, але, з іншого боку, не завадило б розібратися у походженні сьогоднішньої "інструкції з виживання". Тож почнемо.

Ранок. Збори до навчального закладу. Ввімкнене радіо. Відповідно до Указу Президента України від 30.06.2004 № 696/2004 (пункт 23), Держтелерадіо "вживає заходів щодо забезпечення розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя, розвитку і використання мов національних меншин України, сприяє задоволенню мовних потреб українців, які проживають за межами держави". Можливо, саме цим пояснюється абсолютно неукраїнська пропаганда, що відрами виливається на кожного слухача-глядача. За годину, яку українець витрачає на ранішні збори він почує щасливі російськомовні голоси (останнім часом модно навіть з московським "акаючим" акцентом) та запропоновану цими голосами музику з Англії, Франції, Станів, Румунії, Росії і навіть екзотичних країн. Можна було б припустити, що радіо плекає мрію про поліглотство своїх слухачів, але рівень та якість запропонованого музичного калу вбиває в мозок тільки "пита, пита іеі", "а-і-і-і-і-і" або "u-hu!" й відповідний настрій на увесь день. Залишається загадкою практично повна відсутність українського ефіру, хоча напевно чи хтось візьметься заперечити, що, прикладово, наш рок зараз є одним з найяскравіших та найавтентичніших у світі. "Кому вниз", "Скрябін", "ВВ", "Вій" і так далі. Рівень західного матеріалу відповідає хіба що ресторанній музиці України. Те ж саме стосується будь-якого музичного напрямку.

Тож, отримавши заряд американорумунського захвату, молодий українець сідає до громадського транспорту, де по своїй вимозі "зупинити на наступній" му- сить давати пояснення на питання "Где останавіть?", після чого потрапляє чи до школи, де найпопулярнішими серед вчителів перлами є "Діти, ето нельзя" та "учбова неділя" (у сенсі "навчальний тиждень") або до вузу, де не зважаючи на існування державної мови, більшість викладачів провадить лекції російською мовою, пояснюючи це тим, що й вони свого часу вчилися російською. Тож навчання у вузі набуває вигляду помсти за

дискомфортне минуле професорсько-викладацького складу.

А батьки нашого молодого українця у свою чергу приходять на роботу, де відповідно до Статті 10 Конституції України, "... Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України". Саме тому переважна більшість ділової та державної документації ведеться іноземною російською мовою, адже "Державною мовою в Україні є українська мова..." (Ст. 10 Конституції України). Причому у своєму вікопомному прагненні русифікуватися населення України забуває навіть елементарні норми ділової етики, відповідно до котрих документ мусить бути заповнений тією мовою, якою складено бланк. Подібно, що тільки хамство не відає кордонів. По насиченому українським бізнесом трудовому дні наша типова родина збирається вдома перед телевізором, де не побачить "Тіні забутих предків", "Іван та кобила", "Мазепа" чи "Котигорошко", зйомки котрих забрали багацько часу та великий шмат душі знімальної групи. Зате побачить великий асортимент зроблених за тиждень імпортних серіалів та бойовиків, після перегляду котрих не тільки розсипаються моральні устої але й порушується сон та травлення...

Минають роки – від 1991 вони зухвало називаються "роками Незалежності", – а мовна картина не покращується, а загалом навіть погіршується, адже по минулорічній введенні 20% -го податку на книги навіть ті краплі української літератури, що просочуються крізь завезені з Росії чотирьохгривненні мариніни та дашкови, стали практично недосяжними фінансово.

Усі ці явища – не прояв неповаги до Конституції України. Вони мають далекосяжну мету – знищення українського етносу. Адже Нація має певний набір чинників, необхідних для її самовизначення та існування взагалі: спільна історія, спільна культура, спільна релігія,

певні антропологічні дані. Кожен із чинників цієї піраміди Нації зникає при відсутності спільної мови. Історія зникає в першу чергу, коли "Повість врем'яних літ" та Велесова книга зникають, а на їхньому місці з'являються "непришійко- биліхвіст" норманські теорії, створені у палацах петрів іншою мовою. Відповідно зміні історії змінюється й культура, коли бути собою стає соромно, бо без історії не зрозуміло, ким є ти сам, – й починається судомне забування рідної абетки, літератури, музики, традиції. По зникненні культури стають незрозумілими питання рідної Віри: звідки вона пішла – незрозуміло, обрядові дії виглядають дивно й тому страшать, першоджерела старанно забуті, а в новопринесених уже й віра нова.

В українському випадку підміна Віри відбулася засобами християнства, яке само у собі несе нищення, адже Біблія – найбрутальніша й найбільш людиноненависницька книженція в історії людства. Починаючи від нищення особистості у кожній людині (будь покірним і не роби нічого, адже все зробить Ісус – у психіатрії це носить назву "апатія"), закінчуючи закличками до винищення усіх, кому той же "добрий Ісус" не до вподоби... І врешті дані антропологічні теж мають властивість видозмінюватися з часом, залежно від природних умов та обставин життя людини. Ні для кого не буде відкриттям, якщо я зауважу, що по вигляду людини, в якій антропологічні ознаки не затушовані, легко встановити його національність. Так, навіть наші найближчі сусіди – росіяни або поляки, відрізняються від українців і завше у на- товпі видно, що он іде поляк, а он – росіянин. Не мовлячи вже про такі характерні обличчя, які мають американці... Без сумнівів, мова пов'язана з антропологією, адже кожен антропологічний тип склався в певних умовах, що впливає принаймні на будову черепа, від чого залежить і мова. Адже, вимовляти, прикладово, польські "щчч" або французьке "тр" без акценту практично неможливо людям іншої національності, тим більше, з іншою будовою язика та щелеп.

В даних умовах до завдань праворадикалів України додається роз'яснення умов ідеологічної війни, в яких ми зараз живемо. Тільки усвідомлюючи кожен з пунктів цієї війни, можливо дійсно радикально й безпомилково діяти, а не бути зброєю у чужих, далеко не дружніх руках. Ми мусимо добитися того, щоб на питання "Ким ми є?" українці відповідали однозначно й без роздумів, адже у розумінні самих себе – Наша сила й Наша зброя.

Олександра Радченко

«ВСТУПИЛИ В ТУЮ СЕКТУ, В ТЕ МЕРТВОДУХЕ ХРИСТИЯНСТВО»

Леся Українка про релігію

Леся Українка вже на початку ХХ століття зрозуміла всю сутність чужинської релігії християнства як "рабської віри", накиненої всім народам. В її поетичних творах частенько знаходимо критичні роздуми над витокami цієї програми винищення самобутніх культур і розуміння суті юдейського монотеїзму: "Наступить той бог єдиний нам усім на шию, мов східний деспот..." Вона вважає, що було б добре: "щоб ця секта зосталась для самих рабів..." Її думки суголосні з поглядами сучасних рідновірів на негативну роль християнства в житті націй.

Пропонуємо нашим читачам Лесині рядки із драми "Руфін і Прісцилла" (із життя римлян II ст. н. ч.). Йдеться про часи появи перших християн:

... мир і згода,
гармонія небесна панувала
в великім пантеоні. Поки дух
юдейського народу, мстивий,

дає невидимий меч своєму сиру
Ісусу з Назарета. З того часу
порушилась гармонія всесвітня
на небі й на змлі. Не видно краю
великій боротьбі, що перейшла
на землю з неба, від Богів на люди.

...Ся віра зародилась в Палестині,
а в тих країнах варварських і східних
уже й самі стихії, мов призводять
до безміру і дикості в злочинах,
...Христос дав не саму любов, а й меч!

...Наступить той бог єдиний нам
усім на шию,
мов східний деспот...

...Великий жаль, що стільки крові
плеться
за вашу віру, бо добра не вийде,
вино ще грає, а вже оцтом чути.
Я певен, що пожар великий Риму
не християни вдіяли, та, може,
вони пожар готують нам ще більший.
Усе, що нам лишилося від славних
часів колишніх, все та віра спалить
і попіл рознесе на штири вітри.

...Як далі піде так, ми хутко станем
чужинцями у нашім ріднім краю,
вигнанцями з небесної держави,
бо їй нема на нашім світі місця,
та й ми дістатися туди не можем,
де перше треба вмерти,
щоб ожити,

і втратити зовсім подобу людську,
щоб статися не людьми
й не Богами,
а чимсь таким, як тінь, як дим,
як пара.

...Поки новий Єрусалим настане,
то Рим піде в старці, бо ваша віра
зруйнує працьовитість,
а жебрацтво
в честь уведе, хоч і не дасть загоди
гоподній черні, тільки роздратує.

...Се в їх тепер, панотче, наче
пошесть,
у сих філософів високородних:
позамикались дома, наче в урни
замазались, іще й не спопелівши,
обличчя в них повитягались навіть,
пожовкли й полісніли – хто б подумав,
що всі вони вступили в ту ю секту,
в те мертводухе християнство...

...ваша церква
не дбає про закон, про славу Риму,
вона перейняла юдейський звичай,
і віру, і закон.

Щоб ця секта зосталась для
самих рабів...
бо для рабів вона корисна...

...Ні, справді, я в своєму господарстві
се добре перевірих: кожен раб,
як тільки християнство те перейме,
стає покірним, чесним, роботящим,
хоч кия забувай! Я все купую

в послугу християн. Що ж
до звичаїв,
то що з раба звичаїв вимагати? –
Аби корився та глядів роботи.
Ну, вільним громадянам – інша річ.

Водночас Лесю Українку, дослідницю волинської міфології, хвилювала доля давніх вірувань своїх Предків. Володимир Шаян писав: "Леся Українка часто думає про "релігію батьків своїх". Під цим окресленням вона має на увазі дохристиянську релігію України. Зокрема з рідною матір'ю ці згадки в листуванні досить часті. Мусили бути між ними численні розмови і глибоке спільне розуміння цієї теми. І також під кінець життя Леся обіцяла матері написати поему про Перуна. В одному з листів виправдується, що не могла її написати. Вона дозрівала в її душі" (ВРН, с. 700 – 701). У цій же драмі вона вкладає в уста одного з персонажів такі слова:

...Тут статуя стояла Діоніса,
тепер тут яма – не спіткнись на неї
як-небудь в темряві – сю порожнечу
що виповнити може?

Подібні роздуми знаходимо у Волхва Шаяна: "Статуя Перуна, виконана із золота і срібла, напевно не була замовлена в Греції. Це мистецтво пропало. Заступила його візантійщина. Сьогодні митці шукають українського стилю в мистецтві. Шукайте його на дні Дніпра!" Леся Українка переклала кілька язичницьких гімнів-славенів з Рігведи. Як глибоко вона відчула безмежність Всесвіту і непорушність законів Прави! Ось як вона перекладає пісню "До Богині Утрени":

...Вона є та, яка знає назво-мету
дня першого,
Світла, сяйво-одежна, вродилася із
Темноти.
Молода Дівця не порушить наказу
Права,
Із днини в днину приходить у
визначене місце обрїю.

...О, ти, що все еси послушна
Променеві Права,
Надхни нас блискучими думками,
О, Утрено, просвіти нас сьогодні нам
ласкава!
Хай стануться блага і нам, і друзям
нашим!

ПРИВІТАННЯ, ЛИСТИ, ВІДГУКИ

Шановна Галино Сергійвно!

Прийміть мої найтепліші та найщиріші вітання з приводу Вашого Дня народження!

Цей день подарував Україні-Русі справжню героїню нашої славетної Землі, яка взяла на себе найпочеснішу місію – відродження Віри наших Прадідів! Нехай цей факт, ще в достатній мірі не усвідомлений всіма громадянами нашої молоді Держави, але хай це Вас не засмучує тому, що своїх пророків, як нам показує історія, народові розгледіти зблизка буває важко.

Хотілось Вам щиро зізнатися: я вдячний Долі за те, що особисто знайомий з Вами і мені дуже приємно, що нам з Вами доводиться жити та працювати в одному історичному проміжку часу Тим більше, я вдячний Долі й за те, що мені поталанило працювати, спілкуватися та власноруч відчувати Вашу добру, чисту, променисту енергію, яка причаровує та полонить розум, думки, душу.

Під час зустрічей з Вами відчуваєш, як саме ця енергія відходить від Ваших яскравих очей – кольору неба, а під час праці з Вашими витворами мистецтва – Вашими книгами, відчуваєш саме цю енергію при читанні кожного рядка, сторінки, розділу.

Велике Вам спасибі за Вашу воїстину титанічну, самовіддану працю та Ваші надзусилля, щодо відродження найсвятішого у житті кожної Людини, Народу, Нації – Віри Предків! Хай здійснюються і втілюються у життя всі Ваші найсміливіші та найпотаємніші мрії, либонь, як говорить древня арійська мудрість: що являємо те й досягаємо! Ви обрані Долею, Богами, Історією, Часом, і усвідомлення цього хай допомагає Вам у Вашій нелегкій праці, у досягненні поставленої мети!

Зичу Вам здоров'я, творчої наснаги, благополуччя, достатку, оптимізму та Віри у власні сили!

З найкращими побажаннями, Костянтин, Київ.

Добрий день, Галино Сергійвно!

В подумках до Вас уже звертаюся понад рік, та лише сьогодні все покинула і полинула писати лист. Яке то щастя мати відроджені наші почуття свого рідного!

Я з діда-прадіда навчена на звичаєвості нашого роду. Та це все прикрито було православ'єм християнським. Вийшла на пенсію і – гайда до УПУ. Та полуда спала з очей. Я відмовилася від церкви. Тоді ж захопилася Рунвірою. Два роки "свагосів" і читання Силенка розбудили у мені почуття ошуканості мого й інших народів християнізмом. Але тут мені докоряли язичництвом. А ось – звістка про Вас, рідновірів. Я залишаю рунвістів і живу за звичаєвістю нашого краю, скориставшись Вашим календарем "Коло Свароже", вміщеному в "Фітоетнології Українців" Є.С. Товстухи.

Жилося мені з Рідними Богами радісно і легко! Я завжди любила і ще більше полюбила споконвічних захисників мого рідного українського народу. З піднесенням несла дорогоцінний скарб, який залишили нам у спадок наші світлі Пращури!

Шукаю, волаю, бажаю спілкуватися з Вами.

З великим сподіванням та почуттям поваги до Вас, наша велика Волхвине!

Вілія.

Вельмишановна Галино Сергійвно,

Головна моя Волхвине Зореслава, моя Зіронецька України!

Душа переповнена почуттям радості й щастя за Україну справжню, вічну, непоборну, якщо народжує таких дочок! Лише наш народ здатний мати таких як Ви і пишатися ними.

Я по віку – Ваша мати. Щаслива прилученням до нашої справжньої, споконвічної Віри. Дякую за "Сварог" Не роз-

лучаюся з ним у вільну хвилину... Любуюся "Сварогом", кожне слово западає в душу, а світлини – ще більше! Кілька разів перечитала "Біблія як ідеологія" Володимира Шаяна. Який ясний розум і толерантне серце. Перед благородним його розумом схилию голову, а перед благородною душею схилию коліна.

Зі щирою повагою та любов'ю, Рідновірка-язичниця (як гордо звучить!) – Вілія.

м. Старокостянтинів.

Вельмишановна Галино Сергійвно!

Через край захоплений книгою Є.Товстухи "Фітоетнологія українців", а ще більше календарем "Коло Свароже", надрукованим в кінці цієї книги. Я безмірно обрадуваний, що можу звернутися до Вас... Хотілося стати більш заглибленим у пізнання коренів Рідної Віри та звичаїв свого народу. Тому я на стежці пошуку зв'язку з Вашим Об'єднанням Рідновірів України. В цей час книжкового голоду на дорожочині, що лишилося у спадок від Пращурів, маю на увазі перше Велесову Книгу, часописи та інші видання, був би першим поборником і проповідником у темряві, що дісталася від червоної ідеології, яка викорчувала все духовне і продовжує вбивати сонячне в Душі і Серці...

Колінноуклінний та наперед вдячний свідомий прихильник
Микола Московка, м. Ічня

11:00 ранку. Прочитавши молитву-славлення Великої Матері Лади, сів писати Вам листа (якого виношую уже в голові довгий час).

Здрастуйте пані Галино!

Відразу хочу висловити свою захопленість, подяку та гордість з того, що на Україні є такі люди, як Ви, котрі дозволяють мені як свідомому українцю пізнати себе самого ще глибше... Мені 23 роки. Народився я у місті Луцьку, що на Волині (серед Мавок, Русалок, Лісних, Болотних, Лугових – всіх тих, кого так гарно описувала Лєся Українка) З дитинства я виховувався просто (вільно), але свідомо. І тепер, завдячуючи тому, не признаю іншої матінки-Землі, окрім нашої рідної Україноньки (Русі).

До вивчення Рідної Віри прийшов сам свідомо – через цікавість до історії свого народу. Розуміючи можливе зникнення старих обрядів (старої віри), я часто вирушаю по селах України. Щось запам'ятовував, щось записував, але всього таїнства всеодно одразу не осягну! Ось чому я звертаюся до Вас з проханням прийняти мене до Об'єднання Рідновірів України, до Вашої громади, щоб безпосередньо увійти в таїнство усіх рідних обрядів.

Слава Рідним Богам!

Зінкевич Василь.

Слава Українським Рідним Богам! Слава Україні!

З побажанням міцного здоров'я та удачі в усіх починаннях, велимишановна Волхвине Зореславо, звертаюся до Вас з такими проблемами:

В нашій Дніпропетровській області діє подружжя науковців Гнатюк Валентин та Юлія, які видають книги про Слов'янських Богів. Але мене обурило, що підхід у них не релігійний, а "суто науковий", крім того п. Валентин стверджує, що тільки він один працював з архівами Ю.Мироплюбова... Яка Ваша думка про праці Гнатюків?

Віруючи в Рідних Богів, я хотів би отримати посвяту в рідновіри у Вас в Києві. Сподіваюсь на скору зустріч з Вами і плідне співробітництво.

Голова релігійної громади Українських Язичників "Світovid"

Геннадій Фадєєв, м. Жовті Води

Вельмишановна пані Галино!

Вітаю Вас і Вашу родину з Колядою!

Від щирого серця дякую Вам особисто та Об'єднанню Рідновірів України за нагородження мене Орденом Святослава Хороброго, за пошанування мене з 80-літтям! Після поневірянь, яких я зазнав у житті, Ваша людяність та увага посприяють мені продовжити свою творчість для поширення Рідної Віри на щастя і добро України.

Вдячний і за наступальне змістовне число 15-16 Вашого "Сварога". З часом запропонує для нього вірші для дітей про наших прадавніх Богів. Втішає мене поява у Києві пам'ятника князю Святославу Хороброму. До того мабуть доклала зусиль і Ваша дружня збрата Громада Рідновірів.

Хай щастить Вам, мудра пані Галино, у Вашій невтомній, вкрай необхідній тепер діяльності!

Помагай Вам, Дажбоже і Коло Свароже! І Коло Однудміці! Зичу Вам доброго здоров'я і творчих звитяг!

Слава Сварогу! Слава Україні!

Щиро, Михайло Іванченко.

Вельмишановна Волхвине Зореслава!

Прийміть від мене і від усієї моєї родини найкращі, щирі побажання під час святкування Рідва Божича Коляди. Хай здійсняться Ваші мрії та бажання.

Вітаю Вас особисто і всю Київську Громаду Українських Язичників "Православ'я" з 10-літтям з дня утворення та з Новим Роком!

Помагай Дажбоже та Коло Свароже!

З повагою до Вас, *Сніцєрьєв С.Ю.*

Шановна пані професор!

Насамперед хочу висловити Вам вдячність за Вашу натхненну працю на важкій ниві відродження і донесення до широкого загалу справжніх вірувань і традицій українського народу. Неабияким подарунком для мене став вихід у світ Вашої нової праці "Велесова Книга – Волхвник", яка є окрасою моєї бібліотеки, як найігнотівніше видання цієї непересічної пам'ятки давньої української літератури (мені вдалося зібрати більшу частину досьогочасних видань

"Велесової Книги"). Ця книга стала мені головним посібником і джерелом оригінального тексту для написання наукової праці. Цього року я захистив дипломну роботу на історичному факультеті Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Я.Франка на тему "Проблеми ранньої етнічної історії східних слов'ян за Велесовою Книгою", яка стала логічним завершенням моєї 4-річної роботи над проблемами етногенезу і міфології східних слов'ян, висвітлених у Велесовій Книзі.

Попри початковий скептицизм і закиди в тому, що Велесова Книга "є підробкою" зі сторони багатьох дипломованих професорів, моя праця дістала багато схвальних відгуків. Мені вдалося зібрати велику кількість писемного, лінгвістичного і археологічного матеріалу для порівняння з фактами Велесової Книги і дійти багатьох цікавих висновків. Я планую продовжити дослідження "Велесової Книги" і зокрема, проблем міфології та етногенезу слов'ян шляхом навчання в аспірантурі, але зустрів жорстокий опір зі сторони професорів-істориків і висловлювання про те, що ця тема в жодному випадку не одержить підтримки у ВАКУ. Можливо мені вдасться продовжити дослідження при кафедрі філології нашого університету – єдиному місці, де на Велесовій Книзі ще не стоїть табу.

Окрім того, в книзі "Етнос. Культура. Нація" (Збірник наукових праць за матеріалами Третьої Загальноукраїнської науково-практичної конференції 17–18 жовтня 2002) вийшов друком мій проект навчальної програми "Українознавство" для середньої загальноосвітньої школи, адаптований під Ваш підручник (Лозко Г.С. Українське народознавство. – К., 1995).

Був би радий мати у Вашій особі духовного натхненника своїх наукових пошуків. А також стати Вам у пригоді у Ваших подвижницьких працях на ниві відродження української культури та повернення нашому народові його історичної спадщини. Хотів би прилучитися до Об'єднання Рідновірів України і, по можливості, зробити свій внесок у відродження прадавньої віри нашого народу.

Надіюся на нашу співпрацю.

Чекаю на відповідь.

З повагою, Ваш палкий прихильник *Тарас Гриневич*

ХОЧУ ЗАПИТАТИ!

Шановна Волхвина Зореслава!

Я часто думаю, чому наші письменники не можуть, чи не хочуть подати правдиву картину злочинів проти українців. Натомість, скільки брехні виливають на голови несвідомих ще й досі людей. Хочу запитати: чому наша незалежна (?) держава не може покласти тому край? Ось приміром, якийсь негідник спаллює чесне ім'я нашого Пророка Тараса Шевченка. І що ж держава – ані-чи-чирк! Мовляв, кожен письменник має право на свою власну думку. Схаменіться! Та вже росіяни називають того Бузину "талантливим українським пісателем". Яка ганьба!

Слава Богу, що знайшлися-таки козаки, що добраче вправили мозок тому "пісателю" і розказали йому, хто такий Шевченко. А то ще одна надто емансипована письменниця написала брудний наклеп на геніальну Лєсю Українку. Як це так? Жінка, – і написала таке ганебне про пророчицю України, названу Дочкою Прометєя.

А це нещодавно я слухав по радіо, читали якийсь твір про волхвів, у якому ніби-то волхв розриває дитину на очах у матері, щоб принести її в жертву. Виконував цю страшну річ диктор Борис Лобода – читав виразно, з

почуттям. Невже ж наші Предки були такими дикими і кровожерними, як їх описують наші ідейні противники?

Уявіть собі – наш українець! Роздирає наше українське дитя на очах в української матері! А як же споконвічний культ Роду, відомий нашим друзям і недругам?! Як же ті звичаї, що за рідну землю, за родину і могили Предків гинули наші вояки? Хотів би я знати, в чий хворій голові могла виникнути така неймовірна фантазія, і з якою метою написаний цей твір? Чому той письменник не написав про криваві жертви юдеїв, які вони приносили ще в ХХ столітті (про це є документи судових справ, це реальні факти!). І зверніть увагу, що вбивали саме християнських дітей. Якщо цей автор християнин – чому він не виступив проти таких жорстоких звичаїв юдаїзму? Він що, побоявся зачепити юдейську мафію? А проти своїх Предків писати – сміливець! Хто цей збоченець?

Володимир, м. Дніпропетровськ.

Відповідь:

Шановний пане Володимире! Ми поділяємо Вашу стурбованість. Ваш лист є ще одним з багатьох свідчень того, як християнський світогляд калічить людську душу. Додамо, що твір, який Ви слухали по радіо, написала жінка – Катерина Мотрич.

21 ЛЮТОГО – МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

Рідна мова... Через неї ми пізнавали світ, сягали нехитру шкільну науку, нею ми мріяли і фантазували. Та, на жаль, так було не завжди і не у всіх. Багато хто цурався своєї рідної мови, уникав її, соромився заспівати такої мелодійної і гарної української пісні. Прикро визнати, але зараз лінгвістична проблема в Україні досягла критичного моменту: тількино почалося відродження української мови – мови корінної нації – знову заговорили про "другу державну", "общепонятную".

Треба зазначити, що однією з найважливіших причин мовної катастрофи на Україні була політика лінгвістичної уніфікації. Ця політика, розпочата при царизмі, вельми успішно продовжувалась Сталіним та його послідовниками. Посудіть самі.

1720 р. – Указ Петра I про заборону книгодрукування українською мовою і вилучення церковних книг, писаних цією мовою.

1753 р. – Указ Катерини II про заборону викладання українською мовою в Києво-Могилянській академії – першому вузі східних слов'ян.

1769 р. – Синод вилучив у населення українські букварі.

1775 р. – знищення Катериною II Запорозької Січі та закриття українських шкіл при козацьких полках.

1862 р. – закриття недільних шкіл, заснованих українською інтелігенцією для безкоштовного навчання дорослих.

1863 р. – Валуєвський циркуляр про заборону видання книг українською мовою в Російській імперії.

1876 р. – Емський указ про заборону ввезення української книги із-за кордону, друкування нот українських пісень та заборону українського театру.

1908 р. – указом Сенату визнано культуру й освітню діяльність в Україні шкідливою, "могущей вызвать последствия, угрожающие спокойствию и безопасности" (?!).

1933 р. – телеграма Сталіна про припинення українізації, знищення діячів української культури (1926 – 1953 рр.).

I, нарешті, з 1973 р. – тотальна денационалізація, Постанова ЦК КПРС та ЦК КПУ (травень 1983 р.) про посилення вивчення російської мови, поділ українських класів у школах на дві групи та підвищення платні учителям російської мови в цих класах.

Ця політика невтомних зливачів націй, що стала важливим інструментом знеособлення людини, відриву її від національного коріння, була спрямована на створення безпам'ятного, асимільованого населення, керувати яким безпечніше та легше, аніж гордим самостійним народом, сповненим національного достоїнства.

Друзі! Не цурайтесь рідної мови, вивчайте її, вивчайте також мови своїх друзів. Збагачайте себе!

ЛЕКСИЧНІ ВІДСТАТІ МОВ ЄВРОПИ

Зі схеми, складеної професором К. Тищенком для Лінгвістичного навчального музею, видно, що серед найбільших мов Європи до німецької найближча нідерландська – 75% лексичних збігів, данська – 59% та англійська – 51%. Від англійської на 49% віддалені шведська та норвезька. До італійської ближча французька – 70% збігів, іспанська – 67%, словник котрої на три чверті збігається з португальською.

Найближчими мовами до української є білоруська – 84% спільної лексики, польська – 70%, трохи далі словацька й чеська. До російської найближчі болгарська – 73% збігів, сербська – 66% і хорватська, що разом з македонською й словенською складають другу слов'янську підгрупу.

В українській та російській мовах 62% спільної лексики (44% морфемно тотожної та 18% морфемно подібної).

"Київський Університет", 1999, №2.

ЛІКВІДАЦІЯ КОЗАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ КАТЕРИНОЮ II

Сумна дата спонукає замислитися. Минає 230 років з часу, коли за наказом Катерини II було зруйновано Запорозьку Січ. На початку червня 1775 року за розпорядженням імператриці, для захоплення Підпільненської (Нової) Січі й окупації "Вольностей Війська Запорозького" вирушили царські війська, очолені генерал-поручиком П. Текелі, а також донські козаки, загалом близько 100 тисяч чоловік.

Вони не зустріли опору, оскільки запорозькі козаки й гадки на мали, що їх ідуть завойовувати. Щойно закінчилась війна Росії з Туреччиною, і запорожці, беручи в них участь, уславились своєю мужністю та військовою майстерністю.

Більшість рядових козаків, що були в той час у Січі, мали намір вступити в боротьбу з царськими військами, хоча збройний опір міг закінчитися фатально для запорожців, бо сили були занадто нерівними (січова залоза налічувала до 3 тисяч козаків). Відбулася старшинська рада за участю повіства, яка після тривалого обговорення вирішила здати Січ без опору, "не бажаючи проливати християнську кров". Кошова старшина погодилася виїхати до Текелі. Чотири роти піхоти зайняли Кіш, блокували його залозу.

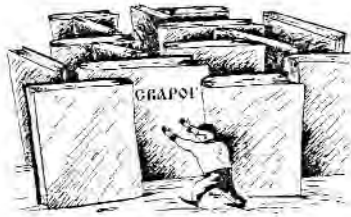
Наступного дня, 5 червня, за наказом Текелі з січових сховищ забрали й вивезли в поле гармати, босприниси, цінності військового скарбу – клейноди, прапори. Усе це, як і частину архіву, було відправлено до Петербурга.

За розпорядженням царських військових властей усі будівлі на Січі, крім укріплень, зруйнували, пушкарню засипали.

Вся вища січова старшина і частина низової старшини була репресована. Кошового отамана П. Калнишевського було заслано до Соловецького, військового суддю П. Головатого – до Тобольського, а військового писаря І. Глобу – до Туруханського монастирів, звідки вони вже не повернулися.

Це був кінець не тільки останньої столиці Запорозжя – Підпільненської Січі. Була взагалі скасована Запорозька Січ – козацька республіка, про що й сповістила у своєму маніфесті Катерина II. Цим актом Російська імперія фактично знищила українську державність.

Олена Апанович

КНИЖКОВИЙ ОГЛЯД

Нові видання – на книжкову полицю рідновірам

Олександр Михайлюта. Ясновидець. – К.: Журналіст України, 2003. – 142 с., ілюстрації.

Житомирщина, колишня земля древлян, донині зберігає той архаїчний пласт предківських знань, що здатний відживлювати етнічну самобутність народу, а в своєму генофонді – непересічні здібності, успадковані з глибини віків від наших-таки Пращурів. Це, мабуть, не випадково і феномен народного цілителя Петра Дементійовича Утвенка, або по народному, просто Діда Петра, постав з цього Древлянського краю і саме в селі Дивині.

Колись ще за старої передхристиянської доби, для наших Предків диво було нормою повсякденного життя. Може тоді багато людей володіли надзвичайними здібностями цілительства, ясновидіння, адже їхній розум не був перевантажений силою силенню непотрібної інформації. Вони просто читали книгу буття Природи і Всесвіту, вдивляючись та вслухаючись у мову і символічні знаки докільця, вміли лікувати, рятувати людей, передбачати майбутнє і попереджувати вогнів про стихійні небезпеки, війни. Вони міцно трималися своєї віри і рідного звичаю. Нині таких людей одиниці. Справжні знання і вміння проявляють себе завдяки своїм природним якостям.

Книжка про народного цілителя вражає, насамперед, своєю людяністю і нашою українською щирістю. Не секрет, що прості селяни часто виявляють високі зразки культури, своєрідний духовний аристократизм, якого не завжди здатні досягти навіть високоосвічені миські, ба навіть столичні, мешканці. Саме таким є й Петро Дементійович. Окрім його природної делікатності, він наділений непересічним даром зцілення людей, знань на-

родної педагогіки та моралі. Він може провчити підступного крадія і грубого байдужого лікаря поліклініки, показати зразок божественної справедливості і врятувати людей від грабіжників. Така здатність Діда Петра ґрунтується на природному законі справедливості і добра.

Автор книги Олександр Михайлюта, який не раз спілкувався з цілителем, показав його особистість як всебічно обдаровану людину: тут і спогади ветерана про участь у Другій світовій війні, і знайомство з його родиною, сином Іваном і дружиною Любою, і численні розповіді про порятунок людей (не тільки лікування, але й допомога у складних життєвих ситуаціях), тут і відповіді на запитання про деякі важливі події, що сталися, або що стануться в майбутньому, тут і улюблені поетичні твори Діда Петра, і народний сонник. Вміщено також кілька фото, що ілюструють біографію народного лікаря.

Автор свідомий того, що унікальні здібності Петра Дементійовича, нині вже досить літньої людини, не потребують реклами – під його двором завжди повно людей, машин. Ця книжка швидше – данина поваги і шані до носія предківських знань і природного ясновидіння. О. Михайлюта запитує свого героя про його віру, бо справді народний мудрець інтуїтивно розуміє, що християнський "бог" – то "бог по мертвих", і Дід Петро знає істину: "Бог живий, це – Сонце, Дажьдбог, Вищий Розум".

біблії від Бога" і успішно його розв'язує. Подано аналіз біблійного сценарію голодомору, колективізації, приватизації та інших антинародних реформ, де показано цинічність "богообраних", які назвали "порятунком" спланований голодомор єгиптян. Такі маніпуляції свідомістю віруючих автор назвав "біблійними засадами великої хімії". Розглянуто також біблійні витoki присяги президента та "україножерські" ознаки в програмах і символах, різні технології біблійних "пророцтв" і втілення їх "богообраними" в різних країнах їхнього проживання. Збірник вміщує також роздуми рідновіра над долею свого народу та пристрасні бойові поезії автора, що викривають "суперкнижне" рабство. Брошуру можна замовити передплатою за тел.: (044) 237-04-46 у Києві.

Проповідник Світояр. Біблійний геноцид або "Не вбивай" по-християнськи. – К., 2004. – 44 с.

Книжка розповідає про моральні норми християнської релігії без церковної зашореності. Автор, Проповідник Рідної Віри, спонукає читачів, знайомих з Біблією на рівні "десяти заповідей", замислитися над прихованою інформацією про людиноненавистницький зміст цієї страшної книги. Викрито юдейське коріння християнства та його закляти до винищення всіх народів, крім "богообраних". Наводяться цитати зі Старого та Нового заповітів з конкретними посиланнями. Для поглибленого вивчення проблеми юдейського нацизму додається рекомендована література. На обкладинці – картина спалення живцем людини, керованою християнськими пасторами. Книжка стане надійним посібником для кожного мислячого громадянина, який хоче дізнатися про справжню програму винищення народів шляхом їх християнізації.

Брошуру можна замовити передплатою за тел.: (044) 408-43-32 у Києві.

Руслан Морозовський. Суперкнига: сценарій катастроф. – Київ, 2004. – 64 с.

На першій сторінці обкладинки фото: Президент Л.Кучма складає присягу вірності Україні та демократії на книзі, в якій немає жодного слова ні про Україну, ні про демократію. Автор, відомий широкому загалу рідновірів поет і публіцист, ставить своїм завданням – "відокремлення

Девід Дюк. Єврейське питання очима американця: мос дослідження сіонізму. – Київ: МАУП, 2002. – 360 с. (російською мовою).

Книга відомого американського екс-конгресмена, Президента Організації Євро-Американської єдності і правозахисту (EURO) висвітлює досі табуовані доктрини єврейської зверхності над народами світу, що криються саме в релігійних книгах: Талмуді, Торі, Біблії.

Автор стверджує, що країна Ізраїль не є багатонаціональною, вона виникла внаслідок жорстоких етнічних чисток і переміщення місцевого населення: "це єврейська держава, в якій найбезсовіснішим чином передписано мешкати виключно євреям". Ізраїль всередині своєї держави керується політикою, заснованою на генетичному принципі, засудженому колись на Нюрнберзькому процесі. Нині існує лише одна нацменшина в Ізраїлі, палестинці, які становлять 22 відсотки – це споконвічні мешканці цих земель, недобиті аборигени, нещадно дискриміновані Ізраїльтянами. В Ізраїльському кабінеті міністрів ніколи не було жодного представника цієї нацменшини. Водночас євреї скрізь і всюди для інших народів нав'язують багатонаціональну "рівність", так звану "демократію" та інтернаціональне змішування крові. Це дає право їм самим посідати ключові пости в усіх країнах їхнього проживання.

Девід Дюк розмірковує: що було б, якби голова будь-якої держави привселюдно проголосив про моральні чи інтелектуальні переваги (богообраність) білої раси? Чому ж тоді євреям дозволено як виголошувати подібні речі, так і безперешкодно керуватися законами, записаними в єврейському "святому письмі"? Тому, що євреї відгородили себе від будь-яких критичних звинувачень на свою адресу, наліплюючи на всіх, хто осмілиться на таку відвертість, ярлики "антисемітизму". Навіть просте цитування їхнього Талмуду чи висловлювань відомих сіоністів одразу призвело б до цькування і переслідувань. Таку політику автор називає "подеійними стандартами" у світових засобах інформації, переважна більшість яких зосереджена в єврейських руках.

Дослідник дає відповідь на питання: чи насправді існує пресловута єврейська ра-

сова вищість? Ні! Він пише: "Безсоромна доктрина єврейської зверхності над іншими народами має лицемірну і заздрісну природу... Лише там, де етнічні і націоналістичні почуття місцевих жителів ослаблені, прихильники доктрини єврейської зверхності виявляють непропорційно великий політичний і масмедійний вплив щодо втілення в життя єврейської стратегії". Саме тому євреї у всіх країнах бояться і протистоять будь-якій національній солідарності, крім своєї власної.

Для самого Девіда Дюка, вихованого на типовій американській повазі до євреїв, виявилися вражаючими дані, що містяться в документах Національних архівів США. Він стверджує, що має доступ до найкращих джерел у світі для своїх досліджень! Читачі книги Дюка довідаються, як із симпатика євреїв можна стати залеклим критиком їхньої нахабної доктрини "світового панування". Так, статистичні дані свідчать, що в першому уряді комуністичної Росії було лише 13 росіян, зате понад 300 євреїв із загальною кількістю 384 комісарів. Цей факт, як повідомляв шеф-корреспондент лондонської газети "Таймс", уже сучасники називали "ноземним вторгненням" і "захватом Росії євреями". Це ж саме констатували й офіцери американської розвідки в СРСР Скиннення національних урядів і заміна їх "своїми" – типова єврейська стратегія в усіх країнах світу. Водночас недостатня поінформованість суспільства в цій галузі також може ілюструвати впливовість єврейства в академічних колах і в засобах масової інформації. Отже Дюк визнав, що юдаїзм і комунізм мають спільне коріння. Так само він документально доводить спільність походження сіонізму і нацизму.

Цілком природно, що більшість людей вважають свою власну націю найкращою, зовсім не претендуючи на панування над іншими. Так, євреї звинувачують Девіда Дюка в расизмі, нібито як прихильника расової зверхності білих людей над іншими. Він заперечує: "на відміну від прихильників доктрини єврейської зверхності, я не хочу правити чи керувати будь-якою іншою расою, я просто хочу зберегти свою власну етнічну самобутність". Євреї ж "лицемірно не хочуть, щоб хтось, крім них самих, усвідомив значення етнічної самобутності власних расових груп і їхні спільні інтереси". Євреї скрізь і всюди намагаються зробити так, щоб інші етнічні групи почували себе винуватими за те, що вони мають власну національну свідомість. Так, білі виховані на почуттях "провини" перед неграми, за якусь нібито дискримінацію. Однак, біле людство очевидно уже вмирає. Нині воно становить лише 8% усього людства!

Дюк визнає, що єврейська пропаганда створила стійкий міф про страждання бідних євреїв (масові знищення, холокост і т.д.). Навіть нині, маючи незаперечні документальні докази злочинів єврейства проти людства, він зізнається, що йому важко повірити очевидним речам, бо він досі дивиться на світ через призму страждань єврейської дівчинки Анни Франк! Він визнає, що його свідомістю маніпулювали! Співчуття до євреїв стало частиною світогляду пересічних американців. Читаючи ці жахливі рядки, мимоволі замислюєшся, якими ж отруйними засобами володіє єврейська масмедіа, зомбіуючи людство. Мільйони жертв

християнської інквізиції чи комуністичного режиму хвилюють суспільство менше, ніж міфічні страждання "бідних євреїв". Ми даємо аналогічне запитання: чи не такий же міф створено навколо "християнської любові", що наш народ ніяк не може позбутися цієї фанатичної прихильності до єврейського винаходу для "гоїв"? Інакше, чому навіть такі видатні мислителі, які вже цілком осмислили сутність єврейської програми панування над світом, досі не можуть позбутися християнської зашореності?

І чи не пора білим людям усвідомити необхідність відношення своєї власної давньоарійської етнічної релігії, якою є ведична традиція, для власного порятунку? Ці та інші питання залишилися поза увагою мислителя. Сподіваємось, що Числобог згодом розставить усі крапки над і.

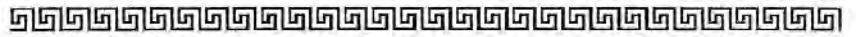
У післямові до книжки професор М. І. Сенченко закликає розглянути єврейське питання і тримати його в сфері раціональності та цивілізованого контролю, інакше в XXI столітті конфлікт між євреями і неєвреями може досягнути свого апогею, якщо не усунути його причини. А нашим читачам радимо познайомитися з такою цінною і насиченою численними фактами книжкою, адже автор користувався багатьма іноземними виданнями, які з цілком зрозумілих причин були недоступними для українського суспільства.

Венелин Ю.І. Давні і нинішні словени. – М.: "Др. Ф. Прешерн", 2004. – 384 с., Репринт з видання 1841 р.

Книга видатного українського історика Юрія Івановича Венеліна (1802–1839), одного із засновників слов'янофільства і автора досліджень європейського регіону, перевидана вперше. У ній зроблено багато відкриттів, які дотепер не вичерпані наукою. Ю.І. Венелін одним з перших вивчив вєдєдську проблему, довідавши зв'язок слов'ян-вєдєдів з ретійцями і вандалами. Війни Риму на півночі імперії показані автором як поетапне завоювання Словєнії. Книга містить цінні факти про античну географію слов'ян і їхні писемна. У ній є сміливі гіпотези, що вимагають додаткового опрацювання. Видання, що вийшло за сприяння товариства "Др Франце Прешерн", створяє докладною передмовою П. В. Туласєва. У додатку – короткий нарис історії Словєнії А. Ленарчича. На форзацах – карти.

Про замовлення книги див. на ст. 74.

**ЛАСКАВО ПРОСИМО
В ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИН
“СЛАВА!”**

У нас Ви знайдете найповнішу підбірку слов'янських видань з язичництва. Тут Ви можете дізнатися про вихід нових книг, подивитися їх обкладинки і прочитати анотації, висловити свою думку про те або інше видання. І звичайно, придбати книги та журнали, які зацікавлять Вас.

Для зручності користування наш інтерактивний каталог поділений на рубрики:

- історія та етнологія;*
- Рідна Віра, релігієзнавство;*
- расологія та євгеніка;*
- війна, політика та ідеологія;*
- періодичні видання.*

Електронний магазин – це продовження нашої основної діяльності в новій формі, відповідно з технологічним викликом XXI століття. Про інформаційну співпрацю на національному рівні ми домовлялися неодноразово на різних зустрічах, семінарах, з'їздах.

Програма міжнародної співпраці слов'янських язичників була прийнята на Першому Родовому Слов'янському вічі в Києві (Україна) у 2003 р. і доповнена на Другому вічі в м. Кобрині (Білорусь). З документами та іншими матеріалами Віча ви можете ознайомитися на слов'янському порталі: www.rodoved.info

Зберігаючи вірність народним традиціям, ми не обмежуємося вивченням старовини і реконструкцією минулого. Ми живемо в Сучасному заради Майбутнього. Разом з тим, ми не повинні бути “всеїдними”, щоб не розпоршити марно сили і не втратити свою особистість.

Бажаємо всім успіхів і творчої співпраці во Славу Рідних Богів!

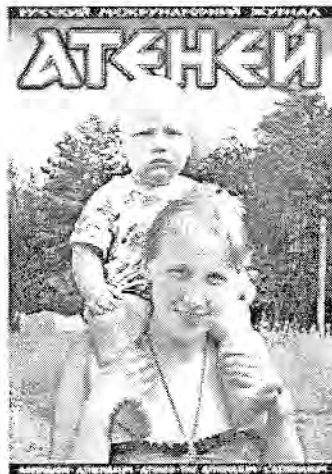
Українські користувачі можуть замовити наші видання через часопис “Сварог” за адресою: Галині Лозко, до запитання, Київ-61, 03061, Україна.
E-mail: lozko@ukrpost.net

У Росії наші видання замовляйте за адресою: Москва, 115035, а/я 27, Пецко Олександр Олександровичу.
E-mail: slawa@msx.ru

Ціна поштових послуг:
У своїй країні складає 20% від загальної вартості замовлення, для зарубіжжя – 80%.

З каталогом видань можна познайомитись на сайті:
www.slawa21.ru

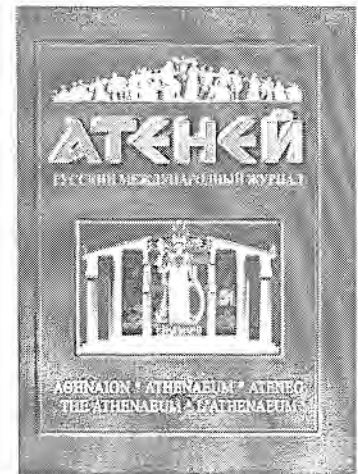
Дружній часопис “Атенеї”

Атенеї №5

Російський міжнародний расовий часопис. Зміст за рубриками. ХРОНІКА: Творчий вечір “Атенеї” і “Сварога”, Анатолій Іванов. Стати центром тяжіння; Родове Слов'янське Віче на Дніпрі; БІОПОЛІТИКА: Павло Тулаєв. Рід і Раса; Володимир Авдєєв. Біополітична інквізиція; РАСОЛОГІЯ: Ален де Бенуа. Що таке расизм?; ВІЙНИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ. Валерій Матюшов. У кожного покоління своя війна; Четверта світова (продовження); ОСНОВИ: Володимир Істархов. Що таке час, простір, матерія; Виклик XXI століття; СИНЕРГІЯ: «Атенеї» у Києві; Русь і Росія (дискусія); ПОЕЗІЯ: Анатолій Іванов, Огнеслав, Марина Струкова; ГЕРОЙ НАШОГО ЧАСУ: Гійом Фай. Боги і титани (інтерв'ю); Аполлон Кузьмін – борець за російську історію; РОДОВІД: Дослідження, публікації, сайти; Слов'янська Рідна Віра; Валькірія. Стережися, читачу!; БІЛИЙ СВІТ: Британські праві: перші контакти; Гар Картрайт. Фашисти Великобританії; В гостях у “BLOOD&HONOUR”; БІБЛІОТЕКА: Сатанізм як породження християнства; Анатолій Іванов, Сергій Яшин. Про нові видання; МУЗИКА: Олександра Радченко, Мій “HONOR”; ХАРКІВ-2003. Фестиваль пам'яті Яна Стюарта; ВІДГУКИ І ЛИСТИ; РЕКЛАМА: Нові випуски “Атенеї”. Видання оформлене художником Орєєм у стилі слов'янського Рідновір'я. Його об'єм 120 сторінок, включаючи кольорову обкладинку і вкладку з повнокольоровими репродукціями картин сучасних художників-язичників з виставки “Повернення Богів” (Київ, 2003).

Порядок замовлення дивіться в каталозі інтернет-магазину “Слава!”

Атенеї №6

Зміст за рубриками. ВІД РЕДАКТОРА: Школа мудрості і величі (про Атенеї в історії і сучасності); ХРОНІКА: Павло Тулаєв. Біля підніжжя Олімпу (за підсумками поїздки до Греції); Анатолій Іванов. Шассар – філософ антиглобалізму (московські зустрічі); ОСНОВИ: П'єр Шассар. Основи генополітики; РАСОЛОГІЯ: Володимир Авдєєв. Творець расової типології – І.Е. Денкер; Вольфганг Штраус. Реабілітована расологія; БІОПОЛІТИКА: Віктор Бунак. Війна як біологічний чинник; Юрій Філіпченко. Євгеніка в школі; ЕКОНОМІКА: Олександр Рудаков. Гроші і їх пастирі; ВІЙНИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ: Р.А.С.А. повідомляє; Віктор Кандиба. Воїн майбутнього; Михайло Бойцов. Кібер-Варвар; СИНЕРГІЯ: Анатолій Іванов. Тіріар продовжує боротьбу. Лист з Сербії; Біла Русь (нарис про поїздки); ГЕРОЙ НАШОГО ЧАСУ: Віктор Васильчик. Класик сходознавства Ю.Н.Реріх; Андрій Ігнат'єв. Інша Індія; Катерина Никітская. “Нетаджі” значить Вождь; ПОЕЗІЯ: Сергій Яшин, Євгенія Страздене; Ан Фань – Шлях Любові; РОДОВІД: Галина Лозко. Релігія Трипільців; Культура Ведійської Русі (конференція у Воронежі і Калузі); Конгрес індоєвропейських язичників (Вільнюс-2003); БІБЛІОТЕКА: Анатолій Іванов, Сергій Яшин. Огляди і рецензії; МУЗИКА: Святослав і Чистосвет. Слов'янська гудьба в молодіжній творчості; Щоденник Георгія Свірідова.

Об'єм 120 сторінок формату А4, включаючи кольорову обкладинку і повнокольорову вкладку з рідкісними публікаціями з колекції Меморіальної Квартири-Музею Ю.Н.Реріха.

21 ЛЮТОГО – МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

На пропозицію держав – членів ЮНЕСКО Генеральна конференція організації у листопаді 1999 року проголосила Міжнародний день рідної мови, що вперше відзначався 21 лютого 2000 року на церемонії у штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі. Заснування Дня рідної мови сьогодні має велике значення, оскільки, за оцінками фахівців, з існуючих нині у світі 6000 мов дуже багато перебуває під загрозою зникнення найближчими десятиліттями. Привертання уваги світової громадськості до цієї теми – серйозний крок до визнання необхідності захистити різноманітність культур. Рідна мова – це мова Предків і рідної землі.

Іван Ющук

Галина Лозко. Українське народознавство. – К.: АртЕк, 2004. – 472 с.

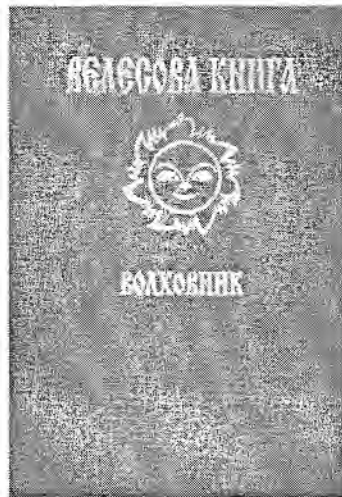
Книжка, вперше видана в 1995 р. 25-тисячним накладом, отримала широку популярність в Україні та за її межами. У 2004 р. книга перевидана вдруге. Авторка зробила чимало доповнень і наукових посилань.

Розділ про походження українського народу значно доповнений науковими посиланнями з врахуванням найновіших українських видань. Багато суто інтуїтивних здогадів, висловлених авторкою у першому виданні, нині підтверджується офіційною наукою. Найбільше доповнень і змін зазнав розділ про духовну культуру, українську міфологію.

За останнє десятиліття у нашому житті відбулося багато змін. Ми освоїли кібернетичний простір, діставши доступ до якнайширшої інформації через Інтернет. Постало питання: чи виживе книга взагалі? Чи потрібна бібліотека в нашому традиційному уявленні? Чи стане людина кращою, отримавши те, з чим неспроможна справитися її психіка? Ми вступили в третє тисячоліття нав'язаних людству "універсальних цінностей", які можуть поглинути не тільки національну культуру, але й саму людину, перетворивши її на безликого і безвольного біоробота. Такими істотами буде легко керувати з "єдиного всесезонного центру". Та глобалісти не хочуть знати, що, крім матеріальних багатств, є ще й інші цінності – природні людські якості, які не можна купити ні за які гроші. Вони не хочуть помічати, що гряде епоха Великого розділення. Це розділення матиме на увазі насамперед природжену якість. Люди будуть гуртуватися за спільними ідеями і спорідненими поглядами, традиційними звичаями і тим, що притягує собі подібних. А це можливе лише на природних засадах національного, тобто кровноспорідненості етносу. В цьому єдиний порятунок людства, про що й оповідається в книзі.

Ціна з урахуванням поштових витрат – 35 грн. Замовити книгу можна передплатою за адресою:

Галині Сергіївні Лозко,
до запитання, Київ-61, УКРАЇНА, 03061.
Довідки за тел. (044) 408–43–32.

Галина Лозко. Велесова Книга. Волховник. – Вінниця: Континент-Прим, 2004. – 504 с.

Повідомляємо, що вийшло друком 2-е видання Велесової Книги в перекладі Галини Лозко. Це видання вигідно відрізняється від попередніх публікацій цієї пам'ятки і є своєрідною енциклопедією Велесової Книги.

У першій частині дослідниця оповідає про світогляд наших Предків, подає публікацію Ярослава Оріона про історію пам'ятки та листування Миколи Скрипника з приводу пошуку і публікації архівів Юрія Миролюбова. Друга частина книги – це літературний переклад та релігієзнавчий коментар усіх дощок Велесової Книги, здійснений Галиною Лозко; серед них публікуються тексти, виявлені дослідницею вперше в Україні. Всього в книзі опубліковано 77 дощок та фрагментів. Третя частина під назвою "Дошки Правдодатні" – публікація архівних матеріалів Юрія Миролюбова та оригінальних текстів Велесової Книги за виданням Миколи Скрипника, які є найточнішими (тобто без "редакцій" і перекручень, які наявні в російських виданнях) і публікуються також вперше в Україні. Четверта частина містить повний лексикографічний словник Велесової Книги на 8500 слів, упорядкований Галиною Лозко, що є унікальною працею – дослідження мови праукраїнських Волхвів здійснено вперше.

Книга також містить повний покажчик географічних назв, імен історичних осіб, етнічних назв, імен Богів, релігієзнавчих понять, статистичні дані, що значно полегшує вивчення пам'ятки. Книга має значний науково-бібліографічний матеріал (список джерел близько 500 назв).

Ця книга є найповнішим науково-популярним виданням.

Відгуки про книгу надсилайте на адресу: УКРАЇНА, 03061, Київ-61, до запитання Галини Лозко.

Про придбання книги можна довідатись за телефоном: (044) 237-04-46.

Увага! Не забудьте на відривному корінці бланку вказати свою адресу і назву видань, які замовляєте.

ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ

400 років від дня народження Івана Сірка (1605–1680), кошового отамана Запорозької Січі, характерника, який за всю свою військову діяльність не отримав жодної поразки.

410 років від дня народження Богдана Хмельницького (1595–1657), гетьмана України, державного діяча і полководця, який уславився як багатьма перемогами, так і сумнівними дипломатичними кроками.

ДОБАЛАКАВСЯ!

3 жовтня 2004 р. патріарх Московський Алексій II на архієрейському соборі добалакався до того, що оголосив язичництво найбільш "згубним явищем". Цитуємо мовою оригіналу: "Век нынешний 21-й заставляет нас выносить на повестку дня обсуждение таких явлений, как необратимое искажение духовного сознания во всем мире, влекущее за собой всеобщее падение нравственности, распространение неоязычества, терроризма и других губительных явлений современности". Як бачимо, язичництво поставлене попереду тероризму! У зв'язку з цим представники рідновірських організацій Росії (Вадим Казаков, АНО "Ярія") подали заяву до Генеральної Прокуратури Російської Федерації щодо притягнення патріарха Алексія II до відповідальності за розпалювання міжрелігійної ворожнечі по відношенню до "неоязычництва". Язичники вимагають публічного вибачення.

На нашу думку, пора ставити запитання: чому християнська церква досі не несе відповідальності за "необратимое искажение" нашого рідного світогляду і духовного богошанування. Чи не тому, що ця структура вже давно втратила свою пастирську "нравственность", зокрема, підтримуючи і благословляючи всілякі кримінальні авторитети навіть у сусідніх державах!

БІОЕТИКА: ЕКОЛОГІЯ ЗВИЧАЮ

Наукове бачення становить основу світогляду сучасної людини, визначає весь процес її взаємодії з навколишнім середовищем, питання наукової етики почало стосуватися нас безпосередньо. Особливо зацікавила нас її нова галузь, що інтенсивно розвивається – біоетика. Дуже швидко наші розвідки в оздоровчому напрямку поєдналися з роботою, пов'язаною з відродженням звичаєвості. Коли вдалося частково зняти пізніше християнське нашарування на звичаї нашого народу, стало зрозумілим, що ми маємо справу не просто з набором колоритних елементів культури, необхідних для задоволення естетичних потреб наших Предків, а з досконалим світотворчим і світоохоронним інструментом – способом буття народу.

Саме звичай давав людям цілісне знання духовних і матеріальних аспектів буття, давав можливість жити у всевітньому ланцюжку життя за законом біоценозу (предмет глибинної екології): "Co-existence or no-existence". Саме звичай був безперервним просвітницько-учбово-виховним закладом формування, розвитку та самореалізації особистості. Звичаєве виховання забезпечувало людині захищений простір для її життєдіяльності, допомагало узгодити ритм її життя з ритмами природи, давало необхідні етичні знання, як вестися у світі без шкоди для себе та інших (екологія, біоекологія). Слідування рідному звичаєві забезпечувало народове здоров'я і щасливе буття (біоетика).

Отже, звичай – це кодекс законів, який враховує не тільки фізичну і психічну, але й духовну складову людини як космічного явища. Саме ця складова означає здатність людини адекватно (нелінійно) сприймати нелінійні явища, притаманні розвитку як природи, так і суспільства.

Втративши звичай, а з ним і цілісне світосприйняття, ми припускаємось двох помилок. Перша полягає в тому, що ми перестали пов'язувати хворобу (дивись ширше – екологічну, соціальну проблему) з етичною помилкою чи провинною і шукаємо причину хвороби виключно у зовнішніх чинниках (вірус, бідність, зріст злочинності тощо). Друга – ми це враховуємо, що здоров'я організму: (країни, планети, Всесвіту) забезпечується взаємодією всіх його органів та систем. Частка вселенського цілого є його голограмою, а не мертвим елементом. І тому захворювання будь-якої частини тіла є захворюванням усього організму. Наслідком обох помилок є намагання вилікувати, вдосконалити, взагалі змінити світ (ціле), сподіваючись, що в досконалому цілому частка зміниться сама собою, легко сприйнявши його закони.

Наша робота привела нас до переосмислення самих термінів "екологія" та "етика", повернувши їм оригінальне гли-

бинне значення: екологія – фізіологія стосунків, етика – звичай. Спроби відродження старожитнього звичаю в сучасних умовах показали шлях, як уникнути двох згаданих помилок. Перш за все, людина має осмислити себе як одиничну сутність, яка відображає і вміщує в собі ціле (людство, природу, Космос). Зміна будь-якого аспекту цієї сутності спричинює відповідну зміну цілого. Тому кожен з нас несе відповідальність за стан свого здоров'я (тіла і свідомості) перед усім Всесвітом. Друге, що потрібно зробити, – це відчутти свою неповторну особистість як поєднання двох начал, матеріального та духовного, і змістити центр прикладання своїх зусиль з матеріального світу на духовний, що змінюється миттєво, бо він позбавлений інерції матерії. Як це зробити – підказує звичаєве виховання.

Припустимо, ми беремося до складної справи, яка вимагає від нас великого напруження, може зіпсувати настрої, здоров'я тощо. Типова послідовність дій сучасної людини: спочатку матеріальне, потім духовне. Спочатку ми докладаємо неймовірних зусиль, щоб впоратись зі справою, а потім з полегшенням дякуємо (дію куємо) або "благодарим" (блага даруємо). Ми не розуміємо, що варто поміняти послідовність дій, і результат буде цілком відмінним. Чому б не зробити спочатку крок на духовному рівні (думкою подарувати благо світові і тим самим сформувати сприятливий духовний простір для майбутньої події); а вже потім докладати зусиль до матерії, братися безпосередньо до справи? Тоді і робота буде в радість, і труднощів не виникатиме, і на здоров'я нарікань не матимемо.

Благодарування і доброзичливість повинні стати основою "фізіології стосунків" (екології), а відроджений звичай (етика) буде тим могутнім соціальним руслом, в якому вируватиме невпинний потік життя. На нашу думку, інтеграція зусиль, направлених на формування єдиного планетарного наукового простору (ноосфери), має базуватись на етиці у широкому розумінні – на звичаях народів планети. Цей висновок збігається з 4-м законом історичного розвитку за М. Данилевським: "Цивілізація, притаманна кожному культурно-історичному типу, тоді лише сягає повноти, різноманітності й багатства, коли розмаїтими етнографічними елементами, що його складають, – коли вони, не поглинуті своїм політичним цілим, користуючись незалежністю, складають федерацію, або політичну систему держав".

*Ведана Белявська,
Голова центру "Матироя" м. Ніжин*

Влітку 2004 р. на 91-му році життя відійшов у Вічність достойник Ордена Святослава Хороброго **Микола Павлович Куделя**. Його життя було сповнене боротьби за Незалежність України, за її духовне відродження. Десятиліття тюремного ув'язнення та заслання на Колімі підірвали здоров'я цього полум'яного патріота, але не зламали його духу і прагнення до свободи. Кілька книжок Миколи Куделі, що побачили світ за років незалежності, ще довго виховуватимуть нашу молодь в душі любові до Рідної Батьківщини. Лауреат Премії "Одержимість", він став прикладом одержимого служіння рідній культурі. Його Світлиця-музей Кобзаря, створена у простій сільській хаті с. Буяні, довгі роки була осередком української громади на Волині і зберігала високу духовність Предків.

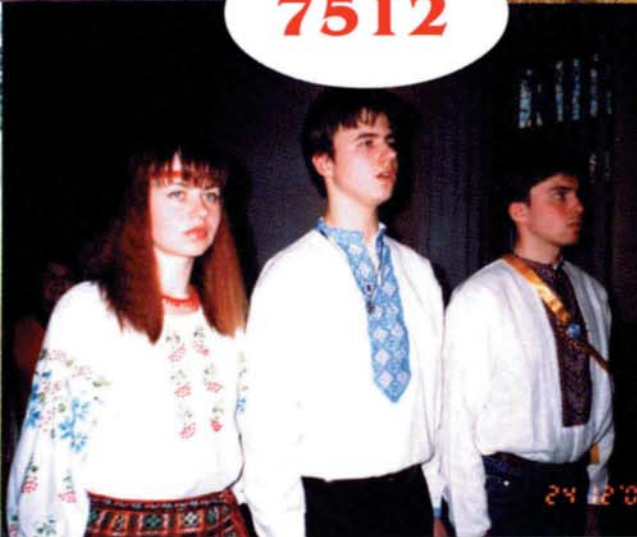
Висловлюємо щире співчуття рідним і близьким, друзям і послідовникам Миколи Куделі. Хай Рідні Боги привітають свого лицаря на Луках Сварожих! Вічна йому пам'ять!

18 липня 2004 р. на 68-му році життя відійшов у Вічність рідновір **Віктор Іванович Суковенко**, народжений на Дніпропетровщині, льотчик морської авіації, підполковник, член Спільки офіцерів України та Українського Звичаєвого Козацтва. Віктор Суковенко все свідоме життя прагнув до свободи своєї Батьківщини. З перших років незалежності він співпрацював з партіями Державна Самостійність України та Українських Націоналістів, був активним дописувачем до багатьох патріотичних видань, зокрема газет "Нескорена нація" та "Ідеаліст". Широко відомі його публікації про негативний вплив алкоголю на здоров'я нації та статті про захист від світового сіонізму.

Поховання побратима за обрядом Рідної Віри здійснила Жриця Людмила Заковоротня в День Перуна. Висловлюємо щире співчуття родині, друзям та близьким покійного. Хай же буде земля йому – пухом, а душа відродиться на Луках Сварожих! Вічна йому пам'ять!

7512

ОБРЯДИ ТА СВЯТА РІДНОЇ ВІРУ

2004

Українці –
слов'яни,
слов'янки,
вічний Рід
України-Русі!

Рідновіри!
Читайте і поширюйте
найкращий праворадикальний
часопис "Сварог".
З нами ви здобудете
силу і мудрість Предків,
збережете майбутнє Роду!